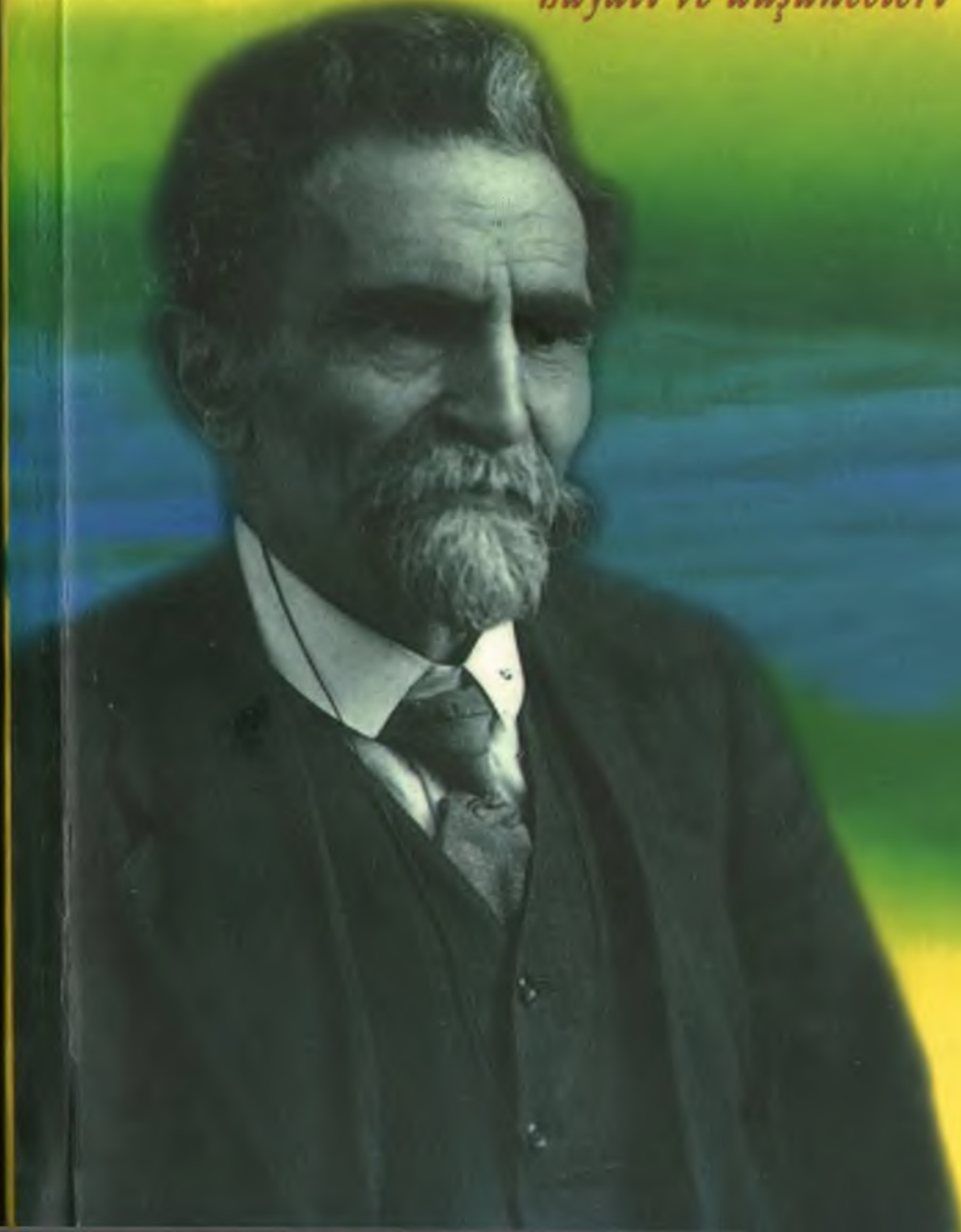

Bir İtalyan Anarşisti

MALATESTA

hayatı ve düşünceleri

Vernon Richards

1914 yılında İtalyan anarşist bir ailenin oğlu olarak İngiltere'de dünyaya geldi. Çeşitli mağazalarda çalışan, haftasonu fotoğrafçılığı ve bahçevanlık gibi işler de yapan Vernon Richards, yaklaşık 50 yıl boyunca, Spain and the World, War Commentary, Freedom ve Freedom Press'te editörlük yaptı.

*Ben Afrika'da kanat çırpan kelebeğin
Kuzey Amerika'da yarattığı kasırgayı istiyorum.
Ben kaos istiyorum!*

**Bir İtalyan Anarşisti
Malatesta - hayatı ve düşünceleri
Derleyen: Vernon Richards**

**Kitabın Özgün Adı:
Errico Malatesta - His Life & Ideas
Çevirinin Yapıldığı Basım:
Freedom Press, Londra, 1993**

**Çeviren: Zühal Kiraz
Redaksiyon: Işık Ergüden**

**Kaos Yayınları: 14
Felsefe - Teori - Tartışma Dizisi: 4
1. Baskı: Mayıs 1999, İstanbul**

**Ofset Hazırlık: Kaos
Kapak Çabışması: Kaos
Baskı: Yayılcık Matbaacılık Ltd. Şti.
Cilt: Sistem Mücellithanesi**

**Kaos Yayınları
Piyerloti Cd. Dostlukyurdu Sk. No: 8
Çemberlitaş - İstanbul
Tel: (212) 518 25 62**

ERRICO MALATESTA

Hayatı ve Fikirleri

Derleyen: VERNON RICHARDS

İngilizceden Çeviren: Zühal Kiraz

*Camillo ve Giovanna Berneri ile
kızları Marie-Louise Berneri anısına*

KOS YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KISIM

ANARŞİZM VE ANARŞİ

-I-

- .. ANARŞİST DÜŞÜNCE EKOLLERİ
1. ANARŞİST KOMÜNİZM
1. ANARŞİZM VE BİLİM
1. ANARŞİZM VE ÖZGÜRLÜK
1. ANARŞİZM VE ŞİDDET
1. SUİKASTLER

-II-

1. AMAÇLAR VE ARAÇLAR
1. ÇOĞUNLUK VE AZINLIK
1. KARŞILIKLI YARDIMLAŞMA
0. REFORMİZM
1. ÖRGÜTLENME

-III-

2. ÜRETİM VE DAĞITIM
3. TOPRAK
4. PARA VE BANKALAR
5. MÜLKİYET
6. SUÇ VE CEZA

-IV-

7. ANARŞİSTLER VE İŞÇİ SINIFI HAREKETLERİ
8. FABRİKA İŞGALLERİ
9. İŞÇİLER VE ENTELEKTÜELLER
10. ANARŞİZM, SOSYALİZM VE KOMÜNİZM
11. ANARŞİSTLER VE POLİTİK BİRLİKTE YAŞAMANIN SINIRLARI

-V-

- 22. ANARŞİST DEVRİM**
- 23. İSYAN**
- 24. KAMULAŞTIRMA**
- 25. DEVRİMİN MÜDAFAASI**

-VI-

- 26. ANARŞİST PROPAGANDA**
- 27. ANARŞİST BİR PROGRAM**
  - Amaçlar ve Hedefler
  - Yöntemler ve Araçlar
  - Ekonomik Mücadele
  - Politik Mücadele
  - Sonuç

İKİNCİ KISIM

BİYOGRAFİ NOTLARI (Vernon Richards)

EKLER

- I. ANARŞİSTLER İLKELERİNİ UNUTTULAR (Errico Malatesta, 1914)**
- II. HÜKÜMET YANLISI ANARŞİSTLER (Errico Malatesta, 1916)**
- III. PETER KROPOTKİN - ESKİ BİR ARKADAŞIN ANILARI
VE ELEŞTİRİSİ (Errico Malatesta, 1931)**

BİRİNCİ KISIM

Anarşinin başarıya ulaşması ya da bu başarıya doğru ilerlemek için onu, sadece ışık saçan ve cezbeden bir fener olarak değil; asırlar boyu beklemeden, mucizelere yaslanmaksızın ve görece kısa sürede olası ve ulaşılabılır bir şey olarak tasarlamalıyız.

Biz anarşistler artık idealimizle oldukça ilgilimiz; insanlığı soysuzlaştıran ve ezen tüm ahlâki yalanları ve kurumları eleştirdik; ve her birimiz sahip olduğumuz tüm hitabet gücü ve şiirsellikle, iyilik ve aşk üzerine kurulu, özlemini çektiğimiz uyumlu toplumun tasvirini yaptık; ama kabul etmeliyiz ki ideallerimize ulaştıracak amaç ve araçlarla pek az ilgilendik.

Pensiero e Volonta, 1924.

Anarşi, bir *otorite olmaksızın örgütlenmiş toplumdur*; otorite ile kast edilen şey, birinin kendi iradesini *zorla kabul ettirme* gücüdür, yoksa görev bilincine ve görevi başarma yeteneğine sahip birinin kendi görüşlerini kolaylıkla kabul ettirmesi ve belirli bir sorunun çözümünde kendinden daha az yetkin kişilere rehberlik etmesinin zorunluluğu ve yararlılığı değil.

Bizce otorite, sosyal örgütlenme için yalnızca gereksiz olmakla kalmaz, dahası herhangi bir faydası da olmaz, bu, örgütlenme içinde bir parazit gibi yaşar, gelişimi engeller ve sosyal örgütlenmenin avantajlarını başkaları üzerinde baskı kurarak onları sömüren belirli bir sınıfın özel çıkarları için kullanır. Çıkar ortaklığı bulunan ve hiç kimsenin yoldaşını sömürme arzusu ya da aracı olmayan bir toplulukta otoritenin izine rastlanmaz; ancak iç mücadeleler ortaya çıktığında, topluluk galipler ve mağluplar olarak ikiye ayrıldığında otorite ortaya çıkar ve bu elbette en güçlüünün yararına, onu daha da güçlendirerek zaferini ebedileştirmeye hizmet amacıyla kullanılır.

Biz bu düşünce tarzına sahip olduğumuz için anarşistiz; eğer bu örgütlenmenin otorite olmaksızın kurulamayacağına inansaydık otorite yanlısı olurduk, çünkü yaşamı yoksullaştıran ve zorlaştıran otoriteyi, yaşamı imkânsızlaştıran örgütsüzlüğe tercih ederdik.⁽³⁾

Hiç kimseye hiçbir şeyi zorla kabul ettirmek istemediğimizi; iyiye ulaşmak için insanlara karşı güç kullanmanın mümkün ve arzu edilir olduğuna inanmadığımızı; tüm isteğimizin hiç kimsenin kendi iradesini bize zorla kabul ettirmeye çalışmaması olduğunu; özgürce kabul edilmemiş bir sosyal yaşam tarzını başkalarına zorla kabul ettirecek hakka kimsenin sahip olmadığını daha ne kadar tekrar etmemiz gerekiyor.⁽⁴⁾

Sosyalizm dayatılamaz (bu, Anarşizm için fazlasıyla geçerlidir); hem özgürlüğe ilişkin ahlaki değerler nedeniyle, hem de, herkese adil davranacak bir sistemi "gönülsüzce" uygulamak mümkün olmadığından bu dayatma yapılamaz. Sosyalizm, çoğunluğun azınlığa dayatması olamaz. Bir çoğunluğun, bir ya da daha çok azınlığa dayatması da olamaz.

Ve bizler bu nedenle anarşistiz; biz herkesin dilediği gibi yaşaması için "gerçek" özgürlüğe sahip olmasını istiyoruz. Bu, sosyal servete şu an sahip olanları mülksüzleştirmeden ve üretim araçlarını herkesin kullanımına vermeden mümkün olmayacaktır.⁽⁶⁾

Anarşist metodun esas temeli özgürlüktür; bu nedenle biz, egemen rejim ne olursa olsun -monarşist, cumhuriyetçi ya da bir başkası- özgürlüğü (herkes için eşit özgürlüğü) çiğneyen her şeye karşı mücadele ediyoruz ve mücadele etmeye devam edeceğiz⁽⁶⁾

Biz mutlak gerçeğe sahip olmakla övünmüyoruz; aksine biz, *sosyal gerçek*'in sabit bir nicelik olmadığına, her dönem için geçerli, evrensel olarak uygulanabilir ya da önceden saptanabilir olmadığına inanıyoruz, ancak özgürlük güvence altına alındığında insanlık zamanla kargaşa ve sürtüşmeleri en aza indirerek yeniliklere doğru ilerleyecektir. Bu nedenle bizim çözümlerimiz, farklı ve daha iyi olduğu umut edilen çözümlere daima açık kapı bırakır.⁽⁷⁾

Tarihsel faktörler öyle çok sayıda ve öyle karmaşık yapıdadır ve insanların istekleri de öylesine belirsiz ve tanımlanamazdır ki hiç kimse gelecek hakkında ciddi bir tahminde bulunamaz. Biz anarşizmimizi ne bir dogmanın katı kurallarına bağlamak ne de zorla kabul ettirmek istiyoruz; anarşizm, nasıl mümkünse öyle olacaktır ve insanlar ve kurumlar bütünlüklü özgürlük ve adaleti gerçekleştirmeye elverişli oldukları ölçüde anarşizm de gelişecektir...⁽⁸⁾

Biz herkesin iyiliğini amaçlıyoruz; tüm acıları ortadan kaldırıp insan eylemlerine bağlı olan mutluluğu yaymayı; bütün insanlar arasında barış ve mutluluğu sağlamayı; hak ettiği değeri gören, daha mutlu insanların yaşadığı yeni ve daha iyi bir toplum amaçlıyoruz. Ancak herkesin iyiliğine, tek tek herkesin bilinçli katılımı olmaksızın ulaşılamayacağına inanıyoruz; zorlukların üstesinden gelebilecek sihirli bir formülün ya da tüm insanlara ve tüm durumlara uygulanabilecek evrensel doktrinlerin varlığına; kendi isteğini insanlığın geri

kalanı için yararlı bir şekilde kullanan ve güç kullanarak iyilik yapan Tanrı lütfu grup ya da bireyler olduğuna inanmıyoruz; sosyal yaşamı, düşünen ve talepte bulunan insanların ideallerinin ve maddi isteklerinin tezatından doğan biçimlerin belirlediğine inanıyoruz. Ve bu yüzden biz, düşünen ve talepte bulunan herkese sesleniyoruz.⁽⁹⁾

Tanım itibarıyla, anarşist, *ne ezmek ne de ezilmek isteyen; tüm insanlar için mutluluk, özgürlük ve gelişme isteyen* kişidir. Onun istek ve fikirleri kaynağını; şefkat, sevgi ve insanlığa saygı duygusundan alır: Kendi mutluluğunu olduğu kadar başkalarının mutluluğunu da istemesini ve başkalarının fedakârlığını gerektiren kişisel ayrıcalıklarından vazgeçmesini teşvik edecek kadar güçlü olması gereken bir duygudur bu. Eğer böyle olmasaydı, baskıya düşman olmak yerine bir zorba olmaya çalışmaz mıydı?

Anarşist, bireyin toplum dışında yaşayamayacağını bilir; ashında o, sayısız nesillerin yarattığı eserlerin toplamını kendinde taşıyor ve ömrü boyunca çağdaşlarının iştiraklerinden yararlanıyor olmasaydı bir insan olarak var olmayacaktı.

O, bireyin her davranışının diğer bireylerin yaşamlarını doğrudan ya da dolaylı olarak etkilediğini bilir ve bu nedenle doğada olduğu gibi toplumda da hakim olan yüce dayanışma yasasını kabul eder. Ve herkese özgürlük istediği için; bu temel dayanışmanın uygulanışının, isteksiz ve bilinçsizce dayatılması ve buna katlanılması yerine veya bazı şeyleri tesadüfe bırakarak birkaç kişinin çıkarı için çoğunluğun zararına kullanılması yerine, bilinçli ve gönüllü olmasını ve herkesin yararına kullanılmasını istemelidir. Ezilen için de ezen için de mümkün olan tek seçenek herkesin iyiliği için gönüllü işbirliği yapmaktır ve elbette anarşistler bunun özgür ve arzulanan bir işbirliği olmasından yanadırlar.

"Felsefe yapma" isteğiyle bencillik ve fedakârlık hakkında kılı kırk yaran sözler edecek kimse çıkmayacağını umarım. Hemfikiriz: Hepimiz benciliz, hepimiz kendi mutluluğumuzun peşinde koşuyoruz. Fakat bir anarşist, en büyük mutluluğu herkesin iyiliği için mücadele etmede; ve sağlıklı, zeki, eğitilmiş, mutlu insanlar arasında, kardeşler arasında bir

kardeş gibi yaşadığı bir topluma kavuşmak için verdiği mücadelede bulur. Fakat içinde bulunduğu duruma uyum gösteren, köleler arasında yaşamaktan memnun olan ve kölelerin emeğinden çıkar gözetken kimse, bir anarşist değildir, olamaz da.⁽¹⁰⁾

Anarşist olmak için anarşizmin güzel bir ideal olduğunu kabul etmek yeterli değildir -kuramsal olarak bunu herkes kabul eder; hükümdarlar, liderler, kapitalistler, polisler ve hatta sanıyorum Mussolini bile-; anarşist olmak için anarşizmi gerçekleştirme mücadelesi verilmeli ya da en azından devletin ve ayrıcalığın gücünü azaltmaya çabı olarak ve daima daha fazla özgürlük ve daha çok adalet talebinde bulunarak anarşizmin gerçekleşmesi yönünde çaba gösterilmelidir.⁽¹¹⁾

Bizler neden anarşistiz?

Politik devlet ve hükümet konusundaki düşüncelerimiz, yani toplumun baskıcı örgütlenmesi konusundaki fikirlerimiz gibi belirgin özelliklerimiz ve herkesin hayatın güzelliklerinden zevk alması, üretim araçlarını özgürce kullanma hakkına sahip olmasını sağlamanın en iyi yolları üzerine düşüncelerimiz dışında, biz tüm samimi sosyal reformcuların devindirici gücü olan duygularla anarşistiz ve bu duygular olmaksızın anarşizmimiz bir yalan ya da safсата olarak kalacaktır.

Bu duygu insan sevgisi ve başkalarının acılarını paylaşma gerçeğidir. Ben, örneğin, yemek yerken, açlıktan ölen insanları düşündüğümde yediğim şeyden tat alamam; çocuğuma oyuncak aldığımda onun gösterdiği mutluluk beni memnun eder, fakat ucuz bir oyuncakla mutlu olabileceksen buna sahip olamayan çocukları, gözlerini iri iri açmış bir halde mağazaların vitrininden oyuncaklara bakarken gördüğümde bu mutluluk kısa sürede acıya dönüşür; eğlenceli vakit geçirirken hapishanede ömür tüketen talihsiz insanlar aklıma geldiğinde ruhum acıyla dolar; zevkli bir işle uğraşırken ya da bir konu üzerinde çalışırken benden daha yetenekli olup da yaşamını sıkıcı, çoğunlukla faydasız ve zararlı işlerle uğraşarak harcamak zorunda olan insanları düşündüğümde vicdan azabı duyuram.

Açıkça katışıksız bencillik; bazıları bunu fedakârlık olarak adlandırıyor, ne dersiniz deyin, fakat bu olmaksızın gerçek bir anarşist olmak mümkün değildir. Baskıya tahammülsüzlük, özgür olma ve kişiliğini olabildiğince geliştirme isteği anarşist olabilmek için yeterli değildir. Sınırsız özgürlüğe duyulan bu özlem; insan sevgisiyle ve herkesin eşit özgürlüğe sahip olması için duyulan arzuyla yoğrulmazsa, yeterince güce sahip olduklarında kısa sürede zorba ve sömürücü olabilecek ancak asla anarşist olamayacak asiler yaratacaktır.⁽¹²⁾

Şiddetli maddi ve entelektüel ihtiyaçları olan, ancak kendilerini tesadüfen ezilenler arasında bulan ve ne pahasına olursa olsun özgürlüğe kavuşmanın yollarını arayan, buna ulaşmak için zorba olmaktan çekinmeyen, güçlü, zeki, ihtirash bireyler vardır: İçinde yaşadıkları toplumda kendini hapsedilmiş hissederek tüm toplumları küçümsemeye ve onlardan nefret etmeye başlayan bireyler kendini insan topluluğundan tecrit ederek yaşamak istemenin saçma olacağına farkına vararak toplumu ve tüm insanları boyunduruk altına almaya ve kendi arzularını tatmin etmeye çabalarlar. Bazen de, eğer çok bilgilirse, kendilerini *süpermen* olarak görürler. Vicdani kaygıları yoktur; "hayatı yaşamak" isterler; devrimle ve geleceğe yönelik tüm özelemlerle alay ederler, ne pahasına ve kimin hayatına malolursa olsun yarını düşünmeden hayatın tadını çıkarmak isterler; bir saatlik "doyasıya yaşam" (onlar bu kelimeleri kullanırlar) için tüm insanlığı feda edebilirler.

Onlar asidir, fakat anarşist değildirler. Başarısız burjuvaların zihniyet ve duygularına sahiptirler ve başarıya ulaştıklarında sadece gerçek burjuva olmakla kalmazlar, onlardan daha da çirkin davranışlar gösterirler.

Bazen mücadelemizin değişen koşullarında kendimizi onlarla yan yana buluruz; fakat onlarla karıştırılmayı istemeyiz, isteyemeyiz, istememeliyiz. Ve onlar bunu çok iyi bilirler. Fakat çoğu kendini anarşist olarak adlandırmaktan hoşlanır. Bu bir gerçektir -aynı zamanda acı bir durumdur.

İnsanların kendilerini istedikleri şekilde adlandırmalarını önleyemeyiz, diğer taraftan, fikirlerimizi özlü bir şekilde

ifade eden, tarihsel ve mantıksal olarak bize ait olan bir isimden de vazgeçemeyiz. Tek yapabileceğimiz, herhangi bir karışıklığı önlemeye ya da en aza indirmeye çalışmaktır.⁽¹³⁾

Ben bir anarşistim; bunun nedeni anarşizmin bilimsel bir gerçek ve doğal bir yasa olması değil; anarşinin, herkesin iyiliğine duyduğum istekle, insanlar arasında sevgi ve dayanışma ile herkesin özgürlüğünü birleştiren bir toplum özlemimle, diğer sosyal yaşam tarzlarından daha iyi bağdaştığını düşündüğüm için anarşistim. Anarşizmi olanaklı görmek ve onu başarmada ihtiyaç duyulan desteği kazanmak amacıyla mücadele etmek için, bilinen herhangi bir doğa yasasıyla çelişmemesi benim için yeterlidir.⁽¹⁴⁾

Ben bir komünistim (elbette liberter komünist); uzlaşmadan yanayım ve inanıyorum ki, metaların gerekli değişiminin yapıldığı, sorun ve tehlikelerle yüklü sembol olan paraya başvurulmaksızın herkesin ihtiyaçlarının karşılandığı örgütlenmeye ulaşmak akıllıca bir ademi merkezizetçilik ve sürekli fikir alışverişi yoluyla mümkün olacaktır. Her iyi komünist gibi ben de paranın ortadan kalkmasını istiyorum; ve her iyi devrimci gibi, çalışmadan yaşamaya izin veren tüm zenginlik sembollerini geçersiz kılarak, burjuvaziyi soymanın gerekli olacağına inanıyorum.⁽¹⁵⁾

Sık sık "anarşizm *jandarma*'nın ortadan kaldırılmasıdır" deriz, burada *jandarma* ile kastedilen, bir kişinin ya da bir sınıfın yönetiminde olan ve insanları istemedikleri şeyleri yapmaya zorlayan herhangi bir silahlı kuvvet ya da fiziksel güçtür. Elbette bu tanım, her bireyin maddi, manevi ve entelektüel gelişmeyi azami düzeyde başarabileceği, özgürlük ve mutluluğunun garantisini sosyal dayanışmada bulabileceği, serbest anlaşmaya dayanan bir toplum olan anarşinin ne olduğuna dair yaklaşık bir fikir bile vermez. Fiziksel baskının ortadan kalkması; özgür insan payesi kazanmanın ya da insanları sevmeyi öğrenmenin, insan haklarına saygı göstererek kendi haklarını da korumanın, emir almayı ve emir vermeyi reddetmenin sağlanması için yeterli değildir. Bir insan ahlâki yetersizlik ve kendine güvensizlik nedenleriyle

gönüllü köle olabileceği gibi, yeterli dirence sahip olunmadığında vicdansızlık ve kötü huy gibi nedenler de bir kişinin zorba olmasına yol açabilir. Ancak bu, "jandarma'nın ortadan kalkması"nın, yani sosyal ilişkilerdeki şiddetin ortadan kalkmasının, anarşizmin gelişmesi ve anlaşılması için gereken zorunlu bir şart olmadığı anlamına gelmez.⁽¹⁶⁾

Toplumun mevcut kötülüklerinin kaynağı, insanlar arası mücadeleye, insanın kendi çabalarıyla kendi mutluluğunun peşinde herkese rağmen koşmasına dayandığı için; sevgiyi nefretin, dayanışmayı rekabetin, herkesin mutluluğu için kardeşçe işbirliğini kişisel mutluluk için bireysel arayışın, özgürlüğü baskı ve dayatmanın, gerçeği dinsel ve sahte bilimsel yalanların yerine koyarak bu toplumu değiştirmek istiyoruz; bu nedenle:

1. Hiç kimsenin hayatını başkalarının emeğini sömürerek kazanmaması, herkese yaşama ve üretimde bulunma imkânlarının sağlanması ve herkesin gerçek anlamda bağımsız olarak ortak bir amaç etrafında ve kişisel ilgilerine göre özgürce birleşebilecek durumda olması için; üretim araçları, hamme ve toprak üzerinde özel mülkiyetin kaldırılması.

2. Kanunlar koyan ve bu kanunları başkalarına dayatmaya çalışan hükümetin ve tüm diğer güçlerin ortadan kaldırılması: Yani, monarşilerin, cumhuriyetlerin, parlamento-ların, orduların, polis gücünün, yargı organlarının ve zorlayıcı güce dayanan tüm kurumların kaldırılması.

3. Bilim ve deneyimin kılavuzluk ettiği, doğal ihtiyaçlardan kaynaklanmayan tüm dayatmalardan uzak, herkesin gerekli bir ihtiyaç duygusuyla gönüllü olarak kabul ettiği, üyelerinin istekleri doğrultusunda oluşturulan ve değiştirilen, üretici ve tüketicilerin bağımsız kurum ve federasyonları vasıtasıyla sosyal yaşamın örgütlenmesi.

4. Çocukların ve kendi geçimini sağlayamayanların, mutluluk ve gelişimi için gerekli tüm yaşamsal olanakların güvence altına alınması.

5. Bilim kisvesine bürünmüş dahi olsa tüm dini inanç ve yalanlarla savaş. Herkese ileri düzeyde bilimsel eğitim.

6. Düşmanlıklarla ve yurtseverlik önyargılarıyla savaş.

Sınırların ortadan kalkması; tüm insanlar arasında kardeşlik.

7. Ailenin tüm yasal bağlardan, ekonomik ve fiziksel baskılardan ve tüm dinsel önyargılardan uzak, aşka dayanarak yeniden yapılanması.⁽¹⁷⁾

Bu nedenle bizim isteğimiz, insanın insan üzerinde kurduğu sömürü ve tahakkümün tamamen yıkılmasıdır; biz insanların, bilinçli ve istekli dayanışmayla kardeşçe birleşmesini, herkesin mutluluğu için gönüllü birliklikler kurulmasını istiyoruz; biz, tüm insanların en yüksek mutluluk düzeyine, mümkün olan en üst düzeyde ahlâki ve tinsel gelişime ulaşması için gerekli olanakların herkese sağlanması amacı çerçevesinde toplumun kurulmasını istiyoruz; biz herkes için ekme, özgürlük, aşk ve bilim istiyoruz.⁽¹⁸⁾

NOTLAR

1. *Pensiero e Volontà*, 16 Mayıs 1925.
2. *Pensiero e Volontà*, 1 Eylül 1925.
3. *L'Agitazione*, 4 Haziran 1925.
4. *Umanità Nova*, 25 Ağustos 1920.
5. *Umanità Nova*, 2 Eylül 1922.
3. *Umanità Nova*, 27 Nisan 1922.
7. *Umanità Nova*, 16 Eylül 1921.
3. *Pensiero e Volontà*, 15 Mayıs 1924.
3. *Pensiero e Volontà*, 1 Ocak 1924.
10. *Volontà*, 15 Haziran 1913.
11. *Pensiero e Volontà*, 16 Mayıs 1925.
12. *Umanità Nova*, 16 Eylül 1922.
13. *Volontà*, 15 Haziran 1913.
14. *Umanità Nova*, 27 Nisan 1922.
15. *Il Risveglio*, 20 Aralık 1922.
16. *Umanità Nova*, 25 Temmuz 1920.
17. *Il Programma Anarchico*, Bologna 1920.
18. *Il Programma Anarchico*, Bologna 1920.

BÖLÜM I

1. ANARŞİST DÜŞÜNCE EKOLLERİ

Bir kişi tercih ettiği felsefi sisteme bakılmaksızın anarşist olabilir. Materyalist anarşistlerin yanı sıra, benim gibi, insan zihninin gelecekteki gelişimi üzerine önyargıda bulunmaksızın bu konulardaki bilgisizliğini açıkça ifade etmeyi tercih edenler de vardır.

Bazı teorilerin yaşamın pratik yanlarıyla nasıl bağdaştığını anlamak elbette zordur.

Mekanist, teist ve panteist teoriler mantıksal olarak kayıtsızlık ve hareketsizliğe, maddi ve manevî alanda var olan her şeyin kaygısızca kabulüne varır.

Neyse ki, felsefi kavramlar davranış üzerinde çok az etkilidir. Mantıkla karşı karşıya gelen materyalistler ve "mekanistler" çoğunlukla bir ideal için kendilerini feda ederler. Tıpkı dindar insanlar gibi onlar da cennetin ebedi mutluluğuna inanırlar, ancak, bu dünyada da kendilerine mümkün olduğunca iyi bakarlar ve hastalandıklarında ölümden korkarak doktora giderler.⁽¹⁾

Anarşistler arasında kendilerini komünist, kolektivist, bireyci ya da farklı isimlerle adlandırmaktan hoşlananlar da vardır. Bu, çoğunlukla amaçlardaki temel özdeşliği anlaşılmaz hale getirerek gizleyen kelimelerin farklı yorumlanması sorunu; bazen de her insanın benzer pratik sonuçları farklı yollarla açıklayıp doğruluğunu kanıtlamaya çalıştığı teori ve hipotezler sorunudur.⁽²⁾

Anarşistler arasında bireylerin ve topluluğun özgür gelişiminin mümkün olacağı politik bir ortam yaratmak amacıyla var olan düzeni koruyan gücün yine güç kullanarak yıkılması gerektiğine inanan devrimciler olduğu gibi; sosyal değişimin sadece eğitim ve propaganda yoluyla, öncelikle insanları değiştirerek başarılacağını düşünen eğitimciler de

ulunur. Şiddet karşıtlığı yandaşları ya da şiddete karşı kul-anılsa bile şiddeti reddeden pasif direniş yandaşları, ayrıca şiddetin gerekli olduğunu kabul eden, ancak bu şiddetin nite-ik, boyut ve sınırlarının belirlenmesi konusunda farklı düşü-venler de vardır. Anarşistlerin işçi sendikalarıyla ilgili tu-umlarında; belirli bir anarşist örgütlenmenin gerekip gerek-nediği konusunda; karşıt gruplarla olan ilişkiler konusunda talıcı ya da geçici uyumsuzlukları vardır.

Bu ve benzeri sorunlarda anlaşmaya varmanın yolları araştırılmalıdır; ya da anlaşmanın mümkün olmadığı du-umalarda -ki, durum böyle gibidir- birbirimize tahammül et-neyi öğrenmemiz gerekmektedir; anlaşma sağlandığında birlikte çalışılmalı, sağlanamadığında ise herkes başkalarına engel olmadan uygun gördüğü gibi davranmalıdır. Çünkü, akılda tutulması gereken bir şey var ki, hiç kimse haklı ol-duğundan emin olamaz ve hiç kimse her zaman haklı de-ğildir.⁽³⁾

Anarşizm manevi olarak kendi içinde yeterlidir; ancak ger-çekler göz önünde bulundurulduğunda maddi yaşamın so-mut biçimlerine ihtiyaç duyar ve bu, çeşitli anarşist düşünce ekollerini birbirinden ayıran biçimlerden birini tercih etmek-tir.

Anarşist çevrede komünizm, bireycilik, kolektivizm, kar-şılıklılık ve tüm eklektik ve ara programlar ekonomik hayat-ta dayanışma ve özgürlüğe ulaşmanın en iyi yolları olarak görülürler. Bunların, üretim araçlarının ve emek ürünü'nün insanlar arasında özgür ve adil dağılımına en uygun yollar olduğuna inanılır.

Bakunin bir anarşist ve aynı zamanda bir kolektivistti, komünizmin açık sözlü bir düşmanıydı, komünizmde özgür-lüğün ve dolayısıyla insana saygının inkârını görmüştü. Ba-kunin ile birlikte -ve Bakunin'in ardından uzunca bir süre-hemen hemen tüm İspanyol anarşistler kolektivistti, bunun-la birlikte en bilinçli ve en tutarlı anarşistler arasında yer alıyorlardı.

Diğerleri, özgürlüğün korunması ve savunulması gibi benzer nedenlerle, kendilerini bireyci olarak tanımlarlar ve

herkesin üretim araçlarından kendisine düşen paya bireysel mülkiyet olarak sahip olmasını, yani emeğinin ürününe serbestçe sahip olmayı isterler.

Kimileri ise az ya da çok karmaşık karşılıkçı sistemler keşfetmişlerdir. Fakat bu daima anarşistlerin ortak amacı olan ve onları farklı ekollere ayıran özgürlüğü güvence altına almanın daha emin yollarının arayışdır.⁽⁴⁾

Bireyciler, (anarşist) komünistlerin komünizmi dayatmak istediklerini ve bunun doğal olarak onları anarşizmin dışına çıkardığını düşünürler ya da böyle varsayarak konuşurlar.

Komünistler, (anarşist) bireycilerin her türlü örgüt fikrini reddettiklerini, insanlar arasında mücadeleyi ve güçlü olanın hakimiyetini istediklerini ve bu isteğin onları sadece anarşist hareketin değil, insanlığın da dışına çıkardığını düşünürler ya da böyle varsayarak konuşurlar.

Ashında komünistler, komünizmde kardeşliğin özgürce kabul edildiğini gördükleri ve komünizmin bireysel özgürlüğün en iyi güvencesi olduğunu düşündükleri için komünisttirler. Ve bireyciler, gerçekten anarşist olanlar anti-komünisttirler, çünkü komünizmin, bireyleri kolektivitenin ve ashında partinin ya da kastın tiranlığına tabi kılmasından korkarlar; bu kolektivite eşyaların yönetimini bahane ederek maddi kaynakları ve böylece bu kaynaklara ihtiyaç duyan insanları kullanma gücüne sahip olmayı başarabilir. Bu nedenle her bireyin ya da her grubun, adalet ve hakkaniyet ilişkilerini sürdüreceği diğer birey ve gruplarla eşit şartlar altında, emeğinin karşılığını özgürce kullanabileceği konumda olmasını isterler.

Aramızda temel bir farklılık olmadığı açıktır. Fakat komünistlere göre bireyci bir toplumda doğal şartlar altında hakkaniyete ve adalete ulaşmak imkânsızdır, bu yüzden özgürlüğe de ulaşamaz.

İklim şartları dünyanın her yanında aynı olsaydı, toprak her yerde aynı verime sahip olsaydı, hammaddeler eşit dağıtılsaydı ve ihtiyaç duyan herkes bunlara ulaşabilseydi, sosyal gelişim dünyanın her yerinde aynı olsaydı, bütün ülkeler geçmiş nesillerin çalışmalarından aynı ölçüde yararlanabil-

eydi, nüfus dünyanın oturmaya elverişli bölgelerine eşit lağılsaydı; bu durumda, herkesin (birey ya da grupların) ömürmeden ve sömürülmeden, bağımsızca çalışarak üreimde bulunmak için ihtiyacı olan toprak, alet ve hammadreyi bulma imkânı olacağına inanılabildi. Fakat doğal ve arihsel şartlar ortada olduğundan, şans eseri sahip olduğu ir parça kıraç topraktan biraz olsun kazanç elde edebilmek için emek sarf eden biri ile iyi bir bölgede verimli toprağa sahip bir başkası arasında eşitlik ve adaletten söz etmek nasıl mümkün olabilir? Ya da dağlar arasında kaybolmuş bir öyde veya bataklık bir bölgenin ortasında yaşayan biri ile insan zekâ, emek ve yeteneğiyle yüzlerce neslin zenginleştiği şehirde yaşayan bir başkası arasında eşitlik ve adaletin nasıl söz edebiliriz?(5)

bireyci anarşistlerin en yeteneklilerinden biri olan Armand'ın titiz bir çalışması olan ve bireyciler arasında büyük bir ilgiyi kazanan "l'Iniziazione individualista anarchica" adlı kitabını ısrarla tavsiye ediyorum. Ancak bu kitabı okuyan kişi, Armand'ın genellikle tüm anarşist eğilimlerin ortak ilkelilerini açıklarken, neden "anarşist bireycilik"ten sürekli inkar eder bir yapı olarak söz ettiğini kendi kendine sorar. Armand'ın kendini bir ahlâksız olarak adlandırmaktan hoşlanan Armand, aslında bir tür anarşist ahlâk kitabı ya da bir el kitabı taya çıkarmıştır; "bireyci anarşist" değil genel olarak anarşist, aslında bu, anarşist olmaktan çok derinlemesine insanlık ilkelini ilgilendirir, çünkü ahlâklılık anarşiyi olası ve istenir kılan insani duygulara dayanır.(6)

Önce Nettlau, kendilerini komünist olarak adlandıran anarşistler ile kendilerini bireyci olarak adlandıranlar arasındaki farklılığın, bir anarşist toplulukta iktisadi yaşamın doğacağı biçimler (üretim ve dağıtım) konusundaki farklı görüşlerden kaynaklandığı düşüncesinde yanılıyor. Bunlar bir şeyin ötesinde uzak gelecekle ilgili sorunlardır; ve ideolojinin, nihai amacın, insan davranışına yön veren ya da vermesi gereken bir ışık olduğu doğru ise, anlaşma ya da anlaşmazlığın belirleyen şeyin gelecekte ne yapılmak istendiği değil, içinde bulunulan zamanda yapılan ya da yapılması iste-

nen şey olduğu da doğrudur. Genellikle anlaşmaya varılır; ve hedeflerinin bizimkiyle aynı olduğunu ifade ettikleri halde karşıt yöne giden yolu seçenlerden çok, başka yöne gidebilecek halde olmalarına rağmen bizim yolumuzu seçenlerle anlaşmaya varmak büyük önem taşır! Bu nedenle, hayatın ve propagandanın pratik sorunlarındaki şiddetli karşıtlık ortamında temelde aynı şeyleri istemelerine rağmen farklı eğilimlerden anarşistler arasında bu durum görülmüştür.

Anarşizmin temel ilkesi -hiç kimsenin bir başkasını itaat zorlama isteği ya da fırsatı olmaması ve hiç kimsenin bir diğeri için çalışmaya zorlayamaması- kabul edildiğinde, özgürlüğe saygı gösteren ve her bireyin üretim araçlarında eşit hakka sahip olduğunu, herkesin emeğinin karşılığını tam olarak alması gerektiğini kabul eden tüm yaşar tarzlarının anarşizmle ortak bir yanının olduğu açıktır.⁽⁷⁾

2. ANARŞİST KOMÜNİZM

1876 yılında da şu anda olduğu gibi anarşist komünistlik; fakat bu, komünizmi bir dogma ya da her derde deva olarak kullandığımız ve komünizmi başarmamız için yaratmamız gereken maddi ve manevi koşulları göz ardı ettiğimiz anlamına gelmez.⁽⁸⁾

Luigi Galleani'nin "La Fine dell'Anarchismo"su Kropotkinci düşünceye göre, *anarşist komünizm* konusunda yapılmış, açık, anlaşılır ve anlamlı bir çalışmadır; ben Kropotkinci düşünceyi çok iyimser, çok uysal buluyor ve doğal ahenge çok fazla güvendiğini düşünüyorum, ancak tüm bunların ötesinde, anarşizmin yayılmasında şimdiye kadar yapılan en önemli katkılar bu düşünceye aittir.⁽⁹⁾

Biz de insan dayanışmasının en mükemmel eseri olan komünizme ulaşmaya çalışıyoruz, ancak bu anarşist komünizm olmalıdır, yani özgürce istenmeli ve özgürce kabul edilmelidir, herkesin özgür olmasını sağlayan araçlar güvence altına alınarak herkes tarafından kul-

lanılabilmelidir; bu nedenle otoriter ve baskıcı devlet komünizminin, insanlığa bugüne kadar eziyet ve acı vermiş, gelişimine engel olmuş zorbalıklar arasında en nefret uyandıranı olduğunu savunuyoruz.⁽¹⁰⁾

Kendilerini komünist olarak adlandıran anarşistler (ben de onlardan biriyim), kendi düşünce tarzlarını başkalarına orla kabul ettirmek istedikleri için ya da komünizm dışında bir kurtuluş olamayacağına inandıkları için değil, ne kadar çok insan kardeşçe yaşama katılırsa ve ilgili herkesin yararına daha sıkı bir işbirliğine ne kadar çok insan katılırsa her bir kimsenin yararlanacağı özgürlük ve mutluluğun o denli büyük olacağını aksi kanıtlanana kadar kabul ettikleri için komünist olarak adlandırılırlar. İnsanın, diğer insanların baskısından kurtulmuş olsa bile doğanın düşman güçlerine tâlâ maruz kaldığına; tek başına bunların üstesinden gelemeyeceğine, ancak diğer insanlarla güçlerini birleştirerek bu oğa güçlerini evcilleştirip kendi yararına dönüştürebileceğine inanırlar. Maddî ihtiyaçlarını tek başına çalışarak ağılamak isteyen insan kendi işinin kölesidir... dahası, yaşamını sürdürmesine yetecek üretimde bulunduğundan her zaman aman emin olamaz. Kendilerini komünist olarak adlandıran, gerçekten de öyle olan bazı anarşistlerin, bir manastıra yaşarcasına genel kurallara boyun eğeceklerini, tek tip ıyafet giyerek aynı yemekleri yiyeceklerini vs. düşünmek arı olacaktır; ancak başkalarının ihtiyaçlarını ya da bütün insanların eşit özgürlük hakkını hesaba katmaksızın diledikleri gibi yaşamak isteyeceklerini düşünmek de bir o kadar açma olacaktır. Komünist düşüncenin en aktif ve en belâatlı anarşist propagandacılarından biri olan Kropotkin'in, aynı zamanda bireysel bağımsızlığın sadık bir savunucusu olduğunu, herkesin sanatsal yeteneklerini özgürce kullanıp elistirebilmesini, bilimsel araştırmalar yapabilmesini ve kemening tam anlamıyla insan olması için "kol ve kafa" faaliyetleri arasında uyumlu bir bütünlüğü başarıyla kurmasını iddetle arzu ettiğini herkes bilir. Bununla birlikte komünist anarşistler, üzerinde yaşanan toprağın konumu, sağlığa uygunluğu ve verimliliği konusundaki doğal farklar nedeni-

le, dayanışma ya da en azından adalet olmaksızın herkesin bireysel olarak eşit çalışma koşullarına sahip olmasının imkânsız olduğuna inanırlar. Fakat aynı zamanda, insanlığı birleştirerek özgürlüğe kavuşturacak temel hedef gözüyle baktıkları özgür komünizmin uzun bir gelişim süreci geçirmeksizin dünya çapında uygulamaya konulmasında karşılaşılabilecek sınırsız zorlukların da farkındadırlar. Ve bu nedenle aşağıdaki formülde belirtilen sonuca varmaları olasıdır: Bireyciliğin en önemli ölçütlerinin başarılması ile özgür komünizmin ölçütleri arasında doğru bir orantı vardır; yani azami özgürlüğe sahip olmak için azami dayanışma gereklidir.⁽¹¹⁾

Teorik olarak komünizm, insan ilişkileri söz konusu olduğunda, mücadelenin yerine dayanışmayı koyacak, doğal kaynakları ve insan emeğini insanlığın yararına kullanarak insanlığı karşılıklı yardımlaşma ve sevgiye istekli büyük bir kardeşlik içinde bir araya getirecek ideal sistemdir.

Ancak insanların içinde bulunduğu maddi ve manevi durum düşünüldüğünde bunun uygulanması olanaklı mıdır? Eğer uygulanabilirse hangi sınırlar içerisinde uygulanacaktır?

Dünya çapında komünizm -yani tüm insanlıktan oluşan tek bir topluluk- bir emeldir, başarılması gereken ideal bir hedeftir, ancak bu kesinlikle şu anki iktisadi örgütlenmenin olası bir biçimi olamaz. Biz elbette kendi zamanımız için konuşuyoruz ve belki biraz da yakın gelecek için; uzak gelecek söz konusu olduğunda ise bunu düşünmeyi gelecek nesillere bırakıyoruz.

Şu an için sadece aynı ruh soyundan olan ve birbirleriyle komünistçe ya da ticari ilişkiler içindeki insanların oluşturduğu çeşitli topluluklar düşünülebilir; ve bu sınırlar içinde bile komünizm ile özgürlük arasında her zaman olası bir uzlaşmazlık sorunu söz konusudur. İnsanları kardeşliğe, bilinçli ve gönüllü dayanışmaya, komünizmi olabildiğince yaymaya ve uygulamaya teşvik edecek duyguların var olduğu farz edilse bile tıpkı tam anlamıyla bireyciliğin imkânsız olduğu kadar ekonomik de olmayacağı nasıl gerçekse tam anlamıyla komünizmin de imkânsız olduğu kadar anti-liberter

le olacağına ve daha geniş bir alana uygulanması durumunla ise bu imkânsızlığın ve anti-liberterliğin boyutlarının artacağına inanıyorum.

Komünist bir toplumun geniş ölçüde örgütlenmesi için üretim, takas ve tüketim metotlarını da kapsayan tüm ekonomik hayatın yapısının kökten değiştirilmesi gerekecektir; ancak bu, nesnel koşulların izin verdiği ve halkın ne gibi avantajlara sahip olabileceğini anladığı, kendi adına hareket edebildiği ölçüde, yavaş yavaş başarılabilir. Diğer taraftan, şerh bir grubun istek ve tutkularının kısa sürede yerine getirilmesi istenir ve başarılabilirse, itaate ve hizmete alışkın olan halk, bu yeni yaşam tarzını yeni bir yönetim tarafından layatılan bir yasa olarak kabul ederek yeni bir üstün gücün tehditlerine nasıl üretimde bulunabileceklerini söylemesini ve tüketim maddelerini belirlemesini bekleyecektir. Ve çoğunlukla birbirleriyle çelişen istek ve ihtiyaçlara nasıl cevap verebileceğini bilemeyen, ancak ilgili gruplara da istedikleri ya da yapabildikleri gibi davranma ve müdahale etme serbestliğini tanıyarak işe yaramaz gibi görünmek istemeyen bu yeni güç, tüm diğer devletlerde olduğu gibi asker ve polis gücüne dayanan yeni bir devlet kurmak isteyecek, eski kanunları değiştirerek yerine yeni ve daha sert kanunlar koyacak ve yaptığı tüm bu değişikliklerle ayakta kalacağını düşünecektir. Dünyayı yeni bir Kutsal Kitap'a göre ıslah etme bahanesiyle, belki de samimi ve dürüst niyetle tek bir yeni kural herkese zorla kabul ettirilecek, tüm özgürlükler ortadan kaldırılacak ve özgür inisiyatif engellenecektir; ve sonuçta hayal kırıklığı olacak, üretim felce uğrayacak, kararsızlık ve kaçakçılık artacak, kamu hizmetinde yozlaşmalar ve güç kullanımı ortaya çıkacak, yoksulluk yayılacak ve sonuç olarak, devrimin ortadan kaldırmayı amaçladığı baskı ve sömürü düzenine az ya da çok geri dönecektir.

Ruslar'ın tecrübesi görmezden gelinemez.

...

Sonuç olarak, bana öyle geliyor ki, özgür gelişimin bir sonucu olarak ortaya çıkmadığı sürece hiçbir sistem yaşamsal

öneme sahip değildir ve insanlığı uzak geçmişin köleliğinden kurtarmaya hizmet edemez.

İnsan toplumları, eğer herkesin iyiliği için hep birlikte çalışan özgür insanların yaşadığı topluluklar oluşturacaklarsa ve batıl inanç ya da kaba kuvvet yoluyla despotizmi veya bir manastır yaşamını zorla kabul ettirmeye çalışmayacaklarsa, bu toplumlar, bir birey ya da bir tarikatın yapay yaratısı olamaz. Bu toplumlar, istekler ve şartlar değiştikçe daha önceden en iyi olduğunu düşündüğü kurumları dahi değiştirerek yenileyen, tüm üyelerinin ihtiyaçlarının ve farklı ya da rekabete dayanan isteklerinin bir bileşkesi olan toplumlar olmalıdır.

Bu nedenle bir kişi komünizmi, bireyciliği, kolektivizmi ya da bir başka sistemi tercih edebilir ve kişisel tercihlerinde başarıya ulaşmak için propaganda yaparak ya da örnek olma yoluyla çalışabilir. Ancak belli bir felaket riskine dikkat edilmeli; insanları olguların kanıtlanmasından doğan gerçeklerle inandırma yoluna gitmeyerek, kendi sisteminin en güvenilir, herkes için iyi, her zaman ve her yerde geçerli olduğuna inanmaktan, ne pahasına olursa olsun başarıya ulaşmak için her yolun kullanılabileceğini düşünmekten kaçınılmalıdır.

Önemli ve zorunlu olan hareket noktası, özgürlüğe ulaşma yollarına herkesin sahip olabilmesidir.⁽¹²⁾

3. ANARŞİZM VE BİLİM

Bilim, iyi ve kötü amaçlar için kullanılabilir bir silahtır; ancak bilim, iyilik ve kötülük kavramlarını tamamıyla görmezden gelir. Biz, bilim bize söylediği için değil, başka şeylerin yanı sıra, bilimin sağladığı avantajlara ve zevklere herkesin sahip olmasını istediğimiz için anarşistiz.⁽¹³⁾

Bilimde teoriler daima geçicidir ve varsayıma dayanır, ayrıca bilinen olguları birbirine bağlamak ve gruplandırmak için kullanılan uygun bir metot olmanın yanı sıra araştırma ve yeni olguların ortaya çıkarılması ve yorumlanması için de

elverişli araçlardır; fakat bu teoriler gerçek değildir. Yaşamda -sosyal yaşamı kastediyorum- teoriler, bazı insanlar için sadece arzu ve isteklerini gizleyecek bilimsel bahanelerdir. 19. yüzyılın ikinci yarısında hüküm süren bilimcilik (bilim demiyorum), bireylerin kendileri için yarattıkları adalet, gelişme vb. değişik ilgi ve isteklerine bağlı olan bir kavramı, bilimsel gerçek (yani, doğa yasası, zorunlu ve önceden tahmin edilebilir olan) olarak düşünme eğilimini yarattı. "Bilimsel sosyalizm" ve "bilimsel anarşizm" bu kavramdan çıkmıştır ve en seçkinlerimiz tarafından savunulduğu halde, bana hep doğaları oldukça farklı madde ve kavramların bir karışımı olan komik kavramlar gibi görünmüştür.

Hakkı da olabilirim, yanılıyor da, fakat ne olursa olsun dönemin modasından sakındığım, bu nedenle dogmatizmden ve mutlak "sosyal gerçek"e sahip olma iddiasından uzak olduğum için mutluyum.⁽¹⁴⁾

Ben bilimin yanılmazlığına inanmıyorum, ne her şeyi açıklayabilme gücüne ne de insan davranışını kontrol altına alma misyonuna inanıyorum; tıpkı papanın yanılmazlığına, ahlâkın vahiy kaynağı olduğuna ve Kutsal Kitapların ilahi kaynağına inanmadığım gibi.

Sadece kanıtlanabilir şeylere inanıyorum; ancak *kanıtlanmanın* göreliliğini ve aslında sürekli olarak, kanıtlanan diğer olgular tarafından çürütülerek geçersiz kılındığını da çok iyi biliyorum; ve bu yüzden, gerçeğe ya da en azından kanıtlanma olasılığı olan gerçeğe yaklaşma arzusunda olanların mantıksal yaklaşımının şüphe etmek olması gerektiğine inanıyorum...

Kişinin kendi aklını geçersiz kılma isteğinden farksız olan *inanma istencinin* karşısına, bize uçsuz bucaksız araştırma ve keşif alanı açan *bilme istencini* çıkarıyorum. Az önce belirttiğim gibi ben, aklımı tatmin eden bir yolla kanıtlanabilir olanı kabul ediyorum ve bunu yalnızca *göreliliği* ve *geçici* olarak, şimdiye kadar ortaya çıkarılanlardan daha doğru olacak yeni gerçeklerin ortaya çıkacağı beklentisiyle kabul ediyorum. O halde, kelimenin dinsel anlamıyla *inanç* yoktur.

Kimi zaman inancın gerekli olduğunu ya da iyiye ulaşmak

için verilen mücadelede sarsılmaz bir inanca sahip insanlara ihtiyaç duyulduğunu söylerim. Ve muhtemelen bu ihtiyaçtan esinlenen bir anarşist gazete bile *Fede!* (İnanç) adını taşımaktadır. Fakat söz konusu örneklerde bu kelime *büyük umutlar* ve *kararlılık* anlamıyla kullanılır, yani akıl almaz ya da saçma olan körü körüne inançla hiçbir ilgisi yoktur.

Peki, din karşısındaki bu inançsızlık ve bilimin kesin sonuçlarına duyulan sistematik şüpheyi, ahlâki bir kuralla ve özgürlük, adalet ve kardeşlik idealimi başarmak için var olan kararlı irade ve ümitle nasıl bağdaştırıyorum? Doğrusu, bilimi ait olmadığı yere koymuyorum. Bilimin görevi, gerçeği saptamak ve olguların hangi şartlarda değişmez olarak ortaya çıktığını ve tekrarladığını tespit etmektir; yani, insanın istediğini değil, kaçınılmaz olanı saptamaktır.

Zorunluluğun bitip özgürlüğün başladığı yerde bilim durur; insana hizmet eder, çünkü, onun hayali kavramlarda kaybolmasını önler ve ona daha fazla zaman tanıyarak özgür iradesini -insanları, belki de farklı bir düzeyde tüm hayvanları cansız maddelerden, bilinçsiz güçlerden ayıran istenç yetisini- uygulaması için imkânlar sunar.

Ahlâkın kaynakları ve davranış kuralları, irade gücünün bu uygulanma yetisinde aranmalıdır.⁽¹⁵⁾

Ben dogmatizmin sorumluluğunu kabul etmiyorum, çünkü ben *istediğim* şeyde azimli ve kesin olsam da bildiklerimden her zaman şüphe ederim. Sanıyorum, Evren'i tanımak ve açıklamak için sarf edilen tüm çabalara rağmen, şimdiye kadar ne kesinliğe ne de kesinlik ihtimaline ulaşabildik - ve insan zekâsının bir gün bunu başarıp başaramayacağını merak ediyorum.

Diğer taraftan, bilimsel bir zihne sahip olduğumun söylenmesi bana hiçbir zaman rahatsızlık vermez; bu deyiimi hak etmiş olmaktan memnunluk duyarım, çünkü bilimsel zihin pozitif, rasyonel ve deneysel metotlar kullanarak gerçeği araştırır; bilimsel zihin, asla, Mutlak Hakikat'e ulaştığı yanılısamasına kapılmaz, geçici ve değişebilir kabul ettiği kısmi hakikatler keşfederek, Mutlak Hakikat'e dikkatli bir şekilde yaklaşmakla yetinir. Bence, bir sistem oluşturup ardın-

dan olguları doğrulamakla uğraşan ve bunu yaparken bilinçsizce kendi sistemine uygun olan olguları seçerek diğerlerini göz ardı eden ve belki de bu olguları, kendi sistemlerinin iskeletini oluştursun diye çarpıtanlara karşılık, bilimadamı olguları inceler ve bunlardan mümkün olduğunca mantıksal sonuçlar çıkarır. Bilimadamı çalışırken hipotezler kurar, yani araştırmasında ona rehber ve teşvik unsuru olarak hizmet eden bazı tahminlerde bulunur, ancak asla hayal gücünün kurbanı olmaz ve tezine hizmet eden her tekil hakikati keyfi tümevarımlarla bir yasa haline getirerek, tahminlerini kanıtlanmış hakikat olarak sunmaktan kaçınır.

Benim reddettiğim *bilimcilik*, geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısında zihinleri etkisi altına alan, doğal tarih ve fiziksel-kimya alanlarında yapılan gerçekten olağanüstü keşiflerin ardından gösterilen coşkudan cesaret alan ve kışkırtılan, bilimin her şey olduğu ve her şeyi başarabileceği inancıdır; bu, her kısmi buluşun değişmez hakikat ve dogma olarak kabul edilmesidir. Bu, Bilimin Ahlakla; sözcüğün mekanik anlamıyla, Güç'ün Düşünce ile; Doğa yasasının İrade ile karıştırılmasıdır. *Bilimcilik* mantıksal olarak bizi kaderciliğe götürür, yani özgürlüğün ve özgür iradenin inkârına.⁽¹⁶⁾

Kropotkin'in "Anarşizmin Modern Bilimdeki Yeri"ni saptamak üzere yaptığı çalışmalarda ulaştığı sonuç şudur: "Anarşizm, toplumsal yaşamı dışlamaksızın tüm doğayı kucaklayan görüngünün mekanik yorumuna dayanan bir evren kavramıdır."

Bu felsefedir; kısmen ya da tamamen kabul edilebilir, fakat kesinlikle bilim ya da Anarşizm değildir.

Bilim, bildiklerimizin ya da bildiğimize inandıklarımızın oplanması ve bir sistem haline getirilmesidir: Olguları saptar ve bu olguların yasasını bulmanın yollarını, yani olguların kaçınılmaz olarak ortaya çıktığı ve kendini tekrar ettiği arları araştırır. Belirli entelektüel ihtiyaçları tatmin eder, aynı zamanda gücün en geçerli aracıdır. Bununla birlikte, doğa yasaları karşısında insan gücünün sınırlarını da gösterir, diğer taraftan insana bu yasaları kendi yararına çevirme imkânı vererek etkin özgürlük tanır. Bilim, insanlar ara-

sında ayırım yapmaz, iyiye ya da kötüye, özgürlüğe ya da baskıya hizmet edebilir.

Felsefe, bilinenin varsayımsal açıklaması olabildiği gibi bilinmeyen tahmin etme çabası da olabilir. Bilimin yeteneğinin ötesine, en azından uzağa giden sorular sorar ve bizimizin mevcut durumunda kanıtlanamayan cevaplar önerir. Bu nedenle, farklı görüşlere sahip felsefeciler farklı ve çelişik çözümler önerir. Felsefe, yalnızca bir kelime oyunu ya da bir illüzyonist hilesi değilse, bilime rehberlik edebilir, teşvik edebilir, fakat bilim değildir.

Anarşi ise, gerçek ya da hayali doğal gerekliliğe dayanmayan, ancak insan iradesiyle başarılabilir, insani bir emeldir. İnsanın doğaya karşı mücadelesinde ve çelişen iradeler arasındaki mücadelede, bilimin insanlığa sunduklarından yararlanır; insanlığa mantıklı düşünme gücünü geliştirmeyi ve gerçek ile hayal arasında daha belirgin bir ayırım yapmayı öğreten felsefi düşüncedeki gelişimlerden faydalanabilir; fakat, Anarşiyi bilime ya da herhangi bir felsefi sisteme bağlamaya çalışmak komik olacaktır. "Mekanik evren kavrayışı"nın bilinen olguları gerçekten açıklayıp açıklamadığını görelim.

Daha sonra, anarşizmle ya da koşulların değiştirilmesi için duyulan herhangi bir emelle mantıksal olarak bir arada var olup olamayacağını ya da en azından uzlaşıp uzlaşamayacağını göreceğiz.

Mekanikğin temel prensibi enerjinin korunumudur: Hiçbir şey yoktan var edilemez ve hiçbir şey de yok edilemez.

Bir vücut, aynı miktarda ışık kaybetmeden başka bir vücutta ısı veremez; bir enerji biçimi, bir yolla edindiği enerjiyi başka bir yolla kaybetmeksizin başka bir enerji türüne dönüştürülemez (ısı transferi, ısının elektrik akımına dönüştürülmesi ya da tam tersi vb.). Ashında fiziksel doğada oldukça yaygın bir olgu doğrulanmıştır, eğer birinin on tane bakır parası varsa ve bunun beşini harcarsa geriye tam beş tane kalır, ne daha az, ne daha fazla.

Buna karşın, bir kişi, düşüncesini milyonlarca insana hiçbir şey kaybetmeksizin iletebilir; düşünce ne kadar çok yayılırsa gücü ve etkisi de o kadar artar. Bir öğretmen, bildik-

lerini başkasına aktardıkça daha az bilgili olmaz; tam tersine diğerlerine bir şeyler öğretirken kendisi de yeni şeyler öğrenir ve zihni zenginleşir. Bir katilin kurşunu, bir dahinin hayatına erkenden son verse de, bilim tüm maddi elementlerin durumunu (bir dahinin öldürüldüğü zamanki fiziksel enerjisi) açıklayabilir ve ceset çürüdüğünde fiziksel özelliklerinden geriye hiçbir şey kalmadığını gösterebilir, fakat bununla birlikte maddi olarak hiçbir şey kaybolmamıştır, çünkü bu cesedin her atomu, tüm enerjisiyle başka bileşimlere katılabilir. Ama bu dahinin dünyaya kazandırdığı fikirler, buluşlar kalır, büyür ve etkili bir güç olabilir; oysa diğer taraftan, eğer öldürülmemiş olsaydı, onunla birlikte gelişecek ve meyvelerini verecek olan fikirler ise artık kaybolmuştur ve bir daha asla bulunamaz.

Mekanik, bu gücü, insan beyninin ürünü olan bu özel niteliği açıklayabilir mi?

Lütfen benden mekanikçilerin açıklayamadığı olguyu bir başka şekilde açıklamamı istemeyin.

Ben bir filozof değilim; zaten tüm düşünen beyinleri az ya da çok rahatsız eden bazı problemleri görmek için filozof olmak gerekmiyor. Ayrıca bir problemin çözümünü bilmemek, kimseyi, ikna edici olmayan çözümleri kabul etmek zorunda bırakmaz... üstelik filozofların önerdiği çözümler oldukça fazla sayıda ve birbirini tutmayan çözümler olduğundan ikna edicilikleri de yoktur.

Ve şimdi "mekanikçilik" in anarşizmle bağdaştırılıp bağdaştırılamayacağına bakalım.

Mekanikçi düşüncede (teistik düşüncede olduğu gibi) her şey belirli ve kaçınılmazdır, hiçbir şey olduğundan farklı değildir. Aslında ne yaratılan, ne de yok edilen bir şey varsa, eğer madde ve enerji (her neyse o) birer sabit nicelikse ve mekanik kanunlara bağlı ise, tüm görüngüler değişmez bir biçimde ilişkilidir.

Kropotkin der ki; insan doğanın bir parçası, onun kişisel ve sosyal yaşamı da doğanın bir görüngüsü olduğu için -tıpkı bir çiçeğin büyümesinde ya da karınca ve arı topluluğunda yaşamın gelişiminde olduğu gibi- çiçekten insana, kunduz topluluklarından insanların yaşadığı bir kente geçişin hiçbir

nedeni yoktur, şimdiye kadar kullandığımız sistemi terk ederek metafiziğin deposunda bir başkasını aramalıyız. 18. yüzyılın sonunda büyük matematikçi Laplace şöyle dedi: "Doğayı harekete geçiren güçler ve onu oluşturan varlıkların konumları bilinmiş olsaydı, yeterince engin olan insan zekâsı, şu anı olduğu gibi geçmişi ve geleceği de tanıyabilecekti."

Bu, saf mekanik bir düşüncedir; olan her şey olması gerektiği için olmuştur, olacak olan her şeyin zaman, yer ve aşamaya varacak kadar ayrıntılarıyla, dakikası dakikasına olması kaçınılmazdır.

Böyle bir düşüncede "istenç, özgürlük, sorumluluk" kavramlarının taşıdığı anlam ne olabilir? Eğitim, propaganda ve isyan ne amaçla kullanılacaktır? Yıldızların rotasını değiştirmek nasıl mümkün değilse, insan ilişkilerinin önceden belirlenen akışını değiştirmek de mümkün değildir. O halde?

Anarşinin bunlarla ne ilgisi var?⁽¹⁷⁾

Anarşizme "bilimsel bir temel" kazandırmak isteyen... öğrenme fırsatı bulamadıkları için... daha iyisini yapamamaktan dolayı özür dilediklerini belirten notları da karışık yazılarına eklemiş iyi niyetli yoldaşların müsveddeleriyle çalışma masamız doludur.

İnsanlar, istek ve ihtiyaçlarına dayanan yararlı propagandalar yapmak yerine, neden bilmedikleri şeylerle canlarını sıkırlar?

İyi ve işe yarar bir anarşist olmak için kesinlikle bir doktor olmak gerekmez - aslında bu bazen bir dezavantaj bile olabilir. Ama, bilim hakkında konuşurken konu ile ilgili bir şeyler biliyor olmak da hiç fena bir fikir değil!

Hiç kimsenin bizi, geçenlerde bir arkadaşımızın yaptığı gibi, bilimi dar bir bakışla ele almakla suçlamasına izin veremeyiz. Tam tersine, biz bilimin ne kadar iyi, büyük, güçlü ve işe yarar olduğunu biliyoruz; düşüncenin özgürlüğe kavuşmasına ve doğanın hasım güçlerine karşı verilen mücadelede insanın zaferine ne kadar çok hizmet ettiğini biliyoruz. Bu nedenlerden dolayı, keşke bilim konusunda genel bir fikir sahibi olabilseydik ve bilimin sayısız dallarından en az birini derinlemesine araştırma olanağı bulabilseydik.

Programımızda sadece “herkes için ekmek” denmiyor, herkes için bilim” de deniyor. Ama biz, bilimin gerektiği gibi irtisılabilmesi için öncelikle faaliyet alanı ve işlevleri konusunda net fikirlere sahip olmanın gerekli olduğunu düşünürüz. Bilim ekmek gibi, Doğa'nın cömert bir armağanı değildir. Onu kazanmak için çaba sarf etmek gerekir ve biz herkesin bu çabayı gösterebilecek durumda olduğu koşulları yaratmak için mücadele ediyoruz.⁽¹⁸⁾

İlimsel araştırmanın amacı doğanın incelenmesi, doğayı yöneten olgu ve “yasalar”ın keşfedilmesidir, yani olguların *değişmez olarak* ortaya çıktığı ve yine *değişmez olarak* tekrarlandığı koşulların keşfedilmesidir. Bir bilim, nedenini açıklasın ya da açıklamassın, öngöründe bulunduğu sürece bilim olarak kabul edilir; eğer tahmin gerçekleşmezse bu, bir hata olduğu ve daha fazla ilerlemeye ve araştırma yapmaya ihtiyaç duyulduğu anlamına gelir. Şans, özgür irade, istisna gibi kavramlar, önceden belirli olanı, başka türlü olmayana zorunlu olanı araştıran bilime yabancı kavramlardır. Tüm doğal görüngüleri zaman ve mekânda birleştiren, araştırılması ve keşfedilmesi bilimin görevi olan bu saptama, ruhsal ve sosyal görüngüler de dahil olmak üzere Evren'de ortaya çıkan her şeyi kapsar mı? Mekanikçiler böyle olduğunu söylerler. Her şeyin benzer mekanik yasalara bağlı olduğunu fiziksel-kimyasal öncüllerle belirlendiğini düşünüyorlar: Yıldızların rotası ve bir çiçeğin açmasından bir aşığın kalp kırışına ve insanlık tarihinin açıklanmasına kadar her şey buna dahildir. Sistemin güzel ve gösterişli bir şekilde ortaya çıktığını seve seve kabul ederim ve doğru olduğu kanıtlanırsa insan ruhunu tam olarak tatmin edebilir. Fakat o zaman, deterministlerin Evren ile yaşamı ve ahlâk duygusunu değiştirme için gösterdikleri sözümona mantıksal tüm hatalara rağmen, özgürlüğe ve istence, ister koşullu olsun ister koşulsuz, yer yoktur. Bizim hayatımız ve toplumsal yaşam, her mekanik olguda olduğu gibi dakikası dakikasına, yıldan ebede önceden belirlenebilir ve ayrıntılandırılabilir, görülebilir olacak ve istencimiz ise, Spinoza'nın, taşın düşünce düşüşünün bilincinde olduğunu söylemesi ve düşmek

istediği için düştüğüne inanması gibi, basit bir yanılsama olacaktır.

Eğer bu kabul edilirse -mekanikçiler bunu kendileriyle çelişmeksizin kabul edemezler- insanın kendi yaşamını düzenleme, kendini ve başkalarını eğitme, sosyal örgütlenmeyi şu ya da bu yolla değiştirme isteği bir saçmalık haline gelir. C zaman daha iyi bir gelecek için tüm bu faaliyet, bu telaş, bu yanılsamanın verimsiz sonucu olacak ve bunun bir yanılsama olduğu fark edildiğinde bu çaba artık devam edemeyecektir. Yanılsama ve saçmalığın, beynin mekanik işlevinin değişmez sonuçları olduğu ve bu şekilde sistemin parçası olduğu doğrudur. Bir kez daha soruyoruz: Yaşam ve insanlığı geleceği üzerindeki insan eylemlerinin etkinliğine, iradeye ve özgürlüğe yer var mı? Eğer insanın yararlı eyleme ya da en azından yararlı bir eylem olasılığına güvenmesi gerekiyorsa fiziksel dünyadan ve mekanik kanunlardan bağımsız bir yaratıcı güç, bir ilk neden ya da ilk nedenler kabul edilmelidir işte bu güç iradedir.

Böyle bir gücün varlığını kabul etmek, elbette nedensellik ilkesinin genel uygulamasını inkâr etmektir ve bu durumu aklımız pek almaz. Ama şeylerin kaynağını bulmaya çalışırken her zaman karşılaştığımız durum bu değil midir? İradenin ne olduğunu bilmiyoruz; peki ya maddenin ve enerjinin ne olduğunu biliyor muyuz? Olguları biliyoruz, ama nedenleri bilmiyoruz, ne kadar çabalarsak çabalayalım, neden olmayan, ilk nedeni olmayan bir sonuca ulaşırız -ve eğer olguları açıklamak için her zaman var olan ve her zaman akti olan ilk nedenlere ihtiyaç duyuyorsak, onların varlığını gerekli ya da en azından işe yarar bir hipotez olarak kabul edeceğiz.

Bu açıdan bakıldığında bilimin işlevi, belirlenmiş olan (doğa yasalarını) bulmak ve zorunluluğun bitip özgürlüğün başladığı sınırları çizmektir. Bilimin büyük faydası, insanın her istediğini yapabileceğine ve pratik özgürlük alanına her zaman ulaşabileceğine inanma yanılsamasından kurtarılmasındadır. Tüm bedenleri yerçekimi yasasına maruz bırakan güçler bilinmezken, insan, dilediğinde uçabileceğini dü

şünmüş, ama yerde kalmıştır; bilim atmosferde hareket etmek için gereken şartları keşfedince insan da uçma özgürlüğüne kavuşmuştur.

Sonuç olarak tüm savunduğum, doğanın mekanik yasalarından bağımsız, yeni sonuçlar üretme yetisine sahip iradelerin varlığının, toplumu değiştirmenin mümkün olduğuna inananlar için *zorunlu bir öngörü* olduğudur.⁽¹⁹⁾

4. ANARŞİZM VE ÖZGÜRLÜK

İnsan doğası dışında, doğanın tek hakimi güçtür, yani kaba güç, acımasız ve sınırsız güç, çünkü insanın farklılığını ve üstünlüğünü borçlu olduğu yeni güç -bilinçli irade gücü- doğada henüz yoktur.

Özellikle tüm insan yaşamı dış doğaya karşı mücadeledir ve atılan her adım, bir doğa yasasının uyarlanması, yenilgiye uğratılmasıdır.

Doğa yasası mücadeledir, genel olarak mağlup olanın katledilmesi, imhası ya da ezilmesidir. Ve sosyal alanda tiranlık büyüdükçe doğal duruma daha da yakınlaşılır.

Bir kişinin özgürlüğünün bir başkasının özgürlüğüyle sınırlandırıldığı ilkesini kaçınılmaz olarak kabul eden herkes için özgürlük kavramı, insani bir kavramdır; muhtemelen insanlığın doğa karşısındaki en büyük başarısı ve zaferidir.⁽²⁰⁾

İnsanların ilgi, merak ve ihtiraslarının doğal uyuma imkân vermediği ve bir toplumda birlikte yaşayan her bireyin kendini olduğu kadar başkalarını da tatmin eden bir *modus vivendi*'ye ulaşmak için isteklerini başkalarınıninkiyle bağdaştırmanın ve topluma uyum sağlamanın yollarını araştırması gerektiği çok doğrudur. Bu, özgürlüğün sınırlanmasını gerektirir ve mutlak anlamda *özgürlük*'ün, mutlu ve gönüllü bir birliktelik sorununu çözemeyeğini gösterir.

Sorun, başkalarının istekleri ile bağdaşmayan isteklerden içtenlikle ve gönüllü olarak fedakârlık etmenin bir sonucu olan dayanışma, sevgi ve kardeşlik ile çözülebilir.

Ancak, özgürlükten felsefi olarak değil de politik olarak bahsedilirse, sosyal ve kozmik çevrenin dışında var olan ve

bazı tanrılar gibi kelimenin tam anlamıyla *dilediğini yapabilen* soyut insanın metafizik altyapısından kimse söz edemez.

Bir kişi özgürlükten bahsediyorsa, hiç kimsenin hemcinslerini istemediği bir şeyi yapmaya zorlayamadığı, zorladığında şiddetli bir direnişle karşılaştığı, daha da önemlisi hiç kimsenin kendi isteklerini diğerlerine ve gücün kaynağı olan gruplara dayatmak için kolektif gücü ele geçiremeyeceği ve kullanamayacağı bir toplumdaki söz etmektedir.

İnsanın mükemmel olmadığı konusunda hemfikiriz. Fakat bu, "bireysel özgürlüğü sınırlamak" için kimseye fırsat verilmemesinin bir nedeni, belki de en önemli nedenidir.

İnsan mükemmel değildir. O halde, otoriter bir yolla başkalarının yaşamını kontrol edebilen ve aynı zamanda onlarla barış içinde yaşayacak kadar iyi olan insanlar nerede bulunabilir? Bulduğumuzu farz edelim, onları kim görevlendirecek? Onlar kendilerini zorla mı kabul ettirecekler? Peki onları "suçlular"ın şiddetinden ve direnişinden kim koruyacak? Ya da onlar, barış içinde yaşayamayacak kadar aşağılık ve cahil görülen ancak kendilerini yönetecek kişileri seçmeleri istendiğinde birden bire gereken tüm iyi nitelikleri kazanan "egemen insanlar" tarafından mı seçilecekler?...

Uyumlu toplum, yaşamsal ihtiyaçların baskısı altında özgürce işbirliği yapan özgür iradelerden doğar; kendilerinin ve bakmakla yükümlü oldukları kişilerin yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanamaması ya da baskı altına alınması korkusundan kurtulan insanlar arasında her zaman gelişen sevgi ve kardeşlik duygularına duyulan ihtiyacı gidermek için ortaya çıkar.⁽²¹⁾

Her şeyden önce özgürlüğün savunucuları olmakla gurur duyuyoruz; sadece kendimiz için değil herkes için özgürlük, sadece bize doğru gibi görünen için değil, yanlış olan ya da yanlış gibi görünen için de özgürlük...

Bizim talebimiz, sadece zorunlu doğal ihtiyaçlarla ve başkalarının eşit özgürlüğüyle sınırlanan, herkesin istediğini yapmasını olanaklı kılacak eşit koşullar, herkes için eşit özgürlük demek olan sosyal özgürlük olarak adlandırılabilir...

Bizim istediğimiz özgürlük soyut bir hak değildir, güçtür,

istediğini yapmaktır; bu nedenle herkesin yaşamak ve başkalarının isteğine boyun eğmeden hareket etmek için gereken imkânlarla sahip olmasını gerektirir. Ve yaşamı sürdürmek için üretimde bulunmak gerektiğinden; toprakları, hammaddeleri ve üretim araçlarını herkesin özgürce kullanabilmesi özgürlüğün önkoşuludur.⁽²²⁾

Aslında bu, doğru yanlış sorunu değildir; herkes için özgürlük sorunudur, başkalarının eşit özgürlüğüne saygı gösterdiği sürece, her birey için özgürlük sorunudur.

Kimin haklı kimin haksız olduğunu, kimin doğruya daha yakın olduğunu ya da herkes için en iyi olana ulaşmada kullanılacak en iyi yolun hangisi olduğunu hiç kimse kesin bir şekilde tespit edemez. Deneyimle birleşen özgürlük, gerçeğe ve en iyiye ulaşmanın tek yoludur; hata yapma özgürlüğünün inkâr edildiği yerde özgürlük olamaz.⁽²³⁾

Neyin doğru neyin yanlış olduğunu bize kim söylemeli? Nitelikli öğretmenlerin, seçkin ders kitaplarının, müfettişlerin vs. bulunduğu bir ulusal eğitim bakanlığı mı kurmamız gerekiyor? Tüm bunlar “proletarya” adına güç elde etmek isteyen sosyal demokratların yaptığı gibi, “insanlar” adına mıdır? Ve iktidarın/gücün uygulanması olan çürüme, birinin, kendi isteklerini başkalarına zorla kabul ettirme hakkına ve konumuna sahip olduğunu düşünmesi değil midir?

Sosyal demokratların, parlamentoya gittiklerinde sosyalist olmaya fiilen son verdiklerini haklı olarak söyleriz. Fakat bu kesinlikle, parlamento olarak adlandırılan bir mecliste yer almanın maddi ediminden kaynaklanmaz; bu, [çürümeye yol açan] parlamento üyeliği ünvanının parçası olan güçten/iktidardan kaynaklanır.

Eğer biz, herhangi bir şekilde başkalarının yaşamlarına hükmedersek ve onları yapmak istedikleri şeylerden alıkoysak, o zaman pratik amaçlar uğruna anarşist olmaktan vazgeçmiş oluruz.⁽²⁴⁾

Bırakalım bizi saf duygusallar olarak adlandırmaya devam etsinler, ama biz, özgürlüğün şu an için değil, ancak gelecekteki toplum için iyi bir ilke olduğunu öne süren gerici, otorite-

ter ve yıkıcı teoriye şiddetle karşı çıkmalıyız. Mevcut tiranlıklar bu teori adına kurulmuştur ve insanlar bu yönetim biçimlerinde yer almayı kabul ettikleri sürece de kurulmaya devam edecektir.

Büyük Fransız Devrimi tarihçisi Louis Blanc, sözde hümaniterler ile Jacobenlerin liberal özlemleri arasındaki çelişkileri ve iktidar olur olmaz uyguladıkları şiddetli baskıyı açıklamaya ve aklamaya çalışırken aslında ilkelerin tam olarak uygulanabileceği, o sırada oluşmakta olan "cumhuriyet" ile, tüm zorbalıkları özgürlük ve adaletin zaferine götüren araç olarak haklı gösteren o anki "devrim" arasındaki farkı belirtmiştir. Bu dönemin ardından, en iyi devrimcilerin ve çok sayıda talihsizin giyotine gönderildiği burjuvazinin iktidarının güçlendiği, İmparatorluk ve restorasyon dönemi gelir...

Düşmanlarımızla etkili bir şekilde mücadele etmek için özgürlük ilkemizden bir an için bile vazgeçmemiz gerekmiyor: Gerçek özgürlüğü istemek, onu herkes için, kendimiz için olduğu kadar başkaları için de istemek bizim için yeterlidir.

Mülk sahiplerini mülksüzleştirmek ve bunu şiddete başvurarak yapmak istiyoruz, çünkü onlar sosyal serveti şiddet yoluyla ellerinde tutuyorlar ve bu şiddeti emekçileri sömürmek için kullanıyorlar. Özgürlük sadece gelecek için değil, her zaman için, yarın olduğu kadar bugün için de gereklidir ve mülk sahipleri bizi özgürlüğümüzü kullanma imkânlarından yoksun bırakarak, aslında özgürlüğümüzü elimizden alırlar.

Hükümeti yıkmak istiyoruz, tüm hükümetleri, ve bunu şiddet yoluyla yapma taraftarıyız, çünkü onlar şiddet kullanarak bizi kendilerine itaat etmeye zorluyorlar; dahası, bizim çıkarımıza hizmet etmediği zaman özgürlüğü önemsemediğimiz için değil, hükümetler özgürlüğün inkârı olduğu için ve onlardan kurtulmadan özgür olmak mümkün olmadığı için.

Güç kullanarak rahipleri ayrıcalıklarından mahrum bırakmak istiyoruz; çünkü onlar, devletin gücü sayesinde korunmuş bu ayrıcalıkları kullanarak başkalarını haklarından,

ani inanç ve düşüncelerini yayma özgürlüklerinden yoksun irakırlar.

İnsanları ezme, sömürme, silah altına alma ve vergi ödeyeye zorlama vb. özgürlüğü, özgürlüğün inkârıdır; düşmanlarımızın özgürlük kavramını yersiz ve ikiyüzlü bir şekilde ullanması, hareketimizin en önemli özelliği olan, insanlığın aşamının ve gelişiminin kalıcı, değişmez ve zorunlu bir faktörü olan özgürlük ilkemizden vazgeçmemize neden olamaz.

Herkes için eşit özgürlüğe ulaşmak ve dolayısıyla özgürlüğün her türden ihlaline direnmek, ihlal kaba kuvvete daandırıldığında yine kaba kuvvete başvurarak direnmek dışında daha iyi bir yol yoktur.

Bugün için doğru olan bu ilke daima doğru kalacaktır; gelecekteki herhangi bir topluluk içinde, baskı altına alınmak istenen kişi, karşı koyma ve şiddete şiddetle karşılık verme hakkına sahip olacaktır.

Mevcut toplum ne zaman son bulacak ve gelecekteki toplum ne zaman kurulacaktır? Devrimin tamamıyla sona erdiğini, özgür ve eşitlikçi toplumun tartışmasız zaferinin azanıldığını söylemek ne zaman mümkün olacaktır? Eğer azı insanlar özgürlüğe ulaşma hazırlıklarını bahane ederek herhangi birinin özgürlüğünü ihlal etme hakkını kendilerine görürlerse, daima, insanların yeterince olgun olmadıkları, ericilik tehlikesinin her zaman var olduğu ve insanların eğitiminin henüz tamamlanmadığı yargısında bulunacaklardır. Ebu bahanelerle kendi güçlerini/iktidarlarını ebedileştirmeye çabalayacaklardır; bu, ayaklanan insanların gücü olarak ortaya çıksa da, herkesin özgürlüğünün arzulandığı güç-i duygularla kontrol altına alınmazsa, kısa süre içinde güümüz hükümetlerinden hiçbir farkı olmayan gerçek bir hükümet halini alır.

Rahiplerin, yalanlarıyla genç beyinleri yıkamaya devam etmelerini istiyor muyuz?

Hayır, biz papazların zararlı etkisinin en kısa zamanda ortadan kaldırılması gerektiğine ve başarıya ulaşma yolunun özgürlükten, herkes için özgürlükten geçtiğine inanıyoruz. Rahipleri devletin koruması sayesinde ve emekçilerin yaşa-

dıkları yoksulluk ve itaat koşulları sayesinde edindikleri tüm ayrıcalık ve avantajlardan şiddet yoluyla mahrum bırakmak istiyoruz; ancak bu başarılı olduğunda hakikatin gücüne ve dolaşısıyla muhakemeye bel bağlayabiliriz. Bizler anarşistiz, çünkü otoriteden hiçbir iyiliğin geleceğine inanmıyoruz; kısmi bir iyilik gelse bile, bu yolla görülen zarar yüz kat daha fazla olur.

Bazıları ahlâki yanlışlığın yayılmasını önleme hakkından bahsederler. Evet ama ne şekilde?

Eğer yaygın görüş rahipleri destekliyorsa propagandamızı engelleyenler rahipler olacaklardır, ama eğer yaygın görüş bizden yanaysa o zaman azalmakta olan bir etkiyle savaşmak için özgürlüğü bir kenara itmeye ne gerek var? Üstelik, baskı görüyor diye insanlar ona sempati bile duyabilir. Her şey bir yana, özgürlükten yana olmak her zaman çıkarımı zadır, çünkü, herkes için özgürlük talep eden bir azınlık olarak başkalarından özgürlüğümüze saygı göstermelerini talep edecek kadar güçlü bir konumda oluruz; ve eğer biz çoğunluksak, tahakküm özlemimiz gerçekten yoksa, başkalarının özgürlüğünü ihmal etmemiz için hiçbir neden yoktur.... Sadece başkalarının eşit özgürlüğüyle sınırlanan, herkes için her şeyde özgürlük; -bunu belirtmek zorunda olmak gülünç olsa da- bu, kesinlikle özgürlük olmayan ancak baskı olarak nitelendirilecek sömürme, emir verme, zulmetme "özgürlüğü" kabul ettiğimiz ve buna saygı gösterilmesini istediğimiz anlamına *gelmez*.⁽²⁵⁾

5. ANARŞİZM VE ŞİDDET

Anarşistler şiddete karşıdır; herkes bunu bilir. Anarşizmin temel ilkelerinden biri insanlar arası ilişkilerden şiddet kaldırılmasıdır. Anarşizm, *jandarmanın* müdahalesi olmaksızın, bireyin özgürlüğüne dayanan bir yaşamdır. Bu nedenle biz, emekçileri, sömürmelerini kabul etmeye zorlayan hatta onları sömürmek patronların yararına olmadığına işsiz ve aç kalmalarına neden olan *jandarmanın* korumasına

dayanan kapitalizmin düşmanıyız. Dolayısıyla, toplumun zorlayıcı ve zorba örgütü olan devletin düşmanıyız.

Ama eğer onurlu bir insan, eline sopa alarak tartışmanın aptalca ve barbarca olduğuna ve bir kişinin bir başkasını silah zoruyla isteğine boyun eğmeye zorlamasının oldukça kötü ve adaletsizce olduğuna inandığını söylerse, bu centilmenin kendini savunmak için daha şiddetli savunma yollarına başvurmaksızın başkalarının isteklerine boyun eğeceğini ve kendini tartaklamalarına izin vereceğini kastettiği sonucunu çıkarmak mantıklı mıdır?

Şiddet ancak kendini ve başkalarını şiddete karşı savunmak için zorunlu olduğunda haklı görülebilir. Zorunluluğun bittiği yerde suç başlar...

Köle daima meşru müdafaa durumundadır ve bu nedenle patrona, sömürücüye yönelttiği şiddet ahlâki olarak daima aklanabilir ve bu şiddeti kontrol edebilecek tek şey, "en iyi, en ekonomik kullanım insan emeği ve ıstırabıdır" şeklindeki düşüncedir.⁽²⁶⁾

Elbette bizim gibi, herkesin iyiliğine ulaşma isteğiyle içtenlikle harekete geçen başka insanlar, başka gruplar ve başka düşünce ekolleri de vardır. Fakat anarşistleri diğerlerinden ayıran; şiddete duyulan nefret ve insanlar arası ilişkilerden öznel şiddeti kaldırma amaç ve isteğidir... Bu durumda şöyle bir soru sorulabilir: O halde neden anarşistler bugün mücadelelerinde [Faşizme karşı] amaçlarıyla çelişen şiddeti savunmuş ve kullanmaktan çekinmemişlerdir? Çok eleştiren var, bunların kimisi iyi niyetlidir; ancak kötü niyetle hareket edenlerin hepsi, anarşizmin ayırdedici özelliğinin aslında şiddet olduğuna inanmışlardır. Soru rahatsız edebilir, ama bunu birkaç kelimeyle cevaplamak mümkündür. İki insanın barış içinde yaşamaları için her ikisinin de barış istemesi gerekir. Eğer bunlardan biri güç kullanarak diğerini kendisi için çalışmaya ve kendine hizmet etmeye zorlarsa, bu durumla diğeri, bir insan olarak onurunu korumak istiyorsa ve nefil bir köle durumuna düşmek istemiyorsa, barışı seviyor olmasına rağmen, uygun yollarla zorbalığa karşı koymak zorunda kalacaktır.⁽²⁷⁾

Hükümete karşı mücadele, son çözümlemede maddi ve fizikseldir.

Hükümetler kanun yapar. Dolayısıyla, kanunları dayatacak maddi kuvvetleri (polis ve ordu) kullanabilir olmalıdır, aksi takdirde sadece isteyenlerin itaat edecekleri kanunlar, herkesin reddetmekte ya da kabul etmekte özgür olduğu bir dizi öneri haline gelecektir. Hükümetler bu güce sahiptir, emekçileri ezerek ve sömürerek sahip oldukları gücü artırmak ve egemen sınıfların çıkarlarına hizmet etmek için kanunlar yoluyla bu gücü kullanırlar.

Hükümetin baskısının tek sınırı, insanların baskıya karşı koyabildiklerini gösterme gücüdür.

Çatışma açık ya da gizli olabilir; fakat hükümet, isyan tehlikesiyle yüz yüze gelmedikçe halkın hoşnutsuzluğuna ve direnişine aldırmış etmediği için, bu mücadele hep vardır.

İnsanlar kanunlara uysal bir şekilde boyun eğlerse ya da protestoları kelimelerle sınırlı ve zayıfsa, hükümet kendi çıkarları doğrultusunda hareket eder ve insanların ihtiyaçlarını görmezden gelir; protestolar canlı, ısrarlı ve tehditkârsa hükümet, anlayışlı olup olmamasına bağlı olarak yenilgiyi kabul eder ya da karşı koyma yoluna gider. Ama eğer hükümet yenilgiyi kabul etmezse isyana daima geri dönülür ve halk sonunda ayaklanır; eğer hükümet yenilgiyi kabul ederse, insanlar kazandıkları güvene bağlı olarak artan taleplerde bulunacaklardır. Ve ardından özgürlükle otorite arasındaki uyumsuzluk belirginleşecek ve şiddetli bir mücadele başlayacaktır.

Bu nedenle, insanların böyle bir durumdan zaferle çıkması için maddi ve manevi hazırlıkların yapılması gerekir.⁽²⁸⁾

Aslında, şiddet özünde kötü de olsa, bu devrimin yapılabilmesi için şiddete başvurmak gereklidir. Şiddete başvurulmalıdır, çünkü ayrıcalıklı sınıfların sahip oldukları ayrıcalıklı statülerinin neden olduğu adaletsizliğin ve kötülüğün farkına varacaklarını ve bu ayrıcalıklardan gönüllü olarak vazgeçeceklerini umut etmek akılsızlık olacaktır. Şiddete başvurulmalıdır, çünkü değişimi sağlayan devrimci şiddet, insan-

ıgın büyük çoğunluğunu köleliğe mahkûm eden daha büyük ve kalıcı şiddeti engellemenin tek yoludur.⁽²⁹⁾

3urjuvazi, mücadele etmeksizin mülksüzleştirilmesine izin vermeyecek ve daima, *güç* ilişkilerine, yasal düzenin meşru olmayan yollarla ihlaline başvurulacaktır.⁽³⁰⁾

Biz, mücadelemizde şiddete başvurmak zorunda olduğumuz için son derece üzgünüz. İsrarla sevgiden söz eden, insanlar arasında sevgi ve anlaşmanın mümkün olduğu bir toplum için mücadele eden bizler, egemen sınıfların şiddetine şiddetle karşılık vererek kendimizi savunmak zorunda kaldığımız için herkesten çok acı çekiyoruz. Bununla birlikte, insanlığı acıdırıp geçiren vahşi katliamlara ve insanların sürekli acılarına son vermek için başvurduğumuz, bizleri özgürlüğe kavuşturacak olan şiddetten vazgeçmek, bizi son derece üzen sınıf düşmanlığına ve bundan doğan kötülüklere göz yummak olacaktır.⁽³¹⁾

Biz, ne güç kullanarak bir şeyi zorla kabul ettirmek ne de zorba bir dayatmaya boyun eğmek istiyoruz.

Biz hükümete karşı güç kullanmak istiyoruz, çünkü hükümet bizi güç kullanarak boyun eğmeye zorluyor.

Mülk sahiplerini mülksüzleştirmek istiyoruz, çünkü onlar hammaddeleri ve insan emeğinin ürünü olan serveti zorbıkle ellerinde tutuyorlar ve sahip oldukları gücü, insanları kendileri için çalışmaya zorlamak üzere kullanıyorlar.

İsteğini zorla kabul ettirmenin ve başkalarının emeğini sömürmenin araçlarına ya da bu araçları muhafaza etmek isteyenlere, her kim olurlarsa olsunlar güçle karşılık vererek direneceğiz.

Ayaklanan halka kendini zorla kabul ettirmeye çalışanlar "diktatörlük" ya da "kurucu öge"ye zor yoluyla karşılık vererek direneceğiz. Eğer cumhuriyetle kastedilen, iktidara nasıl gelirse gelsin, insanları itaate zorlamak için kanunlar yapan, askeri ve cezai güçler kuran bir hükümetse, monarşikle savaştığımız gibi cumhuriyetle de savaşaacağız.

Şiddete karşı bir savunma olarak şiddet kullanımının haklı olduğu bu istisnai durumlar dışında biz daima şiddete karşıyız ve kendi kaderini tayin hakkından yanayız.⁽³²⁾

Uygun ve makul olan her yola başvurarak, "aktif" bir şekilde kötüye karşı koymamanın kötüye meydan vermeme ve onu yok etme amacıyla çeliştiğinden teorik olarak saçma olduğuna ve insan dayanışmasının ve bu dayanışmadan doğan, ezilen ve güçsüz olanın savunulması görevinin inkârı olduğundan pratikte de ahlâka aykırı düştüğüne inandığımı defalarca söyledim. Şiddetten doğan ve şiddet yoluyla var olmaya devam eden bir rejimin, benzer ve aynı oranda bir şiddetle karşılık verilmeksizin yıkılabileceğini sanmıyorum, bu nedenle zorbaların, kanunları kendi amaçlarına uygun bir şekilde değiştirdiği bir yasal düzene inanmanın aptalca bir yanlışlığı olduğunu düşünüyorum. İnsanlar arasında barışı, herkes için adalet ve özgürlüğü amaçlayan bizler için hoş olmayan bir gereklilik olan şiddetin, özgürlüğe ulaşır ulaşmaz - yani güvenlik ve savunmanın artık tehdit edilmediği noktada- durdurulması gerektiğine, aksi taktirde insanlığa karşı yeni bir suç, yeni bir baskı ve adaletsizliğin habercisi olduğuna inanıyorum.⁽³⁹⁾

Bizler prensip olarak şiddete karşıyız ve bu nedenle toplumsal mücadelenin mümkün olduğunca insani yöntemlerle yürütülmesini istiyoruz. Fakat bu, mücadelenin daha az azimli, daha az mükemmel olmasını istediğimiz anlamına gelmez; aslında biz, yetersiz girişimlerin zamanla mücadeleyi etkisiz hale getirerek ve insanların karşı karşıya kalmaktan hoşlanmadıkları şiddetin yeni türlerinin ortaya çıkmasına neden olarak mücadeleyi belirsiz bir şekilde uzatacağı kanısındayız. Bu, mevcut ya da eli kulağında bir saldırıya karşı kendini savunma hakkını sınırlandırdığımız anlamına da gelmez. Biz, ezilenlerin her zaman meşru müdafaa durumunda olduklarına ve daha fazla ezilmeyi beklemeden ayaklanmakta tümüyle haklı olduklarına inanıyoruz; saldırının, çoğunlukla en iyi savunma yolu olduğunun da farkındayız...

Yenilgiyle sonuçlanan mücadelenin öfkesiyle, gururu acımasızca kırılan ve en mahrem duyguları incitilenlerin, galip gelenlere duydukları intikam ve nefret anlaşılabilir ve hatta affedilebilir tepkilerdir. Fakat gaddarca ve insanlık dışı duyguları bağışlamak ve bunları prensip haline getirerek bir ha-

şketin taktiği olarak kabul edip haklı görmek, hem kötü am de karşıdevrimciliktir.

Bize göre devrim; bir zorbanın yerine bir başkasını koyma da kendi tahakkümümüzü kurma anlamına gelmemelidir. iz insanın maddi ve tinsel yüceliğe ulaşmasını, mağlup onlar ile galip gelenler arasındaki ayrımın kalkmasını istiyoruz; tüm insanlar arasında içten kardeşlik kurulsun istiyoruz -yoksa, tarih, geçmişte olduğu gibi gerçek bir gelişim sağnamaksızın art arda gelen baskı ve isyanlarla devam edecek galip gelenler de mağlup olanlar kadar bundan zarar görecektir.⁽³⁴⁾

Üşmanın şiddetine karşı koymak için şiddete başvurmak gerektiği oldukça açıktır, insanların büyük bir bölümünün içinde bulunduğu gizli köleliğin devam etmesini ve daha da kötüleşmesini istemiyorsak şiddeti savunmalı ve bunun için hazırlanmalıyız. Fakat şiddet, devrimin, bir idealin ışığına yararlı sonuçlara ulaşmasına imkân vermeksizin, vahşi bir mücadeleye dönüştürmesi tehlikesini içinde barındırır; ve bu nedenle şiddeti mutlak ihtiyaç sınırlarının dışına çıkarmama ihtiyaç ve görevine, hareketin ahlâki amaçlarına vurgu yapılmalıdır.

Şiddetin, biz kullandığımızda iyi, başkaları bize karşı kullandığında ise kötü olduğunu söylemiyoruz. Şiddetin, şiddeti savunanların taleplerine karşı, kendini ve başkalarını savunma amacıyla kullanıldığında haklı görülebilir, iyi ve "ahlâki" olduğunu, ayrıca da bir görev olduğunu söylüyoruz; fakat eğer şiddet başkalarının özgürlüğünü kısıtlamak için kullanılıyorsa kötü ve "ahlâkdışı"dır...

Biz "pasifist" değiliz, çünkü barış, her iki taraf da istemeyeceği sürece olanaksızdır.

Şiddetin savunma için, ama sadece savunma için bir zorunluluk ve bir görev olduğunu düşünüyoruz. Sadece doğrudan, ani ve fiziksel saldırıya karşı savunmayı değil, insanları köle durumunda tutmak için zor kullanan tüm kurumlara karşı savunmayı da kastediyoruz.

Biz faşizme karşıyız ve faşizmin şiddetine daha güçlü bir şiddetle karşılık vererek, onun güç kaybetmesini istiyoruz.

Ve biz, öncelikle, sürekli şiddet anlamına gelen hükümete karşıyız.⁽³⁵⁾

Bence eğer şiddet, öz-savunma ihtiyacının ötesinde de haklı görülürse, o halde bize karşı kullanıldığında da haklı görülür ve buna itiraz etme gerekçemiz de ortadan kalkar.⁽³⁶⁾

Zorbaların yerine geçerek insanların sözüm ona güçsüzlüğüne bir çözüm bulamayız. Sadece özgürlük ya da özgürlük mücadelesi bir özgürlük okulu olabilir.

Bir devrimi başlatmak ve sonuçlandırmak için silahlı güce de sahip olmak gerektiğini söyleyebilirsiniz. Bunu kim inkâr edebilir? Fakat bu silahlı güç ya da çok sayıda silahlı devrimci grup, eğer insanların özgürlüğü için çaba gösteriyor ve otoriter bir hükümetin yeniden ortaya çıkmasını engellemeye çalışıyorlarsa devrimci bir görevi yerine getiriyor olacaklardır. Ama eğer belirli bir sosyal örgütlenme türünün ya da belirli bir grubun programının dayatılmasında kullanılmak üzere hazırlanmışlarsa, gericiliğin araçları olacaklar ve kendi başarılarını yok edeceklerdir...⁽³⁷⁾

Koşulların zorlamasıyla şiddete dayalı bir eylem olan devrim, şiddet ruhunu yok etmektense geliştirmeye eğilim gösterir. Fakat anarşistlerin düşündüğü devrim, başkalarının kullandığına nazaran daha az şiddet içerir, hükümete ve kapitalist sınıfa karşı koymak için şiddete duyulan ihtiyaç sona erdiğinde şiddetin her türüne engel olmaya çalışır.

Anarşistler şiddeti sadece bir meşru müdafaa aracı olarak kabul ederler; ve eğer onlar bugün şiddetten yanaysa bunun nedeni, kölelerin her zaman meşru müdafaa durumunda olduğunu savunmalarıdır. Fakat anarşist ideal, şiddet unsurunun ortada kaldırıldığı bir toplumdur ve bu ideal, fiziksel bir edim olan devrimin geliştirme eğiliminde olduğu intikam ruhuna engel olmaya ve bu duyguyu ıslah ederek ortadan kaldırmaya hizmet eder.

Kaba kuvvet dışında herhangi bir temeli olmayan, polis otoritesini ve askeri gücü onaylayan hükümet ya da dikta törlüğün elindeki şiddetin desteklenmesi ve örgütlenmesi hiçbir koşulda, asla çıkar yol olamaz.⁽³⁸⁾

...Teröristlerin yaptığının tam tersi olan bir hata, anarşist hareketi tehdit etmektedir. Kısmen geçtiğimiz yıllarda şiddetin kötüye kullanılmasına bir tepki olarak, kısmen de Hıristiyan düşüncelerin kalıntılarının var olmasının ve özellikle Tolstoy'un mistik tavsiyelerinin -bu tavsiyeler popülaritesini ve saygınlığını yazarın üstün yeteneğine ve yüksek ahlâki niteliklerine borçludur- sonucu olarak anarşistler, saldırganlara zarar vermektense saldırgan tarafından bireyin kendisinin ve başkalarının küçük görülmesine ve eziyet edilmesine izin vermeyi temel ilke edinmiş pasif direniş grubuyla ciddi bir şekilde ilgilenmeye başlamışlardır. Ve bu *pasif anarşi* olarak adlandırılır.

Faydasız ve zararlı şiddete duyduğum nefret nedeniyle Tolstoycu eğilimler gösterdiğim izlenimine kapılıp keyifleri kaçan bazı şahıslar olduğu için, bu doktrinin her ne kadar son derece fedakâr duygulara sahip görünse de aslında sosyal görevlerin ve doğal eğilimlerin inkâr olduğunu düşündüğümü ifade etme fırsatını bulmuş oluyorum. Bir kişi, eğer çok iyi bir... Hıristiyanı, elindeki silahları kullanmayıp kendini savunmayacak ve provokasyonun her çeşidinden zarar görecektir ve hâlâ ahlâklı bir insan olarak kalacaktır. Ama bu kişi ezilen insanları savunmak için hiç çaba göstermeksizin onların acı çekmelerine göz yumduğunda bilinçsizce de olsa, son derece bencil biri olmaz mı? Bir zorbanın bedenine zarar vermektense bir sınıfın sefaletine düşmesini, insanların bir zorba tarafından ezilmesini, insan yaşamının ya da özgürlüğünün suiistimal edilmesini tercih eder miydi?

Pasif direnişin etkili bir silah olduğu durumlar olabilir ve bu durumda pasif direniş, insanlara daha az acı vereceği için şüphesiz en iyi silah olacaktır. Fakat çoğu zaman böyle değildir; sadece pasif direnişi örgütlemek zorbalara isyan korkusundan kurtarmaya yardım eder ve böylece ezilenlerin davasına ihanet eder.

Teröristler de, *Tolstoycular* da mistik olduklarından, az ya da çok benzer pratik sonuçlara nasıl vardıklarını incelemek ilginç olacaktır. Teröristler, amaçlarına ulaşana kadar insanlığı yarından çoğunu katletmekten çekinmezler, Tols-

toycular ise bir ilkeyi ihlal etmektense tüm insanlığın büyük acıların boyunduruğu altında kalmasına izin vermeye hazırdırlar.

Ben ise, bir insanın hayatını kurtarmak için dünyanın bütün ilkelerini hiçe sayarım: Aslında bu, ilkeye saygı sorunudur; çünkü bence tüm ahlâki ve sosyolojik ilkeler bu tek ilkede toplanır: İnsanlığın yararı, tüm insanlığın yararı.⁽³⁹⁾

6. SUİKASTLER

Türk-Yunan savaşında ön saflarda savaşmış ve savaştan henüz dönmüş bir sosyalistin, yoldaşlarının da onayıyla bir evin çatısına çıkıp, pek bilinen bir anarşist suikast vesilesiyle, insan hayatının kutsal olduğunu ve özgürlük amacıyla olsa dahi tehdit edilemeyeceğini haykırdığımı hatırlıyorum. Aynı kişi, Yunan bağımsızlığının kazanılması için Türkler'in yaşamının hiçe sayılmasına aldırmaz görünüyordu. Mantıksızlık mı, ikiyüzlülük mü?⁽⁴⁰⁾

Anarşist şiddet, suç olmayan ve haklı görülebilecek tek şiddettir. Elbette gerçekten anarşist özelliklere sahip şiddetten söz ediyorum; yoksa, anarşistlere yüklenen ya da belki de öğrenç zulümler nedeniyle çılgına dönmüş, sosyal adaletsizlik karşısında ve başkalarının çektiği ıstırabın verdiği acıyla kendini kaybetmiş, aşırı duyarlılığı yüzünden mantığının kontrolünden yoksun bir şekilde davranan gerçek anarşistlerin şuarsuz ve mantıksız şiddetini kastetmiyorum.

Gerçek anarşist şiddet, özgürlüğe kavuşulduğunda ve savunma ihtiyacı artık duyulmadığında sona eren şiddettir. Bi-reylerin, çevre ve kalıtım nedeniyle içinde buldukları durumdan sorumlu olmadığının bilincinde olunmasıyla yumuşatılır; gerçek anarşist şiddet nefretten değil, aşktan kaynaklanır; asil bir güçtür, çünkü bir tahakküm biçimi yerine bir başkasını geçirmeyi değil, herkesin özgürlüğe kavuşmasını amaçlar.

İtalya'da son derece uygar amaçları olan ve halk arasında şiddete duyulan güvenin tümüyle bastırılmasını kendine gö-

rev edinen siyasi bir parti vardır, ... ve bu parti, halkın faşizmin doğuşuna karşı direnecek hiçbir güç bulamamasına neden olmuştur. Turati'nin, Paris'te Jaure's anısına yaptığı konuşmadan anladığıma göre, olanların farkına az çok varmış ve pişmanlığını dile getirmiştir.

Anarşistler ikiyüzlülüğe fırsat vermezler. Şiddete şiddetle karşılık verilmelidir: Bugün, günümüzde var olan baskılara karşı; yarın, bugünkünün yerini alacak olanlara karşı.⁽⁴¹⁾

Kuzey Amerika oligarşisinin başı, kapitalist devlerin aleti ve avukatı, Kübalılar'ın ve Filipinliler'in haini, Hazleton grevleri katliamını yöneten kişi, "model cumhuriyet" emekçilerinin işkencecisi McKinley; Amerika'nın semiz burjuvazisinin başlattığı militarist, yayılcı ve emperyalist politikaların emsalcisi McKinley, bir anarşistin kurşununa hedef olmuştur.

Eğer üzüntü duyacaksak nedeni, zamanlı ya da zamansız, loğru ya da taktik olarak yanlış nedenlerle bu yüce gönüllü insanın özgürlük ve eşitlik uğruna kendini akıbetine yakıştıran bir fedakârlıkta bulunması olmalıdır...

Czolgosz'un tavrını kınayanlar bu davranışın emekçilerin ve devrim davasının amaçlarına hizmet etmediğini, McKinley'nin yerine, benzeri olan Roosevelt'in geldiğini, durumun anarşistler için önceye nazaran biraz daha zorlaşması dışında hiçbir şeyin değişmediğini ileri sürebilirler. Haklı olabilirler; şimdiki Amerika'daki olaylardan bildiğim kadarıyla durum sağa yukarı böyle olabilir.

Bu, savaşta [olduğu gibi] burada da akıllıca yapılan hareketlerin yanı sıra yanlış hareketlerin de olduğunu gösterir; itiyatlı savaşçıların yanı sıra, duyduğu coşkuyla kendinden aşip düşman için kolay bir hedef durumuna gelen, hatta bu şekilde yoldaşlarını tehlikeye atanlar da vardır. Bu nedenle, herkes zafere en kısa zamanda, yaşamlarından mümkün olduğunca az fedakârlıkta bulunarak ulaşmak için düşündüğü uygun metotları diğerleriyle paylaşmalı, savunmalı ve uygulamaya koymalıdır; fakat bu, ortak düşmana karşı ve bilmle aynı amaç için, iyi ya da kötü mücadele eden kişinin, u koşulsuz olarak onaylamasak bile, bizim arkadaşımız ol-

duğu ve bizden ilgi bekleme hakkına sahip olduğu gerçeğini değiştirmez.

Mücadele edenin bir kolektivite ya da tek bir birey olması sorunun ahlâki yönünü değiştirmez. Zamansız bir şekilde ortaya çıkan silahlı bir isyan da, halkın duygularını keskinleştiren bireysel suikast gibi, sosyal mücadelemize gerçekte ya da görünüşte zarar verebilir; fakat eğer isyan özgürlüğü elde etmek için çıkmışsa, hiç kimse bozguna uğrayan isyancıların sosyo-politik özelliklerini reddetmeye cesaret edemeyecektir. İsyanı çıkaranın tek bir birey olması ne gibi farklılıklar getirir?...

Bu, taktiklerin tartışılması sorunu değildir. Eğer öyle olsaydı, genelde kolektif hareketi bireysel harekete tercih ettiğimi söyledim, çünkü kolektif hareket ortak özelliklere sahip taleplerde bulunur ve az çok görev dağılımı yapar; ancak doğası itibarıyla nadir görülen bir özellik olan ve bireysel fedakârlığa dayanan kahramanlığa güvenilemez. Buradaki sorun, üst düzey bir sorundur; devrimci ruhun ve baskıdan nefret etmenin neredeyse içgüdüsel duygularının sorundur, ve bunlar olmaksızın programların içerdii öneriler her ne kadar liberter de olsa hiçbir etkiye sahip olmayacaktır; bu savaşçı ruh yoksa anarşistler bile evcilleşir ve sonunda şu ya da bu yolla yasallığın bataklığında kaybolurlar...(42)

İřçi ve anarřist Gaetano Bresci, Umberto'yu öldürdü. İki adam: Biri vakitsiz öldü, diđerisi ise azap içinde bir yaşam sürdü ki bu, ölümden biň defa daha kötüydü! İki aile de hüznü gömüldü!

Suç kimde?...

Kalıtım, sosyal koşullar ve eğitim gibi faktörler göz önünde bulundurulduğunda iktidarda bulunanların şahsi sorumluluklarının azalacağı, hatta belki de ortadan kalkacağı doğrudur. Fakat kral yasadışı uygulamalarından ve ihmallerinden sorumlu değilse; kendi adına gerçekteştirilen baskı, mallara el koyma ve toplu katliamlara rağmen ülkenin en önemli mevkiini işgal etmeye devam ediyorsa; o halde Bresci, kimileri yanlış bulsa da, fedakâr niyetlerden esinlendiğini kimse nin inkâr edemeyeceği bir eylemin bedelini neden tarifi imkân

ız acılarla dolu bir yaşam sürerek ödemek zorunda kaldı?

Fakat sorumluluğun kime ait olduğunun tespiti bizim için kincil önemde bir görevdir.

Biz cezalandırma hakkına inanmıyoruz; intikam fikrini barbarca bir duygu olarak reddediyoruz. Ne cellat ne de inticamcı olma niyetimiz var. Kurtarıcı ve örnek kişilerin rolünün daha asil ve yapıcı olduğunu düşünüyoruz. İnsanlar arasında insan gibi, eşitler arasında eşit olarak yaşamaktan başka bir şey istemeyen krallara, zorbalara ve sömürücülere seve seve elimizi uzatırız. Fakat içinde buldukları durumlardan faydalanmakta ve zora başvurarak bu durumu korumakta ısrar ettikleri ve bu şekilde milyonlarca insanın meşakkatiyle, ıstıraba, sefalet ve ölüme neden oldukları sürece görevimiz, zorunlu olarak, şiddete şiddetle karşı koymaktır...

Halkın yeterince hazır olmadığı bu suikastlerin faydasız olduğunu, kontrol edilemeyen tepkileri provoke ederek ulaşmak istedikleri amaca zarar verdiklerini ve daha fazla acıya neden olduklarını biliyoruz.

Gerekli ve şüphesiz yararlı olan şeyin, bir kralın, bir insanın öldürülmesi değil, insanların beyinlerindeki ve kalplerindeki tüm kralların -mahkemelerin, parlamentoların ve fabrikaların krallarının- öldürülmesi, yani insanların büyük bir bölümünün otoritenin gerekliliğine duyduğu inancın tamamen silinmesi olduğunu biliyoruz.⁽⁴³⁾

Diana'nın gibi suikastleri onaylamadığımı ve onlardan korku duyduğumu tekrarlamaya gerek görmüyorum; bunların kötü olmak dışında aptalca davranışlar olduklarına da inanıyorum, çünkü ulaşmayı istedikleri amaçlara kesinlikle zarar veriyorlar. Bu tür davranışlar ne zaman meydana gelirse gelsin, özellikle gerçek anarşistler tarafından işlendiğinde sert bir şekilde karşı çıkmayı asla ihmal etmedim. Sessiz kalmanın daha iyi olacağı durumlarda bile protesto ettim, çünkü benim protestom oldukça önemli taktiksel ve ilkesel nedenlerden doğmuştu; eleştirel düşünme yeteneğine tam olarak sahip olmayan ve benim söylediklerimle hareket eden insanlar olduğu için böyle davranmam gerekiyordu. Fakat şimdi, olmuş bir şeyi yargılamanın, yapılmış olanın iyi ya da

kötü olduğunu ya da benzer hareketlerin yinelenip yinelenmemesi gerektiğini tartışmanın sırası değil. Şimdi yapılması gereken, bu insanların kim olduklarını, ne gibi amaçlar güttüklerini ve onları eyleme sevk eden şartların neler olduğunu inceleyerek, ölüm cezasından binlerce kez daha kötü cezalara maruz kalmış olan bu insanlar hakkında bir fikir edinmektir.⁽⁴⁴⁾

...Bu katillerin hem aziz hem de kahraman olduklarını söyledim; ve sanıyorum benim sözlerime karşı çıkan arkadaşlarımla da, asla hata yapmayacaklarına inandıkları gerçek aziz ve kahramanlar olarak adlandırdıkları kişilere saygı gösterdiler.

Söylediklerimi doğrulamaktan daha fazla bir şey yapamam. Mariani ve Aguggini hakkında tüm öğrendiklerimi düşündüğümde; onların ne iyi kardeş ve ne iyi evlat, günlük yaşamda ne kadar şefkatli ve ne kadar fedakâr birer yoldaş olduklarını, acil durumlarda her zaman tehlikeye atılmaya ve fedakârlıkta bulunmaya hazır olduklarını düşündüğümde talihsizliklerine üzülürüm, bu hassas ve asil insanları birer katile dönüştüren kaderlerine üzülürüm.

Bir gün onların taktir edileceğini söyledim - benim onları taktir edeceğimi değil; birçok insanın başına geldiği gibi, onları yanlış yola sürükleyen kaba eylem, öfke unutulacak, sadece onları birer kutsal aziz yapan acılar ve onları etkileyen fikirler hatırlanacağı için taktir edilecekler.

Tarihsel örneklerle meşgul olmak istemiyorum; fakat Diana'nınki kadar kötü ve aptalca eylemler yapan, bununla birlikte, eylemler unutulduğu, amaçlar hatırlandığı için grupları tarafından övgüyle anılan, bireyin bir sembol, olayınsa bir efsaneye dönüştüğü yüzlerce insanın örneğini, tüm kompolar ve devrimler tarihini, İtalyan Risorgimentosu'nun ve hareketimizin tarihinde bulabilirim.

Evet, katil olan azizler ve kahramanlar vardır; aziz ve kahraman olan katiller olduğu gibi.

İnsan zihni oldukça karmaşıktır, kalp ile beyin arasında, önceden tahmin edilemeyen sonuçlar üreten ve insan davranışındaki en şaşırtıcı çelişkileri bile makul kılan entelektüel

etiler ile duygusal özellikler arasında bir dengesizlik vardır. Zurtsever propagandalarla sarhoş olmuş, adalet ve uygarlık lavasına hizmet ettiğine inanan, her türlü fedakârlığa hazır ve "düşman"a karşı -Avusturyalı'ya karşı İtalyan; ya da tam ersi- aşırı öfke duyan ve çarpışmada ölen bir savaş gönüllüsü şüphesiz kahraman olur, fakat katil olduğunun farkına olmayan bir kahraman.

Tanrıya hizmet etmek ve ruhu kurtarmak için kendine olduğu kadar başkalarına da azap çektiren Torquemada, hem ir aziz hem de bir katildi..

Azizlerin ve kahramanların hemen hemen her zaman engesiz bireyler oldukları kolaylıkla ileri sürülebilir. Fakat zaman her şey bir sözcük sorusuna, bir tanım sorusuna idirgenebilir. Aziz nedir? Kahraman nedir?

Bu kadar kılı kırk yarma yeter!

Önemli olan, eylem ile amaçların karıştırılmasından kaçınmak ve kötü eylemleri kınarken iyi niyetleri göz ardı etmemektir. Sadece gerçeğe saygı ya da merhamet temelinde eğil, aynı zamanda propaganda amaçlarını ve pratik tepkiri de düşünerek yargıda bulunulmalıdır.

Asi ve aşırı duyarlı olup da yeterli düşünme gücüne sahip amayan, bazı durumlarda hırstan gözü dönen ve körcesine arleyen yüce gönüllü insanlar vardır; mevcut şartlar ve içinde yaşadığımız şiddet dolu çevre var olduğu sürece de böyle insanlar olacaktır. Eğer onların iyi niyetlerini açıkça göremezsek, eğer hata ile kötülüğü birbirinden ayramazsak onların üzerindeki her türlü ahlâki etkiyi kaybeder ve onları kör tepilerine terk etmiş oluruz. Ama eğer bunun yerine onların iyiliğine, cesaretine, fedakârlık duygusuna saygı göstersek, kalpleri yoluyla zihinlerine ulaşabilir ve bu enerji yüklü değerli kaynağın [ortak] dava uğruna iyi, akıllı ve yararlı bir şekilde kullanılabileceğini görmüş oluruz.⁽⁴⁵⁾

NOTLAR

1. *Pensiero e Volontà*, 1 Temmuz 1925.
2. *Umanità Nova*, 27 Şubat 1920.
3. *Pensiero e Volontà*, 1 Nisan 1926.
4. *Pensiero e Volontà*, 8 Ağustos 1924.
5. *Pensiero e Volontà*, 1 Temmuz 1924.
6. *Pensiero e Volontà*, 1 Temmuz 1924.
7. *Pensiero e Volontà*, 1 Nisan 1926.
8. *Pensiero e Volontà*, 25 Ağustos 1926.
9. *Pensiero e Volontà*, 1 Haziran 1926.
10. *Umanità Nova*, 31 Ağustos 1921.
11. *Pensiero e Volontà*, 1 Nisan 1926.
12. *Il Risveglio*, 30 Kasım 1929.
13. *Volontà*, 27 Aralık 1913.
14. *Umanità Nova*, 27 Nisan 1922.
15. *Pensiero e Volontà*, 15 Eylül 1924.
16. *Pensiero e Volontà*, 1 Kasım 1924.
17. *Pensiero e Volontà*, 1 Temmuz 1925.
18. *Pensiero e Volontà*, 16 Kasım 1925.
19. *Pensiero e Volontà*, 1 Şubat 1926.
20. *Umanità Nova*, 30 Eylül 1922.
21. *Umanità Nova*, 24 Eylül 1920.
22. *Umanità Nova*, 24 Kasım 1921.
23. *Umanità Nova*, 11 Eylül 1920.
24. *La Questione Sociale*, 25 Kasım 1899.
25. *La Questione Sociale*, 25 Kasım 1899.
26. *Umanità Nova*, 25 Ağustos 1921.
27. *Pensiero e Volontà*, 1 Eylül 1924.
28. *Programma Anarchico*, Bologna, Temmuz 1920.
29. *Umanità Nova*, 12 Ağustos 1920.
30. *Umanità Nova*, 9 Eylül 1921.
31. *Umanità Nova*, 27 Nisan 1920.
32. *Umanità Nova*, 9 Mayıs 1920.
33. *Pensiero e Volontà*, 16 Nisan 1925.
34. *Fedel*, 28 Ekim 1923.
35. *Umanità Nova*, 21 Ekim 1922.
36. *Il Risveglio*, 20 Aralık 1922.
37. *Fedel*, 25 Kasım 1923.
38. *Umanità Nova*, 18 Temmuz 1920.
39. *Anarchia*, (tek sayı) Ağustos 1896.
40. *Pensiero e Volontà*, 1 Eylül 1924.
41. *Pensiero e Volontà*, 1 Eylül 1924.
42. *l'Agitazione*, 22 Eylül 1901.
43. "Causa ed Effetti", 22 Eylül 1900.
44. *Umanità Nova*, 18 Aralık 1921.
45. *Umanità Nova*, 24 Aralık 1921.

BÖLÜM II

7. AMAÇLAR VE ARAÇLAR

Amaca giden her yol mübahtır. Bu söz fazlasıyla suiistimal edildi; bununla birlikte, bu sözün yol gösteren evrensel bir rehber olduğu da bir gerçektir. Aslında her amaç kendi yoluna ihtiyaç duyar, demek daha doğru olur. Amaçlarda ahlâki lke arandığından beri araçlar sınırlandırılmıştır.

Hedeflenen amaç bilinçli bir şekilde ya da zorunluluk sonucu belirlendiğinde en büyük hayati sorun, içinde bulunulan koşullarda en emin ve en kısa sürede amaca ulaşılacak yolu bulmaktır. Bu sorunun çözüm yolu, insan iradesine bağlı olduğu ölçüde, bireyin (ya da grubun) amacına ulaşmadaki başarı ya da başarısızlığına, kendi amacına ya da farkında olmadan düşmanın amacına hizmet etmesine bağlıdır. Doğru yolu bulmak; tarihe damgasım vuran büyük adamların ve grupların sırrı burada yatıyor.

Mistikler açısından, Cizvitlerin amacı Tanrı'ya hamdetmektir; başkalarına göre ise İsa Cemaati'nin gücüdür. Bu nedenle, insanları hayvanlaştırmak, korkutmak ve boyun eğdirmek için her yola başvururlar.

Jakobenlerin ve mutlak gerçeğe sahip olduğunu düşünen tüm otoriter grupların amacı, düşüncelerini cahil halka dayatmaktır. Bu nedenle, güç sahibi olmak, insanları boyunuruk altına almak ve onları kendi düşüncelerinin Prokrustes yatağına* uydurmak için her türlü çabayı göstermek zoundadırlar.

Bizim için sorun farklıdır; bizim amacımız farklı olduğundan araçlarımız da farklı olmalıdır.

Biz, kendimizi bugünün zorbalarının ve sömürücülerinin serine koymak ya da boş bir hayale ulaşmak için mücadele

(Mıt.) Procrustes: Atina ile Megara yolu üzerinde bulunan ve yoldan geçen yolcuları yolduktan sonra uzun boyluları küçük yatağa yatırarak ayaklarını kesen, kısa boyluları büyük yatağa yatırarak ayaklarından geren haydut. (Ç.n.)

etmiyoruz. "İtalya büyük ve görkemli olduğu sürece tüm İtalyanların açlıktan ölmesinin ne önemi var?" diyen İtalyan yurtseverlerle ya da özgür ve mutlu bir dünyaya ulaşmak için insanlığın dörtte üçünün ölmesini umursamayacağını itiraf eden yoldaşla hiçbir ortak yanımız yok...

İnanıyoruz ki, ekonomik ve politik baskının ortadan kaldırılmasına yönelik; insanların ahlâki ve entelektüel düzeylerini yükseltmeye hizmet eden; insanların bireysel haklarının ve güçlerinin farkında olmalarını sağlayan ve onları kendi adına hareket etmeye teşvik eden tüm eylemler; [kısacası] insanlar arasında sevgi uyandırarak baskıdan nefret etmelerini sağlayan tüm faaliyetler bizi amaçlarımıza daha da yaklaştıracığından, bunlar doğru tavrılardır (sadece nicel bir koşulla: Elimizdeki güçlerden en iyi sonuçları elde etme koşuluyla). Diğer taraftan, mevcut durumun korunmasına ve bir ilkenin başarısı için insanların isteklerinden özveride bulunmasına yönelik her tavır kötüdür, çünkü bu, amaçlarımızın inkârıdır. Biz özgürlük ve aşkın zaferi için mücadele ediyoruz.

Bu nedenlerle, şiddete başvurmayı reddetmemiz mi gerekiyor? Asla. Bizim araçlarımız şartların izin verdiği ve dayattığı araçlardır.

Elbette biz kimseye zarar vermek istemiyoruz; biz insanların gözyaşlarını silmek istiyoruz ve daha fazla gözyaşı dökmelerinden sorumlu olmak istemiyoruz. Fakat bu dünyada mücadele etmeye devam etmezsek aciz birer hayalperest olarak kalırız. Ne kendimize ne de başkalarına zarar vermeden insanlığın amacına hizmet etmenin mümkün olacağı gün gelecek, buna inanıyoruz; fakat bu, bugün için mümkün değil. İyiliğin zaferi uğruna darağacına sürüklenmeye ses çıkarmayan, direnmeyen, kendisine işkence edenleri, efsanevi İsa gibi takdis eden en saf ve en asil şehitler bile zarar verebilirler. Kendilerine verdikleri zararın yanı sıra, ki bu da hesaba katılmalıdır, onları seven insanların acı gözyaşları dökmelerine de neden olacaklardır. Bu nedenle, yaşamdaki tüm eylemlerde mümkün olan en iyiye, en az zararlı ulaşmanın yollarını arama sorunu daima vardır...

Şüphesiz devrim, birçok trajediye ve sayısız ıstıraba ne-

len olacaktır; fakat devrim, bu trajedi ve ıstırapın yüzlerce nislini yaratsa bile toplumun kötü örgütlenmesinin bir sonucu olarak dünyada şu anda var olan ıstıraplarla karşılaşıldığında şükredilecektir.⁽¹⁾

‘tüm sosyo-politik mücadelelerin içinde iki tür gözbağcı vardır, hep var olmuştur.

Asla yeterince olgun olmadığımızı, çok fazla şey istediğimizi, beklememiz gerektiğini ve -zaman zaman ortaya çıkan e hiçbir şeyi çözümlenmeden kaybolan- küçük reformlar ardımıyla az çok ilerleme kaydetmekle tatmin olmamız gerektiğini düşünenler vardır. Ve küçük başarıları küçümseyerek ya hep ya hiç diyen, mükemmel bile olsa yeterli destek lmaksızın gerçekleştirilemeyecek büyük planlar yapan, başarılarının küçük de olsa bir şeyler yapmasını engelleyen ya a engellemeye çalışanlar vardır.

Bizim için önemli olan neyi başardığımız değil, ...nasıl başladığımızdır.

Eğer durumun iyileştirilmesi için temel programdan vazgeçilir, propagandası durdurulur ya da gerçekleştirmek için açılan mücadeleye son verilirse; halk, umutlarını doğrudan yleme bağlamaktansa kanuna ve egemen sınıfın iyi niyetine ağlarsa; eğer devrimci ruh boğulur, hoşnutsuzluğu ve direişi körüklemekten vazgeçilirse - o zaman tüm avantajların eçici ve hayal olduğu kanıtlanacak, gelecekte ulaşılması heeflenen topluma giden yollar her durumda tıkanacaktır.

Ancak, bunun yerine, nihai amaçlar unutulmazsa, halk üçleri teşvik edilir, doğrudan eylem ve isyan kışkırtılırsa, amanla az da olsa bir şeyler başarılabacak, ama bu, kitlelerin orol hazırlığında, daha uygun sosyal koşullara ulaşmasını a ileriye doğru atılan bir adım olacaktır.

Bir atasözü “mükemmellik iyinin düşmanıdır” der: Her isdiğimizi yapamayacağımıza göre elimizden geleni yapalım. ma yaptığımız şey, yapmamız gereken olsun.⁽²⁾

İmleri tarafından öne sürülen bir başka zararlı fikir ise; evcut sosyal çevrenin ahlâklı olmayı olanaklı kılmadığını ; bu nedenle başarılamayacak bir şey için çaba göstermenin

faydasız olduğunu, dolayısıyla, sosyal örgütlenme değiştirildiğinde kişinin yaşam tarzını değiştirmesi hariç, yapılacak en iyi şeyin başkaları için endişelenmeksizin kişinin kendi çabasıyla kendisi için bir şeyler elde edebilmesi olduğu fikridir; -kimileri için bu hiçbir şey yapmıyor olmanın bir bahanesidir. Şüphesiz tüm anarşistler ve sosyalistler, bugün, insanı insana karşı mücadele etmeye zorlayan hayatın iktisadi gerçeklerini kabul ederler, herhangi bir gözlemci bile mevcut sosyal şartların ezici kuvvetine karşı kişisel mücadelenin önemini görecektir. Ancak, şartları değiştirmek için karşı koymak amacıyla aynı görüşte olan bireylerin hep birlikte başkaldırısı olmaksızın, şartların asla değişmeyeceği de gayet açıktır.

İstisnasız hepimiz, ideallerimizle az ya da çok çelişse de, yaşamak zorundayız; fakat bizler anarşistiz ve sosyalist olduğumuzdan şu ana kadar hep bu çelişkinin acısını çektik ve bu çelişkiyi mümkün olduğunca azaltmaya çalıştık. Çevreye uyum sağlayacak olursak elbette onu değiştirme isteğimizi kaybeder ve sıradan birer burjuva haline geliriz; muhtemelen parasız burjuva oluruz ama yine de eylemlerimizde ve amaçlarımızda, karşımıza çıkan burjuvalardan bir farkımız kalmaz.⁽³⁾

8. ÇOĞUNLUK VE AZINLIK

Çoğunluğun, herhangi bir kanunu azınlığa zorla kabul ettirme hakkı olduğunu reddediyoruz; çoğunluğun bu iradesi, karmaşık bir konuyu çözüme kavuşturacak bir kanun olsa bile reddediyoruz. Çoğunluğun, bir kişinin tarafında olması, o kişinin haklı olduğunu asla kanıtlamaz. Aslında çoğunluk, doğası itibarıyla geri kalmış, muhafazakâr ve egemen güçler ve yerleşik ayrıcalıklar karşısında itaatkârken, insanlık daima bireylerin ve azınlığın çaba ve girişimleriyle ilerlemiştir.

Çoğunluğun azınlığa hükmetme hakkını bir an olsun kabul etmediğimiz gibi, bir azınlığın çoğunluğa hükmetmesini daha da kabul edilmez buluyoruz. Birinin, azınlıkta diye haklı olduğunu savunmak saçma olacaktır. Aydın ve uygar

azınlıklar hep var, geri kalmış ve gerici azınlıklar da olmuştur; çağının ilerisinde olan istisnai insanlar olduğu gibi, ruh hastaları ve özellikle kendini bilinçsizce olayların akışına bırakan ilgisiz bireyler de olacaktır.

Her halükârda bu sorun, doğru-yanlış sorunu değildir; özgürlük sorunudur, herkes için özgürlük, başkalarının eşit özgürlüğünü kısıtlamamak kaydıyla her birey için özgürlük. Kimin haklı kimin haksız, kimin gerçeğe daha yakın olduğunu ve herkesi en iyiye ulaştıracak en uygun yolun hangisi olduğunu kimse kesin olarak belirleyemez. Özgürlük yoluyla kazanılan deneyim, gerçeğe ve en iyi çözümlere ulaşmanın tek yoludur; eğer yanılma özgürlüğü yoksa, özgürlük de yoktur.

Bu nedenle biz, çoğunluk ve azınlığın, komünal yaşamın pratik zorunluluklarını ve şartların gerekli kıldığı tavizlerin yararını bilinçli bir şekilde kabul ederek, karşılıklı anlaşma ve uzlaşma yoluyla barış içinde ve yararlı bir şekilde hep birlikte yaşamayı başarması gerektiğine inanıyoruz.⁽⁴⁾

Parlamentonun ve seçimlerin tüm büyüünün kullanılmasına rağmen daima çoğunluğun istekleri dışında her şeyi temsil eden kanunların yapıldığını mantıkları ve deneyimleriyle bilen anarşistler, çoğunluğun, şüphesiz istenene ulaşmayı olanaklı kılrsa bile şiddet kullanarak karşıt fikirdeki azınlıklara kendini zorla kabul ettirme hakkına sahip olduğunu asla kabul etmezler.⁽⁵⁾

Tüm bu düşüncelerden başka, toplumun zengin ve fakir, her lokması patronunun mutlak gücüne bağlı olan emekçiler ve işverenler olarak ikiye ayrıldığı kapitalist rejimde, özgür seçimler yapılamayacağı gerçeği her zaman var olacaktır.⁽⁶⁾

9. KARŞILIKLI YARDIMLAŞMA

İnsan, varlığı insanlar arası sürekli fiziksel ve manevi ilişkilere dayanan sosyal bir hayvan olduğu için, bu ilişkiler ya yakınlığa, dayanışma ve sevgiye ya da düşmanlık ve çatışmaya dayanır. Eğer her birey sadece kendi mutluluğunu ya

da akrabalarından, yalnızca kendi ülkesinde yaşayanlardan oluşan küçük grupların mutluluğunu düşünürse, şüphesiz kendini başkalarıyla çatışma içinde bulacak ve bunun sonucunda ya galip ya da mağlup olacaktır; kazanırsa hükmeden, kaybederse hükmedilen olacaktır. Doğal uyum -bir birey için iyi olanın herkes için iyi olanla doğal birlikteliği- insanın tembelliğinden kaynaklanan bir yalandır, istenileni elde etmek için mücadele etmektense ona kendiliğinden, doğal yollarla sonucu ulaşılabileceğini farz etmektir. Bununla birlikte, doğal insan en iyiyi, en sağlıklı çevreyi, en verimli toprağı ve sosyal yaşamın tanıdığı çeşitli fırsatları kendi çıkarına kullanma yollarını ararken aslında hemcinsleriyle sürekli çatışır. Bu nedenle insanlık tarihi şiddet, savaşlar, katliamlar (başkalarının emeğinin acımasızca sömürülmesi), sayısız zorbalık ve köleliklerle doludur.

Eğer insan ruhunda sadece başkaları üzerinde hakimiyet kurma ve onlardan yararlanma isteğinden ibaret bu merhametsiz içgüdü olsaydı, insanlık barbarlıktan sıyrılamayacak ve tarihte ya da zamanımızda kaydedilen gelişmeler olmayacaktı. Bu düzen, kötü bile olsa, daha uygar ve gelişen bir yaşam için zorunlu olan asgari sosyal dayanışmayla, zorbalık ruhunun bir ölçüde yumuşatılmış olduğunu daima gösterir.

Neyse ki insanı başka insanlara yaklaştıran sempati, hoşgörü, sevgi gibi duygular da vardır; bu duygular sayesinde insanlık daha uygar bir durumdadır ve herkesin ortak yarar için çalıştığı, gerçek kardeşlik ve arkadaşlık duygularıyla bir araya geldiği bir toplum amacına yönelik düşüncemiz yine bu duygulardan doğar.

Ahlâk kuralları denen şeyle ifade edilen ve geliştikçe mevcut ahlâkı inkâr ederek yerine daha yüksek bir ahlâk koyan duyguların nasıl doğduğu filozof ve sosyologların ilgi alanına giren bir araştırma konusudur, fakat bu, böyle bir duygunun ileri sürülebilecek açıklamalardan bağımsız olarak var olmadığı anlamına gelmez. Bu duygunun, insan türünün sürekliliğini sağlayan cinselliğin ilkel ya da psikolojik gerçekliğinden; dostlarla birlikte olmanın verdiği mutluluktan; ortak düşmana karşı mücadelede ve zorbaya karşı başkaldırıda

oluşturulan birlikten doğan avantajlardan; ve galiplerin bile ihtiyaç duyduğu güvenlik, barış ve serbestlik isteğinden; ya da muhtemelen yüzlerce nedenin bir araya gelmesinden kaynaklanmasının hiçbir önemi yoktur. Bu, *var olan* bir duygudur ve biz insanlığın geleceği için umutlarımızı bu duygunun gelişmesine ve büyümesine bağlamaktayız.

Kantçıların "Tanrı iradesi", "doğal yasalar", "ahlâk kuralları", "koşulsuz buyruklar" ve hatta Faydacıların "açıkça anlaşılan fayda"sı; hepsi de hiçbir yere varmayan metafizik antezilerdir. Bunlar, insan zihninin her şeyi açıklamaya, layların nedenine ulaşmaya yönelik övgüye değer isteğini emsâl eder ve daha kapsamlı araştırmalar için geçici varsayımlar olarak kabul edilebilir; tabii eğer çoğu durumda insanın basitçe "bilmiyorum" diyerek kuramsal içerikten yoksun ifadeleri asla tercih etmeme ve cehaletini asla kabul etmemeye eğiliminin ifadesi değilse...

Yapılan ya da kaçınılan açıklama ne olursa olsun sorun okunulmadan kalır: Sevgi ile nefret, kardeşçe dayanışma ile ardeş kavgası, "fedakârlık" ile "bencillik" arasında bir seçim yapılmalıdır.⁽⁷⁾

İnsanların ihtiyaçları, ilgi, istek ve zevkleri ne benzerdir ne de doğal uyum içindedir; çoğunlukla taban tabana zıt ve düşmanca. Diğer taraftan, her bireyin yaşamı diğer insanların yaşamına öylesine bağlıdır ki -mümkün olduğu farz edilirse- kendini diğerlerinden ayırmak ve kendi hayatını yaşamak imkânsızdır. Sosyal dayanışma kaçınılmaz bir gerçektir: Ya herkesin menfaatine uyacak şekilde özgürce ve bilinçli olarak kabul edilebilir ya da bilinçsizce, ter istemez kabul edilebilir ki, bu durumda, insanın insana ayırmayacağı, insanın insanı sömürmesi olarak kendini açığa vurur.

Pratik problemlerin birçoğu günlük yaşamdan kaynaklanır, bu problemler çeşitli yollardan çözülebilir, fakat aynı zamanda tüm yollar kullanılamaz. Bununla birlikte herkes bir çözüme çözümünü tercih edebilir. Eğer bir birey ya da grup tercihi başkalarına dayatma gücüne sahipse, kendi çıkar ve

zevklerine en çok uyan çözümü tercih edecek; diğerleri ise buna boyun eğecek ve kendi isteklerinden ödün vermek zorunda kalacaktır. Ama eğer hiç kimsenin başkalarını isteklerinden vazgeçirmeye zorlama olasılığı yoksa, o zaman birden fazla çözümü kabul etmenin uygun olmadığını ya da bunun imkânsız olduğunu daima farz eden karşılıklı tavizlerle herkese en çok uyan, bireysel çıkar, istek ve zevklerle en az çatışan bir sözleşmeye varılır.

[İnsan ilişkilerinde] şiddetin olmadığı yerde her şeyin, herkesin çıkarına en uygun şekilde, mümkün olan en iyi yolla düzenlendiğini bize tarih ve günlük yaşamdaki gözlemlerimiz öğretti. Fakat şiddetin olduğu yerde adaletsizlik, baskı ve sömürü daima zafer kazanır.⁽⁸⁾

Başkalarının emeğinden faydalanılmadan insan yaşamının mümkün olamayacağı bir gerçektir ve bunun iki yolu vardır: Ya bilinçli bir şekilde, özgürce ifade edilebilen ve tüm insanlığı birleştiren dayanışmanın olduğu, kardeşçe, eşitlikçi ve özgürlükçü birlik yoluyla; ya da galip gelenlerin mağluplar üzerinde baskı ve sömürü kurması amacıyla herkesin bir diğeriyle mücadelesi yoluyla...

İnsanların birbirini kardeş gibi gördüğü, karşılıklı yardımlaşma yoluyla en büyük mutluluk ve özgürlüğü, fiziksel ve entelektüel gelişimi başardığı bir toplum yaratmak istiyoruz...

En güçlü insan, kendini toplumdan en az tecrit edendir; en bağımsız insan, en fazla ilişkisi ve arkadaşı olan, böylelikle işbirliği yapacağı insanları seçmek için daha geniş bir tercih şansına sahip olan kişidir; en gelişmiş insan, insanlığın ortak mirasını ve çağdaşlarının başarılarını nasıl kullanacağını bilen ve kullanabilen kişidir.⁽⁹⁾

İnsanlardan dökülen onca kana rağmen; tarifi imkânsız ıstıraplara ve aşağılanmalara rağmen; kişisel ya da sosyal anlamda aşağıda olduğundan en güçsüz olanın zararına işleyen sömürü ve tiranlığa rağmen; kısaca, insan yaşamının hayati ve gelişen özelliklerini temsil eden mücadeleye ve bu mücadelenin tüm sonuçlarına rağmen; normal şartlarda, ortak in-

anlık anlayışı, duygudaşlık mücadeleye sınır koyar ve ancak lerin nefret ve genel hoşnutsuzluk duyguları besleyerek bu sınırı aşmak göze alınır. Burada işin içine ahlâk kuralları girer.

Eski ekolün profesyonel tarihçisi, araştırmasının sonuçlarını sansasyonel olaylar, uluslar ve sınıflar arası büyük çaplı atışmalar, savaşlar, devrimler, diplomasinin ayrıntıları ve komplolar olarak sunmayı tercih edebilir; fakat aslında sosyal yaşamın gerçek öğeleri olan gruplar ve bireyler arasındaki sayısız günlük ilişki çok daha önemlidir. Ve eğer insanların günlük yaşamlarının mahremiyetinde neler olduğu derinlemesine incelenirse, daha iyi çalışma koşullarına sahip olmak için verilen mücadelenin, kıskançlık, rekabet ve egemenlik tutkusunun, yani insanı insanın karşısına koyan tüm zararlı tutkuların yanı sıra, değer yaratan emek, karşılıklı yardımlaşma, sürekli ve gönüllü hizmet mübadelesi, sevgi, evencenlik, arkadaşlık gibi insanları kardeşliğe yaklaştıran tüm duygulara da rastlanır. İnsan toplulukları, topluluk işleminde dayanışma ve sevginin ya da nefret ve mücadelenin egemen olmasına bağlı olarak ilerler ya da geriler, yaşar ya da ölür; aslında, benim iyi tutkular olarak adlandırdığım sosyal duygular, kötü tutkulardan daha güçlü olmasaydı, herhangi bir topluluğun var olması mümkün olmazdı.

İnsanlar arasında duygudaşlık ve sevecenlik duygularının varlığı ve bu duyguların gelişmesinden doğan bireysel ve sosyal avantajların tecrübe ve bilinci; temel çıkarılara hizmet eden binlerce çelişkiye, yalana ve ikiyüzlülüğe rağmen insanların erişmeye çalıştığı bir ideal, bir amaç oluşturan "adalet", "hak", "ahlâklı olma" fikirlerini üretmiştir ve üretmeye devam edecektir.

Bu "ahlâklı olma" değişken ve görelidir; zamana, farklı insanlara, sınıflara ve bireylere göre çeşitlilik gösterir; insanlar ahlâkı kendi kişisel çıkarları için, ailelerinin, sınıflarının ya da ülkelerinin çıkarı için kullanırlar. Ancak, resmi "ahlâk"ta egemen sınıfların zorbalık ve imtiyazlarını savunmakla hizmet eden şey bir kenara bırakıldığında, sınıf ve ırk ay-

rımı olmaksızın tüm insanlığın genel çıkarı ve ortak başarısına hizmet eden bir şeyler mutlaka kalır.⁽¹⁰⁾

Burjuvazi kahramanlık döneminde, kendini hâlâ halkın bir parçası olarak gördüğü ve özgürlük için savaştığı zamanlarda, sevgiyi ve fedakârlığı yüceltmmişti; burjuvazinin en iyi düşündür. ve şehitlerinin, sosyalistlerin bugün (1909) uğrunda mücadele ettiği barış, kardeşlik ve refahın geleceğine dair neredeyse kâhince önsezileri vardı. Fakat burjuvazinin en iyileri fedakârlık ve dayanışma duygularına sahip olsa da, -bireyler arası mücadele anlamında- bireyciliğin tohumu, -dayanışmaya karşı- mücadele ilkesi ve insanın insan tarafından sömürülmesi yine de burjuvazinin programında yer alacak ve zararlı sonuçların ortaya çıkmasından başka bir şeye yaramayacaktı. Kapitalizmin ve parlamentarizmin yeni maskeleri arasında yer alan bireysel mülkiyet ve otorite ilkesi de bu programda yer alacak, her zaman olduğu gibi, basıya, halkın sefaletine ve insanlıktan çıkmasına neden olacaktı.

Kapitalizmin ve parlamentarizmin gelişiminin sonuçları görüldüğü ve burjuvazinin politik ve ekonomik rekabet sonucu tüm yüce duygularını ve ilerici atılımını tükettiği günümüzde, burjuvazinin filozofları, zamansız olarak ortaya atıkları doğal rekabet yasası dışında, burjuvaziye sosyal saldırılara karşı savunamadığından, ayrıcalıklar, şiddet ve hile yoluyla savunulmak zorunda kalmıştır.⁽¹¹⁾

10. REFORMİZM

Reformistlerin temel hatası, efendiler ile köleler, mal sahipleri ile işçiler arasında samimi bir işbirliği ve dayanışma hayali beslemiş olmalarıdır; bunun, halkın gerçekten bilinçsiz olduğu ve saf dini duygular beslediği bir dönemde gerçekleşmesi ihtimali olsa bile bugün için kesinlikle imkânsızdır.

Birkaç domuz çobanının sopası altında halinden memnun bir şekilde salına salına yürüyen besili domuz sürüsünden farksız bir toplum düşünener; özgürlüğe ve insani saygınlığa

duyulan gereksinimi hesaba katmayanlar; kendine özgü anlaşılması güç amaçları nedeniyle, zenginlerin iyi ve yardımsever, fakirlerinse itaatkâr olmasını emreden bir Tanrının varlığına gerçekten inananlar - herkese bolluk sağlayan ve aynı zamanda hem patronlara hem de çalışanlara maddi kazançlar sunan üretimin teknik örgütlemesini de tasarlayabilir ve isteyebilirler. Fakat gerçekte, toplum, patronlar ve emekçiler olarak düşman sınıflara ayrıldığı sürece herkes için bereket amaçlayan "sosyal barış" bir hayal olarak kalacaktır. Ve bu durumda ne barış ne de bereket olacaktır.

Düşmanlık, maddi nedenlerden çok manevi nedenlere dayanır. Doğanın güçlerinin tüm insanlığın yararına en iyi şekilde kullanılması konusunda patronlarla emekçiler arasında asla samimi bir anlaşma olmayacaktır, çünkü her şeyden önemlisi patronlar patron olarak kalmak ve işçilerin emeğini kendi yararlarına kullanıp daima daha fazla güç sahibi olmak isteyecek ve diğer patronlarla rekabete gireceklerdir; diğer taraftan emekçiler ise, her zaman patronlarını doyurmak konusunda kalacak ve daha fazla bir şey isteyemeyeceklerdir!(12)

Sevgili dostlarımız] çok kısıtlı özgürlüğün bile, dizginlenemez, kaba zorbalıktan daha iyi olduğunu, insanların hayvanlardan daha iyi yaşamasına yetecek kadar ücretin ve makul iş gününün, kadınların ve çocukların korunmasının, insanın özgürlükten bitip tükenene kadar emeğinin sömürülmesine tercih edilebileceğini; ya da devlet okullarının kötü olmakla birlikte çocuğun ahlâki gelişimi açısından, rahip ve keşişlerin yönetimindeki okullardan her zaman daha iyi olduğunu öyleyerek -tamamen hemfikiriz- zamanlarını boşa harcıyorlar. Şu konuda da hemfikiriz ki, ulusal ya da yerel seçimin sonuçları iyi de olabilir kötü de, ve rakip partiler eşit oylara sahip olduğunda seçim anarşistlerin oylarıyla belirlenebilir.

Pek çok durumda bu bir yanılgıdır; seçimler sınırlı bir özgürlük sunsa da yalnızca sembolik bir değere sahiptir: Kamuoyunun durumunu ortaya koyar; eğer seçimler bir çıkış yolu olarak sunulmamış olsaydı, kamuoyu daha etkili raçlara başvurarak daha kapsamlı sonuçlarla kendini dayardı. Ama bu hiç önemli değil; bazı küçük ilerlemeler bir

seçim zaferinin doğrudan sonucu olsa bile anarşistler seçim sandıklarının başına toplanan kalabalıkta yer almayacak ve mücadele metotlarını savunmaktan vazgeçmeyeceklerdir.

Bu dünyada hiç kimse her şeyi yapamayacağı için herkes kendi hareket çizgisini seçmelidir.

Acil ihtiyaçları karşılamaya yönelik küçük gelişmeler ile var olandan gerçekten daha iyi bir toplum için verilen mücadele arasında her zaman bir çelişki söz konusudur. İhtiyaç duyulan yerlerde genel tuvaletler ve çeşmeler yapmaya kendini adanmak isteyenler; ya da tüm enerjisini yol yapımı, devlet okulu kurulması, çalışanları korumak ya da acımasız bir polisten kurtulmak amacıyla bazı küçük yasalar çıkarılması için kullanmak isteyenler, belki de, oy pusulalarını falanca imtiyazlı kişiden yana kullanmakla iyi ederler. Fakat bu durumda -"pratik" olunması istendiği için başlanılan iş sonucu kadar götürülmelidir- muhalif partinin zafer kazanmasını beklemek veya kendine yakın bir partiyi desteklemekten kısa yolu tercih edip baştaki partiyi desteklemeyi ve iktidar daki hükümet için çalışarak vali ya da belediye başkanını hizmetinde çalışmayı tercih etmek daha çok işe yarar. Aslında bildiğimiz bu yeni dönemler, en "ilerici" partiyi değil, seçilme şansı en fazla olan partiyi desteklerler... Fakat bu durumun sonu nereye varır? ... (13)

İnsanlık tarihi boyunca, içinde bulunduğu durumdan hoşnut olmayanların, asiler ve ezilenlerin politik ve sosyal kurumlarda köklü bir değişimi tasarlayıp arzulamadan önce, taleplerini kısmi değişikliklerle, egemen sınıfların küçük tavizleriyle ve küçük gelişmelerle sınırlandırmış olmaları genel bir durumdur. Reform elde etmeye ve bunların etkili olacağını bağlanan umutların ardından, bir hükümetin ya da bir sınıfın sahip olduğu gücü yok etmek için bu gücün dayandığı nedenleri reddetmenin ve dolayısıyla devrim yapmanın gerektiği inancı gelir.

Olayların akışı içinde, reformlar uygulamaya konur ya da konmaz; ve uygulamaya konduklarında mevcut rejimi güçlendirirler ya da zayıflatırlar; özel niteliklerine, taşıdıkları ruha ve her şeyden önemlisi halkın aradığı, talep ettiği

ya da kavradığı ruha bağlı olarak devrime yardımcı olur ya da engeller; genel gelişime destek olur ya da zarar verir.

Hükümetler ve ayrıcalıklı sınıflar doğal olarak her zaman kendini koruma, sahip oldukları güç ve ayrıcalıkları sağlamlaştırma ve geliştirme içgüdüleriyle hareket ederler; ve eğer reformlara rıza gösteriyorlarsa, bu ya reformun kendi amaçlarına hizmet edeceğini düşündükleri için ya da kendilerininle, karşı koyacak gücü bulamadıkları içindir ve bu durumda, daha kötü bir seçenikle karşı karşıya kalma korkusuyla reforma boyun eğerler.

Ezilenler, ya gelişmeleri merhametle bahşedilmiş bir imzıyaz olarak talep eder ve hoş karşılar, kendi üstündeki gücün meşruluğunu tanır ve böylece özgürlüğe kavuşma sürecini yavaşlatmaya, saptırmaya ve hatta belki de durdurmaya yardım ederek kendilerine yarardan çok zarar verirler; ya da gelişmeleri kendi eylemleriyle talep eder ve zorla kabul ettirirler ve bu gelişmeleri, sınıf düşmanlarına karşı kazanılan zafetler olarak kabul ederek daha büyük gelişmeler için tahrik unsuru olarak kullanırlar, bu nedenle kaydedilen gelişmeler, ayrıcalıkların tamamıyla ortadan kaldırılması, yani devrime ulaşılması için doğru bir yardım, bir hazırlık özelliğidir. Öyle bir noktaya gelinir ki, hükmedilen sınıfın taleplerinin kabulü, egemen sınıfın gücünden taviz vermesini gerektirir. Ve o zaman şiddetli bir çarpışma kaçınılmazdır.

Bu nedenle devrimcilerin, ilerlemeye ve reformlara sistematik olarak karşı olduklarını söylemek doğru değildir. Fakat reformistlere karşıdırlar, çünkü onların yöntemleri, reformları sadece korku nedeniyle kabul eden hükümet ve şverenlerden korunmakta etkili değildir; ayrıca, tercih ettikleri reformlar sadece doğrudan yarar sağladığı kuşkulu olanlar değil, dahası, mevcut rejimi sağlamlaştırmaya ve bu rejimin varlığını devam ettirmesinde emekçilerin de çıkarına hizmet eder. Örneğin, devlet yatılı okulları, sigorta tasarımları, tarımsal ve endüstriyel teşebbüslerde kâr paylaşım planları, vs. bu tür düzenlemelerdir.⁽¹⁴⁾

Reformizm kelimesinin politikacılar tarafından kötüye kullanılmasındaki ve gözden düşmesindeki çirkinlik bir yana,

anarşizm reformizmden başka bir şey değildir, asla olamaz da. Biz, küçük ve çoğunlukla geçici ilerlemeler aracılığıyla mevcut sistemi daha tahammül edilir kılmanın -ve bunun sonucunda sistemi sağlamlaştırmanın- yollarını arayan ve resmi olarak "reformist" diye adlandırılanlarla ya da mevcut sosyal kötülüklerin kaynağı ve desteği olan temel politik ve ekonomik kurumları, teoride değilse de pratikte kabul ederek bunlara riayet ederek bu kötülükleri ortadan kaldırmanın mümkün olduğuna samimiyetle inananlarla olası bir karışıklıktan kaçınmak için *reformatif* [ıslahatçı] demeyi tercih ederiz. Fakat her durumda bu daima bir reform sorunudur temel farklılık, istenilen reformun türünde ve onu başarmak için kullanılması düşünülen yoldadır. Kelimenin tarihsel anlamıyla devrim, mevcut güçlere ve ayrıcalıklara karşı insanların şiddete dayalı isyanı yoluyla hızlı bir şekilde başarılan kurumların köklü reformu demektir; biz hem asi hem de devrimciyiz; çünkü biz mevcut kurumları iyileştirmeyi değil tamamiyle yıkmayı, insanın insan üzerinde kurduğu hakimiyetin ve insan emeğini sömüren asalaklığın her türünü ortadan kaldırmayı istiyoruz; çünkü bunu mümkün olduğunca çabuk başarmak istiyoruz ve şiddet yoluyla ortaya çıkan kurumların varlığını yine şiddet yoluyla koruduğuna ve anca kullandıkları şiddete eş bir şiddetle karşılaşırlarsa yıkılacaklarına inanıyoruz. Fakat devrim sadece istemekle olmaz. Şartların zaman içinde olgunlaşmasını bekleyerek pasif mi kalmalıyız?

Başarılı bir isyandan sonra bile, tüm isteklerimizi bir anda gerçekleştirerek, hükümet ve kapitalist cehenneminden herkesin çıkar birliğinin arzulandığı ve insanlar için tam bir özgürlüğün olduğu liberter-komünist bir cennete geçebilir miyiz?

Bunlar halkı, güç sahibi olan kişilerin, mermi ve kelepçelerle desteklenen emirleri yoluyla kendi isteklerine göre şekillenebileceği hammadde olarak gören otorite yanlıları arasında kök salan hayallerdir. Fakat anarşistler arasında bu hayallere yer yoktur. Biz, insanların fikir birliğine ihtiyaç duyarız; ve bu nedenle propaganda ve örnek olma yoluyla onlar

ına etmeli, eğitmeli ve koşulları öyle değiştirmeye çabalanmalıyız ki, bu eğitim, giderek artan sayıda insana ulaşsın...

Biz bugün, bir isyanın insanlar tarafından tatmin edici bir sonuca ulaştırılması için mümkün olduğunca çok sayıda ilgili militan yaratmaya ve en uygun koşulları oluşturmaya çalıştığımız ölçüde reformcuyuz. Yarın başarılı bir isyandan sonra özgürlüğe ulaştığımızda da, reformcu olacağız; fikirlerimizi yaymak için özgürlüğün olanaklı kıldığı tüm yollarla zani propaganda, örnek olma- çabalayacağız ve hatta özgürlüğümüzü kısıtlamak isteyenlere karşı şiddetle direneceğiz.

Fakat kurumları asla kabul etmeyeceğiz; ilerlemeye devam etmek amacıyla, işgal altındaki toprakları düşmanın ençesinden çekip alan kişiyle aynı ruh hali içinde tüm olası reformları elde edecek ya da kazanacağız; daima tüm hükümetlerin düşmanı olarak kalacağız; bugünün monarşisinin, arının cumhuriyetçi veya bolşevik hükümetlerinin de karşısında olacağız.⁽¹⁵⁾

12. ÖRGÜTLENME

Her şeyden önce işbirliği ve dayanışmanın uygulanması olan örgütlenme, sosyal yaşamın doğal ve zorunlu bir şartıdır; ortak bir amaç için çalışan gruplar üzerinde olduğu kadar genel olarak insan toplumu üzerinde de belirli bir etki ve üce sahip olan kaçınılmaz bir gerçektir. İnsan, kendini toplumdan tecrit ederek yaşamak isteyemeyeceği, istese de yayamayacağı için, -asında insan, toplum dışında ve arkadaşlarıyla işbirliği yapmaksızın kişiliğini geliştiremez, fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını gideremez- kendisiyle aynı zihniyet ve ortak çıkarlara sahip olanlarla özgür birliktelikler kurmasını olanaklı kılacak sosyal bilinç veya araçlara sahip insanların, genellikle kendi kişisel çıkarları için başkalarının emeğini sömürme amacıyla bir sınıfın ya da egemen bir grubun kurduğu örgütlenmelere tabi olmaları kaçınılmazdır. İtelerin küçük bir ayrıcalıklı grup tarafından asırlar boyu

baskı altında tutulması, çoğu emekçinin üretmek için, eğlenmek için ve baskı altında tutarak sömürmek isteyenlere karşı savunma ihtiyacı için örgütlenememesinin sonucudur. Anarşizm, bu durumu düzeltmek için mevcuttur...⁽¹⁶⁾

Kendilerini anarşist olarak adlandıranlar -böyle niteleyenler ya da nitelemeyenler- arasında iki farklı görüş mevcuttur: Örgütlenme yanlıları ile örgütlenme karşıtları. Hemfikir olmayı başaramasak bile, en azından birbirimizi anlamaya çalışalım.

Öncelikle ayrılıkları açıkça belirleyelim, bu konuda üçlü bir ayrımdan bahsedebiliriz: Genel olarak bugünün ve geleceğin toplumunun sosyal yaşam şartı ve ilkesi olarak örgütlenme; anarşist hareketin örgütlenmesi; hükümete ve kapitalizme karşı koyabilmek için halk güçlerinin, özellikle çalışanların güçlerinin örgütlenmesi....

Örgütlenmenin karşısında yer alanların temel hatası, örgütlenmenin otoritesiz kurulamayacağına inanmalarıdır.

Bize öyle geliyor ki örgütlenme, yani belirli bir amaç için kurulan ve bu amaca ulaşmak için gereken yapı ve araçları sahip olan birlik, sosyal yaşamın zorunlu bir yanıdır. Kendini toplumdan tecrit eden insan, bir hayvan gibi yaşayamaz çünkü, tropikal bölgeler ya da insan nüfusunun çok az olduğu zamanlar hariç, yaşaması için ihtiyaç duyduğu yiyeceği bulamaz; ve böyle bir ortamda hayvanların seviyesinin üstüne çıkması imkânsızdır. Bu nedenlerle, diğer insanlarla birlikte olan ya da, daha doğrusu, türlerin atalarının evrimi sonucu olarak kendini diğer insanlarla bir birlikteliğin içinde bulan kişi, ya başkalarının isteklerine boyun eğerek (köleleştirilir); ya başkalarını kendi isteklerine boyun eğmeye zorlar (otorite olur); ya da herkesin yararına olanı elde etmek için diğer insanlarla kardeşçe anlaşarak yaşar (birlik olur). Hi kimse bu zorunluluktan kaçamaz; örgütlenmeye en şiddetli şekilde karşı çıkanlar sadece içinde yaşadıkları toplumu genel örgütlenmesine maruz kalmazlar, aynı zamanda yaşamlarındaki gönüllü eylemlerinde ve örgütlenmeye karşı başkaldırılarında kendi aralarında birlikler kurarlar, göre paylaşımı yaparlar, aynı düşünceye sahip olanlarla örgütlenirler.

zerek toplumun kendilerine sağladığı araçları kullanırlar...⁽¹⁷⁾

Otoritesiz, yani hiçbir zorlama olmaksızın örgütlenen bir toplumun var olma ihtimali olduğunu kabul ederek -ve anarşistler bu olasılığı kabul etmelidirler, aksi halde anarşinin hiçbir anlamı kalmayacaktır- anarşist hareketin örgütlenmesini tartışmaya geçelim.

Bu durumda da örgütlenme, gerekli ve yararlı görünmektedir. Eğer hareket, bütünü -ortak bir amacı başarmak için çabalayan tüm bireyleri- hedefliyorsa, bu insanların kendi aralarında anlaşmaları, güçlerini birleştirmeleri, görev paylaşımı yapmaları ve amaçlarını gerçekleştirmelerine yardım edeceğini düşündükleri tüm girişimlerde bulunmaları doğaldır. Kendini toplumdan tecrit ederek, başkalarıyla işbirliği yapmaksızın, hiçbir hazırlıkta bulunmaksızın, küçük çabalarını güçlü bir grubun çabalarıyla birleştirmeksizin kendine hareket eden ya da hareket etmeye çalışan her birey kendini güçsüzlüğe mahkûm etmiş demektir; bu birey önemsiz, işe yaramaz faaliyetlerle çabalarını boşa harcar, amacına olan inancını kısa sürede kaybeder ve büyük bir olasılıkla tamamen pasif duruma düşer...

Bir matematikçi, bir kimyager, bir psikolog ya da bir sosyolog, hiçbir programı olmadığını ya da sadece gerçeği kanıtlamakla ilgilendiğini söyleyebilir. Onlar bir şeyler *yapmaya* değil, bir şeyler bilmeye çabalarlar. Fakat anarşi ve sosyalizm bilim değildir; anarşistlerin ve sosyalistlerin gerçekleştirmeye çalıştıkları ve bu nedenle kesin programlar olarak örmüle etmeye ihtiyaç duydukları tasarı ve düşüncelerdir. ...

Eğer [liderleri yaratanın örgüt olduğu] doğruysa; anarşistlerin bir otoriteye boyun eğmeksizin bir araya gelebilecekleri ve bir anlaşmaya varamayacakları doğruysa, bu, onların henüz iyi birer anarşist olmadıklarını ve anarşiyi dünyaya yaymayı düşünmeden önce bir anarşist gibi yaşayabilmeyi düşünmeleri gerektiğini gösterir. Çıkar yol örgütlenmenin ortadan kaldırılmasında değil, her bireyin artan bilginde yatmaktadır... Küçük topluluklarda olduğu gibi büyük topluluklarda da -bizim için söz konusu olmayan kaba kuv-

vet bir yana- otoritenin kaynağı ve nedeni sosyal düzensizlikte yatmaktadır.

Bir topluluğun ihtiyaçları olduğunda ve üyeleri bu ihtiyacı kendiliğinden karşılamak için nasıl örgütleneceklerini bilmediklerinde, biri öne çıkar; tüm topluluk üyelerinin hizmetlerini kullanarak ve onları dilediği gibi yöneterek bu ihtiyaçları gideren bir otoritedir o. Eğer kullanılan yollar güvenli değilse ve insanlar ne gibi önlemler alacaklarını bilmiyorlarsa, bir polis kuvveti ortaya çıkar ve ne tür hizmette bulunursa bulunsun karşılığında desteklenmek ve ücret almak ister, aynı zamanda kendini zorla kabul ettirir ve baskısını hissettirir; eğer topluluk bazı mallara ihtiyaç duyduğunda kendi ürettiklerini uzaktaki üreticilerle nasıl takas edeceğini bilmiyorsa, bir tüccar ortaya çıkar, alıcı ve satıcıların ihtiyaçlarını karşılamakla ilgili görünürken aslında kendisi kâr sağlar, bu nedenle üretici ve tüketiciye uygulayacağı fiyatları kendi belirler ve onları, bu fiyatları kabul etmek zorunda bırakır. Tüm bunlar gözümüzün önünde olup biter; ne kadar az örgütlenirsek, birkaç kişi tarafından baskı altında tutulma olasılığımız da o kadar artar. Ve bu anlaşılır bir şeydir...

Örgütlenme, bir otorite yaratmaktan çok, otoriteden kurtulmanın tek çaresidir; kolektif çalışmada bilinçli ve aktif roller üstlenebileceğimiz ve liderlerin elinde pasif birer alet olmaya son verebileceğimiz tek yoldur.

Fakat bir örgütlenmenin, bireyin faaliyetlerini başkalarının faaliyetleriyle birleştirmeyi zorunlu kıldığı; böylece özgürlüğü ihlâl ettiği ve inisiyatifi engellediği düşünülmektedir. Gördüğümüz gibi aslında özgürlüğü engelleyen ve inisiyatifi imkânsızlaştıran, insanın kendini toplumdan tecrit ederek güçsüz kılmasıdır. Özgürlük soyut bir hak değil, harekete geçme imkânının olmasıdır. Bu, bizim aramızda olduğu kadar, tüm toplum için de doğrudur. Ve insan hemcinsleriyle işbirliği yoluyla eylemini ve inisiyatif gücünü gösterme imkânı bulabilir.⁽¹⁸⁾

Bence anarşist bir örgütlenme, bireyler ve gruplar karşısında tam özerkliği ve bağımsızlığı, ve dolayısıyla sorumluluğu; ortak amaçlar için işbirliğine dayalı eylemler yapmak üzere

ir araya gelmenin yararlı olduğunu düşünenler arasında özür anlaşılmayı; kabul edilen programa karşıt bir harekette bulunmamayı ve vaatlerin yerine getirilmesini ahlâki bir görev olarak dikkate almalıdır. Daha sonra, bu temelde örgütlenmeyi hayata geçirmek için pratik biçimler ve uygun araçlar belirlenir. Gruplar, gruplar federasyonu, federasyonlar federasyonu, mitingler, kongreler, komiteler vs. bunun sonucudur. Fakat tüm bunlar özgürce yapılmalı, tek tek üyelerin düşünceleri ya da inisiyatifleri kısıtlanmamalıdır, ancak, mevcut durumda imkânsız ya da etkisiz kalacak çabalar bu durumda kendilerine büyük bir hareket alanı bulurlar. Bir narşist örgütlenmenin kongreleri, temsilci kurum olmanın getirdiği tüm dezavantajlara rağmen ...her türden otorite anlılığından uzaktır, çünkü yasama yetkileri yoktur ve kendi kararlarını başkalarına zorla kabul ettirmezler. Kongreler, en aktif yoldaşlar arasında kişisel bağlantılar kurma, bu bağlantıları artırmaya; eylem araçları ve yolları üzerine programatik çalışma programlarını teşvik etmeye ve ana noktalarını belirtmeye; bölgesel durumlardan ve acil ihtiyaçları nedeniyle yapılması gereken faaliyetlerden herkesi haberdar etmeye; dönemin anarşist görüşlerinin çeşitli akımlarını özetleyerek bunlardan bir tür istatistikî sonuç hazırlamaya yardım eder. Kongrelerin kararları bağlayıcı değil, geli herkese sunulan öneri, tavsiye ve tekliflerdir; diğerleri tarafından kabul edilmediği sürece de bağlayıcı ve yürütme icüne sahip olamayacaktır. Tayin ettikleri idari organların tibat komiteleri, vs.- emir verme yetkisi yoktur, kendilerinden özellikle talep edilen ve onaylananlar hariç, inisiyatif almazlar, kendi görüşlerini dayatma yetkileri yoktur, bette bir yoldaşlar grubu olarak kendi görüşleri vardır ve bunu yayarlar, fakat bunlar asla örgütlenmenin resmi görüşü olarak sunulamaz. Kongre sonuçlarını, bireylerden ve gruplardan gelen fikir ve önerileri yayımlarlar; gruplar arası ilişkileri ve çeşitli girişimlerde hemfikir olanlar arasındaki birliğini kolaylaştırmak amacıyla yararlanmak isteyenlerin hareket ederler; herkes istediğiyle ilişki kurmakta ya da bel grupların tayin ettiği diğer komitelerden yararlanmakta özgürdür.

Anarşist bir örgütlenmenin üyeleri tüm fikirlerini ifade edebilir ve kabul edilen ilkelerle çelişmeyen ve diğerlerinin faaliyetlerine müdahale etmeyen her taktiği kullanabilirler. Belirli bir örgütlenme, anlaşma nedenleri uyumsuzluk nedenlerinden fazla olduğu sürece devam eder; aksi takdirde dağılır ve daha homojen gruplaşmaların olduğu bir başka örgütlenmenin kurulmasına neden olur.

Elbette bir örgütlenmenin yaşamı ve sürekliliği önümüzdeki uzun mücadelede bir başarı koşuludur, dahası, her kurumun içgüdüsel olarak sürekli ve kalıcı olmayı hedeflemeside çok doğaldır. Fakat liberter bir örgütlenmenin sürekliliği üyelerinin manevi yakınlığının ve kurumlarının sürekli değişen koşullara uyum sağlayabilmesinin bir sonucu olmalıdır. Artık faydalı bir amaca hizmet etmeyen bir örgütlenmenin yok olması çok daha elzemdir.⁽¹⁹⁾

Birbirimizle iyi anlaşmak ve anarşizmin tüm güçlerini güçlü bir harekette birleştirmek elbette bizi mutlu edecektir; fakat biz, üyeleri arasında gerçek bir anlaşma ve duygudaşlık bulunmayan, karşılıklı taviz ve şüphelere dayanan örgütlerin güvenilirliğine inanmıyoruz.

Kötü bir birlik oluşturmaktansa hiç birleşmemek daha iyidir. Fakat biz herkesin dostlarıyla birlikte olmasını, tecrübe olmuş ve kaybolmuş güç olmamasını isteriz.⁽²⁰⁾

Sözlerimizi bitirirken çalışanların hükümet ve işverenlere karşı koymak için oluşturduğu örgütlenmeden söz edeceğiz.

...Emekçiler, zorbaların örgütlü gücünü dağıtmak için ihtiyaç duydukları ahlâki, iktisadi ve fiziksel gücü bir arada bulamadıkları sürece asla özgürlüklerine kavuşamayacaklardır.

Günümüzde eylem ve propaganda için örgütlenmenin gerekliliğini kabul etmelerine rağmen, anarşist mücadele metotlarını izlemeyen ve anarşizmi amaç edinmemiş tüm örgütlenmelere düşman olan anarşistler dün olduğu gibi bugün de var... Bu yoldaşlar, radikal bir devrimden daha az önemli bir amaç için örgütlenen tüm güçlerin, devrimi kendilerinden yoksun bıraktığına inanırlar. Buna karşılık biz, onların bu yaklaşımının anarşist hareketi sürekli kısırlığa mahkûm et

tiğini düşünürüz ve deneyimlerimiz de bu görüşümüzü doğrulamıştır. Propagandamızı yürütmek için insanların arasında olmamız gerekiyor; işçiler, yoldaşlarını, özellikle fikirlerimizi anlayan ve kabul edenleri ancak işçi birliklerinde bulurlar. İstedığımız propagandayı birliğin dışında yürütmek mümkün olsa bile, bu propaganda emekçi halk üzerinde dikkate değer bir etki bırakamaz. Eğitimli, soyut düşünme yeteneğine ve kuramsal coşkuya sahip az sayıda birey bir yana, işçiler anarşizme bir hamlede ulaşamazlar. Sözde anarşist değil, inanmış bir anarşist olmak için, yoldaşlarla dayanışma duygusunun hissedilmesi, ortak çıkarların savunulmasında işbirliğinin öğrenilmesi ve patronlara ve patronları destekleyen hükümete karşı mücadele ederek patronların ve hükümetlerin işe yaramaz parazitler olduğunun, emekçilerin ülke ekonomisini kendi çabalarıyla düzene koyabileceklerinin farkına varılması gerekir. Ve emekçiler bunu anladıklarında kendilerini öyle adlandırmaları bile anarşist olurlar.

Dahası, halka ait tüm örgütlenmeleri harekete geçirmek bizim temel fikirlemizin mantıksal bir gereğidir ve bu nedenle programımızın bütünüleyici bir parçası olmalıdır.

Fikirlerini kabul ettirmek için güç sahibi olmayı amaçlayan otoriter bir parti, halkın kendi kendine faaliyet göstere-meyen, biçimlenmemiş ve kolayca hakimiyet altına alınabilecek bir kütle olarak kalmasında çıkar görür. Ve bunun ardından mantıksal olarak, iktidarı ele geçirmek için ihtiyaç duyduğu örgütlerden başka örgütlenmelerin varlığını istememesi gelir: İktidarı yasal yollarla ele geçirmek istiyorsa seçim örgütlenmeleri; şiddet eylemine dayandırıyorsa askeri örgütlenme.

Fakat, biz anarşistler insanları özgürlüğe kavuşturmak istemiyoruz; insanların kendilerini özgürlüklerine kavuşturmalarını istiyoruz. Yukarıdan gelen ve zorbalıkla kabul ettirilen hiçbir şeyin iyi olduğuna inanmıyoruz; halk topluluklarından doğan, halkın gelişme evresine denk düşen ve halk ilerledikçe ilerleyen yeni bir yaşam tarzı istiyoruz. Bu nedenle tüm ilgi ve düşüncelerin bilinçli bir örgütlenmeyle ifade edilmesini ve sahip olduğu önem oranında komünal yaşam üzerinde bir etkisinin olması gerektiğini düşünürüz.

Biz, mevcut sosyal örgütlenmeye karşı mücadele etme ve herkese özgürlük ve mutluluk sağlayacak yeni bir toplumun ortaya çıkışının karşısına dikilecek engelleri yok etme görevini üstlendik. Bu amaca ulaşmak için kendimizi bir parti içerisinde teşkilatlandırarak sayımızı ve gücümüzü mümkün olduğunca artırmaya çalışıyoruz. Fakat eğer örgütlenen tek parti bizimki olsaydı; eğer emekçiler, birbirleriyle ilgisi ya da ilişkisi olmayan, sadece ortak bir zincirle bağlı yalnız bireyler olarak kalsalardı; eğer biz bir grup içinde örgütlenmiş anarşistler olmamıza karşın, diğer emekçilerle birlikte örgütlenmiş emekçiler olmasaydık, hiçbir şey başaramazdık ya da daha kötüsü kendimizi başkalarına zorla kabul ettirmiş olurduk. ... ve o zaman bu, anarşinin zaferi değil, bizim zaferimiz olurdu. Bu durumda, bizler kendimizi anarşist olarak adlandırmaya devam etsek de, genelin iyiliği söz konusu olduğunda gerçekte tüm hükümler kadar güçlü hükümler oluruz.⁽²¹⁾

NOTLAR

1. *L'En Dehors*, 17 Ağustos 1892.
2. *Umanità Nova*, 25 Haziran 1922.
3. *L'Anarchia*, Ağustos 1896.
4. *Umanità Nova*, 11 Ağustos 1922.
5. *Umanità Nova*, 6 Ekim 1921.
6. *Pensiero e Volontà*, 15 Haziran 1924.
7. *Umanità Nova*, 16 Eylül 1922.
8. *Umanità Nova*, 25 Temmuz 1920.
9. *Umanità Nova*, 2 Eylül 1922.
10. *Umanità Nova*, 21 Ekim 1922.
11. *Il Pensiero*, 1 Haziran 1909.
12. *Umanità Nova*, 10 Mayıs 1922.
13. *Pensiero e Volontà*, 15 Mayıs 1924.
14. *Umanità Nova*, 10 Eylül 1920.
15. *Pensiero e Volontà*, 1 Mart 1924.
16. *Il Risveglio*, 15 Ekim 1927.
17. *l'Agitazione*, 4 Haziran 1897.
18. *l'Agitazione*, 11 Haziran 1897.
19. *Il Risveglio*, 15 Ekim 1927.
20. *l'Agitazione*, 11 Haziran 1897.
21. *l'Agitazione*, 18 Haziran 1897.

BÖLÜM III

12. ÜRETİM VE DAĞITIM

Hükümet ve burjuvazi, üretin! diyor.

Reformistler, üretin! diyor.

Biz (anarşistler) de üretin! diyoruz.

Fakat kimin için üretim? Üretilecek olan nedir? Yeterli üretim yapılamamasının nedenleri nelerdir?

Onlar, üretim yetersiz olduğu için devrim yapılamayacağını ve bu durumda açlıktan ölme tehlikesiyle karşı karşıya kalacağımızı söylüyorlar.

Bizse, üretimde bulunabilmek ve insan nüfusunun büyük bir bölümünün kronik açlık durumunda yaşamasına son vermek için devrim yapılması gerektiğini söylüyoruz.⁽¹⁾

..Uzlaşmaz fikirleriyle bilinen tanınmış İtalyan sosyalisti Arturo Labriola, bir süre önce bir mitingde, “çözülmesi gereken acil sorunun servet dağılımı değil, üretimin rasyonel örgütlenmesi” olduğunu iddia etmişti.

Bu, gözden geçirilmesi gereken büyük bir hata, çünkü sosyalist doktrinin temellerini tehlikeye atar ve sosyalist olmayan bir sonuca götürür.

Malthus'tan bu yana, tüm ekollerin muhafazakârları yoksulluğun nedeninin servetin adaletsiz dağılımı değil, sınırlı verimlilik ya da yetersiz insan çabası olduğunu ileri sürdüler.

Sosyalizm, tarihsel kaynağında ve özünde bu tezin inkârıdır; sosyal problemin, özellikle sosyal adalet ve servet dağılımı sorunuyla ilgili olduğu gayet açıktır.

Eğer Labriola'nın öne sürdüğü tez doğru olsaydı, patronlarla emekçiler arasındaki uzlaşmazlığın çözülemeyeceğini iddia etmek yanlış olurdu, çünkü emekçiler, patronlar ve maaşlı sınıfların yararına üretimi artıran bir çözüm bulurlardı;

bu durumda sosyalizm, en azından sosyal problemin çözümü için pratik bir yol olarak yanlış olurdu.⁽²⁾

Yoldaşımız ve arkadaşımız Rudolf Rocker şöyle der: "Ham-maddelerin (kömür, mineraller, petrol vb.) uluslararasılaştırılması, sosyalizmin gerçekleştirilmesi ve insanlığın ekonomik, politik, sosyal kölelikten kurtulması için en önemli koşullardan biridir."

Bence bu bir hata; belirli hammaddelerden yoksunken, verili bir tarihsel durumda, kendilerini kapitalist sistemi yıkmak için başkalarından daha güçlü bulan ülkelerdeki halk hareketlerini etkisiz kılmada devrim düşmanlarına hizmet eden ciddi bir hata.

1920 yılında İtalya'da benzer bir durum yaşandı. Uygun koşulların bir araya gelişi sosyalist karakterde bir devrimi (geniş anlamıyla sosyalist) nispeten kolaylaştırdı. Biz anarşistler ve Unione Sindacale'nin sendikalistleri halk kendisi için harekete geçsin diye elimizden gelen çabayı gösterdik; fakat bir süre sonra komünistler tarafından yönetilen sosyalist parti ve Genel İşçi Konfederasyonu (bizden sayıca daha güçlü, daha iyi örgütlenmiş ve daha iyi maddi olanaklara sahiplerdi) İtalya'daki hammadde eksikliğini bahane göstererek eylemleri durdurma kararı aldı. Milano'da hararetli bir tartışma sırasında kimya emekçilerinin sekreteri olan bir sosyalistin "Bir devrim yapmayı nasıl düşünüyorsunuz; İtalya'da hiç kauçuk stoğumuz olmadığını ve devrim yapılması durumunda ülke dışından hiç kimsenin bize bunu ulaştıramayacağını bilmiyor musunuz?" diye haykırdığını hatırlıyorum. Şüphesiz bu iyi sosyalist, ya İtalya'da bir kauçuk sanayi kurulana kadar, ya da yabancı hükümetler devrime rağmen bize kauçuk gönderme vaadinde bulunana kadar sosyalizmin gelişini ertelemek istemiştir!

Şüphesiz bu hammaddeler çok yararlıdır, fakat kesinlikle vazgeçilmez değildir. İnsanlık yüzyıllar boyunca dondurulmuş sebze, yağ, kauçuk ve mineral zenginliği olmadan da yaşadı - insanların bunları kavrayışı ve arzulanışı göz önüne alınır, adalet ve özgürlük şartıyla, yani sosyalizm koşullarında, tüm bu maddeler olmasa da *yaşayabilir*.

Hammadde dağılımı, etraflarında oluşan kapitalist ilgi nedeniyle geniş oranda kontrol altına alınmıştır. Hammadde-leri sömürerek zenginleşmekte ve bunlar için kendi aralarında savaşmakta olanlar çeşitli ülkelerin kapitalistleridir; ve rakip hükümetler güç ve kazanç sahibi olmanın yolunu tevellerde bulmuşlardır.

Emekçiler için işi kolaylaştıran ve bazı özel ihtiyaçları giren hammaddenin bulunması, ne kadar önemli olursa olsun, özgürlük ve eşitlik konusundaki temel sorundan sonra gelir.

Rocker'ın söylediği gibi, yeryüzü elbette herkesin yaşama-na elverişli bir iktisadi alan olmalıdır ve bu alandaki zenginliğinin tadı herkes tarafından çıkarılmalıdır. Fakat bu, sosyalizm her yerde zafere ulaştığında olacaktır. Fakat şimlilik hükümetler, hem kendi çıkarları için hem de sermaye-larları ve kapitalistleri adına, mücadele ile güvence altına aldıkları ve muhtemelen vazgeçmektense savaşmayı tercih edecekleri tekelleri savunmaktadırlar. O halde doğal zengin-iğin uluslararasılaşması sosyalizmin bir şartı değil, sonucudur.⁽³⁾

Malların yapay kıtlığı, kapitalist sistemin bir özelliğidir; üre-mi herkesin ihtiyaçlarını bol bol karşılayacak düzeye çıkar-nak için toprağın ve üretim araçlarının rasyonel kullanımınun sağlanması ise devrimin görevidir.⁽⁴⁾

Üretim araçları (toprak, aletler vb.), başkalarını kendi yara-na çalıştırmak için bu araçları kullanan az sayıda insanın elinde bulunduğu için, üretim arttıkça işverenlerin kazancı da artar ve artan üretim sonucu az kazanç elde edilirse işve-en üretimi yapay olarak durdurmak ister. Bir başka deyişle işveren üretimi sadece kazanç elde edebileceği mallarla sınır-ar ve kazanç sağlayamadığı noktada üretimi durdurur. Böy-ce toplumun tüm iktisadi yaşamının, herkesin ihtiyacını karşı-lama gerekliliğinden değil, işverenlerin çıkarından ya da işverenlerin kendi aralarındaki rekabetten doğduğu görü-ür. Bundan dolayı fiyatları yüksek tutmak için üretim sınır-andırılır; acil ihtiyaçlar olsa bile işsizlik bundan dolayı orta-

ya çıkar; toprakların kötü bir şekilde işlenmesi ya da hiç işlenmemesi bundan dolayıdır; sefalet ve emekçilerin çoğunluğunun boyun eğiyor olması bundan dolayıdır.

Bu şartlar altında herkes için bol miktarda üretimde bulunmak nasıl mümkün olabilir?⁽⁵⁾

Üretilip ambarlara ve depolara yığılan mal miktarı son derece çok olduğundan, uzunca bir süre çalışma ve üretme endişesi taşımadan herkesin ihtiyacını ve arzusunu tam olarak karşılamak için yalnızca bu ambarları boşaltmanın yeterli olduğu fikrini yayan, aralarında tanınmışlarının da bulunduğu birçok anarşist vardır. Ve elbette onlara inanmak isteyen insanlar da vardır. İnsanlar tehlikeden ve çalışmaktan kaçınma eğilimine çok yatkındırlar. Tıpkı sosyal demokratların, insanların özgürlüğe kavuşması için oy sandığına bir kâğıt parçası atmanın yeterli olduğunu savunarak önemli ölçüde destek sağlaması gibi; bazı anarşistler de hiç çaba göstermeden ya da çok az çaba göstererek özgürlük içinde bolluğun tadını çıkarmak için yapılması gereken tek şeyin bir günlük destansı bir mücadele olduğu konusunda başka kitlelere güven vererek onları etkilemişlerdir.

Bu, kesinlikle gerçeğe aykırıdır. Kapitalistler kazanç elde etmek için başkalarını çalıştırırlar ve bu nedenle kazançlarının azaldığını ya da yok olduğunu görür görmez üretim durdururlar. Piyasayı nispi kıtlık durumunda tutmayı genellikle daha avantajlı bulurlar; bu durum, kötü hasatın, yetersiz, hatta halkın tüketimine sunulamayacak kadar az üretimle sonuçlanması gerçeğiyle gözler önüne serilmiştir. Bu nedenle kapitalist sistemin en büyük kötülüğünün, beslediği parazit sürüsünden çok, yararlı meta üretiminde bulunulmasının önüne koyduğu engeller olduğu söylenebilir. Aç ve kötü giyimli insanlar yüksek fiyatla çeşitli malların satıldığı dükkanların önünden geçerken vitrinlere imrenerek bakarlar ancak, bu serveti ihtiyaç duyan herkese paylaşdırmayı denediğinizde her bir kişiye düşen payın ne kadar küçük olacağını göreceksiniz!

Sosyalizm, kelimenin geniş anlamıyla sosyalizm özlem parazitlerin sahip olduğu konfor ve lüksle karşılaştırılır

emekçilerin yoksulluk gösterisi olduğu müddetçe bir dağıtım problemi ve sosyal adaletsizlik kurbanlarının ve tüm duyarlı insanların toplum içinde hep birlikte daha iyi bir şekilde yaşamak için sosyal adaletsizliğe karşı ahlâki isyanı olarak ortaya çıkar. Fakat -anarşist ya da otorite yanlısı, karşılıklı ya da bireyci vb.- sosyalizmin başarısı özellikle bir üretim sorudur. Eğer ortada üretilmiş bir şey yoksa en iyi paylaşım yolunu aramak da faydasız olacaktır; ve eğer insanlar bir okma ekmek kııntısı için savaşmak zorunda bırakılıyorsa, sevgi ve kardeşlik duyguları zorlu yaşam mücadelesi altında ezilme tehdidiyle karşı karşıya demektir.

Neyse ki günümüzde çok çeşitli üretim araçları vardır. Makineleşme, bilim ve teknoloji, insan emeğinin üretim potansiyelini yüzlerce kat artırmıştır. Fakat insanlar çalışmalı ve yararlı bir şekilde çalışabilmek için beceri sahibi olmalıdır: Nasıl çalışacağını, çalışmayı en ekonomik yolla nasıl örgütleyebileceğini bilmelidir.

Eğer anarşistler çeşitli siyasi partilerle etkin bir şekilde rekabet etmek istiyorlarsa, yararlı bir çalışmayla ilgili tüm teorik ve pratik problemleri -herkes en iyi bildiği dalla ilgilenerek- derinlemesine incelemelidir.⁽⁶⁾

Devrimin ertesi günü açlık tehlikesiyle karşı karşıya gelebileceğimizi aklımızdan çıkarmamalıyız. Bu, devrimi ertelemek için bir neden değildir, çünkü üretim durumu kapitalist sistem var oldukça, çok az farklılıkla aynı kalacaktır.

Fakat bu, bizim probleme dikkat etmemiz, bir devrim durumunda israftan kaçınarak tüketimi en aza indirmenin ve üretimi, özellikle yiyecek üretimini artırmanın yollarını araştırmamız için bir nedendir.⁽⁷⁾

Devrim anında, burjuvazinin askeri güçlerinin bozguna uğratılması bize olanak tanır tanımaz, tüm militan grupların, devrimci hareketin tüm gönüllülerinin katılımıyla ve tüm emekçi örgütlenmelerinin özgür inisiyatifleri yoluyla kamulaştırılmayı ve mevcut servetin ortak paylaşımını gerçekleştirmeli ve değişik bölgelerin, komün ve grupların ihtiyaçlarına göre dağıtımın örgütlenmesi ve üretimin yeniden düzen-

lenmesi gecikmeksizin yerine getirilmelidir; böylece düşünce ve ihtiyaçların devinim gücüne bağlı olarak toplum yaşamını sürdürmek için ihtiyaç duyulan kararlar alınmalı, anlaşmaya ve ortak kavrayışa varılmalıdır.⁽⁸⁾

Üretim ve dağıtım kontrol altına alınmalıdır, yani hangi ürün ve eşyalara nerelerde ve ne miktarda ihtiyaç duyulduğu araştırılmalı, uygun üretim ve dağıtım yolları bulunmalıdır. Colomer, "anarşide ihtiyacına ve yeteneğine bağlı olarak üretimi ve tüketimi belirleyen bireydir" diyor; fakat söylediklerini derinlemesine düşünürse saçmalığının farkına varacaktır. Çünkü bir birey tüm ihtiyaç duyduğu şeyleri tek başına üretemeyeceği ve ürettiklerini de başkalarıyla takas etmesi gerekeceği için, her birey yalnızca neye ihtiyaç duyduğunu ve ne üretebileceğini değil, diğer bireylerin ihtiyaç ve yeteneklerini de bilmelidir.⁽⁹⁾

Emek ve özgürlük, sosyalizmin (anarşist, komünist vb.) olduğu kadar insan gelişiminin de önşartıdır.⁽¹⁰⁾

13. TOPRAK

Devrimin çözmesi gereken sorunlar arasında belki de en ciddi ve tehlikeli olanı toprak sorunudur. Adalete (*her şey herkesindir* sözünün içerdiği soyut adalete) uygun olarak toprağın herkese ait olması ve onu işlemek isteyen herkesin kullanımına açık olması gerekir; herkes toprağı dilediğince işleyebilmelidir, ister birey olarak isterse de küçük veya büyük gruplar halinde, ister kendi yararına isterse de topluluk yararına.

Fakat adalet, uygar bir yaşamı güvence altına almak için yeterli değildir. Adalet eğer kardeşlik ruhuyla ve dayanışma bilinciyle yoğrulmamışsa bireysel çatışmalar yoluyla, mağlup olanın boyunduruk altına girerek sömürülmesine ve tüm sosyal ilişkilerde adaletsizliğe neden olacaktır.

Her şey herkesindir. Herkesin *sahip olduğu şey*, kendi çabalarıyla ürettiklerinde doğal zenginliğin ve geçmiş nesillerin birikmiş zenginliğinin payı bulunduğundan paylaşımı

bir parçası olmalıdır. Fakat doğal zenginliğin adil paylaşımı nasıl yapılabilir; uygar yaşamın karmaşık yapısındaki ve üretimin karmaşık sürecinde bir bireyin üretiminin ne olduğu nasıl belirlenebilir? Takas yapılırken ürünlerin değeri nasıl belirlenebilir?

Eğer her şey herkesindir, ilkesinden hareket edilirse adaneti umut etmek ütopye olacaktır; bunu istemek bilinçsizce de olsa ikiyüzlülüktür ve bu ikiyüzlülükte en aşağılık bencillik uygusu olan hükmetme isteği ve bireysel hırs gizlenmeye çalışılır.

Bu durumda doğal dayanışmaya dayanan ve tüm insanları birleştiren komünizm, olası tek çözüm, tek sistem olarak ortaya çıkar; herkesin ortak kazanç çerçevesinde uzlaşmasını sağlayan ve herkesin mümkün olan en fazla özgürlük ve mutluluğunu güvence altına alan bir toplumun temelini oluşturan tek şey, insanları kardeşçe bir araya getiren gönüllü dayanışmadır.

Bu sorun, toprağa sahip olma ve onu kullanma konusuna daha da belirginleşir. Ekilebilir tüm araziler eşit verimlilikte, eşit güçte ve takasa uygunlukları eşit olsaydı, toprağın tüm emekçiler arasında eşit olarak bölünmesi düşünülebilirli ve bu durumda emekçiler, arzu ederlerse hep birlikte ya da steklerine bağlı olarak toprağı üretimin çıkarlarına uygun olarak işleyebilirlerdi.

Fakat verimlilik, toprağın gücü ve konumu gibi koşullar o kadar farklılık gösterir ki, toprağın eşit paylaşımını düşünmek imkânsızdır. Bir hükümet, toprağı ulusallaştırarak ve şçilere kiralarak sorunu, teoride, vergi ile çözümlenebilir; ekonomistlerin ekonomik gelir (yani, eşit emek harcanan her toprak parçası en kötü topraktan daha fazla ürün verir) olarak adlandırdıkları bu vergi devlete ulaşır. Bu, Amerikalı Henry George tarafından savunulan bir sistemdir. Böyle bir istemin burjuva düzeninin sürmesine, kişinin karşı durma durumunda kalacağı devlet, hükümet ve bürokrasinin daha azla güçlenmesine hizmet edeceği kısa sürede fark edilecektir. Bu nedenle hükümeti istemeyen ve tarımsal arazinin bireysel mülkiyet altında bulunmasının iktisadi ya da ahlâ-

ki olarak- ne olası ne de istenir olduğuna inanan bizler, tek çözümün komünizm olduğunu düşünüyoruz. Ve bizler bu nedenle komünistiz.

Fakat komünizm gönüllü olmalı, özgürce istenmeli ve kabul edilmelidir; çünkü eğer komünizm zorla kabul ettirilmeye çalışılırsa, burjuva bireyciliğine dönüşle sonuçlanacak korkunç bir tiranlık yaratacaktır.

Başlangıçtan itibaren örgütlü kolektifler örneğiyle komünizmin avatajlarını göstermesini ve herkes tarafından istenmesini beklediğimiz şu anda, devrim olur olmaz işleme koyaçağımız tarımsal programımız ne olacaktır?

Mülkiyet üzerindeki yasal koruma kaldırıldığında emekçiler; eski sahiplerinin kendi elleriyle ekip biçmediği tüm toprakları onlardan geri alacaktır; mülksüzleştirilmiş olduklarından artık başka insanların emeğinden faydalanarak yaşayamayacak ve zorunlu olarak emekçi olacak eski burjuvazinin ve daima emekçi olanların yeteneklerinden ve teknik becerilerinden faydalanarak üretimi yeniden düzenleyecek ve kendilerini örgütleyeceklerdir. Komünler temelinde ya da farklı bölgelerde yürürlükte olan değişik ölçütlere uygun olarak, metaların takası konusunda sanayi işçileri örgütleriyle anlaşmaya hemen varılacaktır.

Bu arada, tüm gıda stoklarına asilerce elkonulacak, çeşitli bölgelere ve kişilere dağılımı devrimci grupların girişimleriyle örgütlenecektir. Tarım işçilerine tohum, gübre, tarım makineleri ve gücünden yararlanılabilecek hayvanlar temin edilecek, çalışmak isteyen herkesin toprağı kullanma özgürlüğü olacaktır.

Geriye mal sahibi köylüler sorunu kalıyor. Güçlerini diğerleriyle birleştirmeyi reddederlerse, kendi kendilerine çalıştıkları ve başkalarının emeğini sömürmedikleri sürece onları zorlamak için hiçbir neden yoktur... Kendi başına çalışmanın dezavantajları ve fiili imkânsızlığı onları kısa süre içinde kolektivitenin yörüngesine çekecektir....⁽¹¹⁾

14. PARA VE BANKALAR

Bankaların, kimilerinin sandığı gibi takası kolaylaştıran bir

araç olduğuna inanmak yanlıştır; bankalar, nakit ve takas spekülasyonunda bulunmanın, sermaye yatırımında bulunarak, bu yatırımla kazanç sağlamanın ve tamamen kapitalist liğ işlemleri yerine getirmenin aracıdır; hiç kimsenin başcalarının emeğini sömürme hakkı olmadığı ilkesi zafere ulaştığında, banka da yok olacaktır.

Devrim sonrasında, yeniden örgütlenme ve geçiş döneminde, bankaların "kolektif girişimlerin sermayesinin toplanıp, dağıtımın yapıldığı ofisler" olması, yapılan işi, işi yapan ve üretim miktarını kaydeden ticaret sicilinin olup olmayacağı, beklememiz ve üzerinde kafa yormamız gereken konudur; daha doğrusu bu, farklı bölgelerde, yapay ve doğal gruplar arasında hüküm süren üretim ve dağıtım sistemine göre sayısız ve değişik çözümleri olan bir problemdir. Ben dönüşümdeki tüm paranın, hisse senetlerinin, tapu senetlerinin, nenkul kıymetlerin, hükümet tahvillerinin ve başkalarının emeğini sömürerek yaşama hakkını ve aracını temsil eden tüm diğer tahvillerin en kısa zaman içerisinde geçersiz sayılması ve mümkünse ortadan kaldırılması gerektiğini düşünüyorum.⁽¹²⁾

Anarşist çevrelerde paranın ortadan kaldırılması gerektiği öylenecek para sorununa kolaycı bir çözüm önerilmesi alışılmış bir durumdur. Kitlelerin, içinde yaşadığımız koşullar bir devrimle kökten bir biçimde değişmeden önce anarşist ve kö-nünist olabileceği varsayılırsa, anarşist bir toplum söz konusu olduğunda veya önümüzdeki yüzyıl içinde muhtemel bir devrim olduğunda çözüm bu olurdu.

Fakat bugün problem oldukça farklı ve karmaşıktır. Para, ömürü ve baskının güçlü bir aracıdır; fakat aynı zamanda en zorba diktatörlük ya da en saf uzlaşmalar dışında) üretimin ve dağıtımın otomatik olarak düzenlenmesi için insan ekasının bulduğu tek yoldur.

Şimdilik paranın ortadan kaldırılması ile ilgilenmekten-e, paranın, sahipleri tarafından yapılan işleri doğru bir şekilde temsil edip etmediğinden emin olmanın yolları bulunmalıdır...

Yakın bir gelecekte başarıyla sonuçlanan bir isyanın pat-

lak vereceğini farz edelim. İnsanlar, anarşi yoluyla ya da başka şekilde, beslenmeye ve tüm temel ihtiyaçlarını sağmaya devam etmek zorundadırlar. Ayrıca büyük şehirler az ya da çok her zamanki gibi ihtiyaçlarının karşılanması gerekecektir.

Eğer köylüler, nakliyeciler vb. malları ve hizmetleri karşılıksız sunmayı reddeder ve ödemenin gerçek servet olarak görmeye alışık oldukları parayla yapılmasını talep ederlerse ne yapılmalı? Güç kullanarak onları zorlamalı mıyız? Bu durumda anarşizme ve daha iyiye ulaşmak için yapılabilecek değişimlere elveda demiş oluruz. Ruslar'ın deneyiminden ders almamız gerekiyor.

Ya sonra?

Yoldaşlar buna genellikle, "ama köylüler komünizmin ya da en azından malları doğrudan takas etmenin avantajlarını anlayacaklardır" cevabını verirler.

Evet, haklı olabilirler; fakat bunun bir gün içinde gerçekleşmesi mümkün değildir, insanlar bir gün bile yemek yemeden duramazlar. [Bienne Mitinginde] çözüm önerme niyetinde değildim. Benim yapmak istediğim şey, yoldaşların dikkatini, devrimci bir geleceğin gerçekleştirilmesinde karşı karşıya kalacağımız en önemli sorunlara çekmekti.⁽¹³⁾

15. MÜLKİYET

Düşmanlarımız, mevcut sistemin çıkar sahibi savunucuları özel mülkiyeti haklı göstermek için, mülkiyetin özgürlüğü koşulu ve güvencesi olduğunu söylemeyi bir alışkanlık haline getirmişlerdir.

Biz de onlarla aynı fikirdeyiz. Yoksulun bir köle olduğunu sürekli tekrar etmiyor muyuz? O halde onlar neden bizim düşmanımız?

Nedeni açık; onların savunduğu mülkiyet kapitalist mülkiyettir, yani bazı kişilerin başkalarının emeğiyle yaşamasına izin veren ve bu nedenle her şeyden yoksun, emeğini gücünü değerinden çok daha aza mülk sahiplerine sata

nülsüz bir sınıfın varlığını kaçınılmaz kılan bir mülkiyettir
)U... (14)

Doğanın kötü kullanımının, emekçilerin sefaletinin, düş-
 nanlıkların ve sosyal mücadelelerin temel nedeni; toprak,
 mamme ve tüm üretim araçları sahiplerine, başkalarının
 meğini sömürme imkânı ve üretimi herkesin mutluluğunu
 ağlayacak şekilde değil, mülk sahiplerinin azami kârını ga-
 anti edecek şekilde düzenleme olanağı sunan *mülkiyet hak-*
ıdır. Bu nedenle mülkiyetin ortadan kaldırılması zorun-
 udur. (15)

Şüphesiz ki kaybetsek de asla ödün vermeden uğruna
 mücadele etmemiz gereken ilke, kapitalist sömürünün hiçbir
 çimine boyun eğmeksizin çalışmak için herkesin üretim
 araçlarına sahip olmasıdır. Bireysel mülkiyetin -kelimenin
 gerçek anlamıyla- ortadan kaldırılması gerçekleşirse, bu, şart-
 arın zorlaması, komünizmin gözle görülür avantajları ve kar-
 eşlik ruhunun büyümesi sayesinde gerçekleşecektir. Fakat
 iddete başvurarak bile olsa öncelikle ortadan kaldırılması
 gereken şey, bir azınlığın; doğal zenginliğin ve üretim araç-
 arının kontrolünü elinde bulundurduğu ve böylece başkala-
 mı kendisi için çalışmaya zorladığı *kapitalist mülkiyettir*.

Zorla kabul ettirilen komünizm, düşünülebilecek en iç-
 enç tiranlıktır. Bununla birlikte, gönüllü ve özgür komü-
 izm de, kişinin kolektivist, karşılıklı, bireyci ya da dilediği
 ir başka rejimi -elbette, başkalarını sömürme ya da ezme-
 in olmaması koşuluyla- seçme imkânı ve hakkı tanımiyorsa
 onik olacaktır.

O halde bir köylü, eğer isterse toprak parçasını tek başı-
 a işlemekte özgürdür; bir ayakkabıcı ya da bir demirci kü-
 lük atölyesinde kalmakta özgürdür. Sömürebileceği ya da
 endisine yardım edecek birilerini bulup bulamayacağını za-
 anla göreceğiz -böyle hiç kimseyi bulamayacaktır, çünkü
 retim araçlarında hakkı olan ve geniş bir üretim örgütlen-
 mesi içerisinde başka insanlarla eşit haklara sahip olarak
 alışan ya da kendi işinde çalışan hiç kimse küçük bir işveren
 rafından sömürülmek istemeyecektir-, demek istediğim, tek

başlarına çalışan bu kişiler, diğerleriyle birleşmeyi ve mevcut topluluklara gönüllü katılmayı daha uygun bulabilirler.

Tapu senetlerinin ortadan kalkması, gerçek tapusu işlediği toprak ve yaptığı iş olan bağımsız emekçilere bir zarar veremeyecektir.

Bizi ilgilendiren şey, başkalarının emeğini sömüren mülk sahiplerinin tapularını ortadan kaldırmak ve daha da önemlisi, toprakları, evleri, fabrikaları ve tüm üretim araçlarının mülk sahiplerinin ellerinden alarak çalışanların kontrolünü vermektir.

Kuşkusuz eski mülk sahipleri herhangi bir biçimde üretime katılmak zorunda kalacak ve tüm diğer işçilerle eşit haklara sahip olacaklardır.⁽¹⁶⁾

Mülkiyet [devrim döneminde] bireysel mi, yoksa kolektif mi olmalıdır? Bölünmemiş malları elinde tutan kolektif, yere grup mu olmalıdır, işlevsel grup mu, yoksa ailevi ya da politik yakınlığa dayanan grup mu olmalıdır? Yoksa bütün olarak bir ulusun tüm yurttaşlarını ve nihayet tüm insanlığı kapsayacaktır?

Üretim ve takas hangi biçimleri alacaktır? Bu, *komünizmin* (birlik içinde üretim ve herkesin özgür tüketimi) zaferi mi olacaktır, yoksa *kolektivizmin* (üretimin ortaklığı ve malların her bireyin yaptığı işe göre dağıtımı) ya da *bireyciliği* (herkesin üretim araçlarına bireysel olarak sahip olması ve emeğinin tüm ürününden yararlanması) zaferi mi olacaktır veya deneyimle aydınlanan bireysel çıkar ile sosyal içgüdü'nün gerektireceği diğer karma biçimlerin mi zaferi olacaktır.

Muhtemelen üretim araçlarına sahip olmanın ve onları kullanmanın tüm olası biçimleri ve ürün dağıtımının bütünü yolları bir ya da birçok bölgede aynı zamanda denenecek ve hangi biçim ya da biçimlerin en uygun olduğu deneyim yoluyla ortaya çıkana dek bu yollar çeşitli biçimlerde değiştirilip birleştirilecektir.

Bu arada ...üretimin gerekliliği ve yaşamsal tüketimi geçici de olsa durdurulmasının imkânsızlığı, bir yanda mülksüzleştirme sürerken günlük yaşamın da devamı için bazı kararlar alınmasını zorunlu kılacaktır. Herkesin, yapı

öleceğinin en iyisini yapması gerekecek; yeni ayrıcalıkların ortaya çıkması ve güçlenmesi engellendiği sürece en iyi çözümleri bulmak için fırsat olacaktır.

Peki bana en iyi gelen ve ulaşılması gereken çözüm nedir?

Ben kendimi komünist olarak adlandırıyorum, çünkü bence komünizm; insanlığın, insanlar arasında sevgi ve üretimde bolluk kadar isteyeceği bir idealdir; komünizm insanları açlık korkusundan kurtaracak, böylece insanlar arasında kardeşliğin önündeki en önemli engeli yok edecektir. Fakat şartlara bağlı olarak ayarlanması kaçınılmaz olan ve sürekli değişecek olan örgütlenmenin pratik biçimlerinden daha da önemli olan şey, bu örgütlenmelere şekil veren ruh ve bu örgütlenmeleri oluşturmak için kullanılan metottur, önemli olduğuna inandığım bir diğer konu ise bu örgütlenmelere, adalet ruhunun ve herkesin iyiliğine duyulan isteğin yol göstermesi ve amaçlarına her zaman özgürlük yoluyla ve gönüllü bir şekilde varmalarıdır. Eğer özgürlük ve kardeşlik ruhu gerçekten varsa, tüm çözümler insanların özgürlüğe kavuşmalarını, aydınlanmalarını ve anlaşarak birlik olmalarını amaçlar. Fakat özgürlük ve herkesin iyiliğine ulaşma isteği olmadığında tüm örgütlenme biçimleri adaletsizlik, sömürü ve despotlukla sonuçlanabilir.⁽¹⁷⁾

16. SUÇ VE CEZA

Her anarşist propagandacı karşılaşacağı temel itirazın farkındadır: [Anarşist toplumda] suçluları kim kontrol edecek? Bence bu konuyu gözlerinde çok fazla büyütüyorlar, çünkü toplumun mevcut ve genel sosyal gerçekliklerinin genişliğiyle karşılaştırıldığında suç, oldukça önemsiz bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca maddi mutluluk ve eğitimdeki artışın -hele de pedagoji ve tıp alanındaki ilerlemelerinin bir sonucu olarak, bu durumun kendi kendine ortadan kalkacağına inanılabilir. Fakat umutlarımız ne kadar iyimser, geleceğimiz ne kadar parlak olsa da günümüzde suç ve suçtan duyulan korkunun barışçıl sosyal ilişkileri engellediği ve devrim ne kadar köklü, ne kadar mükemmel değişiklikler

yapsa da kesinlikle kısa sürede ortadan kalkmayacağı bir gerçektir. Hatta bu durum, özgür insanlar toplumunda parçalanmaya ve isyana neden olabilir, tıpkı önemsenmeyen bir kum tanesinin en mükemmel makineyi durdurabilmesi gibi.

Anarşistlerin yalnızca bu yaygın "itirazlarla" daha iyi baş edebilmek için değil, nahış sürprizlere ve tehlikeli çatışmalara maruz kalmamak için de normalde yaptıklarından daha detaylı bir şekilde bu sorunu ele almaları çabaya değer ve aslında zorunludur.

Bahsettiğimiz suçlar elbette anti-sosyal eylemlerdir; yani ceza yasasının, egemen sınıfın ayrıcalıklarına saldırı nedeniyle cezalandırdığı çeşitli eylemler değil, insani duyguları inciten ve eşit özgürlük hakkını ihlal eden eylemlerdir.⁽¹⁸⁾

Biz, insanların ıstırabını bilinçli olarak artırma eğiliminde olan her hareketin suç olduğu kanısındayız; bu, herkese eşit özgürlük hakkının çiğnenmesi, maddi ve manevi mutluluktan mümkün olduğunca yararlanma hakkının ihlalidir.

Suçtu tanımlamanın, hangi eylemlerin suç olup hangisinin olmadığını belirlemenin, tanımını kabul edenler için bile zor olduğunu biliyoruz; çünkü insanın temel duygularını inciten ve dünyanın her yerinde kınanan insanlıktan uzak suçlar dışında, neyin acıya neyin mutluluğa neden olduğu, neyin iyi neyin kötü olduğu konusunda İnsan'ın görüşleri farklılık gösterir.⁽¹⁹⁾

Her uygarlıkta "insanlığın" temel önkoşulunun karşılıklı özgürlük olduğunu; özgürlüğün mantıki ve eksiksiz gerçekleştirilmesini sadece anarşinin temsil ettiğini, sanıyorum hiç kimse teorik olarak reddedemez. Bu varsayıma göre, başkalarının eşit özgürlüğünü ihlal eden kişi -doğaya ya da metafizik bir yasanın sonucuna karşı değil, insan kardeşlerine karşı; onların duygularını incittiği ve haklarını çiğnediği için- suçludur. Ve böyle insanlar var olduğu sürece kendimizi savunmamız gerekmektedir.⁽²⁰⁾

Statükoyu değil, insanları hayvanlardan ayıran derin duyguları ihlal edenlere karşı zorunlu olan bu savunma, hükümetlerin kendi varlıklarını meşrulaştırmak için kullandıkları

hahanelerden biridir. Suçun tüm sosyal nedenleri ortadan kaldırılmalı, insanlar arasında karşılıklı saygı ve kardeşlik duyguları geliştirilmeli; Fourier'nin önerdiği gibi, suça karşı yararlı alternatifler bulunmalıdır. Fakat suçlular var olduğu sürece ya insanlar kendilerini suçlulara karşı doğrudan doğruya savunmanın yollarını bulacaklar ya da polis, sulh mahkemeleri ve bunlarla birlikte hükümet yeniden ortaya çıkacaktır.

Bir problem, yok sayılarak çözüme kavuşturulamaz.⁽²¹⁾

Suçla karşı yapılan bu zorunlu savunmanın, yeni bir baskı ve ayrıcalık sisteminin başlangıcı ya da bahanesi olabileceğinden haklı olarak korkulabilir. Böyle bir durumun ortaya çıkmasını önlemek, anarşistlerin görevidir. Her suçun nedenlerini araştırarak ve tüm bu nedenleri ortadan kaldırmak için gereken çabayı göstererek; herhangi bir kişinin ortaya çıkacak bir suçtan kişisel çıkar sağlamasını olanaksız kılarak; ilgili grupların kendilerini savunmak için gerekli olduğunu düşündükleri adımları kendi kendilerine atmalarını bekleyerek; suçluları doğru yoldan sapan ve tıpkı tehlikeli delilerin sevgiyle tedavi edilmesi gibi, sevgiye muhtaç hasta insanlar olarak kabul edip onları birer kardeş gibi görmeye alışarak; özgürlüğü açıkça ve tehlikeli bir şekilde tehdit edenlere karşı özgürlüğün savunulmasıyla herkesin eksiksiz özgürlüğünü uzlaştırmak mümkün olacaktır.

Suç, ara sıra görülen, bireysel ve patolojik bir duruma indirildiğinde şüphesiz bu mümkün olacaktır. Eğer suçluların çok fazla sayıda ve güçlü oldukları bir gerçek olsaydı; eğer suçlular burjuvazinin ve faşizmin günümüzde [1922] olduğu durumda olsalardı, o zaman, bir anarşist toplumda ne yapacağımızı tartışmak söz konusu olmayacaktı.⁽²²⁾

Uygarlığın ve sosyal ilişkilerin gelişimiyle; insanları birleştiren dayanışma bilincinin, zekânın ve saf duyguların gelişimiyle bağlantılı olarak sosyal görevlerde belirgin bir gelişme gözlenmektedir ve tam anlamıyla bireysel haklar olarak görülen ve kolektif kontrolden bağımsız olan eylemlerin birçoğu da herkesi etkileyen eylemler olarak kabul edilecek-

tir ve gerçekten de öyledir, bu nedenle genel faydaya ulaşmak üzere gerçekleştirilmelidir. Örneğin, içinde bulunduğumuz dönemde bile ebeveynlerin çocuklarını cehalet içinde büyütmeleri, gelişimlerine ve gelecekteki mutluluklarına zarar verecek bir şekilde yetiştirmeleri kabul edilebilir bir şey değildir. Bir kişinin kirli koşullarda yaşaması ve başkaların sağlığını tehdit edebilecek şekilde temizlik kurallarını ihmal etmesi, bulaşıcı bir hastalık taşıyıp da bu hastalığını tedavi ettirmemesi kabul edilemez. Geleceğin toplumunda, herkes için iyi olanı güvence altına almaya çalışmak bir görev olacaktır; ayrıca doğacak çocuğun sağlıklı ve mutsuz olacağını gösteren nedenler varsa, o çocuğu dünyaya getirmek ayıplanmayı hak eden bir durum olarak kabul edilecektir. Bizim başkalarına karşı olan görevlerimiz ve başkalarının bize karşı olan görevleri, sosyal fikirlerimize uygun bir şekilde ve yurttaş dostlarımızın onay ve itirazları dışında herhangi bir dış yaptırım olmaksızın geliştirilmelidir. Başkalarının mutluluğuna duyulan istek ve saygı geleneklerimize dahil edilmeli, fakat kendini bir görev olarak değil, sosyal güdülerin normal yoldan tatmini olarak açığa vurmalıdır.

İnsanların ahlâkını güç kullanarak düzeltecek, olası tüm insan eylemleri için ceza yasasına bir madde daha eklemek isteyecek, her düğün yatağına ve her masaya bir jandarma yerleştirecek olanlar vardır. Fakat bu insanlar eğer düşüncelerini dayatmak için zorlayıcı bir güce sahip değillerse sadece iyi şeyleri heba etmekte başarılı olacak ve eğer emir verme güçleri varsa, iyi olandan nefret duyulmasına ve gericiliğe neden olacaklardır.... Biz sosyal görevlerin gönüllü olarak yapılması gerektiğini ve sadece barış içinde yaşamayı engelleyen ve insanlara *zorbalıkla* eziyet edenlere karşı fiziksel güçle müdahale etme hakkına sahip olunabileceğini düşünüyoruz. Şiddet ve fiziksel zorlama sadece şiddet içeren saldırılara karşı kullanılmalı, kendini savunmanın dışında başka hiçbir nedenle şiddete başvurulmamalıdır.

Fakat bunu kim belirleyecek? Gerekli savunmayı kim sağlayacak? Kullanılabilecek sınırlamaların ölçütlerini kim saptayacak? Bunu, farklı sosyal gelişme düzeylerine ve şart-

lara uygun olarak farklı yollar kullanarak hareket edecek halk kitlelerine, insanlara, ilgili gruplara bırakmaktan başka bir yol görmüyoruz. Belki baskının etkisi azalacaktır ama her şeyden önemlisi, polislerin yaptığı işlerde uzmanlaşmış kurumların ve tiranlığın elinde maşa olacak kişilerin ortaya çıkması engellenmelidir.

Biz kitlelerin hatasız olabileceğine ya da genel olarak iyi olduğuna inanmıyoruz; tam tersine. Fakat iktidarı ve yasayı elinde tutan, belirli bir dönemde hüküm süren çıkarlarını ve fikirlerini sağlamlaştırarak ebedileştirmek isteyenlerin iyiliğine ve hatasız olduklarına dair inancımız daha da az.

Halkın adaletsizliği ve geçici şiddeti, polis ve yargıçların neşru devlet şiddetine, kasvetli yönetimlerine her durumda erciz edilir.

Bizler toplum içinde faaliyet gösteren güçlerden sadece biriyiz ve tarih, her zaman olduğu gibi tüm [sosyal] güçlerin bileşkesi doğrultusunda ilerleyecektir.⁽²³⁾

Mümkün olduğunca çabuk ortadan kaldırmayı ümit ettiğiniz suçların kalıntılarıyla karşılaşacağımızı ve emekçilerin unlar yüzünden sürekli kendilerini savunmak zorunda kalacaklarını göz önünde bulundurmalıyız. Ceza kanununda lââ hakim olan intikam ve ceza kavramlarını atarak, sadece yileştirme isteği ve kendini savunma ihtiyacıyla hareket ederek, otoritercilik tehlikesine düşmeksizin, kurmayı amaçladığımız yeni toplumun temelini oluşturan özgür irade ve zguürlük sistemiyle çelişkiye düşmeksizin amacımızı gerçekleştirmenin yollarını aramalıyız.⁽²⁴⁾

Otoriter sistem yanlıları ve devlet adamlarına göre sorunun özümü basittir: Suçları sıralayacak ve cezaları belirleyecek bir yasama gücü; onları yakalayacak bir polis kuvveti; suçluları yargılayacak yargıçlar ve onlara acı çektirecek bir cezai hizmeti. Anlaşılacağı gibi, yasama gücü ceza kanunuyla, temsil ettiği kurulu çıkarları savunmaya ve devleti, nu "yıkma" isteyenlerden korumaya çalışır. Suçu bastırma için var olan polis kuvveti, suçun sürekli var olmasını istediğinden provokatif bir güç olur, memurlarında saldırgan

ve sapkın güdüler geliştirir; yargıçlar da suç ve suçlular sayesinde yaşar ve güçlenir, hükümetin ve egemen sınıfın çıkarlarına hizmet eder ve işlevlerini yerine getirirlerken özel bir usavurma yolu edinerek mümkün olduğunca fazla sayıda insana en uzun cezayı vermek isteyen bir makine durumuna gelirler. Gardiyanlar, mahkûmların çektikleri acılara karşı duyarsızdırlar ya da duyarsızlaşırlar, tek bir insani duygu kıvılcımı taşımaksızın pasifçe kuralları uygularlar. Sonuçlar suç istatistiklerinde görülür. Ceza kanunları değiştirildi, polis kuvveti ve yargı organları yeniden düzenlendi, cezaevi sistemi yenilendi ... ancak suç, yok edilmek ya da azaltılmak için gösterilen çabalara karşı koymakta ve inat etmektedir. Bu durum, hem geçmiş hem de bugün için doğrudur ve sanıyoruz suç kavramında bir değişiklik olmadıkça, geçimini suç önlemek ve bastırmakla sağlayan kurumlar ortadan kaldırılmadıkça bu durum gelecekte de devam edecektir.⁽²⁵⁾

Fransa'da uyuşturucu satıcılarına ve kullananlara karşı oldukça sert yasalar vardır. Ve her zaman olduğu gibi, kanunlara rağmen, belki de kanunlar yüzünden, tehlike her geçen gün artmakta ve yayılmaktadır. Avrupa'nın geri kalanında ve Amerika'da da aynı durum söz konusudur. Geçtiğimiz yıl [1921] ceza kanununun yetersizliğine dikkat çekerek kokain tehlikesine karşı alarm veren Fransız Tıp Akademisi'nde Doktor Courtois Suffit ... yeni ve daha sert yasalar yapılmasını talep etmişti.

Ne kadar sert olursa olsun bu kanunların uyuşturucu kullanımına ve suç işlenmesine engel olamaması, kanun koyucuların kadim hatalarından kaynaklanmaktadır. Uyuşturucu kullanıcılarına ve satıcılarına verilen cezalar artırıldıkça uyuşturucu bağımlıları bu riskin büyümesine daha fazla kapılacaklar, yasaklanmış meyve onlara daha cazip gelmeye başlayacak; ve böylece açgözlü vurguncuların kazancı daha da artacaktır.

Bu nedenle kanunlardan bir şey beklemek faydasızdır. Bir başka çözüm önermemiz gerekiyor. Kokain satışı ve kullanımını, [sınırlama getirilmeksizin] serbest bırakılmalı; kokain, herkese açık satış yerlerinde maliyet fiyatına hatta mal

yetinden de az fiyata satılmalıdır. Ve daha sonra büyük bir propaganda kampanyası başlatıp halka açıklamalar yapılarak kokainin kötülüklerini kendilerinin görmesine imkân tanınmalıdır; kokain bağımlılarının bu talihsiz durumundan kimse yararlanamayacağı için karşı-propaganda yapmaya da kimse girişmeyecektir .

Elbette kokain kullanımı tamamen ortadan kalkmayacaktır, çünkü bu sefil şeytanları uyuşturucu kullanmaya iten sosyal nedenler hâlâ var olacaktır. Ama yine de azalma olacaktır, çünkü hiç kimse kokain satışından kazanç elde edemeyecek ve hiç kimse vurgunculuk yapamayacaktır. Buna rağmen önerimiz ya dikkate alınmayacak ya da uygulanması imkânsız ve çılgınca olduğu düşünülecektir.

Bununla birlikte, zeki ve tarafsız insanlar, "Ceza yasasının güçsüz olduğu kanıtlandığına göre anarşist metodu denemek iyi bir fikir olmaz mı?" diye düşünebilirler.⁽²⁶⁾

Ölüm cezası hakkında yapılan klasik tartışmaları yinelemeyeceğiz. Bu konu hakkında tartışma yürütenlerin, daha sonra, ölüm cezasının yerine ömür boyu hapis ya da bir başka insanlıkdışı cezayı savunduklarını duyduğumuzda, ilk söyleliklerinin yalandan başka bir şey olmadığını görürüz. "Yaşamın kutsallığı"ndan da bahsetmeyeceğiz; çünkü bunu savunanlar, işlerine gelmediğinde insan yaşamına kastederek, insanlara eziyet ederek, onları tehdit ederek ya da vakitsiz ölümlerine neden olarak bu kutsallığı ihlal edebiliyorlar.

Neyse ki, ölümlerine nasıl üzüleceğimizi bilemediğimiz, ihlâki olarak kana susamış ve sadist canavarların sayısı çok azla değil. Eğer insanların hayatı sürekli olarak bu sefil şeytanlar tarafından tehdit ediliyor olsaydı ve kendimizi savunmak için onları öldürmekten başka çıkar yolumuz olmasaydı, zaman ölüm cezası da kabul edilebilirdi.

Fakat sorun şu ki, ölüm cezasının infazı için bir cellata ihtiyaç vardır. Cellatlar canavardır ya da sonradan öyle olur; başka canavarlar yaratmaktansa bu canavarların yaşamasına izin vermenin daha iyi olacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu, sevgi ve merhamet duygusu uyandırmayan gerçek

suçlular, toplumdışı varlıklar için de geçerlidir. Politik mücadelenin bir aracı olarak ölüm cezasına gelince ...bunun ne gibi sonuçlar doğurabileceğini tarih bize öğretiyor.⁽²⁷⁾

NOTLAR

1. *Umanità Nova*, 7 Mart 1920.
2. *Il Pensiero*, 16 Mayıs 1905.
3. *Il Risveglio*, 16 Mayıs 1931.
4. *Il Risveglio*, 30 Aralık 1922.
5. *Umanità Nova*, 7 Mart 1920.
6. *Pensiero e Volontà*, 1 Mayıs 1924.
7. *Umanità Nova*, 4 Ekim 1922.
8. *Umanità Nova*, 9 Mayıs 1920.
9. *Il Risveglio*, 30 Aralık 1922.
10. *Pensiero e Volontà*, 25 Ağustos 1926.
11. *Umanità Nova*, 15 Mayıs 1920.
12. *Umanità Nova*, 18 Nisan 1922.
13. *Umanità Nova*, 7 Ekim 1922.
14. *Il Risveglio*, 30 Kasım 1929.
15. *Umanità Nova*, 10 Mayıs 1922.
16. *Umanità Nova*, 18 Nisan 1922.
17. *Il Risveglio*, 31 Kasım 1920.
18. *Umanità Nova*, 27 Ağustos 1920.
19. *Pensiero e Volontà*, 15 Ağustos 1924.
20. *Umanità Nova*, 30 Eylül 1922.
21. *Umanità Nova*, 19 Ağustos 1922.
22. *Umanità Nova*, 30 Eylül 1922.
23. *Umanità Nova*, 2 Eylül 1920.
24. *Umanità Nova*, 2 Eylül 1920.
25. *Umanità Nova*, 2 Eylül 1920.
26. *Umanità Nova*, 10 Ağustos 1922.
27. *Il Risveglio*, 11 Şubat 1933.

BÖLÜM IV

17. ANARŞİSTLER VE İŞÇİ SINIFI HAREKETLERİ

Günümüzde sosyal değişimin en etkin gücü işçi sınıfı hareketleridir (sendikal hareket), olayların gelişimi ve gelecekte olması muhtemel bir devrimin hedefleri bu hareketlerin amaçlarına bağlıdır. İşçiler, menfaatlerinin savunulması için kurulan örgütlenmeler yoluyla işverenle aralarındaki uzlaşmazlığın ve içinde yaşadıkları baskının farkına varırlar ve böylece daha iyi bir yaşam istemeye başlarlar, kolektif mücadeleye ve dayanışmaya alışırlar; kapitalist ve devletçi rejimin sürekli mevcudiyetiyle uyum içinde olan iyileştirmeleri elde etmeyi başarabilirler. Daha sonra, uyumsuzluk çözülmezse tepkilerini gösterirler ya da devrim yapma yoluna giderler.

Anarşistler işçi hareketlerinin yarar ve önemini kabul etmeli ve bu hareketin gelişimini desteklemeli; onu kendi eylemlerinin manivelalarından biri yapmalı; sınıfların ortadan kaldırılmasına, özgürlüğe, eşitliğe, barışa ve tüm insanlar arasında dayanışmaya varacak bir toplumsal devrime, var olan tüm güçleri birleştirerek ulaşmak için ellerinden geleni yapmalıdırlar. Fakat çoğu kişinin yaptığı gibi işçi sınıfı hareketinin tek başına böyle bir devrime ulaşabileceğine ya da ulaşması gerektiğine inanmak, büyük ve tehlikeli bir hayaldir. Diğer taraftan maddi ve acil ihtiyaçlara dayalı tüm hareketlerde (bir işçi sınıfı hareketi başka bir şey üzerine kurulamaz) ideal bir gelecek için mücadele eden ve fedakârlıkta bulunan fikir insanlarının heyecanı, itici gücü ve bitmek bilmeyen çabaları yoksa, kendilerini içinde buldukları duruma uydurma eğilimi gösterirler, muhafazakâr bir ruh beslerler ve koşullarını iyileştirmeye çalışanlardaki değişimden korkarlar; bu hareketler genellikle yeni ayrıcalıklı sınıfların ortaya çıkmasına neden olur ve ortadan kaldırılması istenen sisteme destek olurlar ve onu sağlamlaştırırlar.

Bu nedenle, anarşizme ulaşmak için işçi sendikalarının hem içinde hem de dışında faaliyet gösteren, gericilik ve yozlaşma tohumlarını yok etmeye çabalayan gerçek bir anarşist örgütlenmeye ihtiyaç duyulur.

Fakat, amaçlarına ulaşmaları için anarşist örgütlenmelerin yapılarının ve çalışmalarının anarşist ilkelerle uyum içinde olması şüphesiz gerekir, yani örgütlenmelerde otoriter bir ruhun izi asla olmamalı, bireylerin özgür eylemleriyle, işbirliği istediğini ve bundan alınacak hazza nasıl bağdaştırabileceğini bilmelidir; bu, üyelerinin bilincini olduğu kadar inisiyatif alma yeteneklerini de geliştirmeye hizmet eder. Ayrıca anarşist örgütlenmeler, faaliyette buldukları çevre içinde eğitici bir güç olmalıdır ve arzuladığımız gelecek için maddi ve manevi açıdan hazırlayıcı olmalıdır.⁽¹⁾

Anarşistlerin görevi, örgütlenmiş işçilerin devrimci bilincini güçlendirmeye çalışmak ve sendikalarda birer anarşist olarak kalmaktır.

Sendikaların, acil nedenlerle sık sık müzakerede bulunmak ve anlaşmalara varmak zorunda olduğu bir gerçektir. Bunun için onları eleştirmiyorum, fakat bu nedenle Sendikaları aslında reformist olarak kabul etmek zorunda kalıyorum.

Sendikalar, proleter kitleleri bir araya toplama ve işçiler arasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkları ortadan kaldırma işlevi görür. Sendikalar acilen kazanımlar elde etmek için mücadelede yer almak zorundayken ve işçilerin daha iyi koşullar talep etmeleri tamamen insani bir durumken, devrimciler daha öteye giderler. Sermayeyi mülksüzleştirecek ve devleti -hangi ad altında olursa olsun tüm devletleri-, ortadan kaldıracak devrim için mücadele ederler.

Ekonomik kölelik, politik köleliğin bir ürünü olduğu için, Marx tersini söylese de, birinin ortadan kaldırılması için diğerinin de ortadan kaldırılması zorunludur.

Köylü tahılını neden patrona götürür?

Çünkü jandarma onu böyle davranmaya zorlamak için oradadır.

Bu nedenle, işçi sendikacılığı kendi içinde bir amaç ola-

az; devletin rolünün açığa çıkması için, mücadele politik izeyde de sürdürülmelidir.

Anarşistler USİ'ya (İtalyan Sendikalar Birliği) egemen olmak istemezler; saflarındaki tüm işçiler anarşist olsa bile bu istemezler, ayrıca sendika pazarlıklarının sorumluluğunu üstlenmeyi de istemezler. Biz güç sahibi olmaya çalışmıyoruz, biz sadece insanların bilinçlenmelerini istiyoruz; sadece öfkemizi ifade edenler, kolayca yönlendirebilecekleri komünistleri tercih ederler.

Biz, zeki emekçileri, karşımızda yer alsalar bile koyun gibi peşimizden gelen anarşistlere tercih ederiz. Biz, herkesin özgürlük istiyoruz; biz, halkın halk için devrim yapmasını istiyoruz.

Kendi beyniyle düşünen insan, gözü kapalı her şeyi kabul eden insana tercih edilmelidir. Bu nedenle, bizler anarşistler olarak USİ'yi destekliyoruz, çünkü bu örgüt halkın bilinçlenmesini sağlamaya çalışmaktadır. Bilinçli bir eylemin sonucu iyi niyetle yapılan bir hata, kölece yerine getirilen etkili eylemden daha iyidir.⁽²⁾

Sendikaların, şu anki toplumdan eşitlikçi topluma geçişte en yararlı ve belki de en gerekli rolü oynayabileceğine ve oynaması gerektiğine inandığım için, onların dar, bölgesel, hatta daha kötüsü sadece kendi üyeleri için talepte bulunacak sınırlı gruplar olmaya doğal bir eğilimleri olduğunu asla unutmuyarak, onların gerçek değerleriyle yargılanmasını istiyorum; bu nedenle biz, bu eğilimlerle savaşmak ve onların muhafazakâr örgütler olmalarını engellemek için daha iyi bir durumda olmalıyız. Ben, emekçileri kendi işlerini yürütmeleri, kendi çalışma ve diğer faaliyetlerini örgütlemeye alışkın kooperatiflerin, bir devrimin başlangıcında deneyimli örgütler olarak meta dağıtımıyla ilgilenebilecek ve halk kitleleri için merkezi ağı olma görevini yerine getirebilecek son derece yararlı bir örgüt olduğuna inanıyorum; benim karşıladığım şey, emekçiler arasında doğal bir gelişim gösteriyor gibi görünen dükkâncılık ruhudur. Ben, bu teşkilatların herkese açık olmasını, üyelerine herhangi bir ayrıcalık tanımlamalarını, daha da önemlisi çoğu zaman olduğu gibi ücretli

işçileri çalıştıran ve sömüren, aynı zamanda da kamu ihtiyaçları üzerinde vurgunculuk yapan gerçek kapitalist yığılcıların şirketlerine dönüşmemelerini diliyorum.

Bence kooperatifler ve işçi sendikaları, kapitalist rejim doğal olarak ya da yapıları nedeniyle insanların özgürlük kavuşmasına öncülük edemez (çelişkili nokta budur), fakat iyi ve kötü şeyler ortaya çıkarabilir; bugün tutuculuğun organları olabilecekleri gibi sosyal değişimin organları da olabilirler: yarın gericiliğe hizmet edebilecekleri gibi devrime de hizmet edebilirler. Tüm bunlar, işlevlerini üyelerinin acil çıkarlarının savunulmasıyla sınırlandırmalarına ya da idealleri kısımlardan önemli gören anarşist ruhtan etkilenmelerin veya bu ruhla hareket etmelerine bağlıdır. Anarşist ruhu anlatmak istediğim şey, insanlar arasında sevgi ve dayanışmayı, herkes için özgürlüğü, adaleti ve herkes için iyi olacak amaçlayan derin insani duygulardır; bu, sadece anarşistlerin özgü değil, yüce gönüllü ve açık fikirli tüm insanları etkileyen bir duygudur...⁽³⁾

İşçi sınıfı hareketi, tüm imkânlarına ve tüm faziletlerine rağmen, mevcut toplumun kanuni ve ahlâki temellerinin inkâr yönünde devrimci bir hareket olamaz.

Her yeni örgütlenmede olabileceği gibi bu hareket de kurucularının taşıdığı ruha ve kurallarına sıkı sıkıya bağlı olarak çok büyük taleplere ve radikal amaçlara sahip olabilir ama eğer bir işçi sendikası olarak işlevlerini yerine getirmeli yani üyelerinin çıkarlarını savunmak isterse, kuramsal olarak reddettiği kuruluşları *filen* kabul etmesi, şartlara uyum göstermesi, hükümet ve patronlarla görüşmeler yapıp uzlaşmalara vararak, elinden geldiğince adım adım amaçların ulaşmaya gayret göstermesi gerekir.

Kısacası işçi sendikaları, yapı olarak reformisttir ve aslında devrimci olamaz. Devrimci ruh, sendikaların bünyesinde ve dışarıdaki devrimcilerin sürekli eylemleriyle geliştirilmeli, tanıtılmalı ve korunmalıdır, fakat devrimcilik işçi sendikası işlevinin doğal, normal bir tanımı olamaz. Diğer taraftan sendikaların savunduğu örgütlü işçilerin gerçek ve acil çıkarları, çoğunlukla ileriye yönelik amaçları ve idealleriyle çelişir.

ektedir; ve sendikanın devrimci tarzda hareket edebilmesi in fedakârlık ruhunun içine işlemesi, ideallerin çıkarlardan stün tutulması, yani ekonomik bir birlik olmaya son vere- k politik ve idealist bir grup olması gerekir. Ve bu, hare- ste geçmek için, az ya da çok bencil, ürkek ve gerici halkın ayına daima ihtiyaç duyan geniş tabanlı bir işçi sendikası in mümkün değildir.

Üstelik durumun en kötü yönü bu değildir.

Kapitalist toplum öyle oluşmuştur ki her sınıfın, her gru- n, her bireyin istekleri, diğer sınıfların, grupların ve birey- rin istekleriyle çelişki içerisindedir. Günlük yaşamda sos- l adalet açısından daima dost ya da düşman olan bireyler sınıflar arasında çıkar çatışmalarının ve en karmaşık umlu kümelenmelerin olduğu görülür. Proletaryanın övü- a dayanışmasına rağmen, emekçilerin bir bölümünün çı- rlarının diğer bir bölümünün çıkarlarıyla çelişirken işve- nlerin bir bölümünün çıkarlarıyla uyum içinde olması rumuyla sık sık karşılaşılır; enternasyonal kardeşlik iste- ne rağmen herhangi bir ülkedeki emekçilerin çıkarlarının ları kendi ülkelerindeki kapitalistlere bağladığı ve yabancı neğe düşmanlık beslemeleri de sık rastlanan bir durumdur. neğin, çeşitli işçi örgütlerinin gümrük vergileri ve gümrük ırları sorunu karşısındaki tavırlarından ve emekçi halkın pitalist devletler arasındaki savaşlarda gönüllü olarak üst- idikleri rollerden söz edebiliriz.

Bu, sonsuz bir listedir -işçilerle işsizler, erkeklerle kadın- ; yerli işçilerle birlikte çalıştıkları yabancı işçiler, kamu zmeti yapanlarla bu hizmeti kullanan işçiler, bir mesleği unlarla bu mesleği öğrenmek isteyenler arasındaki düş- unluk. Fakat ben, rahat işlerde çalışarak zengin sınıfın re- undan çıkarı olan emekçilere ve tüm topluma faydası olan etimin ve başka alanlarda çalışan işçilerin zararına da ol- "iş hayatı" nı benimseyen işçilere özellikle dikkat çekmek iyorum. Hayatım kazanmak için başka yolu olmadığına, lum ve bireyler için zararlı sanayi alanlarında çalışanlara demeli? Normal bir dönemde, yakın bir gelecekte devrim imali olmadığına, silah fabrikalarında çalışan ve işsizlik

tehdidi altında bulunan işçileri, yeni savaş gemileri yapmasını istemediklerini hükümete söylemeye ikna etmeyi deneyin! Geçimini sağlamak için mevcut tüm işi uzun süredir işyerinde çalışmakta olanların tekelinde toplamaktan başka çıkar yolu olmayan rıhtım işçileriyle, işe yeni başlayanlar ya da yaşama ve çalışma hakkı talebinde bulunan "geçici" işçiler arasındaki çelişkileri işçi sendikalarının kullandığı yolları kullanarak ve herkese adil davranarak çözmeyi deneyin. Tüm bunlar ve söylenebilecek daha birçok şey, işçi hareketinin, işçilerin kısa vadeli çıkarlarıyla çelişen devrimci ideolojinin mayası yoksa, devrimcilerin eleştirisi ve teşvikinden yoksunsa, herkesin yararına olan bir toplumsal değişime önderlik etmekten çok uzak olduğunu, grup egoizminin ortaya çıkmasına neden olabileceğini, geniş bir "yoksun" kitlenin sırtından geçinen ayrıcalıklı bir işçi sınıfı yaratacağını göstermektedir.

Ve bu, tüm ülkelerdeki işçi örgütlenmelerinin gelişip güçlendikçe tutucu ve gerici olduğu; herkes için adil ve mutlu bir toplum hayaliyle işçi hareketine dürüstçe hizmet edenleri Sisyphos gibi, her şeye tekrar tekrar başlamak zorunda kalacağı şeklindeki genel olguyu açıklamaktadır.⁽⁴⁾

Eğer halk isyan ruhu taşıyorsa ve eğer idealizm, yeni ayrıcalıkların ortaya çıkmasına neden olacak konumda bulunanları, güçlü ve yetenekli olanları etkiler ve harekete geçirirse buna ihtiyaç duyulmaz. Fakat eğer işçi sendikaları gibi sadece güncel ihtiyaçların savunulması düzeyinde kalırsak, kapitalist bir rejimde çıkarlar uyum içinde olmadığından ve bu uyum zaten sağlanamayacağından- işçiler arasında bir mücadele olması gayet normaldir ve bu mücadele, bazı durumlarda ve bazı sektörlerde işçilerle onları sömürenler arasındaki mücadeleden daha keskin olacaktır.

İkna olmak için, çok fazla örgütlenmenin olduğu ancak çok az propaganda ya da devrimci geleneğin bulunduğu ülkelerdeki en geniş işçi örgütlenmelerinin ne durumda olduklarının incelenmesi yeterlidir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Amerikan İşçi Federasyonu'nu ele alalım. İki işadama gibi bir sözleşmenin detaylarını tartışmanın dışında patro

lara karşı bir mücadele vermez. Onların gerçek mücadelesi herhangi bir endüstriyel işte çalışmak isteyen yerli veya yabancı yeni işçilere karşıdır; federasyon üyeleri karşı olduğu için federasyon tarafından kabul edilen fabrikalarda çalışamayan ve bu nedenle "herhangi bir sendikaya bağlı olmayan" işyerlerinde çalışmak zorunda kalan zorunlu grev kırıcılar karşı yürütülmektedir... Bu Amerikan sendikaları, işverenlerle eşit koşullarda ilişkiye girmek için yeterli olduğunu düşündükleri üye sayısına ulaştıklarında yüksek katılım ücretleri koyarak ya da yeni üyelik başvurularını saygısızca reddederek yeni üye katılımını önlemeye çalışırlar. Her sendikadaki üyelerin üstlenebileceği işlere kesin sınırlamalar koyarlar ve bir sendikadaki işçilerin "başkalarının" bölgesine zorla girmesini yasaklarlar. Vasıflı işçiler, vasıfsız işçilere tepeden bakarlar; Beyazlar Siyahları küçümser ve baskı altında tutarlar; "gerçek Amerikalılar" Çinliler'i, İtalyanlar'ı ve diğer yabancı işçileri aşağı görürler. Eğer Birleşik Devletler'de bir devrim olursa, güçlü ve zengin sendikalar bu hareketin karşısında kaçınılmaz olarak yer alırlar, çünkü kazandıkları ayrıcalıkları ve yatırımları için endişeleneceklerdir. Muhtemelen İngiltere ve daha başka yerler için de aym durum söz konusu olacaktır.

Biliyorum, işçi sendikacılığı bu değildir; ve sendikaların aşağılık egoizmin aleti olma eğilimiyle sürekli olarak savaşan işçi sendikacıları çok önemli bir görevi yerine getirmektedirler. Fakat bu eğilim mevcuttur ve işçi sendikacılığı metotları düzeltilmedikçe de değiştirilemez.

Bir devrim durumunda sendikalar çok yararlı olacaktır, fakat bunun için... işçi sendikalarına mümkün olduğunca az benzemeleri gerekmektedir.⁽⁶⁾

Sendikalistler ne söylerse söylesinler, bugünün işçi örgütlenmelerinin gelecekteki bir toplum için çatı teşkil edeceği ve kapitalist rejimden eşitlikçi rejime geçişi kolaylaştıracağı doğru değildir. Bu, I. Enternasyonal üyeleri tarafından da desteklenen bir düşüncedir; ve eğer yanılmıyorsam, tüm emekçilerin Enternasyonal'in seksiyonlarına katılımıyla yeni topluma ulaşılacağı Bakunin'in yazılarında görülebilir.

Bence bu bir hata.

Mevcut işçi örgütlenmelerinin yapısı, tarihsel gelişimin ve kapitalist tahakkümün bir sonucu olan ekonomik yaşamın günlük koşullarına uygundur. Bu yapılar son bulmadıkça, yeni koşullara ve yeni sosyal amaçlara uygun yeni organizmalar yaratılmadıkça yeni topluma ulaşılamaz.

Bugün işçiler mesleklerine, çalıştıkları endüstri dallarına, mücadele etmeleri gereken işverene ya da bağlı oldukları iş yerine göre gruplara ayrılırlar. İşverenler olmadığında, iş ilişkileri alt üst olduğunda, mevcut işlerin ve endüstri dallarının büyük çoğunluğu yok olmak zorunda kaldığında -bazıları işe yaramaz ve zararlı olduğu için sürekli olarak, bazıları ise gelecek için yararlı olmasına rağmen sosyal başkaldırı döneminde varlık nedenleri olmayacağı ve var olma ihtimali bulunmayacağı için geçici olarak yok olduğunda- bu gruplaşmaların ne yararı olacaktır? Yapılması gereken şey, toprağı işlemek ve gıda üretimini artırmakken, geleceğe dev anıtlar ve mermer saraylar bırakmak için çalışan Carrara'daki taş ocağı işçilerinin oluşturduğu örgütlenmenin ne yararı olacaktır? Bunlar verilebilecek binlerce örnekten sadece aklıma gelen birkaçı.

Elbette, işçi örgütlenmeleri, özellikle (kapitalist sistemde işçilerin mücadelesini kontrol altına almaya yönelik) kooperatif biçimleriyle emekçilerin idari ve teknik kapasitelerini geliştirmeye hizmet edebilir, fakat bir devrim döneminde, sosyal örgütlenmenin yeniden yapılanabilmesi için ortadan kalkmaları ve şartların gerektirdiği yeni halk gruplaşmaları içinde massedilmeleri gerekir. Yeni sosyal ihtiyaçların karşılanmasına engel olacak mevcut örgütlenmelerde dayanışma ruhunun gelişimini önlemeye çabalamak devrimcilerin görevidir.

Bu nedenle, bugün halkın eğitilmesi ve geliştirilmesi için kullanılacak bir araç olan işçi hareketinin, yarın kaçınılmaz bir çatışmaya neden olabileceğini düşünüyorum. Bu, dezavantajları ve tehlikeleri olan bir araçtır. Ve biz anarşistler, bu dezavantajları etkisiz hale getirmek, tehlikeleri savuşturmak ve bu hareketi olabildiğince amaçlarımıza uygun bir

ekilde kullanmak için çaba göstermeliyiz. Bu, ileri sürülebi-
ceği gibi, işçi hareketinin anarşistlerin bir maşası olmasını
istediğimiz anlamına gelmez. *Bütün* emekçiler, herkes anar-
ist olsaydı elbette mutlu olurduk... bu durumda anarşi var
lacaktı ve bu gibi tartışmalar yapmaya gerek kalmayacaktı.

Bugünkü şartlarda tek istediğimiz, işçi hareketinin ileri-
e dönük, yaratıcı propagandalara açık olması, toplumun
konomik, politik ve ahlâki faaliyetlerine katılarak tüm dış
ontrollerden -politik partilerden olduğu kadar bizden de-
ağımsız olarak yaşaması ve gelişim içinde olmasıdır.⁽⁶⁾

İşçi sınıfı hareketiyle anarşist hareketi birleştirmek isteyen
irçok yoldaşımız var; bunu İspanya'da, Arjantin'de, kısmen
e olsa İtalya'da, Fransa'da, Almanya'da vs. gerçekleştirebi-
rler, onlar işçi örgütlenmelerine açıkça anarşist bir prog-
am kazandırmaya çalışırlar. Kendilerini "anarko-sendika-
stler" ya da gerçekte anarşist olmayanlarla birleştiklerinde
e "devrimci sendikalistler" olarak adlandıranlar da vardır.
Sendikalizm" kelimesiyle ne anlatılmak istendiğinin açık-
ınması gerekir.

Eğer bu, peşinden koşulan bir gelecek sorunuysa, eğer
endikalizmle kastedilen kapitalizmin ya da devlet örgütlen-
esinin yerini alacak bir başka sosyal örgütlenme biçimiyse,
zaman, bu ya anarşiye benzerdir ve dolayısıyla sadece zi-
inleri karıştıran bir terim olarak kullanılır, ya da anarşiden
ırklıdır ve bu nedenle anarşistler tarafından kabul edile-
mez. Aslında herhangi bir sendikalist tarafından gelecek
akkında ileri sürülen fikir ve planlar arasında gerçekten
narşist düşünceye uygun olanlar da vardır; fakat bununla
irlikte, kötülüklerin kaynağı olan ve bugün şikayet ettiği-
iz otoriter yapıyı farklı isimler altında ve farklı maskelerle
msil edenler de bulunmaktadır, ve dolayısıyla bunların
narşiyle hiçbir ilgileri yoktur. Fakat benim ele almak iste-
ğim, bir sosyal sistem olarak sendikalizm değildir, çünkü
u anlamda sendikalizm anarşistlerin işçi sınıfı hareketleri
onusundaki mevcut faaliyetlerini belirleyemez. Bizim ilgi-
ndiğimiz, tüm emekçi örgütlenmeleri, işverenlerin baskısı-
a karşı koymak, üretim araçlarını ve zenginliğin kaynağını

kontrol edenlerin insan emeğini sömürmesine engel olmal için oluşturulan bütün sendikalaradır.

Bunlar anarşist örgütlenmeler olamaz, böyle olmaların istemek de yanlış olur; çünkü eğer böyle olsalardı, ne yaptıkları işleri idare edebilecek ne de anarşistlerin onlara katılma ken hedeflediği amaçlara hizmet edebileceklerdi.

Sendikalar, günümüzde işçilerin çıkarlarını savunmak; ücretli işçilerin özgür işçiler olmalarını ve herkesin yararına özgürce birleşmelerini sağlayacak bir devrime yardım edecek bir duruma ulaşana kadar koşullarını mümkün olduğunca iyileştirmek için ortaya çıkmıştır.

Sendikaların gerçek amaçlarına hizmet etmesi, aynı zamanda gelecekteki köklü sosyal değişimi amaçlayan bir propagandanın alanı ve bir eğitim yolu olması için tüm emekçileri ya da en azından şartlarını iyileştirmeyi amaçlayan ve patronlara karşı belli bir direniş gösterebilecek tüm emekçileri bir araya toplaması gerekir. Halk zaten devrim yapabilecek kapasitede olduğunda, örgütlemeye artık gerek kalmadığında, işçileri kendi kendilerini örgütlemeye çağırmadan ve onları direniş örgütlerine kabul etmeden anarşist olmalar beklenebilir mi? Bu durumda işçi sendikası, anarşist grubun rolünü taklit ediyor olacak ve hem gelişme sağlama hem de devrim yapma konusunda güçsüz kalacaktır. Buna karşılık kâğıt üzerinde anarşist bir programı olan, resmi ve bilinçsiz destekten memnun olan bir örgütlenme, örgütleyicisini koymun gibi takip edecek ve gerçekten bir anarşist gibi davranmayı gerektiren ilk fırsatta yok olacak, düşmanın saflarına geçecek insanları bir araya toplayacaktır...

İşçi Sendikacılığı doğası gereği reformisttir. Ondan beklenebilecek tek şey; talep ettiği ve peşinden koştuğu reformların gerçekten reform olması ve devrimci eğitime ve devrimin hazırlanmaya hizmet edecek şekilde elde edilmesi ve daha büyük taleplere yolu açacak reformlar yapmasıdır.

Anarşist hareket ile sendikal hareketin amaçları arasındaki tüm benzerlik ve muğlaklıklar ya sendikal hareketin görevini yerine getirememesinden ya da anarşist ruhu zayıflatması, çarpıtması veya yok etmesinden ileri gelir.

Sendika sosyalist, devrimci ya da anarşist programla ortaya çıkabilir ve aslında çoğu işçi örgütlemeleri bu programlarla başlar. Zayıf ve güçsüz oldukları sürece, yani etkili eylem gücü olan organizmalar tarafından değil de coşkulu ve inanmış birkaç kişi tarafından harekete geçirilip varlığı sürdürülen propaganda grupları oldukları sürece, programa sadık kalırlar; ama daha sonra, halkı kendi saflarına çekmeyi başardıklarında, talep etme ve iyileştirmeler dayatma gücüne kavuştuklarında, başlangıçtaki program hiç kimsenin ciddiye almadığı boş bir slogana dönüşür, taktikler şartlara bağlı ihtiyaçlara göre yeniden düzenlenir, programa coşkuyla başlayanlar ya şartlara uyum sağlarlar ya da gelecek için kaygılanmaksızın şimdiki zamanı dikkate alan “pratik” insanların yolunu açmaldırlar.

Sendikal hareketin ön saflarında olmalarına rağmen samimi ve ateşli anarşistler olarak kalan yoldaşlarımız olduğu gibi, anarşist fikirlerden esinlenen işçi grupları da vardır. Fakat binlerce örnek vererek bu insanların, bu grupların günlük yaşamlarında anarşist fikirlerle çelişen eylemlerde bulduklarını göstermeye çalışmak çok kolay bir eleştiri yolu olacaktır. Bunların, hayatın katı gerçekleri olduğunu kabul ediyorum. Bir kişi, işverenlerin ya da yetkili kişilerin emrinde çalışmak zorundayken bir anarşist gibi davranmaz; harekete geçmeyi reddeden ve lider arayan ya da isteyen kitlelerin, kendileri için harekete geçmesini kimse istemez. Neden Anarşizm ile anarşizm olmayan birbirine karıştırılıyor? Kitleler, tüzüklerine anarşist programı dahil eden bir örgütlenmenin üyesi olsalar bile kendileri anarşist olmadığından görüşme ve uzlaşmaların zorunlu kıldığı sorumluluğu anarşistler olarak bizim omuzlamamız neden gereksin?

Bence anarşistler işçi sendikalarının anarşist olmalarını istememeli; birey, grup ya da grup federasyonları olarak sendikaların saflarında anarşist amaçlar lehine hareket etmelidirler. Çalışma ve tartışma grupları, halk arasında sözlü ya da yazılı olarak faaliyette bulunan propaganda grupları, kooperatif grupları, fabrika grupları, toprak işçilerinin oluştur-

duğu gruplar, kışlalaradaki gruplar, okullardaki gruplar vardır, olmalıdır da ve bu özel gruplar sınıf mücadelesine katılacak çeşitli örgütlenmeleri oluşturmalıdır.

Eğer herkes anarşist olsaydı ve örgütler anarşist tarzda işleseydi bu elbette mükemmel bir şey olurdu; fakat bu durumda işverenlere karşı mücadele etmek için örgütlenmeye ihtiyaç olmayacağı çok açık; çünkü o zaman artık patronlar olmayacaktır. Ancak mevcut durumda, herkes iş arkadaşlarının sosyal gelişimini olduğu gibi kabul ettiğinde, anarşist gruplar işçi örgütlenmelerinin anarşistçe davranmalarını beklememeli, fakat onları anarşist metoda mümkün olduğunca yakınlaşmaya teşvik etmek için gereken tüm çabayı göstermelidirler. Eğer örgütün yaşaması, üyelerin istek ve ihtiyaçları için görüşme ve anlaşmalar yapılması, yetkililerle temasa geçilmesi gerekiyorsa bu yapılmalıdır; ancak bu, kapitalist bir rejimde elde edilebilecek tüm iyileştirmelerin yetersizliğini ve güven vermediğini göstermek ve mücadeleyi daima daha köklü çözümlere ulaştırmak üzere yönlendirmekle görevli anarşistler tarafından değil, başkaları tarafından yapılmalıdır. Sendikalardaki anarşistler, görüşleri ya da bağlı oldukları parti hangisi olursa olsun sendikaların tüm emekçilere açık olması için çaba göstermelidirler; tek koşul şudur: Patronlara karşı dayanışma, korporatif ruhuna ve çalışma ya da örgütlenmenin bir tekilde toplanması amacı güden isteklere karşı olmalıdırlar. Sendikaların, politikacıların seçim çıkarları ya da diğer otoriter amaçları için kullanılacak bir araca dönüşmesine engel olmalı; doğrudan eylem, ademi merkezizyetçilik, özerklik ve bireysel inisiyatifi savunmalı ve uygulamalıdırlar; ayrıca üyelerin örgüt hayatına doğrudan nasıl katılacaklarını öğrenmelerine yardım etmek ve liderler ile resmi görevliler olmadan da hareket edebileceklerini göstermek için özel çaba sarf etmelidirler.

Bir başka deyişle, anarşistlerle sürekli yakın temaslarda bulunarak anarşist olarak kalmalı ve işçi örgütlenmelerinin bir amaç değil, sadece anarşizmi başarmak için hazırlanırken kullanılan bir yol, ama önemli bir yol olduğunu unutmamalıdırlar.⁽⁷⁾

Sosyal problemleri çözme metodu ve bir doktrin olmayı tasarlayan "sendikalizm" ile işçi sendikalarının varlığı, faaliyetleri ve ilerleyişi birbirine karıştırılmamalıdır...

Bizim için önemli olan, sadece emekçilerin az ya da çok talepte bulunmaları değil; kendi çabalarıyla, kapitalistlere ve hükümete karşı *doğrudan eylemleriyle* istediklerini elde etmeye çabalamalarıdır.

Bir kişinin kendi çabalarıyla elde ettiği küçük bir gelişme -manevi ve uzun vadede maddi etkileriyle-, hükümetin ya da kapitalistlerin "iyi kalplilikle" ya da şüpheli amaçlarla yaptıkları geniş çaplı bir reformdan daha değerlidir.⁽⁸⁾

Bizler, işçi hareketinin yaşamsal önemini ve anarşistlerin bu harekette güçlü ve aktif bir rol almasına duyulan ihtiyacı her zaman anlamışızdır. Ve bu, çoğunlukla, emekçi gruplara daha canlı ve gelişen bir yapı kazandırmak için yoldaşlarımızın girişimlerinin bir sonucudur. Biz, işçi sendikasının; bugün işçilerin, içinde buldukları kölelik durumunu anlamaya başlayabilecekleri, özgürlüklerine kavuşmayı isteyerek kendilerini baskı altında tutanlara karşı verecekleri mücadelede tüm ezilenlerin dayanışma içinde olmaları gerektiğini anlayabilecekleri bir yol olduğunu -yarın da patronlar ve asalaklar olmaksızın üretimin yeniden düzenlenmesi ve sosyal yaşamın devamı için gerekli ilk çekirdek olarak görev yapacağını- düşünmüştüzdür.

Fakat biz, işçi örgütlemesiyle ilişkili olarak anarşist eylemlerin nasıl olması gerektiğini hep tartışmış ve çoğunlukla onaylamamışızdır.

Sendikalara mı katılmalı, yoksa tüm mücadelelerde yer alınmasına ve mümkün olduğunca radikalleşmeleri için çaba sarf edilmesine, daima eylemin ve tehlikenin ön saflarında olunmasına rağmen sendikanın dışında mı kalınmalıdır?

Ve daha da önemlisi, anarşistler, sendika içinde idari görevler almayı kabul edip, böylece işçilerin daha iyi koşullara sahip olmak ya da henüz kazanılmış olan haklarını savunmak için gündelik taleplerin parçası olan ve işçilerin onlardan talep ettiği görüşmeleri yaparak anlaşmaları sağlamak üzere işverenlerle ve otoriterlerle temasa geçmeli midirler?

Barışı izleyen iki yılda ve faşist tepkinin zaferinin arifesinde kendimizi az rastlanır bir durumda bulduk.

Devrim çok yakın görüldü, aslında devrimi olası ve zorunlu kılacak maddi ve manevi koşullar da vardı.

Fakat biz anarşistler, sayımıza güvenerek kendi metotlarımızla devrim yapmaya yetecek güce neredeyse hiç sahip değildik; halkın desteğine ihtiyacımız vardı, onlar harekete geçmek için oldukça hazırlıklıydılar, ama anarşist değillerdi. Halkın desteği olmaksızın devrim yapmak mümkün olsa bile, bu, yani bir tahakküm biçimiyle sonuçlanacaktı ve bu, anarşistler tarafından uygulansa bile her koşulda anarşizmin inkârı olacak, yeni otoriterlerle çürüyecek ve devletçi kapitalist düzenin geri dönüşüyle son bulacaktı.

İstemediğimiz bir şeyi yapamayacağımız için mücadeleden çekilmek; var olan ya da gelecekte var olma olasılığı bulunan şeyden ve hareketi sevk etmek istediğimiz bir yönde geliştirme umutlarından vazgeçmek olacaktı. Toplum, ekonomik ve politik değişimler geçirene kadar halk asla anarşist olmayacağı için bu feragat daimi olacak ve ayn problem devrimci olanaklar yaratan tüm koşullarda kendini gösterecekti.

Bu nedenle, ne pahasına olursa olsun, kitlelerin güvenini kazanmamız ve harekete geçecek durumda olduklarında onları "teşvik edecek" bir konumda olmamız gerektiğinden, işçi örgütlenmelerinde idari görevler üstlenmek yararlı görüldü. Reformizm'in tüm tehlikeleri ve neden olabileceği bozulmalar geri plana atıldı ve ne olursa olsun bu etkilerin ortaya çıkmaya zaman bulamayacağı farz edildi.

Bu nedenle, her zaman anarşist davanın çıkarları için hareket eden anarşistler olduklarını unutmamaları kaydıyla, herkesin şartlara uygun olarak, en iyi olduğunu düşündükleri yolda hareket etmekte özgür bırakılmasına karar verildi.

Fakat şimdi, eski deneyimleri hatırladığımda ve bugünkü durumu göz önünde bulundurduğumda... tekrar soruna dönerek bunun, faaliyetlerimizin en önemli yönü üzerindeki bir taktik değişimi olup olmadığını anlamanın yararlı olacağını düşünüyorum.

Bence, bizler sendikalara katılmalıyız, çünkü sendika dışında kalarak onlara karşı gibi görünebiliriz, eleştirilerimiz üpheyle karşılanabilir, bir ajitasyon anında bizi davetsiz nisafir gibi görebilirler ve katılımımız soğuk karşılanabilir...

Lider konumunu talep etmekten ve kabul etmekten uzak durarak, genel olarak ve durgun dönemlerde, bundan kaçınmanın daha iyi olduğuna inanıyorum. Fakat tüm zarar ve ehlikenin idari görevler üstlenmekten kaynaklandığına inanıyorum; yetki sahibinin sürekli aynı kişi olmaması kaydıya bu, bazı şartlarda gerekli hatta yararlı olabilir. Mümkün olduğunca fazla işçiye yöneticilik deneyimi kazandırılabilmesi, örgütsel çalışmanın bir meslek olmasının engellenmesi ve emekçi mücadelesinin, işlerini kaybetmelerine neden olduğunu ileri sürenlerin ortaya çıkmasının önlenmesi için yöneticilerin mümkün olduğunca sık yenilenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Tüm bunlar sadece bugünkü mücadelenin ve işçilerin eğitiminin yararına değildir, daha da önemlisi, başlayan bir devrimin gelişimi için de oldukça yararlıdır.

Anarşistler, servetin üretim ve dağıtımının örgütlenmesi için tayin edilen kişilerin emrine vererek, sosyal yaşamı her yönüyle yönetmek isteyen bir hükümeti gerekli gören ve böylece nefret uyandıran bir tiranlık yaratarak toplumun tüm anlamlı güçlerini zayıflatan otorite yanlısı komünizme haklı olarak karşıdılar.

Anarşistlerin devletin merkezileştirilmesine karşı duydukları nefrete görünüşte katılan sendikalar, hükümeti ortadan kaldırarak yerine kendilerini koymak istemektedirler; serveti yönetmesi gerekenin sendikalar olduğunu; üretim, dağıtım ve takasın düzenlenmesinin, tüm gıda maddeleri talep ve dağıtımının sendikaların sorumluluğunda olması gerektiğini söylemektedirler. Eğer sendikalar kapılarını tüm halka açacaklarsa, karşı fikirlerde olanları eylemlerinde serbest bırakacak ve paylarını almalarına izin vereceklerse, bu düşüncede karşı çıkacak hiçbir şey görmüyorum.

Fakat gerçekte bu kamulaştırma ve dağıtım, bir sendika üyeliğine sahip olursa bile, doğal servetin israf edilme-

sine ve zayıfın güçlüye kurban edilmesine neden olmaksızın kitleler tarafından gerçekleştirilemez; hatta bu durumda farklı bölgeler arasında anlaşma sağlamak ve çeşitli üretici birlikleri arasında takas anlaşmaları yapmak halk toplanmaları yoluyla daha zor olacaktır. Bu nedenle anlaşma koşulları, halk meclislerinde alınan kararlar yoluyla belirlenmeli, gönüllü ya da usulüne uygun görevlendirilmiş birey ve gruplar tarafından uygulanmalıdır.

Eğer uzun süredir aynı görevi yaptıkları için sendika liderleri olarak kabul edilen sınırlı sayıda insan varsa; sürekli sekreterler, resmi örgütçüler varsa, bu insanlar devrimi örgütleme sorumluluğunu kendiliğinden üstlenecek, bunlar eylemlerini bağımsız olarak yürütmek isteyenleri istenmeyen şahıslar ve sorumsuz gruplar olarak kabul ederek isteklerini -iyi niyetli de olsalar, güç de kullansalar- dayatmak isteyeceklerdir.

Böylece "sendikalist rejim" de, kısa sürede aynı aldatmaca olacak, "proletarya diktatörlüğü" olarak adlandırılan tiranlık halini alacaktır. Bu tehlikenin önlenmesi ve gelişmekte olan bir güç olarak devrimin başarıya ulaşması için gerekli olan şey, çok sayıda bireye "formasyon" kazandırmak, onları inisiyatifli kılmak ve pratik görevler üstlenmelerini sağlamaktır ortak davanın birkaç kişinin eline bırakılmaması gerektiğini kitlelere göstermek ve bir delege görevlendirilmesi gerektiğinde, delegeleri sadece belirli görevler için ve sınırlı süre dahilinde görevlendirmesi gerektiğini anlatmaktır. Ve sendika, eğer gerçekten liberter bir tarzda örgütlenmişse ve böyle hareket ediyorsa, özgürlükçü bir ruh yaratmak ve özgür bir ortama ulaşmak için kullanılacak en etkili yoldur.⁽⁹⁾

İşçi sendikası, güncel ihtiyaçları sağlama gereksiniminden kişisel koşulları iyileştirme ve daha kötü bir duruma gelmesini engelleme isteğinden doğmuştur; sendika, üretim araçlarından yoksun olan ve bu nedenle yaşamsal gereklilikleri zorunlu kılmasıyla, üretim araçlarına sahip olanların sömürsüne maruz kalanların sömürönlere karşı mücadele etmek için sefalet içerisindeki yoldaşlarıyla dayanışma içerisinde güç kazandığı bir yerdir. Ve ekonomik mücadelenin bu düze

vinde, yani kapitalist sömürü karşısında, işçi sınıfının mülk sahibi sınıfa karşı birliğini kurmayı başarmak mümkün ve kolay olacaktır.

Başarıya ulaşamamasının nedeni, işçi sendikası hareketinin çoğunlukla ilk kurucuları ve harekete geçirenleri olan politik partilerin, emekçi birliklerini devrimin ya da muhafazakârlığın belirli amaçları için adam toplama merkezi hatta birer silah olarak kullanmak istemeleridir. Politik partilerin etkisi altındaki çok sayıda grup içinde örgütlenmiş işçi sınıfı içindeki bölünmeler bu nedenden kaynaklandığı gibi, işçilerin birliğini isteyenlerin sendikaları politik partilerin himayesinden çıkarma kaygısı da buradan kaynaklanır. Bu amaçların altında yatan şey, bir yanılgı ve bir aldatmacadır.

Eğer politikayla kastedilen şey, insan ilişkilerinin örgütlenmesi, daha açık söylenecek olursa, kamusal güçleri üstlenen, kendi iradesini dayatmak ve kendi çıkarlarıyla ait olduğu sınıfın çıkarlarını savunmak için güç kullanan bir "hükümet" in varlığı ya da yokluğu ile insanlar arasındaki özgür ya da sınırlı ilişkilerle ilgiliyse; politikanın, sosyal mevcudiyetin her ifadesinde etkili olduğu ve bir işçi örgütlenmesinin, kendisi bir parti olmadıkça, partilerden gerçek anlamda bağımsız olamayacağı çok açıktır...

Sendikaların politikadan uzak tutulmasını umut etmek aptalca olacaktır ve bence bunu istemek yanlıştır, çünkü her önemli ekonomik sorun doğal olarak politik bir sorun haline gelir; ayrıca, yönetenlerle yönetilenler arasındaki mücadele, emekçilerin özgürlüklerine kavuşması ve insanın özgürlüğü orunu politik alanda çözülecek sorunlardır.

Böyle olması da doğal ve açıktır...

İşçiler küçük ve genellikle hayali düzelmeler talep ettikleri sürece, kapitalistler ekonomik alandaki mücadelelerini ürdürebilirler; fakat çıkarlarında ciddi bir azalma olduğunu ve ayrıcalıklarının tehdit altında olduğunu gördüklerinde hükümete başvururlar, eğer hükümet, bekledikleri anlayışı östermezse ve onları savunacak kadar güçlü değilse, İtalya ve İspanya'daki son durumlarda görüldüğü gibi, yeni baskı uçlerini mali olarak desteklemek ve kendilerine daha iyi

hizmet edecek bir hükümet kurmak için servetlerini kullanırlar.

Bu nedenle işçi örgütlerinin, var olan ya da gelecekte karşılaşılabilecekleri bir hükümetin uygulamaları karşısında bir eylem çizgisi benimsemeleri gerekmektedir.

Statüko kabul edilip ekonomik ayrıcalığın ve bunu savunan hükümetin meşruluğu tanınırsa, çeşitli burjuva fraksiyonları arasında manevra yapmakla ve bazı iyileştirmeler elde etmekle yetinmeye razı olunursa -Amerikan İşçi Federasyonu ve İngiliz sendikalarının büyük bölümünde rastladığımız, hiçbir idealden esinlenmeyen geniş örgütlenmelerin durumu budur- o zaman pratikte zorbalara elinde bir araç durumuna gelinir ve kölelikten kurtulma görevinden vazgeçilmiş olunur.

Fakat özgürlüğe kavuşmak için gerçekten istek duyulursa ya da patronun isteğine veya piyasaların dalgalanmalarına bağlı olmayan kesin gelişmeler istenirse, hükümetin tehdidinden kurtulmak için kullanılacak sadece iki yol vardır: Kapitalist sistemden kurtulmak için hükümetin dizginlerine el koymak, kamusal güçleri ve hükmedenlerin gasp ettiği kolektif gücü kullanmak; ya da hangi yolda olursa olsun, kafa emeği ve kol emeği yoluyla sosyal yaşamın gelişimini sağlamak üzere birlikte hareket eden tüm emekçilere ve herkese, bireysel ve sosyal ihtiyaçların sağlanması için en iyi olduğunu düşündükleri yolda, güç kullanarak isteğini başkalarına zorla kabul ettirme imkânı ve hakkı bulunmadan hareket etme özgürlüğü tanınarak hükümeti zayıflatıp ortadan kaldırmak. Şimdi, kimileri hükümetlerin baskıcı ve insafsız davranmalarının kaçınılmaz olduğuna inanıp bu nedenle örgüte şimdiki ya da gelecekteki otorite yanlısı tüm kuruluşlara karşı mücadele yönünde bir yol vermek isterken, kimileri de örgütün gücünü hükümette bir yer sahibi olmak için kullanmak isterken; bu durumda birliği korumak nasıl mümkün olacaktır? Sosyal demokratlar, devletçi komünistler ve anarşistler nasıl bir araya gelebilirler?

Sorun budur ve bu sorun belirli zamanlarda, herkesin hemfikir olduğu, açıkça belirlenmiş bir mücadelede gözden

çalışabilir, fakat tekrar ortaya çıkar ve şiddet var olduğu sürece, şiddete karşı koyma konusunda görüş ayrılıkları olduğu ürece bu sorunu çözmek kolay olmayacaktır. Demokratik netot, yani kararı ve "disiplinin korunması"nı çoğunluğa bırakmak, sorunu çözmez; çünkü bu da bir aldatmacadır ve çoğunluğa sahip olanlar ya da çoğunluğun kendi tarafında olduğuna inananlar dışında hiç kimse tarafından içtenlikle desteklenmez. "Çoğunluk" daima liderler arasında bir çoğunluk anlamına gelir, kitlelerin çoğunluğu değil; ayrıca çoğunluk tarafından belirlenen bir yolun felakete yol açacağına inanmayanların, inançlarından fedakârlıkta bulunması ve pasif kalarak olayları izlemesi ya da daha kötüsü onaylamadığı bir politikayı desteklemesi beklenemez, hatta istenemez.

"Bırak başkaları yoluna devam etsin, sen sıran geldiğinde çoğunluğu kendi görüşüne çekmeye çalışırsın" demek, orduyla kabul edilen düşünceyle oldukça benzerdir: "Önce cezayı çek, sonra şikâyetle bulun." Kişinin bugün yaptığı, yarın başkasını yapma olasılığını yok ettiğinden, bu kabul edilmez bir istemdir. Çoğunluğun isteğini kabul etmeye değen durumlar vardır, çünkü bir bölünmenin neden olduğu zarar, bir hakanın yol açtığı zarardan büyük olabilir; disiplinin görev haline geldiği şartlar vardır, çünkü disiplinin başarısızlıkla sonuçlanması, ezilenler arasındaki dayanışmanın başarısızlığa sonuçlanması demektir ve bu düşman karşısında ihanet anlamına gelir. Fakat örgütün, geleceği tehdit eden ve zararlı etkileri ortadan kaldırmayı zorlaştıran bir yol izlediğine inanıldığında isyan etmek ve bir bölünmeye yol açma riskini dahi göze alarak karşı koymak bir görev olacaktır.

Fakat daha sonra bu zorlu durumdan nasıl çıkılacaktır, bu şartlarda anarşistler nasıl hareket etmelidir?

Bence çözüm; salt ekonomik mücadelede genel anlaşma ve dayanışma; politik mücadelede ise birey ve grupların tam özerkliğidir.

Ekonomik bir mücadelenin nerede politik bir mücadeleye dönüştüğünü anlamak mümkün müdür? Hükümet müdahalesinin bir sonucu olarak başından itibaren politik olmayan önemli bir ekonomik mücadele var mıdır?

Ne olursa olsun biz anarşistler, tüm emekçiler arasında birlik olmanın, ademi merkezizetçiliğin, inisiyatif özgürlüğünün dayanışmanın ortak çatısı altında toplanmasının önemi göstermek; bazı kişilerin merkezileşme ve otorite takıntısından ya da kimilerinin, makul bile olsa, her disipline hoş görüsüzlüğünden kaygı duyulmaması için çalışmalarımız tüm örgütlenmelere yaymalıyız. Eğer işçi örgütlenmesi bugünün mücadelesinde ve gelecekte kaydedilecek başarılar için temel bir gereklilikse şu ya da bu örgütlenmenin var oluşu ya da uzun ömürlü olması tek önemli unsur değildir. Gerekli olan, bireylerin bir örgütlenme ve dayanışma düşüncesi geliştirmeleri, baskıya karşı savaşmak ve herkesin hayatır tadına varabileceği bir topluma ulaşmak için gerekli olan kardeşçe işbirliği inancına sahip olmalarıdır.⁽¹⁰⁾

18. FABRİKA İŞGALLERİ

Genel protesto grevleri artık hiç kimseyi endişelendirmiyor ne grevlere katılanları ne de kendine karşı grev yapılanları. Eğer polis kışkırtıcı olmaktan kaçınma akıllılığını gösterseydi, grevler herhangi bir resmi tatil günü gibi geçirdi.

Başka şeyler yapılmalı. Bir fikir öne sürüyoruz: Fabrika yönetimlerinin ele geçirilmesi. Belki ilk denemede az katılım olacak ve etkisi zayıf olacaktır; fakat bu, geleceği olan bir metottur, çünkü işçi hareketinin temel amaçlarına uygundur ve genel kamulaştırma hareketine hazırlananlara uygulama fırsatı sunar.⁽¹¹⁾

Metal işçileri, ücret oranları üzerine bir hareket başlattılar. Bu yeni bir grev şekliydi. Fabrikaları terk etmek yerine çalışmadan fabrika içinde kaldılar, gece gündüz fabrikadan ayrılmayarak patronların gece işçi çalıştırmalarına engel olmaya çalıştılar. Ama bu 1920 yılındaydı. İtalya'nın her yanındaki işçiler arasında devrimci coşku vardı ve taleplerin niteliği kısa sürede değişti. İşçiler, üretim araçlarının ele geçirilmesi için harekete geçme zamanının geldiğini düşündüler. Savunma için silahlandılar, birçok fabrikayı gerçek kalelere

önüştürdüler ve üretimi kendi kendilerine örgütlemeye başladılar. Patronlar ya dışarı atıldılar ya da içeri hapsedildiler... Aslında bu, kapitalist sömürüye hizmet eden kanunların ellerinden alınan mülkiyet hakkıydı; bu, yeni bir rejimdi, üjdelenen yeni bir sosyal yaşam biçimiydi. Ve hükümet buna destek oldu, çünkü kendinde karşı koyacak gücü bulamadı: Bastırma yolunda adım atmadığı için parlamentodan rür dilerken bunu kendi de kabul etti.

Hareket gelişti ve başka işçi kategorilerine ulaşma belirleri gösterdi; köylüler toprakları işgal ettiler. Bu, neredeyse eal bir biçimde gelişmekte olan bir devrimin başlangıcıydı.

Reformistler, doğal olarak harekete karşı çıktılar ve engel maya çalıştılar. [Sosyalist Gazete] *Avanti!* ne tarafa yöneceğini bilemeyerek bizi barış yanlısı gibi göstermeye çalıştı; inkü biz, *Umanità Nova*'da, hareket tüm sanayi sektörüne yılsaydı, işçiler ve köylüler madencileri örnek alarak patnarlardan kurtulup üretim araçlarının yönetimini ele alsardı, devrimin tek damla kan dökülmeksizin başarıya ulaşacağını söylemiştik.

Ama bunun hiçbir etkisi olmadı. Kitleler bizimle birliktey; işçilerle konuşmak, onlara destek olmak ve tavsiyelerde bulunmak için fabrikalara çağrıldık, tüm talepleri karşılamak için yine binlerce yerde bulunmamız gerekti. Nereye gitsek konuşmalarımız alkışlarla karşılandı, bu arada reformistler geri çekilmek zorunda kaldılar ya da kaçtılar.

Kitleler bizimle birlikteydi, çünkü onların ihtiyaçlarını, ek ve eğilimlerini en iyi dile getiren bizlerdik.

Bununla birlikte CGL'nin* el altından yürüttüğü faaliyet işçi denetimi dalaveresiyle bir tür zafer etkisi yaratmak n Giolitti Hükümeti'yle yaptığı anlaşmalar, işçileri, başarı nslarının en yüksek olduğu anda fabrikaları terketmeleri nusunda ikna etmek için yeterliydi.⁽¹²⁾

Fabrikaların ve toprakların işgal edilmesi bizim eylem ogramımıza mükemmel bir şekilde uyuyordu.

Günlük gazetemiz *Umanità Nova* ve çeşitli anarşist, sen-

dikalist haftalık dergiler ve fabrikalardaki kişisel eylemlerimiz yoluyla hareketi geliştirmek ve yaymak için elimizden geleni yaptık. Eğer fabrikaları terk ederlerse nelerle karşılaşabilecekleri konusunda işçileri uyardık; silahlı direniş hazırlığına yardım ettik ve toplanan silahların kullanılması yolunda karar çıkması halinde, devrimi tek bir el bile ateş etmeksizin gerçekleştirmenin olasılıklarını ayrıntılarıyla inceledik.

Başaramadık, hareket başarısızlıkla sonuçlandı, çünkü bizim sayımız çok azdı ve kitleler yeterince hazırlıklı değildi.

D'Aragona [CGL sekreteri] ve Giolitti [Başbakan] o zamanlar komünist önderliğinde olan sosyalist partinin onayıyla işçi denetimi saçmalığını uydurup ortaya attıklarında, bu aşağılık ihanete karşı kendilerini savunmaları için işçileri uyardık. Fakat CGL fabrikaların boşaltılması emrini vermez, bizi daima çöşkunlukla karşılayan, tüm gücümüzle karşı koymamız gerektiğini söylediğimizde bizi alkışlayan işçiler, karşı koymak için güçlü askeri araçlara sahip olmalarına rağmen, verilen emre uysalca itaat ettiler.

Fabrikalara dağılmış olan tek tek anarşistlerin güçlü mu halefetine rağmen, her fabrikada baş gösteren, mücadeled yalnız kalma ve çeşitli güç noktalarına yiyecek sağlayamam gibi endişeler herkesi boyun eğmeye ikna etti.

Hareket devam edemedi, zafér gelişip yayılamadı, o koşullarda, CGL liderlerinin ve örgütlü işçilerin büyük çoğunluğunun yer aldığı Sosyalist Parti'nin desteği olmadan gelişmesi mümkün değildi. Konfederasyon ve Sosyalist Parti (komünistler de dahil olmak üzere) hareketin karşısında yer aldı ve hareket patronların zaferiyle sonuçlandı.⁽¹³⁾

19. İŞÇİLER VE ENTELEKTÜELLER

İnsanların, -çoğunlukla hiçbir entelektüelliği olmayan ayla insanlar olan- "entelektüeller" ve "işçiler" olarak ayrılmasının kaynağı; yeterince üretimde bulunulması ve ihtiyaçları karşılanmasının çok fazla çaba gerektirdiği ve işbirliği ve dayanışmanın avantajlarının önemsenmediği zamanlarda, gü

lû ya da şanslı olanın, başkalarını kendisi için çalışmaya zorlayacak bir yol bulmasına bağlanabilir. Bedensel iş, az ya da çok yorucu olması dışında ayrıca toplumsal aşağılığın bir sembolü haline gelir; senyörler at sırtında, tehlikeli ve yorucu avlarda kendilerini seve seve yorarlar, birbirlerini öldürürler ve yarışmalarda kendilerini tüketirler; fakat gayet hafif de olsa üretici işlerde ellerini kirletmek onurlarını incitir. Çalışmak, kölelerin yapacağı bir şeydir; zevkli işlerle, makul sürede, çok fazla fiziksel çaba sarf etmeden herkesin ihtiyacını rahatlıkla karşılayacak üretimde bulunmayı kolaylaştıran bilim ve teknikte kaydedilen gelişmelere ve en-
gin bilgilere rağmen bu durum bugün hâlâ geçerlidir.

Üretim araçları herkes tarafından özgürce kullanıldığında ve hiç kimse başkalarını kendisi için çalışmaya zorlama hakkına sahip olmadığında, çalışmalar herkesin yararına, mümkün olduğunca zevkli ve verimli sonuçlar elde edilecek şekilde düzenlenecektir - ve daha sonra herkes, bir aşağılığa dönüşmeden çalışmalarını (yararlı ya da yararsız) sürdürebilecektir. Asalaklar olmayacaktır; öncelikle hiç kimse asalakları beslemek istemeyeceği için ve daha sonra herkes bedensel işleri paylaşarak üretimde bulunurken aynı zamanda fiziksel hareketler yaparak bedensel ihtiyaçlarını da gidereceği için.

Şairler ve transendental filozoflar da dahil olmak üzere herkes çalışacaktır; şiire ya da felsefeye zarar vermeden. Tersine ...⁽¹⁴⁾

Hiçbir "işçi sınıfı" önyargımız yok, kol işçisine kol işçisi olduğu için hiçbir ayrıcalık tanımıyoruz. Herhangi bir eğitim almamış, okuma yazma bilmeyen işçilere hayranlık duyuyor da değiliz; bununla birlikte bu işçilerin geçerli bir mazeretleri var: İçinde buldukları durum onların suçu değil.

Biz devrimciyiz ve biliyoruz ki entelektüel deneyim olmadan kazanılamayan değer ve kuvvetlerin katılımından yoksun bir devrim radikal bir devrim gibi görünse de gerçekte hiçbir anlam taşımayan, gelecekle ilgisi olmayan bir öfke patlamasından başka bir şey olamaz. Bu nedenle biz, yazarlara, sanatçılara, bilimadamlarına, mühendislere, teknisyen-

lere, düşüncelerle zenginleştirilmiş ve gerçeklerle şekillenmiş fikirler sunabilecek herkese daima açığız.

Fakat diğer taraftan, sözde entelektüellerin çoğunun eğitimleri, aile geçmişleri, ait oldukları sınıf nedeniyle kurulu düzene bağlı olduklarını ve halk kitlelerini isteklerine boyun eğdirme eğiliminde olduklarının da farkındayız. İşçi kitleleri cahil ve eğitimsiz olsalar bile, sürekli maruz kaldıkları adaletsizlik sonucu adalete duydukları tutku ve ihtiyaç nedeniyle devrimin ardındaki temel gücü teşkil ederler ve devrimin basit bir efendi değişimine dönüşmeyeceğinin teminatıdır.

Bu nedenle, küçümser bir havaya bürünmeden, emir verme hakkına sahipmiş gibi davranmadan, aldığı eğitimi ve entelektüel gelişimi borçlu olduğu -çoğunlukla çocuklarının eğitimi yoluyla- kol işçilerine borcunu ödemek üzere kardeşlerin arasına katılan açık fikirli biri olarak işçi sınıfıyla kaynaşır, insanlarla birlik olurlarsa, entelektüelleri şüphesiz memnuniyetle kabul ederiz.⁽¹⁶⁾

Emma Goldman ["Rusya'daki Düş kırıklığım"da] Rus Devrimi'nin başarısızlıkla sonuçlanmasının temel nedenleri arasında işçilerin entelektüellere olan nefret ve düşmanlığını, bilimi ve zihinsel faaliyetleri küçümsemelerini göstermektedir.

Bunun tamamıyla doğru olmadığı kanısındayım.

Çoğunlukla, çok az eğitim almış işçiler... eğitilmiş insanlara fazlasıyla saygı duyar ve onları taktir ederler. Ve bu durum iyi olduğu kadar kötüdür de. Çünkü her türden entelektüel, devrimci, gerici vardır; iyi olanlar ve kötü olanlar, daha da önemlisi çalışma ve faaliyet alanlarına bağlı olarak yararlı ve zararlı olanlar vardır. Bilimadamları, doktorlar, mühendisler, sanatçılar ve öğretmenler olduğu gibi rahipler, avukatlar, politikacılar ve askerler de vardır.

İtalya'da da aynı durum söz konusudur, sanırım Rusya'da da; çünkü Rus Devrimi'nin liderlerinin tamamı, en azından tamamına yakın bir bölümü entelektüeldi; aslında mücadelelenin entelektüeller arasında geçtiği ve bu arada halkın da, genelde olduğu gibi, [onların mücadelelerinde] bir araç olarak kullanıldığı söylenebilir.

Bilim ve yüksek eğitim, azınlığın ayrıcalığı olduğu sürece

mevcut ekonomik şartlar değişmedikçe bu böyle olmaya devam edecektir), bilgisi olanların olmayanlar üzerinde hâkimiyet kurması kaçınılmazdır; fakat bu üstünlüğün mevcut ötülükleri sürdürmek için kullanılacak bir yol, bir neden olması, yeni ayrıcalıklar, yeni tiranlıklar yaratmasını önlemek için; bilimin kazandığı başarılar, teknik yönlendirmenin ararı ve gerekliliği vurgulanmalı ve eğitimsiz olanlara kenilerini eğitip geliştirme isteği aşılmalıdır; ayrıca cahilliğin baskı altına alınma ve kötü muamele görme nedeni olmadığı, tersine insan uygarlığının en önemli unsurlarından oksun bırakıldıkları için, tazminat olarak fazlasıyla anlayış örneği de açıklanmalıdır.

Ve “entelektüeller”, iyi bir eğitim alma şansına sahip lanlar, herkesin iyiliğini içtenlikle isteyerek bir devrimde er alırlarsa, kendilerini daha az şanslı olanların seviyesine oymalı ve onları, özgürce ve sorumluluk duyguları içinde endilerini eğitime şansından mahrum bırakarak, daha kötü-ü, jandarma marifetiyle itaate zorlayarak kazıklayacakları . güdecekleri bir sürü gözüyle görmemelidirler.⁽¹⁶⁾

Intelektüellerin doğal eğilimi, kendilerini insanlardan ayırarak, kendi aralarında gruplar oluşturmak, halkın tapınacağı koruyucular ve kurtarıcılar havasına girerek buna inanarak... ve bunu sürdürmek olarak tanımlanabilir. Onları itlelerden ayırmak ve sahip oldukları farklı yaşam standartlarının avantajlarından yararlanırken, genel iyilik için rücadele ediyor görünümü vermek, [Entelektüeller Enternasyonali için] başvuru taslağını hazırlayanların haklı olarak karşı çıktığı, işçi sınıfı hareketi içerisinde “zararlı ve tehkeli bir kast” oluşumunu desteklemek olacaktır.

Bu özel Enternasyonalin misyon ve faaliyetleri neler olacaktır?

Eğer bu, bilim, tarih ve edebiyat çalışmalarına yardım etmek ya da insanların genel kültür düzeyini yükseltmek için oluşturulan bir birlik sorunu olsaydı, yararlı bir proje olabilirdi. Grup ve sınıflarına bakılmaksızın tüm aydınlar öyle bir macerada rol alabilirdi. Bilim ya da hakikat ne

burjuva ne de proleter, ne devrimci ne de muhafazakârdır; onun gelişimi herkesi ilgilendirir.

Fakat önerilen şey, bir mücadele örgütüdür, sosyal mücadelede yer almak isteyen bir örgütlenmedir. Bu durumda, az ya da çok ortak amaçları paylaşırsalar bile farklı yolları izleyen, rakip gruplara katılan ve her pratik konuda kendilerini karşı karşıya bulan insanlar nasıl bir araya gelebilirler ve yararlı bir iş yapabilirler? Barış taraftarlarıyla savaşı destekleyenler, devrimcilerle yasa savunucuları, demokratlarla totaliterler, otorite yanlılarıyla anarşistler nasıl anlaşabilirler?

Gerçekte bu, ne tümüyle bilimsel ve politik bir kuruluş ne de bir partiye bağlı örgütlenme olan her Entelektüel Enternasyonal için söz konusu olması gereken bir durumdur. Kibir ya da tembellik nedeniyle her zaman onaylayan birkaç "büyük isim" in gösterişli manifestoları, süslü destekleri... hayali, zayıf ve işe yaramaz var oluşlarla sonuçlanır. Yaşamın bu yapmacık görünümü bile örgütlenmenin sürekliliği... ve ücretlerle ilgilenen bir bürokrasi olmadan devam etmeyecektir. Bu bürokrasi, kurucuları yorulup geri çekildiğinde, üye listesini iyi kötü okuma yazma bilip de kendini yazar sanan binlerce insanla doldurarak yönetimine uzun bir süre devam edecektir.

Bu, davaya ne şekilde yararlı olabilir?

Bu nedenle, bu maceraya katılan arkadaşlarımızın, elli yıllık bir zamanın ardından Mihail Bakunin'in Özgürlük ve Barış Birliği Kongresi'ndeki tavrını tekrarlayacaklarına inanıyorum. Barış ve özgürlüğün işçilerin sosyal adalet mücadelesi olmadan güvence altına alınamayacağını söyleyen Bakunin, Kongredeki devrimci sosyalist azınlıkla birlikte bir Entelektüeller Enternasyonal niteliğindeki Birlikten ayrıldı ve Enternasyonal İşçi Birliğine katıldı...(17)

20. ANARŞİZM, SOSYALİZM VE KOMÜNİZM

Anarşistlerle sosyalistlerin, tarihsel evrim ve bu evrimin yarattığı devrimci kriz kavramları konusunda her zaman ciddi bir görüş ayrılığı içinde oldukları ve bu nedenle insanların

özgürlüğe kavuşmaları için zaman zaman ortaya çıkan fırsatları değerlendirmekte neredeyse hiç anlayamadıkları bir gerçektir.

Ama bu sadece küçük ve önemsiz bir anlaşmazlıktır. Aceleci sosyalistler her zaman var olmuştur, tıpkı ağır adımlarla ilerlemek isteyen anarşistler olduğu gibi; hatta devrime hiç inanmayan anarşistler de vardır. Önemli, temel anlaşmazlık oldukça farklıdır: Sosyalistler otorite yanlısı, anarşistler ise özgürlük yanlısıdır.

Sosyalistler iktidar ister, iktidarın barışçıl yollarla ya da şiddet yoluyla elde edilmiş olması onlar için hiç önem taşımaz; ve iktidara geldiklerinde ister diktatörce olsun, isterse de demokratik yollarla, programlarını halka dayatmak isterler. Buna karşın anarşistler, yönetimin zarardan başka bir şey getirmeyeceğini, doğası gereği ya mevcut bir ayrıcalıklı sınıfı savunacağını ya da yeni bir ayrıcalıklı sınıf yaratacağını ileri sürerler; anarşistler, mevcut yönetimde yer almayı istemezler; özgürlüğü bir gerçeklik olduğu kadar mümkün de kılan ekonomik araçlara kuşkusuz herkesi sahip kılacak ve herkesi özgür kılacak deneyimin sonucu olan insanlar arası kardeşliğin daha iyi biçimlerine doğru bir gelişimin yolunu açmak istediklerinden, kendi fikirlerini ve çıkarlarını başkalarına dayatma gücü olan tüm örgütleri ortadan kaldırmaya çalışırlar.

Rusya'da yaşananlardan ve hâlâ yaşanmakta olanlardan [1921] sonra, bugün bile sosyalistlerle anarşistler arasındaki tek farkın devrimin yavaş ya da hızlı bir şekilde gelişmesini istemeleri olduğunu düşünen insanların hâlâ var olması inanılmaz görünüyor.⁽¹⁸⁾

Sosyal demokrat parti... İtalya'da halk arasında devrimci ruhun yozlaşmasının ve bizim hatalarımızın bir sonucu olarak doğdu; ve bizler geçmişteki başarısızlıklarımızdan ders alarak, kitleler arasında aktif roller üstlendiğimizde ve İtalyan halkında devrimci bir ruh yaratmayı başardığımızda, bu parti ya ortadan kalkacaktır ya da yalnızca siyasetçilerin bulunduğu küçük bir parti konumuna gelecektir.

Sosyal demokratlar eğer bu "bir anarşistin itirafları"ndan

faydalanmaya çalışırlarsa hata yaparlar, çünkü biz, eski devrimci ekollerin tümünde ortak olan hatalarımızı büyük ölçüde Marksist teorilere borçluyuz; biz anarşistlerin Marksist teorilere Marksist olduğunu iddia edenlerden (büyük olasılıkla Marx da dahil) daha az ortodoks ve daha mantıklı bir şekilde katıldığımız zamanlar oldu, fakat kendimizi Marksizmin yanlılarından kurtardığımız gibi, bu teorilere de artık gerek duymuyoruz.⁽¹⁹⁾

İtalya'da propagandamıza başladığımız 1871'den bu yana kendimizi hep *sosyalist-anarşistler* olarak adlandırdık. Sohbetlerde kendimizi sadece anarşist olarak da adlandırdık, çünkü anarşistlerin sosyalist oldukları anlaşılıyordu; tıpkı ilk zamanlarda İtalya'daki tek sosyalist bizlerken kendimizi sadece sosyalist olarak adlandırdığımızda sosyalistlerin anarşist olduklarının genellikle anlaşılması gibi. Anarşi ile sosyalizmin temelde aynı anlama sahip iki kelime olduğuna her zaman inandık, çünkü politik özgürlük (yönetimin ortadan kalkması) sağlanmadan ekonomik özgürlüğe (mülkiyetin ortadan kalkması) ulaşmak mümkün değildir - ekonomik özgürlük sağlanmadan da politik özgürlüğe ulaşamaz.⁽²⁰⁾

Sosyal demokratlar devletin, hükümetin; egemen sınıfın politik organından başka bir şey olmadığı prensibinden yola çıkarlar. Kapitalist bir toplumda devletin; kapitalistlerin çıkarlarına hizmet etmesinin ve onlara işçileri sömürme hakkını vermesinin zorunlu olduğunu; fakat sosyalist bir toplumda, özel mülkiyet ortadan kalktığında, ekonomik ayrıcalıkların yok olmasıyla birlikte sınıf ayrımının ortadan kalkacağını ve böylece devletin herkesi temsil edeceğini, toplumun tüm bireylerinin sosyal çıkarlarını temsil eden tarafsız bir organ olacağını söylerler.

Burada bir sorun ortaya çıkar. Eğer yönetimin zorunlu olarak ve daima üretim araçlarına sahip olanların bir aracı olduğu doğruysa, kapitalizmin ortadan kaldırılması amacıyla kapitalist rejimin içinden çıkan bir sosyalist devlet mucizesi nasıl gerçekleşebilir? Bu, Marx ve Blanqui'nin istediği gibi, devrimci araçlarla dayatılan bir diktatörlük yoluyla,

yani kolektivitenin çıkarlarının temsilcisi olarak devlet yararına özel mülkiyete el koyulmasını emreden ve zorla kabul ettiren devrimin, güç gösterisi yoluyla mı olacaktır? Ya da görünüşe göre tüm Marksistlerin ya da çağdaş Blanquistlerin inandığı gibi genel oylarla parlamentoya seçilen bir sosyalist çoğunluk yoluyla mı? Ekonomik olarak boyun eğen sınıfın, egemen sınıfların mülklerini kamulaştırmasına bir hamlede mi ulaşılacak, yoksa mülk sahiplerini ve kapitalistleri yavaş yavaş tüm ayrıcalıklarının ellerinden alınmasını kabul etmeye zorlayarak ağır ağır mı ilerlenecektir?

Tüm bunlar, Marksistlerin temel dogması olan "tarihsel materyalizm" teorisi ile tuhaf bir çelişki içinde görünmektedir...⁽²¹⁾

"Komünizm anarşizme giden bir yoldur." Bu, bolşeviklerin teorisidir; Marksistlerin ve otoriter sosyalistlerin tüm ekollerinin teorisidir. Hepsi de anarşizmin yüce bir ideal, tüm insanları harekete geçiren ya da harekete geçirmesi gereken bir hedef olduğunu kabul eder, ama hepsi de insanları, doğru olduğunu savundukları yolu kabul etmeye zorlamak için hükümet olmak ister. Buna karşın anarşistler, anarşinin komünizme... ya da başka bir yere giden bir yol olduğunu söylerler.

Anarşizmden önce -yani politik ve ekonomik özgürlüğe tamamiyle ulaşmadan önce- komünizmi başarmak, (Rusya'da olduğu gibi) nefret edilen tiranlığı insanlara burjuva rejimini özlettirecek kadar sağlamlaştırmak ve daha sonra (Rusya'da olacağı gibi) tahammül edilebilir bir sosyal yaşam örgütlemenin imkânsızlığının bir sonucu ve "latin ruhu"nun bir ayrıcalığı olmayan özgürlük ruhunun bir tepkisi olarak, kapitalist sisteme dönmek demektir. Bunu söylediğim için *Komünistlerin* beni düşüncesizce suçlamaları çok saçma ama Rusya'da harekete geçmek için insan ruhuna duyulan ihtiyaç İtalya'dakinden az değildir.

"İnsanlar" adına insanları bir sınıfın çıkarları için baskı altına alan demokratik yalandan nefret ediyoruz; bununla birlikte, "proletarya" adına emekçilerin yaşamlarını ve tüm

güçlerini, sahip olduğu gücü ebedileştirecek ve sonunda kendi çıkarı için kapitalist sistemi yeniden kuracak, sözde bir komünist partinin ellerine teslim eden diktatörlükten ise daha fazla nefret ediyoruz.⁽²²⁾

F. Engels, muhtemelen anarşist eleştiriye karşılık vermek için, sınıflar ortadan kalktığında devletin varlık nedeninin de ortadan kalkacağını ve insanların yönetiminden eşyaları yöneten bir güce dönüşeceğini söylerken açıkça kelimelerle oynamaktadır. Eşyalar üzerinde gücü olanın insanlar üzerinde de gücü vardır; üretime hükmeden, üreticilere de hükmeder; tüketimi belirleyen tüketicilerin de efendisidir.

Sorun şu; eşyalar ya ilgili gruplar arasında özgür bir anlaşma temelinde yönetilir, ve bu anarşidir; ya da yönetenlerin yaptığı kanunlara göre yönetilir, ve bu da hükümettir, devlettir ve bir tiranlığa dönüşmesi kaçınılmazdır.

Bu, falanca kişinin iyi niyeti ya da iyi dileği sorunu değildir, durumun kaçınılmazlığı ve belirli şartlarda insanın genel olarak geliştirdiği eğilimler söz konusudur.⁽²³⁾

Anarşistler ile devlet yanlısı komünistler arasındaki farklılığın gerçek temeli nedir? Biz özgürlük taraftarıyız; düşünce, eylem ve örgütlenme özgürlüğünün eksiksiz olması taraftarıyız. Biz, herkes için özgürlük istiyoruz ve bu nedenle özgürlük hakkını kullanan kişi, şüphesiz başkalarının özgürlüğüne saygı göstermelidir; aksi takdirde bir tarafta baskı olacak, diğer tarafta ise direnme ve isyan hakkı doğacaktır.

Fakat devletçi komünistler, özgürlüğü anlama ve bütün insanların bekledikleri ya da beklemleri gereken değere saygı gösterme yetisine tüm diğer otoriter sistem yanlılarından daha az sahiptirler. Eğer biri onlara özgürlükten bahsederse, onu, kardeşlerini baskı altında tutma ve sömürme özgürlüğünün kabul edilmesini istemekle ya da en azından bu isteğine hoşgörü beklemekle suçlarlar. Savunma ihtiyacı sınırlarını aştığında şiddete karşı çıktığınızı söylerseniz, şiddetin tüm otorite yanlısı sistemlerin temeli, şiddetin reddedilmesinin ise anarşizmin temeli olduğunu anlamaksızın sizi... pasifizme suçlarlar.⁽²⁴⁾

monarşi, kapalı bir kastın ayrıcalıklarının kabul etmeye zorlamak için başvurulacak en uygun politik biçimdir; ve bu nedenle, hangi şartlar altında ortaya çıkmış olursa olsun her aristokrasi, açıkça ya da gizlice, monarşik bir rejim kurma eğilimi gösterir; tıpkı her monarşinin, her şeye gücü yeten bir aristokrasi yaratma ve bunu sürdürme eğiliminde olması gibi. Parlamenter sistem, yani cumhuriyet (çünkü anayasal monarşi aslında parlamento işleviyle monarşinin ve aristokrasinin geçmiş rahatsızlıklarının karışımı olan bir ara sistemdir), burjuvaziye en uygun sistemdir; ve her cumhuriyet, bir burjuvazi oluşturma yönünde eğilim gösterir; diğer taraftan burjuva sınıfı samimi olarak ya da görünüşte daima cumhuriyetçidir.

İnsan ilişkilerinde dayanışma ilkesinin gerçekleştirilmesine en kolay uyarlanabilen politik biçim hangisidir? Bizi sosyalizmin kesin zaferine ulaştıracak en emin metot nedir?

Bu soruya kesin bir cevap vermek elbette imkânsız, çünkü bu soruya yanıt aramak, var olmayan bir şeyle meşgul olmaktadır; ayrıca mantıklı çıkarımlarda bulunmak için deneyimlere dayanan kanıtlara ihtiyaç vardır. Bu nedenle, başarıya ulaşmak için en büyük olanakları sunduğu düşünülen çözümle yetinilmesi gerekiyor. Fakat, bir tarihsel tahmin sorunu olduğunda insanın ruhunda sürekli mevcut olan, yeni gerçeklere ulaşmak için insan beyninde daima açık bırakılan bir kapıya benzeyen şüphe unsuru; bizimle aynı amaca sahip olup da farklı bir yol izleyen, bununla birlikte faaliyetlerimizi ya da kendi yolumuzu seçip bu yolu azimle takip etmemizi engellemeyenlere karşı daha hoşgörülü ve daha uyumlu olmamızı sağlamalıdır.

Sosyalizmin temel özelliği, toplumun tüm üyelerine eşit biçimde uygulanmasıdır. Bu nedenle, hiç kimse üretim araçlarına el koyarak başkalarının emeğini sömürecek konumda bulunamaz; ve hiç kimse kaba kuvvete başvurarak ya da ayıplama gelmek üzere politik iktidara sahip olarak kendi steğini başkalarına zorla kabul ettiremez. Ekonomik sömürü ve politik tahakküm, aynı şeyin -insanın insana boyun eğ-

mesinin- sürekli etkileşim içinde bulunan iki görünümüdür.

Sosyalizme ulaşmak ve sosyalizmi sağlamlaştırmak için sömürü ve tahakküm kaynağı olamayacak, birey ve grupların ilgi ve tercihlerine kolayca uyum sağlayacak bir örgütlenme biçimine ulaştıracak bir yola ihtiyaç duyulacaktır. Bu yo. *diktatörlük (monarşi, Sezarizm vb.)* olamaz, çünkü diktatör lük bir ya da birkaç kişinin irade ve zekâsını herkesinkinder üstün tutar; koşullardaki farklılıklara rağmen evrensel kuralları herkese dayatma eğilimi gösterir; boyun eğmeyenler itaate zorlamak için silahlı bir kuvvet yaratır; halk ile iktidara en yakın olanlar arasında rekabet ortamı doğmasına neden olur ve bu, ya başarılı bir isyanla ya da mülk sahib olan egemen sınıfın daha fazla güçlenmesiyle sonuçlanır *Parlamentarizm (demokrasi, cumhuriyet)* de iyi bir yol gib: görünmemektedir; çünkü parlamentarizm de birkaç kişinin isteğini herkesin isteğinin yerine koyar ve bir taraftan diktatörlükten biraz daha fazla özgürlük tanırken, diğer taraftan daha çok yanılısama yaratır, hayali bir kolektif fayda adına tüm gerçek faydaları hiçe sayar; seçimler ve oy yoluyla tek tek insanların isteklerini görmezden gelir.

Geriye özgür örgütlenme kalıyor; aşağıdan yukarıya, basitten karmaşığa, özgür anlaşma yoluyla üretim ve tüketim birlikleri federasyonu yoluyla özgür örgütlenme; yani, *anarşi*. Ve bizim tercih ettiğimiz yol budur.

Bizim için *sosyalizm* ve *anarşi* ne zıt ne de eşit terimlerdir; bu terimler birbirine sıkı sıkıya bağlıdır, tıpkı amaçları zorunlu araçlara ya da maddenin kendini oluşturan parçalara bağlı olması gibi.

Anarşisiz sosyalizm, yani devlet sosyalizmi, desteklesir diye tasarlanmış örgütlenmeler tarafından tahrip edileceği için bize imkânsız görünüyor. Sosyalizmsiz anarşinin de böyle bir durumda güçlü olanın tahakkümünü kurmaya hizmet edeceğini ve dolayısıyla bu hakimiyeti, yönetimin kurulmasını olanaklı kılacak şekilde sağlamlaştıran örgütlenmey: harekete geçireceği için aynı derecede imkânsız olduğunu düşünürüz. (25)

21. ANARŞİSTLER VE POLİTİK BİRLİKTE YAŞAMANIN SINIRLARI

“Özellikle İtalya’ya dönüşümden [1919] bu yana her yerde ve her zaman, emekçilerin mutluluk ve özgürlüğe ulaşmasını olanaklı kılacak gerçek ve sürekli sonuçlara ulaşma konusunda bir amaç birliğinin anlaşmazlıklarımıza rağmen mümkün olduğunu sürekli ifade ettim. Bu birliğin yalnızca mümkün olduğunu yinelemekle yetinmedim, aynı zamanda zorunlu olduğuna inandığımı da belirttim.”

“Bunun devrim için zorunlu olduğunu mu söylemek istiyorsunuz...”

“Kesinlikle! Eğer biz anarşistler devrimi kendi kendimize başarırız ya da sosyalistler başarır, her birimiz bağımsız olarak hareket etme ya da belki de mücadele etme rahatlığına sahip olabiliriz. Fakat sosyalistler ve anarşistler tüm halkın sempatisini kazanmış görüneler de sayıca azınlıktadırlar; devrim, tüm proletarya, tüm halk tarafından yapılacaktır. Birlik olma imkânı olan yerde dahi ayrı olmanın; emekçileri bölmek ya da sempatilerini azaltmak; ayrıca, devrimin esası olan ve hem sosyalistlerin hem de anarşistlerin ortak sosyalist yolunu izlemelerini engellemek olacağını düşünüyoruz. Farklılıkları gözümüzde büyütmeden, özellikle bizleri birleştirebilecek ve [mevcut] durumun tüm avantajlarından faydalanarak devrim yapmamıza yardım edecek tüm gerçekliklerle ve tüm amaçlarla ilgilenmek, devrimcilerin, özellikle anarşist ve sosyalistlerin görevidir.”⁽²⁶⁾

Sandomirsky, Birleşik Cephe yanlısıdır. Eğer özgürlükçü bir devrimin yararına olacaksa ben de bundan yanayım.

Bu arada, bolşeviklerin devrimci kapasitesine hiç inancım kalmamasına rağmen, Amerikalı cellatların, İspanyol işkencilerin ya da İtalyan gardiyanların seviyesine ve hatta bu seviyenin de altına düşmeyeceklerini ve yapabilecekleri en küçük şeyin, işkencelere son vermek ve anarşistlerle diğer politik mahkûmları özgürlüklerine kavuşturmak olduğunu anlayacaklarını düşünüyor ve bunu umut ediyorum.⁽²⁷⁾

Boyun eğemeyeceğimiz tek şey, mevcut kurumları daha az ortadan kaldırırsa bile faşizmdir. Bu nedenle, anarşist olmasalar bile bizimle kısa vadede aynı amaçlara sahip olanlarla birleşmeliyiz, aksi taktirde faşistlerin, hükümetin de göz yummasıyla ülkede terör estirme serbestliğine sahip olmasına veya monarşinin rahatça yönetmeye devam etmesine izin vermeliyiz.

Fakat "devrimci ittifaklar"da bir taraf daima "ihanet" eder. Muhtemelen bir taraf. Ama biz pasif kalıp yok olma noktasına gelerek kendimize ihanet etmektense, başkalarının bize ihanet etmesi tehlikesiyle karşı karşıya kalmayı tercih ederiz.

İhanetler bile tümüyle yararsız sayılmaz, çünkü bunlar emekçilere kimin kendileriyle birlikte olduğunu; devrimcilere ise, kimlerin gerçekten devrim yapmak istediğini gös terir.⁽²⁸⁾

Geçtiğimiz yıllarda, ortak eylem düşüncesiyle çeşitli öncü partilerle yakınlaştık ve hep hayal kırıklığına uğradık. Bu nedenle kendimizi tecrit etmemiz ya da "saf olmayan" ilişkiler kurmaktan kaçınarak, gereken güce sahip olduğumuzda kendi eksiksiz programımız adına yalnız hareket etmemiz mi gerekiyor? Hayır, sanmıyorum.

Devrimi tek başımıza yapamayacağımız için... eylemde bulunmaya hazır olanlara destek olmalıyız; sonunda kendimizi yalnız ve ihanete uğramış halde bulma riski olsa bile.

Fakat başkalarına destek sağlarken, yani gücümüzü başkalarıyla birleştirirken, eylem için karşımıza çıkan her fırsatı değerlendirirken, her zaman kendimiz olarak kalmalı ve etkimizi hissettirmeye çalışmalıyız ya da en azından gücümüzle doğru orantılı bir etkiye sahip olacak konumda bulunmalıyız.

Bu amaca ulaşmak için aramızda anlaşmaya varmamız ve çabalarımızı mümkün olduğunca etkili bir şekilde koordine etmeye ve örgütlemeye çalışmamız gerekmektedir.⁽²⁹⁾

Ortak düşmana karşı yararlı bir işbirliğinin pratikte nerece bitirileceğini ve en zayıf grubun amaçlarından vazgeçmesir

meden olacak birleşmenin nerede başladığını kesin olarak belirlemek elbette çok zordur...

Devrimci eylemde, kendimizi bir taraftan cumhuriyetçilerin yanında bulurken, diğer taraftan kendi devletlerini, liktatörlüklerini kurmayı beklemeksizin, önce devrimci yollarla burjuvaziyi çökertmeye hazırlanan komünistlerle, burjuvazinin mülksüzleştirilmesi konusunda anlaşmaya varabiliriz. Fakat bu, cumhuriyetçi ya da Devlet yanlısı komünistler olmamız için sebep değildir.⁽³⁰⁾

Düşmanı tek başımıza yok etme gücüne sahip olmadığımızla, ortak bir düşmanla savaşma zorunluluğunu paylaştığınız anarşist olmayan gruplarla işbirliği ilişkileri kurabiliriz; fakat bir parti güç kazanarak yönetime geçtiğinde, bu gruplarla aramızda düşmanlıktan başka hiçbir ilişki olamaz.

Bir yönetimin -var olduğu sürece- mümkün olduğunca baskısız olmasını tercih ederiz; ne kadar az baskıcıysa o kadar iyidir.

Fakat özgürlük, görece bile olsa, yönetime yardım ederek leğil, halkı çok fazla baskı altında tutmanın sonucu ortaya çıkacak tehlikeleri hissettirerek kazanılır.⁽³¹⁾

Ortak düşmanın fiziksel gücünü yok etmek için devrim yapmak isteyen herkesin birlik kurmasını sağlamaya çalıştık, ama böyle bir birliğin sadece isyan eylemi süresince devam etmesi gerektiğini de çok açık bir şekilde belirttik. Biz bu işbirliğinin hemen ardından ve mümkünse ya da gerektiğinde isyan sırasında, yeni bir yönetimin ya da herhangi bir merkezi otoritenin ortaya çıkmasına karşı koyarak, halkı sosyal zenginliği ve üretim araçlarını ele geçirmeye teşvik ederek, onların çeşitli bölgelerdeki insanların istekleri ve gelişmeler temelinde günlük ilişkilerini düzenledikleri bir topluluk oluşturmalarına destek olarak, düşüncelerimizi gerçekleştirilmeye çalışırız.⁽³²⁾

Ben, sosyal problemlerin "tek çözüm"ü olduğuna inanmıyorum; sosyal var oluş, bulunulan yere ve zamana göre farklılıklar gösterdiği için, aynı yolda binlerce farklı çözüm olduğuna inanıyorum.

Eğer herkes aynı düşüncelere, aynı ihtiyaçlara sahip olsaydı, aynı şartlar altında yaşasaydı, her kurum, proje ya da ütopya, insanın hoşnutsuzluğu probleminde iyi birer çözüm bulabilirdi. Fakat böyle bir düşünce birliği ya da benzer şartlar mümkün (ve bence arzu edilir) olmadığı için, sadece anarşistlerin bulunduğu bir dünyada yaşamadığımızı ve yakın bir gelecekte de yaşayamayacağımızı unutmuyarak, içinde bulunduğumuz durumu düzeltmeye ve gelecek için düşündüğümüz projeleri uygulamaya çalışmalıyız. Gelecekte uzunca bir süre boyunca küçük bir azınlık olarak kalacağız. Kendimizi tecrit etmemiz fiilen imkânsız, bunu başarsak bile bu, üstlendiğimiz sosyal görev ve ayrıca kişisel mutluluğumuz pahasına olacaktır. Bu nedenle, anarşist olmayan insanların arasında olabildiğince anarşistçe yaşamamızı sağlayacak ve propagandamızı yayıp fikirlerimizi uygulama olanakları sunacak yaşama yolları bulmalıyız.⁽³³⁾

ÇTLAR

- Il Risveglio*, 1-15 Ekim 1927.
Umanità Nova, 14 Mart 1922.
Umanità Nova, 13 Nisan 1922.
Umanità Nova, 6 Nisan 1922.
Umanità Nova, 13 Nisan 1922.
Umanità Nova, 6 Nisan 1922.
Pensiero e Volontà, 16 Nisan 1925.
Umanità Nova, 6 Nisan 1922.
Fedel, 30 Eylül 1922.
Pensiero e Volontà, 16 Şubat 1925.
Umanità Nova, 17 Mart 1920.
Umanità Nova, 28 Haziran 1922.
Pensiero e Volontà, 1 Nisan 1924.
Umanità Nova, 10 Ağustos 1922.
Umanità Nova, 20 Ekim 1921.
Pensiero e Volontà, 16 Mayıs 1925.
Umanità Nova, 20 Ekim 1921.
Umanità Nova, 3 Eylül 1921.
l'Agitazione, 23 Eylül 1897.
l'Anarchia, Ağustos 1897.
l'Agitazione, 15 Mayıs 1897.
Umanità Nova, 31 Ağustos 1921.
l'Agitazione, 15 Mayıs 1897.
Fedel, 28 Ekim 1923.
l'Anarchia, Ağustos 1896.
Umanità Nova, 1 Mayıs 1920.
Umanità Nova, 4 Mayıs 1922.
Umanità Nova, 25 Haziran 1922.
Umanità Nova, 26 Ağustos 1922.
Pensiero e Volontà, 1 Haziran 1924.
Pensiero e Volontà, 1 Ağustos 1926.
Umanità Nova, 25 Kasım 1922.
Pensiero e Volontà, 1 Mayıs 1924.

BÖLÜM V

22. ANARŞİST DEVRİM

Devrim yeni grupların, yeni toplumsal kurumların, yeni sosyal ilişkilerin yaratılmasıdır; ayrıcalıkların ve tekellerin ortadan kaldırılmasıdır; halkın, kendi geleceği için doğrudan ve bilinçli eylemlerde bulunarak maddi koşullarını ve mora düzeyini yükseltmesi ve toplumsal yaşamı yenilemesi için ihtiyaç duyulan yeni bir özgürlük, adalet ve kardeşlik ruhudur. Devrim, tüm kamu hizmetlerinin, buralarda çalışanlarca, kendilerinin ve halkın yararına yeniden düzenlenmesidir. Devrim, tüm halk hizmetlerinin, halkın ve bu hizmetleri verenlerin yararına örgütlenmesidir; Devrim, tüm zorlayıcı bağların ortadan kaldırılması; bölge, komün ve grupları özerkliğidir; Devrim, bireysel ve kolektif çıkar ve kardeşlik isteğinden, üretim ve savunma ihtiyacından doğan özgür federeasyondur; Devrim, insanlar arasında var olan tüm fark düşünceler, istek ve beğenilere dayanan sayısız özgür gruba oluşumudur; Devrim, herhangi bir yasama gücüne sahip olmaksızın, uzaktaki ve yakındaki tüm insanların ilgi ve isteklerini öğrenerek koordine eden, insanları bilgilendirerek onlara önerilerde bulunarak ve örnek olarak hareket eden binlerce bölgesel, komünal, yöresel ve ulusal temsil grubunun oluşması ve ayrışmasıdır. Devrim, olguların potansiyel kanıtlanan özgürlüktür - ve özgürlük devam ettiği sürece devrim de devam eder; yani başkaları, halkın yorgunluğundan, abartılmış umutlarını izleyen hayal kırıklığından, olaylanışlardan ve insani hatalardan faydalanarak askerler ya da paraş askerlerce desteklenen bir güç oluşturmada başarılı olup kanunlar yaparak hareketi ulaştığı yerde durdurana kadar; ve ardından gericiye başlar.⁽¹⁾

Öncelikle bilinçli bir azınlık tarafından yapılan bir devrim özgürlük ve mutluluk için gerekli çevre yaratılmazsa, birkaç bin yıl içinde dahi insanın mükemmelliğine ve anarşiye ulaşamaz.

şılamayacağı görüşünü, yanılmıyorsam anarşistlerin büyük çoğunluğu paylaşmaktadır. Bu nedenle devrimi mümkün olduğunca kısa süre içinde yapmak istiyoruz ve bunu başarmak için önümüze çıkan her elverişli durumu değerlendirerek tüm olumlu güçlerden yararlanmamız gerekiyor.⁽²⁾

Bilinçli azınlığın görevi; insanların ruhsal gelişimini sağlayacak ve eğitimini olanaklı kılacak bir şekilde çevreyi değiştirmek için her durumdan yararlanmaktır; yoksa, gerçek bir çıkış yolu olmaz.

Ve bugün halkı sefalet içinde yaşamak zorunda bırakan koşullar şiddet yoluyla sağlandığı için, şiddeti savunuyor ve buna hazırlanıyoruz. Biz bu nedenle devrimciyiz, biz "nefretle dolu, intikama susamış, gözü dönmüş insanlar" değiliz.⁽³⁾

Biz devrimciyiz, çünkü sosyal sorunları sadece devrimin, şiddete dayalı bir devrimin çözeceğine inanıyoruz.... Ayrıca devrimin iradi bir eylem olduğuna -bireylerin ve halkın iradesine bağlı olduğuna-; ve başarıya ulaşması için bazı nesnel koşullara ihtiyaç duyduğuna; yalnızca ekonomik ve politik güçlerin eylemi yoluyla yapılmasının zorunlu ya da kaçınılmaz olmadığına inanıyoruz.⁽⁴⁾

Milano'da jüriye [duruşmam sırasında] sadece felsefi anlamda değil, genel anlamda, isyancı anlamda da devrimci olduğumu söyledim; bunu söylememin nedeni, kendilerini devrimci olarak adlandıran fakat dünyayı -aşında devrimci başarılar için yolu açan- isyan ve şiddetin hiçbir şey kazandıramayacağı derecede büyük görenlerin düşünceleriyle kendi düşüncelerim arasındaki farkı açık bir şekilde belirtmek istememdi. Devrimi kıskırtmaya çalışmadığımı, çünkü böyle bir provokasyonu gerektiren bir durum olmadığını; öncelikle yapılması gerekenin, genel olarak arzulanan devrimi başarıyla sonuçlandırmak ve yeni tiranlıkların ortaya çıkmasına engel olmak için çabaların birleştirilmesi olduğunu ifade ettim; ama şartlar bir provokasyonu gerektirdiğinde bunu yapacağımı, gelecekte benzer bir durumla karşılaştığımda da provokasyon yapmaktan çekinmeyeceğimi söyledim.⁽⁶⁾

"Devrimi mümkün olduğunca kısa zaman içinde yapmak isti-

yoruz,” dediğimde, Colomer “Anarşiye mümkün olduğunca kısa zamanda ulaşmak istiyoruz” demenin daha akıllıca olacağını söyledi. Polemik açıdan güçsüz bir fikir! Biz, anarşinin ancak maddi engelleri ortadan kaldıracak bir devrimden sonra başarılabilmesine inandığımız için çabalarımızın öncelikle bir devrim yapma yönünde ve böylece anarşi yönünde olması gerektiği gayet açıktır... Mümkün olan tüm yollarla devrimi provoke etmemiz gerektiğini ve bir devrim sürecinde de birer anarşist gibi davranmamız, yani otorite yanlısı tüm rejimlere karşı çıkararak mümkün olduğunca programımıza sadık kalmamız gerektiğini binlerce kez tekrar ettim. Ve anarşistlerin, sayısal güçleri çerçevesinde, kazanılan özgürlüğün artan avantajlarından yararlanarak, geleceğin yolunu açmak için en iyi ve en uygun olduğunu düşündükleri işbirliğini ve sosyal yaşam biçimlerini gerçekleştirmek üzere moral ve teknik olarak hazır olacaklarını umuyorum.⁽⁶⁾

Biz, “devrim yapmadan önce halkın anarşist olmasını beklemek” istemiyoruz; çünkü öncelikle onları birer köle durumunda tutan kurumlar ortadan kaldırılmadıkça asla anarşist olamayacaklarına inanıyoruz. Etkili bir güç kazanmak ve sosyal organizmalarda köklü değişiklikler yapma görevimizi halkın doğrudan eylemiyle başarmak için onların desteğine ihtiyaç duyduğumuzdan, onlarla yakınlaşmalı, onları oldukları gibi kabul etmeli ve içinde buldukları konumdan “mümkün olduğunca öteye gitmeleri için onları teşvik etmeliyiz”. Tabii eğer ideallerimizi başarmak için çalışmayı gerçekten istiyorsak ve sadece entelektüel gururumuzun tatmini için çölde vaaz vermekten rahatsızlık duyuyorsak.

“Yeniden yapılanma delisi” olmakla suçlandık; bize “devrimin geleceği”nden bahsetmemizin anlamsız olduğunu, çünkü devrimin tüm sosyal yaşamda çok büyük bir değişiklik olduğunu ve bunun çoktan başlamış olduğunu ve gelecek yüzyıllar boyunca devam edeceğini söylediler.

Tüm bunlar kelimelerin yanlış kullanımından başka bir şey olamaz. Eğer devrim bu anlamda ele alınırsa gelişmeyle, yaşamın tarihsel görünümüyle eşanlımlı olacaktır; eğer isteklerimiz gerçekleşir ve anarşi dünyanın her yanında zafere

ulaşırsa, tarih boyunca var olan iniş ve çıkışlarla dolu binlerce değişim son bulacaktır. Devrim bu anlamda ele alındığında bütün insanların devrimci olduğu söylenebilir. Eğer yüzyılları argüman olarak getirirseniz, herkes söylediklerimize katılır.

Ama biz devrimden söz ettiğimizde, kitleler devrimden öz ettiğinde, tarih içinde devrime gönderme yapıldığında sadece *isyanın zaferi* anlaşılır. Kitleleri itaate zorlamak için iziksel güç kullanan iktidar grupları var olduğu sürece isyan orunlu olacaktır. Ve halk özgür ve barışçıl gelişmeler sağlanmak için gereken bu zorunlu koşulların asgarisini elde edip, alimce mücadeleler ve boş yere çekilen ıstıraplar olmaksızın n asil amaçlarına doğru ilerlemeyi başarana kadar daha pek çok isyan olacağı açıktır.⁽⁷⁾

Biz devrimle sadece isyana dayanan eylemleri kastetmiyoruz; isyan zorunlu olmakla birlikte (mevcut rejimin bir dış tüce ihtiyaç duymaksızın yıkıldığı en umulmadık durumlar hariç), zorba bir devletin yerine bir başkasını getirmeye hizmet ettiğinde verimsiz olacaktır.⁽⁸⁾

Eski rejimi elinden geldiğince ortadan kaldırarak yerine yeni durumlar koyan devrimci eylemle, devrimi durduracak ve labildiğince çok devrimci başarıyı engelleyecek bir yönetim rasındaki ayrım açık bir şekilde belirlenmelidir.

Devrimin sonucu olan tüm gelişmelerin, -yasal kabul dilen bir yönetimin olmadığı ya da devrime karşı koyamayacak kadar zayıf olduğu- halkın coşkunluk dönemlerinde sağ andığımız tarih bize öğretti. Ama yönetim oluşturulduğunda ericilik başlar, eski ve yeni ayrıcalıklı sınıfların çıkarlarına hizmet eder ve kitlenin elde etmeyi başardığı her şeyi elinden eri alır.

O halde bizim görevimiz, her fırsattan ve tüm uygun güç erden yararlanarak devrim yapmak ve başkalarının devrim apmasına yardım etmektir; devrimi yapıcı ve yıkıcı rolleriy e mümkün olduğunca geliştirmek ve herhangi bir yönetimin lışumuna, onu görmezden gelerek ya da kapasitemizin sını arını zorlayarak onunla savaşıma yoluyla karşı koymaktır.

Cumhuriyetçi bir Anayasayı da şu anda reddettiğimiz parlamenter monarşi gibi reddedeceğiz. Ama insanların istediği buysa, biz onu engelleyemeyiz; hatta [monarşinin] restorasyon çabalarına karşı verdikleri mücadelelerde bazen onların yanında olabiliriz; fakat bizim gibi düşünen ve düşüncelerini sözle ya da eylemle yaymak için devletin baskı ve himayesinden uzakta yaşamak isteyenler için tam özgürlük isteyecek ve bunu talep edeceğiz. Evet biz devrimciyiz; ama her şeyden önce anarşistiz.⁽⁹⁾

1. Tüm politik güçlerin yok edilmesi, proletaryanın ilk görevidir.

2. Sözde bu güçlerin yok edilmesi için kurulan ve geçici bir devrimci politik güç olduğu iddia edilen herhangi bir örgütlenme bir kandırmacadan başka bir şey olamaz; ve böyle bir örgütlenme proletarya için, tüm mevcut yönetimler kadar tehlikeli olacaktır.

3. Sosyal devrimin başarıya ulaşması için tavizde bulunmayı reddederken, dünya emekçileri burjuvazinin siyaset çatısı dışındaki devrimci hareket içinde güçlü bir dayanışma sağlamalıdır.

Bu [anarşist] ilkeler, [1872'de St. Imier Kongresi'nde Bakunin'den esinlenilerek ifade edildiği şekliyle] bize doğru yolu göstermeye devam etmektedir. Bu ilkelerle çelişen yolda hareket etmeye çalışanlar yok oldular, çünkü nasıl tanımlanırsa tanımlansın devlet, diktatörlük ve parlamento halk sadece köleliğe götürebilir. Şimdiye kadar edindiğimiz tecrübeler bunu gösteriyor. Biz ve tüm anarşistler için olduğu kadar St. Imier delegeleri için de ekonomik ayrıcalıklar eş zamanlı olarak yok edilmeden politik gücün ortadan kalkmasının imkânsız olduğunu söylemeye gerek yok.⁽¹⁰⁾

Ayrıcalıkları savunmak ve tüm gerçek sosyal gelişimler önlemek üzere var olan fiziksel güçleri yok etmek için devrimci ihtiyaç duyulduğunu düşünenlerin -bu düşüncüyü berde paylaşıyorum- çoğu tek önemli şeyin isyan olduğuna inanırlar ve karşılığında, muhtemel yanıt olarak gerici şiddet bulacak kısır bir şiddet eylemi olarak kalmasını engellemel

için yapılması gerekenleri görmezden geldiler. Bu yoldaşlar, örgütlenmenin tüm pratik sorunlarının, gıda dağıtımı için alınacak önlemler sorununun, günümüzde bir önemi olmadığını düşünmektedirler; bu yoldaşlara göre bunlar, kendi kendine ya da bizden sonrakiler tarafından çözülecek sorunlardır... Bununla birlikte vardığımız sonuç şudur: Sosyal yeniden örgütlenme, düşündüğümüz her şeyi bugünden gerçekleştirmemizi gerektiren bir şeydir ve eski örgütlenme yıkıldığına göre, daha insanca ve gelecekteki gelişimlere daha kolay uyarlanabilecek bir sosyal örgütlenme kurulmalıdır. Bir başka tercih de bu sorunları "liderler"in düşünmesidir ki, bu durumda tıpkı önceki yönetimler gibi insanların özgürlüğünü elinden alarak ve onların çeşitli asalak ve sömürücüler tarafından baskı altında tutulmasına izin vererek, halka, sağladığı yetersiz ve kötü hizmetleri ödettiren bir devlet yaratmış oluruz.⁽¹¹⁾

"Jandarma"yı ve tüm zararlı sosyal kurumları ortadan kaldırmak için onların yerine neler koyacağımızı bilmeliyiz; hem de yakın ya da uzak gelecekte değil, derhal, yıkıma başladığımız gün. Kimi bu kurumları fiilen ve sürekli olarak ortadan kaldırırken, kimisi de onların yerine başkasını koyar; kısa zamanda çözülmesi gereken problemin çözümünü ileri bir tarihe ertelemek, ortadan kaldırılması amaçlanan kurumlara geçirdikleri şoku atlatacak zaman vererek muhtemelen başka isimlerle, ama kesinlikle aynı yapıda yeniden teşkilatlanmalarına göz yummaktır.

Bizim çözümlerimiz yeterince geniş bir insan kitlesi tarafından kabul edilebilir ve biz anarşiye ulaşabiliriz ya da anarşiye doğru bir adım atmış oluruz; ya da çözümlerimiz anlaşılabilir veya kabul edilmeyebilir, ve o zaman da çabalarımız propaganda işlevini yerine getirmiş olur ve tüm halkın önüne yakın gelecekte işlerliği olan bir program uygulamaya koymuş oluruz. Fakat ne olursa olsun kendi çözümlerimiz olmalıdır: Geçici de olsa, deneyimler ışığında gözden geçirilmesi ve düzeltilmesi gerekse de, başkalarının çözümlerine pasif bir şekilde boyun eğmek ve kendimizi işe yaramaz ve güçsüz olup da halinden şikayet edenlerin yararsız

rolüyle sınırlandırmak istemiyorsak, kendi çözümlerimiz olmalıdır.⁽¹²⁾

Programımızın geçerli olduğuna inanan biz anarşistlerin, hareketi, ideallerimizin gerçekleştirilmesi yönünde yürütmek amacıyla dikkate değer bir etkiye sahip olmak için özel çaba göstermemiz gerektiğine inanıyorum; ama bu etkiyi başkalarından daha aktif ve daha etkili olarak edinmeliyiz. Bu etki, ancak bu yolla elde edildiğinde değerli olacaktır. Bugün çok iyi incelemeler yapmalı, çabalarımızı ortak amaç için birleştirmeli, düşüncelerimizi geliştirmeli ve yaymalıyız. İşçi hareketine katılarak, bu hareketin kapitalist sistemde mümkün olan küçük gelişmelere yönelik özel taleplerle sınırlandırılması ve bozulmasını engellemeli, hareketin tam bir sosyal değişim hazırlığına yardım etmesi için gerekenleri yapmalıyız. Örgütlenmemiş ve muhtemelen örgütlenemeyecek emekçi kitleler arasında çalışarak, içlerinde isyan ruhu, özgür ve mutlu bir var oluş için umut ve istek uyandırmalıyız. Devletin ve kapitalistlerin gücünü azaltmayı ve emekçilerin moral düzeyini yükselterek maddi koşullarını düzeltmeyi amaçlayan tüm hareketlerin başlamasına önayak olarak bu hareketleri desteklemeliyiz. Kısacası geleceğe ulaşmamızı olanaklı kılacak devrimci eylem için maddi ve manevi hazırlıklar yapmalı ve harekete hazır bulunmalıyız.

Ve yarın; devrimde, zorunlu fiziksel mücadelede aktif rol almalyız (eğer mümkünse başkalarından daha önce ve daha etkili bir şekilde); devletin tüm baskıcı güçlerini yok etmek ve emekçileri üretim araçlarını (toprak, madenler, fabrikalar, nakliyat vb.) ve tüm mevcut metayı ele geçirmeye, gıda ürünlerinin adil dağıtımını yapmak üzere örgütlenmeye teşvik etmeli ve mümkün olduğunca köklü değişiklikler yapmaya çalışmalıyız. Ayrıca bölgeler ve komünler arasında meta mübadelesini düzenlemeli, hem üretimi hem de halk için yararlı olan tüm hizmetleri yaygınlaştırmaya devam etmeliyiz.

Yeni otorite yanlısı grupların, yeni yönetimlerin ortaya çıkmasını -gerekliyorsa şiddete başvurup onlarla savaşarak-engellemek ve daha da önemlisi onları güçsüz kılmak için, mümkün olan her yola başvurarak, yerel koşul ve olanaklara

uygun bir şekilde, işçi birliklerini, kooperatifleri, gönüllü grupları, eylemde bulunmaya teşvik etmeliyiz.

Eğer devletin ve otorite yanlısı kurumlarının baskı organlarının yeniden oluşmasını önlemek için halktan yeterli destek yoksa devleti tanımayı ve onunla işbirliği yapmayı reddetmeli, taleplerini reddederek isyan etmeli, kendimiz ve tüm muhalif azınlıklar için tam otonomi ilan etmeliyiz. Kısacası, mümkünse açık isyan durumunda kalmalı ve mevcut yenilgiyi geleceğin başarısına dönüştürmek için hazırlıklar yapmalıyız...

Önemli olan şeyin plan, proje ve ütopyalarımızın zaferi olduğunu sanmıyorum; ne olursa olsun tüm bunların denemelerle doğrulanması gerekecek ve belki de sonuçta değiştirilmesi, geliştirilmesi ya da içinde bulunulan zaman ve mekânın maddi ve manevi koşullarına uyacak şekilde düzenlenmesi gerekecektir. Önemli olan, insanların, bütün insanların, ebedi köleliğin beyinlerine aşladığı sürü eğilimlerini, sürü alışkanlıklarını bırakarak özgürce düşünüp özgürce hareket etmeyi öğrenmesidir. Bu, anarşistlerin özellikle dikkat etmeleri gereken manevi özgürlük görevidir.⁽¹³⁾

Yönetim yıkıldığında ya da en azından etkisiz hale getirildiğinde, acil ihtiyaçları karşılamak, ayrıcalıkları ve zararlı kurumları ortadan kaldırarak gelecek için hazırlanmak ve bu arada bugün, sadece ya da özellikle egemen sınıfa hizmet eden yararlı kurumların tüm insanların yararına faaliyette bulunmasını sağlamak, insanların, özellikle girişimde bulunabilme ve örgütlenme yeteneği olanların görevi olacaktır.

İktidara gelme isteği duyan herkese ve çoğunluğun olası zorba yönetimine karşı özgürlüğün tedbirli muhafızları olmak anarşistlerin özel misyonu olacaktır.⁽¹⁴⁾

Rakiplerin fiziksel güçlerine karşı zafer kazanma problemi dışında, kazanılan zaferden sonra devrime hayat verme problemi olduğu konusunda hemfikiriz.

Kaosla sonuçlanma ihtimali olan bir devrimin gerekli olmayacağı konusunda da hemfikiriz.

Ama bu çok fazla büyütülmemeli; olası her problem için

burada ve şimdi, mükemmel bir çözüm bulmamız gerektiği ya da bulabileceğimiz düşünülmemelidir. Fazlasıyla sezinleme ve tespit etme gücünün olması istenmemelidir, çünkü anarşi için hazırlanmak yerine kendimizi ulaşılmaz rüyalara kaptırabilir, hatta belki de otorite yanlısı durumuna gelerek, bilinçli ya da bilinçsiz olarak özgürlük adına, insanları haki-miyetine boyun eğmeye zorlayan bir yönetim gibi davranmayı tasarlayabiliriz... Doğrusu, eğer kitleler kendileri için hareket edecek durumda değilse, ya da şartların zorlamasıyla böyle bir durumda olamıyorsa kitleleri kimse eğitemez; ve emekçilerin devrimci örgütlenmesi, yararlı ve zorunlu olsa da sınırsız bir alana yayılamaz: Eğer devrimci eylemin içinde ortaya çıkmıyorsa, ya hükümet tarafından boğulur ya da örgüt kendi kendini yozlaştırarak dağılır - ve her şeye yeniden başlanması gerekir.⁽¹⁶⁾

Eski devrimlerin anarşist devrimler olmadığı için işe yaramadığı ya da gelecekteki anarşist olmayan devrimlerin de işe yaramayacağı görüşünü kabul edemem. Ashnda ben, anarşinin kesin zaferinin şiddetle değil; yani, erken gelen bir ya da birkaç devrim, insanların manevi gelişimine, üretimin istek ve ihtiyaçlar düzeyine çıkarılmasına ve çelişen ilgilerin bağdaştırılmasına karşı çıkan askeri ve ekonomik engelleri ortadan kaldırdığında yavaş yavaş gelişerek geleceği görüşünü makul buluyorum.

Ne olursa olsun, eğer sayımızın azlığını ve halk arasındaki konumumuzu dikkate alırsak ve arzularımızı hakikatle karıştırmak istemiyorsak, gelecek devrimin bir anarşist devrim olmayacağını tahmin etmemiz gerekir. Bu nedenle, öncelikle düşünülmesi gereken şey, nispeten küçük ve yeterince hazırlanmamış bir azınlık olarak yer alacağımız bir devrimde neler yapmamız gerektiği ve neler yapabileceğimizdir... Fakat bununla birlikte, halk anarşiye hazır olmadığı için, anarşist özelliğimizden bir şey kaybetmemeye de özen göstermemiz gerekmektedir. Eğer onlar bir yönetim isterse, yeni bir yönetimin oluşturulmasını engellememiz pek olası bir durum değil; ama bu, insanları yönetimin işe yaramaz ve zararlı olduğuna ikna etmeye çalışmaktan vazgeçmemiz için

bir neden değildir; ayrıca bu, yönetimin bizim ve bizim gibi onu istemeyenler üzerinde baskı kurmasını engellemeye çalışmayacağımız anlamına da gelmez. Sosyal yaşamın ve özellikle ekonomik standartların yönetimin müdahalesi olmaksızın gelişmesini güvence altına almak için çaba göstermemiz gerekecektir. Bu nedenle, üretim ve dağıtımın pratik problemleriyle meşgul olmak için mümkün olduğunca hazır olmalı ve bu arada işi örgütlemeye en uygun kişilerin, işi yapanlar (herkes kendi mesleğinde) olduğunu da hatırlamalıyız.... Eğer yeni bir yönetimin oluşumunu engelleyemiyorsak ya da onu hemen ortadan kaldıramıyorsak, onu herhangi bir biçimde desteklemeyi reddetmeliyiz. Zorunlu askerliği ve vergi ödemeyi reddetmeliyiz. Ülke olarak itaatsizlik, otoritelerin her baskısına karşı sonuna kadar direniş ve herhangi bir emre karşı kesin ret.

Eğer kapitalizmi yıkamıyorsak, bağımsız bir var oluş için gerekli olan üretim araçlarını özgürce kullanma hakkını kendimiz ve tüm isteyenler için talep etmemiz gerekecektir.

Önerimiz olduğunda insanlara bu öneriyi sunmalı, eğer başkalarından daha fazla şey biliyorsak bunu onlara öğretmeli; bireyler arası anlaşmaya dayanan bir yaşam için örnek olmalı; herhangi bir yönetimin provokasyonuna karşı özerkliğimizi gerektiğinde ve olanaklı olduğunda şiddetle savunmalıyız... ama emir - asla.

Bu şekilde anarşiyi başaramayız, anarşiyi insanlara zorla kabul ettiremeyiz; ama en azından anarşinin başarılması yönünde hazırlanabiliriz.⁽¹⁶⁾

23. İSYAN

O halde bu devrim nasıl başarılacak?

Doğal olarak, yönetimin tüm sosyal değişimlere karşı olan silahlı güçlerini ve fiziksel engelleri ortadan kaldıran isyan eylemiyle başlanmalıdır.

Monarşik bir rejim altında yaşadığımız için, tüm anti-monarşik güçlerin isyan için birleşmesi istenir ve bu belki de kaçınılmaz olacaktır. Maddi ve manevi olarak mümkün oldu-

ğunca hazırlanmak; daha da önemlisi tüm ajitasyonlarda yararlanmak ve bunları yayarak kararlı hareketlere dönüştürmek; ve örgütler hazırlanırken halkın, gücünü tek tek hareketlerde tüketmesi tehlikesinden kaçınmak gerekmedir...(17)

Halk isyan edebilir ama bu isyanı teknik olarak hazırlamaz. Genel bir halk hareketini teşvik etmek için, ilgili olan herkesi olaylardan haberdar etmek üzere hızlı iletişim şebekesi yaratmayı sağlayacak tüm gerekli araç gerece sahip olan ve gizlilik andıyla özgür anlaşmaya katılan insan, par ve gruplara ihtiyaç vardır.

Örgütlenme görevinin resmi partiler dışında yürütülmesi gerektiğini söylememizin nedeni, bu partilerin illegal eylemlerin hazırlığı için gereken gizliliğe yer vermeyen görevleri olması; daha da önemlisi, günümüz partilerinde devrim tutkusu olduğuna inanmamamızdır.(18)

Her yeni fikir ve kurum, tüm gelişmeler ve her devrim, daha azınlıkların işi olmuştur. Bizim amacımız ve isteğimizi herkesin sosyal olarak bilinçli ve aktif olmasıdır; ama bu amacın başarılması için üretim araçlarından ve gelişim için gerekli tüm araçlardan herkesin yararlanabilmesi gerekir; bu nedenle, emekçileri tüm bu araçlardan yoksun bırakarak şiddetin, başka türlü davranılmayacağı için, şiddet yoluyla etkisiz hale getirilmesi zorunludur.

Doğal olarak "cüzi rakamlar", azınlık yeterli olmalıdır; bizim, karşımızdakilerin gücünü ya da koşulların lehimize veya aleyhimize olduğunu hesaba katmaksızın bir isyana başlatmak istediğimizi düşünenler yanlış hükümde bulunuyorlar. Geçmişte bunu yapabiliydik, yaptık da; başarıya ulaşma ihtimali hiç olmayan, önemsiz de olsa birkaç başkaldırı eyleminde bulunduk. Ama o günlerde gerçekten de bir avuç kadardık ve halkın bizden bahsetmesini istedik; çabalarımızı sadece propaganda amaçlıydı.

Şimdi artık propaganda için isyan edilmez; şimdi kazanabiliriz, bu nedenle kazanmak istiyoruz ve sadece kazanabileceğimizi düşündüğümüz zaman bu tür eylemler yapıyoruz;

Elbette yanılıyor olabiliriz; yaratılışımız yüzünden, meyve râlâ yeşilken olgun olduğuna inanabiliriz; ama sürekli bekeme taktiği izleyen ve yeşil bir meyveyi koparmaktan korkarak tüm ürünün çürüyüp gitmesine izin verircesine en iyi irsatların parmaklarının arasından kayıp gitmesine seyirci kalanlar karşısında daima aceleci davrananları tercih ettiğimizi de itiraf etmeliyiz!(19)

İsyan eyleminde aktif bir rol ya da mümkünse baskın bir rol oynamaya çalışmalıyız. İnsanları köle durumunda tutan bası güçleri bozguna uğratılmalı; ordu, polis, yargıçlar, vb. dağıtılmalı; gericiğin kendini yeniden oluşturmak için kalkacağı silahlı eylemlere karşı koyabilmek için insanlar silahlandırılmalı; kamu hizmetlerinin örgütlenmesi istekli ellere teslim edilmeli ve çeşitli bölgelerdeki mevcut stoklar dikkate alınarak en acil ihtiyaçlar karşılanmalıdır - tüm bunlar yapılırken boşuna çaba harcamamalı, tüm kuruluşların, tüm gelenek ve alışkanlıklardan, üretim ve takas metodlarından, tüm desteklerden yararlanılmalıdır. Tüm bunlar yetersiz ya da kötü bir şekilde de olsa yerine getirildiğinde, ayrıcalıkların ortadan kaldırılması için tüm yollara başvuru olacaktır; ama bu arada ortadan kaldırılanın yerine, herkesin yiliğine daha etkili bir şekilde hizmet edecek bir başkası gelmeyecekse yıkmadan sakınılmalıdır. İşçileri fabrikaları ile geçirmeye, federasyon oluşturarak topluluk için çalışmaya teşvik etmeliyiz; aynı şekilde, köylüler de toprakları mal sahiplerinin elinden alarak üretimde bulunmalı ve endüstri şçileriyle meta mübadelesi konusunda bir anlaşmaya varmalıdırlar.(20)

Başını sokacak bir damı olmayan kimsenin kalmaması için üm boş ve dolu evleri kullanacağız. Bankaların, tapu senetlerinin, devletin gücünü ve kapitalist sınıfın ayrıcalıklarını emsil eden; garanti altına alan her şeyin ortadan kaldırılmasına hız vereceğiz. Burjuva toplumun yeniden inşasını mükânsız kılacak şekilde koşulları yeniden düzenlemeye çalışacağız. Tüm bunlar ve halkın ihtiyaçlarını karşılamak için gereken her şey ve devrimin gelişimi; sosyal faaliyetin koor-

dinasyonuna katılacak, gereken kararları alacak, yararlı gördükleri önerilerde bulunacak fakat kendi isteğini hiçbir şekilde başkalarına zorla kabul ettirme hakkı olmayacak gönüllülerin, her türden komitelerin, yerel, komünler arası, bölgesel ve ulusal kongrelerin görevi olacak; ayrıca onay için ilgili herkesin kabul ettiği şartlardaki taleplere ve verilen hizmete bel bağlanacaktır. Ne şekilde adlandırılacak olursa olsun hiçbir kolluk gücüne başvurulmayacaktır. Gönüllü milisler olacak ama bunların topluluk yaşamına milis gücü olarak bir müdahalesi olmayacaktır; milisler sadece yeniden oluşturulmak istenen gerici güçlerin silahlı saldırılarıyla meşgul olacak ya da henüz bir devrim durumunda olmayan ülkelerin dış müdahalesine karşı koyma görevini yerine getireceklerdir.⁽²¹⁾

Başarılı bir isyan, insanların özgürlüğe kavuşmalarındaki en etkili faktördür, esaretten kurtulan insanlar, en iyi olduğunu düşündükleri kurumlarla birlikte kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere özgürlüğüne sahip olacaklardır ve halk kitleleri, kanunlara boyun eğdiği dönemden medeniyet düzeyine bir hamlede ulaşacaktır. İsyân, devrimi tayin eder, yani "evrim" dönemi süresince oluşan gizli kuvvetlerin ortaya çıkış hızını belirler.

Her şey insanların neyi isteyebileceklerine bağlıdır. Geçmiş isyanlarda insanlar sefaletlerinin gerçek nedenlerinin farkında değillerdi, daima çok az şey istediler ve çok az şey elde ettiler. İnsanlar gelecek isyandan neler isteyecekler?

Bunun yanıtı, kısmen bizim propagandamıza ve göstereceğimiz çabalara bağlıdır.⁽²²⁾

24. KAMULAŞTIRMA

Bu baskının, yeniden ortaya çıkma tehlikesi olmaksızın kökten yok edilmesi için, tüm insanlar üretim araçları üzerinde hakları olduğuna inanmalı ve toprak sahiplerinin, sanayicilerin, sermayedarların mallarının kamulaştırılmasıyla ve tüm sosyal servetin insanların kontrolüne verilmesiyle bu temel hakkın uygulanmasına hazırlanmalıdır.⁽²³⁾

bir köylü mitinginde [Teramo'da], işçi sendikalarının yerel sekreteri, sosyalist kooperatifin başkanı ve iki sosyalist paramento üyesi, köylülere şöyle dedi: "Hazır olun; liderleriniz grev yapmanızı söylediğinde arazileri terk edin, eğer sadece kendi payınıza hasat yapmanız istenirse, onlara itaat edin ve diğer yarıya dokunmayın."

Bu, iyi bir reformistin tavsiyesi. Aslında mahsul alınmadığında açlıktan ölecekleri için devrim yapılamayacağını söylemek daha kolay olacaktır.

Bu kötü çobanlar, ne zaman akıllarını başlarına toplayıp köylülere, "Ürünün tamamını hasat edin ve patronlara hiçbir şey vermeyin; hasattan sonra toprağı gelecek yıl için ekime hazırlayın ve bu arada patronların asla bir şey alamayacağından emin olun" diyecekler?⁽²⁴⁾

Şer sistem yüzeysel olarak değil de gerçekten tamamen değiştirilmek isteniyorsa, sosyal serveti kontrol edenlerin malını ellerinden alınarak kapitalizmin fiilen ortadan kaldırılması ve yerel bir zeminde yasal kanallardan geçmeyen yeni bir sosyal yaşamın örgütlenmesi zorunlu olacaktır. Yani "sosyal cumhuriyet" in yaratılması için öncelikle ulaşılmaması gereken... Anarşi'dir!⁽²⁵⁾

narşizmin temel ilkelerinden biri de toprak, hammaddeler ve da üretim araçları üzerindeki tekelin kaldırılması ve bunun sonucunda üretim araçlarına sahip olanların başkalarının emeğini sömürmesinin tamamıyla engellenmesidir. Başkalarının emeğini kendine mal etmek ve topluma katkıda bulunmadan yaşamayı olanaklı kılan her hakkı ele geçirmek, narşist ve sosyalist görüşe göre hırsızlıktır.

Toprak sahipleri ve kapitalistler, şiddet yoluyla ve sahtekarca, insanları soydular, topraklara ve üretim araçlarına koydular ve bu ilk hırsızlığın sonucunda işçilerin emeğini her gün sömürdüler. Ama bunlar şanslı hırsızlardı, güçleniler ve durumlarını yasallaştıran kanunlar yaptılar; kendilerini emekçilerin taleplerinden ve aynı amaçlarla yerlerini almak isteyenlerden korumak için bir baskı sistemi kurdular. Ve şimdi bu hırsızlık mülkiyet, ticaret, sanayi vb. olarak

adlandırılırken, genel anlamda hırsızlık terimi, kapitalistlerin örneğini izlemek isteyen fakat artık geç kaldıkları ve elverişsiz şartlarda buldukları için bunu kanunlara karşı gelmeden yapamayanlar için kullanılmaktadır.

Fakat bu isim farklılığı, bu iki durumun ahlâki ve sosyal benzerliğini silemez. Kapitalist, atalarının ya da kendi çabalarının sonucu başarıya ulaşan bir hırsızdır; adi hırsız ise, çalışmadan yaşayan, yolsuz kazançlarla başkalarının sırtından geçinen sözde kapitalisttir ve gerçek bir kapitalist olmayı bekler.

Kapitalistlerin düşmanı olarak bizler, kapitalist olmak isteyen hırsızlara sempati duyamayız. Herkesin yararı için kamulaştırma taraftarları olarak, anarşist olarak, serveti bir patronun elinden bir diğerinin eline geçirmeyi amaçlayan hareketlerle bir ilğimiz olamaz.

Ben elbette profesyonel hırsızlardan bahsediyorum, çalışmak istemeyenlerden, bir parazit gibi başkalarının sırtından geçinmenin yollarını arayanlardan bahsediyorum. Geçimini sağlamak için ihtiyaç duyduğu üretim araçlarından mahrum bırakılan birinin, kendisinin ya da ailesinin açlıktan ölmesi için hırsızlık yapması oldukça farklı bir durumdur. Böyle bir durumda hırsızlık (eğer bu şekilde adlandırılabilirse), sosyal adaletsizliğe karşı bir başkaldırıdır, kutsal bir hak ve acil olarak yerine getirilmesi gereken bir görev olabilir...

Profesyonel hırsızın da sosyal çevrenin bir kurbanı olduğu doğrudur. Kendinden üstün olanların örnek alınması, eğitim durumu ve birçok insanın maruz kaldığı tahammül edilmez çalışma şartları göz önünde bulundurulduğunda, akranlarından daha ahlâklı olmayan ve sömüren ya da sömürülen olma tercihiyle karşı karşıya kaldığında ilkinin seçerek, elinden geldiğince sömüren olmaya çalışan bazı insanların bu davranışının nedenleri kolayca açıklanabilir.

Anarşist fikirler, insanları kapitalist olmaya teşvik etmek için kullanılamayacağı gibi, onları birer hırsıza dönüştürmek için de kullanılamaz. Tersine, anarşist fikirler, durumundan hoşnut olmayan insanlara daha iyi bir yaşam düşüncesi ve genel özgürlük umudu vererek, insanların kapitalist sisteme

ıyım sağlamaya ve bu sistemi ebedileştirmeye yönelik tüm esasal ve yasadışı hareketlerden uzak durmaları gerektiğini avunur.

Bütün bunlara rağmen, sosyal çevre öylesine etkili ve in- anların yaratılışı öylesine farklıdır ki, tıpkı işadamı veya anayici anarşistler olduğu gibi, bazı anarşistlerin de hırsız lımaması için hiçbir neden yoktur; fakat her iki örnekteki ğilimler de herhangi bir anarşist fikirden değil, bu fikirlere aĝmen ortaya çıkar.

25. DEVİRİMİN MÜDAFAASI

İzimiz istediğimiz devrim, güç ve serveti elinde tutanların unlardan yoksun bırakılmasına; toprak, üretim araçları ve nevcut tüm servetin emekçilerin, yani herkesin -çünkü bu urumda emekçi olmayanlar da emekçi olmak zorunda kala- aklardır- kontrolüne verilmesine dayanır. Devrimciler, her- angi bir birey, parti ya da sınıfın, bir yönetim kurmak ve ay- ıcalıkları eski ya da yeni patronların yararına yenilemek in girişimde bulunmasını engellemeye çalışarak devrimi avunmaldırlar...

Devrimin korunması ve savunulması için tek bir yol var- ır: Devrimin olabildiğince yayılması. Başkalarını kendisi in çalışmaya zorlayacak ve başkalarının özgürlüğünü ngelleyecek konumda olanlar var olduğu sürece devrim ta- ıamlanamayacak ve biz hâlâ meşru müdafaa durumunda lacağız; ve insanları baskı altına alan şiddete, özgürlüğe ka- uşturan şiddetle karşılık vereceğiz.

Mülksüzleştirilen burjuvazinin, eski rejimi yeniden can- andırmak için ücretli askerler tutacağından mı endişe edi- orsunuz? Ellerindeki her şeyi alın, hiç kimsenin parasız ça- ştırlamayacağını göreceksiniz.

Askeri darbeden mi korkuyorsunuz? Halkı silahlandırın; erkes, özgürlüğünü ve mutluluğunu güvence altına alan a- açları savunabilmek için tüm servete gerçekten sahip oldu- unda, macera arayan generallerin kendilerini izleyecek biri-

ni bulup bulamayacağını göreceksiniz. Ama eğer silahlanan toprağa, fabrikalara ve tüm doğal zenginliklere sahip olan insanlar kendilerini savunamaz ve bir kez daha boyundurul altına alınmayı kabul ederlerse, bu, özgürlüklerine hâlâ tan anlamıyla kavuşamadıkları anlamına gelir. Bu durumda devrim başarısızlığa uğrayacak, eğitime ve hazırlığa, başarı şansını daha fazla olan bir başka girişim ile yeniden başlaması gerekecektir; bu denemenin başarı şansını daha fazla olacaktır, çünkü bir önceki girişimde ekilen tohumlardan yararlanılacaktır.⁽²⁶⁾

Bir devrimin karşılaştığı tehlikeler, sadece ya da özellikle eskiye dönmek isteyen ve dış müdahaleye başvuran gericilerden kaynaklanmaz; bu tehlikeler, devrimin olası bir yolaşmasından ve devrimci olmakla birlikte burjuva zihniyet ne sahip olan, devrimi, eşitlikçi ve liberter olmayan amaçları doğru yöneltmek isteyen yükselme hırsı içindeki kişilerde de kaynaklanabilir.⁽²⁷⁾

Hiç kimsenin şiddete başvurarak isteğini bir başkasına dayatamayacağı ve bir başkasının emeğini sömüremeyeceği bir duruma ulaşıldığında, anarşistler eylemlerine sadece propaganda ve örnek olma yoluyla devam edebilirler.

Mevcut sosyal örgütlenmelerin kurum ve mekanizmaları yok edilmeli midir? Eğer baskıcı kurumlarsa elbette; ama her şeye rağmen bunlar karmaşık sosyal yaşamın sadece küçük bir bölümüdür. Polis, ordu, hapishaneler, yargı organları insanlara zarar veren ve birer parazit gibi yaşayan güçlü kötü kurumlarıdır. Diğer kurum ve örgütlenmeler, insanlığı iyi ya da kötü, bir yaşam sürmesini sağlarlar; ve bu kurumların, yerine daha iyisi konulmadan yok edilmesi yararlı olmayacaktır.

Hammadde ve meta mübadelesi, gıda dağıtımı, demiryolları, posta servisi ve devlet ya da özel şirketler tarafından idare edilen tüm kamu hizmetleri, tekeli ve kapitalist çıkarlara hizmet etmek için örgütlenmiş olmakla birlikte, halk ihtiyaçlarını karşılamaya da hizmet ederler. Bunları daha bir şekilde yeniden örgütlenmeden yıkamayız (zaten insanlı

la kendi çıkarlarını düşünerek bunu yapmamıza izin veremeyeceklerdir). Bunlar, bir gün içinde başarılacak işler değildir ve koşullar karşı koyduğu sürece bunu başarmak için gereken güce sahip olamayız. Bu nedenle, bizimkinden farklı kriterlerle de olsa başkalarının eylemde bulunmasından da memnunuz.

Sosyal yaşam, duraksamaları kabul etmez ve insanlar devrim koşullarında da yaşamak isterler, gelecekte ve haima.⁽²⁸⁾

Hâlâ "terör" fikrinden büyülenen birçok insan var. Onlar gilyotin, idam mangalarının, katliamların, sürgünlerin ve hapishanelerin devrimin güçlü ve kaçınılmaz silahları olduğunu düşünürler; birçok devrimin yenilgiye uğramasının ve umut edilen sonuçları yaratamamasının, işkence etmeyen, baskı kurmayan ve yeterince çok insan öldürmeyen devrimcilerin "zayıflık"larından ve iyi insan olma hataşından kaynaklandığını söylerler.

Bu, bazı devrimci çevrelerde yaygın olan ve kaynağı, Büyük Fransız Devrimi savunucularının tarihsel ve retorik tahfifatlarına dayanan ve geçtiğimiz yıllarda bolşevik propagandalarla yeniden canlanan bir önyargıdır. Ama gerçek bunun tam tersidir; terör daima tiranlığın aracı olmuştur; Fransa'la Robespierre'in korkunç tiranlığına hizmet etmiş, Napoleon'un ve ardından gelen gericiliğin yolunu açmıştır. Rusya'la anarşistlere ve sosyalistlere eziyet ederek onları öldürmüş, başkaldıran işçileri ve köylüleri katletmiş ve insanlık için gerçekten yeni bir devir başlatabilecek bir devrimin gelişimini durdurmuştur. Baskının ve vahşetin devrimci ve özgürleştirici etkisine inananlar, katı cezaların uygulanmasına suçun önlenmesine ve dünyanın ahlâki gelişiminin sağanacağına inanan hukukçuların sahip olduğu geri kalmış zihniyete sahiptirler.

Terör de savaş gibi medeniyet örtüsü altına gizlenen ve halkın en kötü unsurlarının yüksek mevkilere çıkmasına neden olan, atalardan kalma savaşçı duygular uyandırır. Devrimin savunulmasına hizmet etmek şöyle dursun, devrimine güvensizlik duyulmasına ve halkın devrimden nefret et-

mesine neden olur; şiddetli bir mücadele döneminden sonra, zorunlu olarak, tiranlığın devam etmesine ve yasallaşmasına yol açar ki bu, "normale dönüş" olarak adlandırılır. Hangi taraf kazanırsa kazansın, sonuç daima kimilerine özgürlük pahasına asayiş sağlayan, kimilerine ise hiçbir risk taşımayan tahakküm gücü sunan güçlü bir yönetimin yaratılmasıdır...

Devrim elbette katı bir mantıkla savunulmalı ve geliştirilmelidir; fakat devrim, amaçlarla çelişen bir yolla savunulamaz ve savunulmamalıdır.

Devrimi savunmanın en güçlü yolu, burjuvazinin sahip olduğu gücün kaynağı olan ekonomik araçların ele geçirilmesi, herkesin silahlandırılması (silahlanmanın işe yaramaz ve tehlikeli bir oyuncak olduğu anlaşılana kadar) ve halk kitlelerinin devrimin zaferine ortak edilmesidir.

Eğer kazanmak için meydanlara idam sehпасı kurulması gerekiyorsa kaybetmeyi tercih ederim.⁽²⁹⁾

Peki ya devrimden sonra, yani mevcut güçler bozguna uğratılıp isyan güçlerinin ezici zaferine ulaşıldıktan sonra ne olacak?

O zaman hedefe aşamalı olarak ulaşma ilkesi işlemeye başlar. Yaşamın tüm pratik sorunlarını incelememiz gerekir: Üretim, mübadele, iletişim araçları; anarşist gruplarla bir otoriter sistem altında yaşayanlar arasındaki ilişkiler; komünist kolektiflerle bireysel yaşam sürenler arasındaki ilişkiler; kasabalarla şehirler arasındaki ilişkiler; tüm doğal güç kaynaklarının ve hammaddelerin herkes yararına kullanılması; sanayinin dağılımı, çeşitli bölgelerin doğal kaynaklarına göre tarım yapılması; halk eğitimi, çocukların ve yaşlıların bakımı, sağlık hizmetleri, adi suçlulara ve bazı bireylerin ya da grupların yararına başkalarının özgürlüğünü yeniden tehdit etmeye çalışacak daha tehlikeli kişilere karşı korunma vb. Anarşistler her sorun için sadece ekonomik olarak daha iyi olan çözümleri değil, aynı zamanda adalet ve özgürlük ihtiyacını karşılayan ve gelecekteki düzenlemelere açık kapı bırakan -diğer çözümler bunu sağlamayabilir- çözümleri tercih etmelidirler.

Adalet, özgürlük ve dayanışmaya, ekonomik avantajlar-
lan daha fazla önem verilmelidir. Yerlerine konulacak şey-
erin daha iyi olacağı inancıyla her şeyin ortadan kaldırıl-
ması düşünülmemelidir. Mevcut medeniyet, binlerce yıllık
gelişmeler sonucu yaratılmış ve çoğunlukla küçük bölgelerde
yoğunlaşan geniş insan topluluklarının sorunlarını çözmüş
ve onların sürekli artan ve karmaşıklaşan ihtiyaçlarını kar-
şılamıştır. Medeniyetin yararları azalmıştır -çünkü gelişme,
egemen sınıfın yararına hizmet gören otoritelerin baskısı
altına girmiştir; ama otorite ve ayrıcalıklar ortadan kaldırıl-
sa bile, sağlanan avantajlar, insanın, doğanın düşman güç-
lerine karşı zaferi, geçmiş nesillerin birikmiş deneyimleri,
çağlar boyunca birlikte yaşama sonucu öğrenilen toplumcu-
luk ve karşılıklı yardımlaşmanın kanıtlanmış faydaları -tüm
bu avantajlar olduğu gibi kalacaktır ve bu avantajlardan vaz-
geçmek aptallık olacaktır, zaten böyle bir şey imkânsızdır.

Bu nedenle otorite ve ayrıcalıklarla savaşmalı, fakat me-
deniyetin sağladığı tüm avantajlardan da yararlanmalıyız.
Bir insanın ihtiyacını, kötü bir şekilde de olsa karşılayan
hiçbir şey, yerine daha iyisi konulmadıkça yok edilmeme-
lidir. Tüm kapitalist sömürü ve dayatmalara karşı uzlaşmaz-
lığımızı sürdürmeli; çeşitli insan grupları arasında yaygın
olan tüm sosyal fikirler karşısında -başkalarının eşit hak ve
özgürlüğünü tehdit etmediği sürece- hoşgörülü olmalı; maddi
ve entelektüel olanakların artmasıyla birlikte insanların
ahlâki gelişiminde de adım adım kaydedilen ilerlemelerden
nemnun olmalıyız; elbette çalışarak, araştırmalar yaparak
ve propagandamızı daha büyük ideallere ulaşma yönünde
uzlandırarak elimizden geleni yapmalıyız.⁽³⁰⁾

Peki başarılı bir isyandan sonra, yönetim devrildiğinde ne
yapılmalıdır?

Biz anarşistler, her bölgedeki emekçilerin ya da bu emek-
çiler arasında sosyal bilince ve inisiyatif ruhuna sahip olan-
ların, tüm üretim araçlarının, tüm servetin -toprağın, ham-
maddelerin, evlerin, makinelerin, gıda stoklarının vb.- yöne-
timini ele almasını ve yetenekleri elverdiği ölçüde yeni sosyal
yaşam biçimlerini uygulamasını isteriz. Bizim dileğimiz, bu-

gün efendileri için çalışan tarım işçilerinin artık toprak sahiplerinin mülkiyet haklarını tanımamaları, meta ve hizmet mübadelesi için sanayi ve nakliyat işçileriyle doğrudan bağlantılar kurarak üretimi kendi hesaplarına sürdürüp artırmaları; mühendisler ve teknisyenler de dahil olmak üzere tüm sanayi işçilerinin fabrika yönetimini ele almaları ve üretimi kendi yararlarına ve tüm topluluk yararına artırmak için devam ettirmeleri; günümüzde işe yaramayan ya da zararlı maddeler üreten fabrikaların üretim rotasının en kısa zamanda değiştirilmesi ve halkın acil ihtiyaçlarının karşılanması için yararlı üretimde bulunmak üzere yönlendirilmesi demiryolu işçilerinin topluluk yararına demiryollarında çalışmaya devam etmesi; gönüllülerden ya da halkın seçtiği kişilerden oluşan komitelerin, tüm evlerin ve yerleşim yerlerinin, özellikle en fazla ihtiyaç içinde olanların yönetiminin halkın doğrudan kontrolü altında- ele almaları; diğer komitelerin, daima halkın doğrudan kontrolü altında bulunarak tüketim maddelerinin tedarik ve dağıtımıyla ilgilenmeleri burjuvazinin tüm üyelerinin zorunlu olarak proleterlerle "işleri paylaşmaları" ve herkes gibi çalışmalarınıdır. Tüm bunların derhal yapılması gerekmektedir; isyanın başarıyla sonuçlandığı gün ya da ertesi gün, merkezi komitelerin ya da herhangi bir otoritenin emir vermesini beklemeden.

„ Anarşistlerin isteği bu; ve aslında, eğer devrim biraz derbelendikten sonra her şeyin eskisi gibi olmasını engelleyemeyecek politik bir değişim değil, gerçek bir sosyal devrim olur, tüm bunlar doğal olarak olur. Burjuvazi, bir an önce ekonomik gücünden yoksun bırakılmazsa, isyanın, pençelerinden çekip aldığı politik gücü kısa sürede yeniden ele geçirecektir. Ekonomik gücün burjuvazinin elinden alınması için adalet ve eşitliğe dayanan yeni bir ekonomik yapının derhal belirlenmesi zorunludur. Ekonomik ihtiyaçlar, en azından en gerekli olanları, bekleyemez; bu ihtiyaçların hemen karşılanması gerekir. "Merkezi Komiteler" ya hiçbir şey yapamazlar ya da artık görevlerine ihtiyaç duyulmadığında bir şeyler yapmaya çalışırlar.⁽³¹⁾

NOTLAR

1. *Pensiero e Volontà*, 15 Haziran 1924.
2. *Umanità Nova*, 28 Ekim 1921.
3. *Umanità Nova*, 30 Eylül 1920.
4. *Umanità Nova*, 22 Nisan 1920.
5. *Umanità Nova*, 30 Ağustos 1921.
6. *Il Risveglio*, 30 Aralık 1922.
7. *Umanità Nova*, 25 Kasım 1922.
8. *Pensiero e Volontà*, 15 Haziran 1924.
9. *Pensiero e Volontà*, 1 Haziran 1926.
10. *Pensiero e Volontà*, 1 Temmuz 1926.
11. *Pensiero e Volontà*, 16 Haziran 1926.
12. *Pensiero e Volontà*, 1 Ağustos 1926.
13. *Il Risveglio*, 14 Aralık 1929.
14. *Il Risveglio*, 30 Kasım 1929.
15. *Vogliamo*, Haziran 1930.
16. *Vogliamo*, Haziran 1930.
17. *Umanità Nova*, 12 Ağustos 1920.
18. *Umanità Nova*, 7 Ağustos 1920.
19. *Umanità Nova*, 6 Eylül 1921.
20. *Vogliamo*, Haziran 1930.
21. *Umanità Nova*, 7 Nisan 1922.
22. *Il Programma Anarchico*, Bologna, 1920.
23. *Il Programma Anarchico*, Bologna, 1920.
24. *Umanità Nova*, 19 Haziran 1920.
25. *Umanità Nova*, 1 Nisan 1920.
26. *Fedel*, 25 Kasım.
27. *Umanità Nova*, 27 Ağustos 1920.
28. *Umanità Nova*, 7 Ekim 1922.
29. *Pensiero e Volontà*, 1 Ekim 1924.
30. *Pensiero e Volontà*, 1 Ekim 1925.
31. *Umanità Nova*, 12 Ağustos 1920.

BÖLÜM VI

26. ANARŞİST PROPAGANDA

Kabul edilmesi gereken bir şey var ki, biz anarşistler gelecekte istediğimiz toplumun -patronsuz ve polissiz- bir taslağını çizerken, genel olarak her şeyi biraz fazla basit göstermekteyiz.

Bir taraftan rakiplerimizi, mevcut şartların ötesini düşünmedikleri ve anarşizmle komünizmi erişilmez buldukları için suçlarken -çünkü onlar, insanın, koşullar değiştiğinde bile, tüm kusurları, bayağılığı ve korkularıyla bugün olduğu gibi kalacağını düşünürler- diğer taraftan ekonomik ayrıcalıkların ortadan kaldırılması ve özgürlüğün zaferi sonucunda doğacak olumlu moral etkilere ulaştığımızı farz ederek, şüphe ve zorlukları görmezden gelmekteyiz.

Bu nedenle, bize bazı insanların çalışmak istemeyeceği söylendiğinde, çalışmanın, yani yeteneklerin uygulanmasının ve üretimde bulunma hazzına varmanın insan mutluluğunun esası olduğunu göstermek için bir dizi mükemmel neden sayar ve dolayısıyla, sağlıklı insanların bugün olduğu gibi baskı altına alınmadan, sömürülmeden ve horgörülmeden topluluk için üretimde bulunmak istemeyeceğini düşünenin tuhaf olacağını söyleriz.

İnsanların küçük de olsa bir bölümünün anti-sosyal suçlara eğilim gösterebileceklerini ileri sürerlerse -psikiyatristlerin ilgi alanına giren kalıtsal hastalıklar gibi nadir ve şüpheli durumlar dışında- suçun sosyal kökene dayandığını ve mevcut kurumların değişimiyle bu durumun da değişeceğini açıklarız.

Anarşizm güzel bir rüya, sabırsız bir öngörüken ve yapılması gereken, mevcut cehennemle gelecekteki cennet arasındaki farklılıkları vurgulayarak coşkunculuk uyandırmak ve onu en yüksek ideale ulaştırmakken; muhtemelen bu abartılmış iyimserliğin, problemlerin basitleştirilmesinin varlık nedeni vardı.

Ama zaman değişti. Devletçi ve kapitalist toplum, devrimcilerin güçleriyle ve fikirleriyle nasıl etki yaratacaklarını bilmelerine ya da buna muktedir olmalarına bağlı olarak kriz durumunda, dağılma ya da yeniden yapılanma durumunda olabilir ve belki de biz amaçlarımızın gerçekleştirilmesine çok yaklaşmış olabiliriz.

Bu nedenle şiirsel tanımlamaları, geleceğe yönelik tahminleri ve uzak mükemmelliği bir tarafa bırakarak günümüz sorunlarıyla ya da gelecekte karşılaşacağımızı düşündüğümüz sorunlarla yüz yüze gelmemiz gerekiyor.⁽¹⁾

Anarşist fikirler, insanları sarsan ve şaşırtan alışılmadık fikirlerken, sadece uzak bir gelecek için propaganda yapmak mümkündü (hatta isyan girişimlerimiz ve seve seve davet ve kabul ettiğimiz kovuşturmalar sadece halkın ilgisini propagandamıza çekmek içindi), mevcut toplumu eleştirmek ve idealimizi açıklamak yeterliydi. Taktik sorunlar bile yalnızca fikirlerimizi yaymak, bireyleri ve kitleleri arzu ettiğimiz sosyal değişime hazırlamak için hangi yolun en iyisi olduğuna karar verme sorunuydu.

Ama bugün durum daha farklı, belli bir olgunluğa ulaşıldı, koşullar değişti... yalnızca özgürlük idealimizin soyluluğu nedeniyle, diğer partilerden daha haklı olduğumuzu değil, mevcut medeniyet düzeyinde mümkün olan en büyük özgürlük ve mutluluğa ulaşmak için en pratik fikir ve metotlara da bizim sahip olduğumuzu gösterebilmeliyiz.⁽²⁾

Bizim görevimiz, insanları mümkün olan tüm özgürlükleri talep etmeye ve ele geçirmeye, herhangi bir otoriterden emir beklemeyen kendi ihtiyaçlarını karşılama sorumluluğuna sahip olmaya "teşvik" etmektir. Bizim görevimiz, yönetimin gereksizliğini ve kötülüğünü göstermek, eylem ve propaganda yoluyla tüm bireysel ve kolektif girişimleri kışkırtmak ve teşvik etmektir.

Aşında bu bir özgürlük eğitimi sorunudur; pasifliğe ve itaat etmeye alışkın insanların bilinçlendirilerek gerçek güç ve yeteneklerinin farkına varmaları sorunudur. İnsanlar kendi kendilerine bir şeyler yapmaya ya da yaptıkları başkaları tarafından önerildiğinde bile, bunu kendi girişimle-

riyle ve kendi istekleriyle yaptıklarını düşünmeye teşvik edilmelidirler, tıpkı iyi bir öğretmenin yaptığı gibi: Sorduğu problemi öğrencisi hemen çözemediğinde; öylesine bir yolla yardım eder ki, öğrenci çözümü yardımsız bulduğunu düşünür ve böylece cesaret kazanarak kendi yeteneklerine güven duyar.

Bizim de propagandamızda yapmamız gereken budur. Küçümsediğimiz ve politik olarak "bilinçsiz" diye adlandırdığımız insanlar arasında bizim eleştiricimiz propaganda yapmışsa, iyi bilinen, evrensel olarak kabul görmüş bir gerçeği kabul ettirmeye ve açıklamaya çalışır görünmemek için çaba sarf etmelidir; ayrıca bu insanların düşüncelerini harekete geçirmeye çalışarak onun basmakalıp bir şekilde sunduğu sonuca kendi düşünceleriyle ulaşmalarını sağlayacaktır, bu onun için kolay olacak, fakat siyasi alanda "deneyimsiz" olanlara pek bir şey kazandırmayacaktır. Hele bir de bu kişi herhangi bir eylem ya da propagandada lider ya da öğretmen konumunda bulunduyorsa, diğerleri pasif kalırken o, diğerlerinin düşünmeleri, girişimde bulunmaları ve kendilerine güven kazanmaları için durumu kavranması kolay bir açıklığa kavuşturmadan kaçınmaya çalışacaktır.⁽³⁾

Günlük gazete [*Umanità Nova*], bizim eylem araçlarımızdan biridir. Eğer yeni güçler uyandırmak, daha hırslı, daha coşkulu eylemleri teşvik etmek yerine kendi gücümüzle hareket ederek tüm diğer inisiyatifleri bastırsaydık; bu sahip olduğumuz zihinsel gücün tasdiki, cesaret, canlılık ve enerjimizin göstergesi değil, bir felaket olurdu.

Bununla birlikte, gazete ya da herhangi bir yayın yoluyla açıklanarak yürütülemeyecek eylemler de vardır. Gazete, halka hitap ettiği için, zorunlu olarak düşmanın gözü önünde konuşuyor olacaktır; ve düşmanın haberdar olmaması gereken durumlar da vardır. Yoldaşlar, bu durumlar için farklı düzenlemeler yapmalıdırlar!⁽⁴⁾

Örgütlenme gizli mi, yoksa açık mı olmalıdır?

Genel olarak, açık ki herkesin her şeyi bilmesi uygun görüldüğünde açık, halka ayrıntılı bilgi verilmemesine karar verildiğindeyse gizli olmalıdır.

Şüphesiz propagandamızı, halkın moral düzeyini yükseltmek ve onları kendi çabalarıyla özgürlüklerine kavuşmaya kına etmek için yürüten; ne şahsi çıkarlarımız ne de grubumuzun çıkarları için hakimiyet hırsı duymayan bizler için eyemlerimizi mümkün olduğunca açık yürütmek ve propagandamız aracılığıyla mümkün olduğunca çok insana ulaşarak onları etkilemek, daha avantajlı olacaktır.

Fakat bu sadece bizim isteğimize bağlı değildir; eğer bir yönetim konuşmalarımızı, yayımlarımızı ve toplantı düzenlememizi yasaklarsa ve bizim, bu yasağa karşı koyacak gücünüz yoksa, tüm bunları gizlilik içinde yürütmemiz gerekecektir.

Bununla birlikte daima açık bir şekilde hareket etmeyi amaçlamalı ve özgürlüğümüzü kazanmak için mücadele etmeliyiz; özgürlüğü kazanmanın en iyi yolunun, karşılaşılması kaçınılmaz tehlikelerle yüz yüze gelmekten geçtiği de unutulmamalıdır; özgürlük çoğunlukla insanın kendi hataları nedeniyle kaybedilir ve bu hatalar ya insanın özgürlüğü kullanmamasından ya da kişinin yaptığı şeyi yapmamasına sahip olmadığı izlenimi vererek özgürlüğünü ürkek bir şekilde kullanmasından kaynaklanır.

Bu nedenle, genel kural olarak açıkça hareket etmeyi tercih ederiz... bu tercihin bir diğer nedeni de elli ya da yüz yıl önceki devrimcilerin en iyi şekilde sahip olduğu gizlilik yeteneğinin günümüz devrimcilerinde iyi ya da kötü nitelikleri nedeniyle eksilmiş olmasıdır.

Ne olursa olsun, herkesin, özellikle de polisin farkında olduğu "gizli" ilişkilerde tedbirli olmalıyız.⁽⁵⁾

Doğunlukla vicdani rahatsızlıkları dindirmek ve ikna etmeye alışmak isteyenler için basit bir çıkış yolu olan ve ara sıraya çıkan tek tek propagandalar amaca ulaşmada çok az etkilidir ya da hiç etkili değildir. Halkın, içinde yaşadığı sefaletin farkında olmadığı koşullarda ve karşımızda çok sayıda güç varken, bu türden propagandalar, etkisi gelişip sonuç vermeden unutulur ve yok olur. Toprak, filizlenip kök salması için gelişigüzel ekilen tohumlara karşı çok nankördür.

Yapılması gereken şey, çaba, sabır ve koordinasyonun sü-

rekliliği, farklı çevrelere ve farklı şartlara uyum sağlayabilirliklidir.

Her birimiz, işbirliği yaptığımız insanlara güvenmeli; ve her nereye bir tohum ekilirse ekilsin, kendine bakabilecek ve ardından yeni meyveler ve tohumlar verebilecek bir bitki durumuna gelene kadar, onunla ilgilenecek birinden yoksun kalmayacağından emin olmalıyız.⁽⁶⁾

27. ANARŞİST BİR PROGRAM *

1. Amaçlar ve Hedefler

İnsanlığın başına bela olan şeylerin çoğunun, kötü bir sosyal örgütlenmeden kaynaklandığına; ve eğer isterse, nasıl yapacağını bilirse, İnsanın bunlardan kurtulabileceğine inanıyoruz.

Mevcut toplum, insanın insana karşı verdiği uzun mücadeleler sonucu ortaya çıkmıştır. İnsanlar işbirliği ve dayanışmayla artırılabilir avantajların farkında olmadan; tüm diğer insanları (muhtemelen birbirine kan bağıyla bağlı olan insanlar hariç) bir rakip, bir düşman gibi görerek kendileri için mümkün olan en büyük avantajları elde etmeye çalışmış, başkalarının çıkarlarını düşünmeden sadece kendi çıkarlarını düşünmüşlerdir.

Şüphesiz böyle bir mücadeleyi en güçlü ve şanslı olan kazanacak ve kaybedenleri baskı altında tutarak kendine itaat etmeye zorlayacaktır.

İnsan, yaşamak için ihtiyaç duyduğundan daha fazla üretmedikçe, hükmedenler, onları kaçırarak ya da katlederek ürettiklerine el koydular.

Tarım ve hayvancılığın başlamasıyla insan, yaşamını sürdürmek için ihtiyaç duyduğundan fazlasını üretebilmiş ve hükmedenler, hükmedilenleri köleleştirerek kendi çıkarları için çalıştırmayı daha kazançlı bulmuştur.

Daha sonra, hükmedenler insanların emeğini sömürme-

* Il Programma Anarchico Malatesta tarafından tasarlanmış ve Unione Anarchica Italiana tarafından Bologna'daki kongrelerinde kabul edilmiştir (1920).

nin daha emin, daha kazançlı ve daha uygun yollarını bulmuşlardır: Toprağa ve üretim araçlarına el koymak, sosyal servetten ve üretim araçlarından mahrum bırakıldığı için toprak sahiplerine başvurmak zorunda kalan insanları toprak sahiplerinin belirlediği koşullarda onlar için çalışmakta özgür bırakmak.

Böylece her çeşit mücadele, savaş, istila, isyan, baskı, mücadeleyle kazanılan ayrıcalıklar, ezilenlerin savunma amacıyla oluşturduğu birlikler ve hükmedenlerin saldırı için oluşturduğu birlikler aracılığıyla adım adım mevcut topluma aşılmıştır; bu toplumda, kimilerine topraklar ve tüm sosyal servet kalmışken, halkın büyük bir bölümü ise her bakımdan yoksun kalarak küçük bir mülk sahibi sınıf tarafından baskı altına alınıp sömürülmektedir.

Tüm bunlardan, bugün emekçilerin çoğunun içinde yaşadığı sefalet doğmuş ve bu sefalet de cehalet, suç, fuhuş, kötü beslenmeden kaynaklanan hastalıklar, zihinsel depresyon ve erken ölüm gibi kötülükleri yaratmıştır... Ardından, baskı için gerekli tüm araçlara sahip özel bir sınıf (yönetim) ortaya çıkmış ve mülk sahibi sınıfı meşru kılarak emekçilerin taleplerinden korumuştur; ve daha sonra, kendine ayrıcalıklar kazandırmak ve mümkün olduğunda, mülk sahibi sınıfları da hükmü altına almak için kontrolündeki güçleri cullanmıştır. Ardından, taktiri ilahi, ölümden sonraki yaşam vb. gibi bir dizi palavrayla uysal bir şekilde baskı altına alınmayı ezilenlere kabul ettirmeye çalışan (tıpkı yönetimin yaptığı gibi), mülk sahibi sınıfın çıkarına hizmet eden ve ayrıca kendi çıkarını da gözeten bir başka ayrıcalıklı sınıf (ruhbanlar) ortaya çıkmıştır. Dahası, bilim resmileştirilmiş ve egeyen sınıfın çıkarına hizmet edecek şekilde kullanılmıştır ki bu, gerçek bilimin inkârıdır. Yurtseverlik ruhu, ırkçılık, savaşlar ve çoğunlukla savaştan daha büyük bir felaket olan ilahlı barış da ortaya çıkmıştır. Sevgi, ıstıraba ya da çıkar ilişkilerine dönüşmüştür. Ardından, nefret, açık ya da gizli ekabet, tüm insanlar arasında kuşku, güvensizlik ve evensel korku doğmuştur.

Biz, bu gibi durumları kökten değiştirmek istiyoruz. Ve

tüm bu kötülüklerin kaynağı insanlar arası mücadeleye, kişinin herkese karşı kendi çabalarıyla kendi mutluluğunun peşinde koşmasına dayandığı için; sevgiyi nefretin, dayanışmayı rekabetin, herkesin mutluluğu için kardeşçe işbirliğini kişisel mutluluk için bireysel arayışın, özgürlüğü baskı ve dayatmanın, gerçeği dinsel ve sözde bilimsel yalanların yerine koyarak bunu değiştirmek istiyoruz.

Bu nedenle:

1. Hiç kimsenin, başkalarının emeğini sömürerek hayatını kazanmaması, yaşama ve üretimde bulunma imkânlarının herkese sağlanması ve herkesin gerçek anlamda bağımsız olarak ortak bir amaç etrafında ve kişisel ilgilerine göre özgürce birleşebilecek durumda olması için; üretim araçları, hammadde ve toprak üzerinde özel mülkiyetin kaldırılması.

2. Kanunlar koyan ve bu kanunları başkalarına dayatmaya çalışan yönetimlerin ve tüm diğer güçlerin ortadan kaldırılması: Dolayısıyla, monarşilerin, cumhuriyetlerin, parlamentoların, orduların, polis gücünün, yargı organlarının ve zorlayıcı güce dayanan tüm kurumların ortadan kaldırılması.

3. Bilimin ve deneyimin kılavuzluk ettiği, doğal ihtiyaçlardan kaynaklanmayan tüm zorlamalardan uzak, herkesin temel ihtiyaç duygusuyla gönüllü olarak kabul ettiği, üyelerinin istekleri doğrultusunda oluşturulan ve değiştirilen, üretici ve tüketicilerin bağımsız kurum ve federasyonları vasıtasıyla sosyal yaşamın örgütlenmesi.

4. Çocukların ve kendi geçimini sağlayamayanların mutluluk ve gelişimi için gereken tüm yaşamsal araçların güvence altına alınması.

5. Bilim kisvesi altında gizlenmiş dahi olsa tüm dini inanç ve yalanlarla savaş. Herkese en ileri düzeyde bilimsel eğitim.

6. Düşmanlıklarla ve yurtseverlik önyargılarıyla savaş. Sınırların ortadan kalkması; tüm insanlar arasında kardeşlik.

7. Ailenin tüm yasal bağlardan, ekonomik ve fiziksel baskılardan ve tüm dini önyargılardan uzak, aşka dayalı olarak yeniden yapılanması.

Bizim idealimiz budur.

2. Yöntemler ve Araçlar

Mücadelesini verdiğimiz idealimizi ve amaçlarımızı bir-
aç başlık altında özetledik.

Fakat bir şeyi istemek yeterli değil; eğer gerçekten isteni-
rorsa ona ulaşmak için gereken uygun araçların da kullanıl-
ması gerekir. Bu araçlar keyfi değildir, bunlar amaçlarımıza
ve mücadelenin yürütüleceği koşullara bağlıdır; eğer araçla-
n seçimini görmezden gelirsek başka hedeflere, muhtemen-
in ulaşmak istediğimizle taban tabana zıt hedeflere ulaşırız
ve bunun, tercih ettiğimiz araçların bir sonucu olacağı gayet
pıktır. Bir amaca ulaşmak için en kestirme yolda hareket
len ve yanlış bir yöne sapan biri, hedeflediği yere değil, yo-
nunu onu götürüleceği yere ulaşır.

Bu nedenle, bizi hedeflerimize ulaştıracağını düşündü-
ümüz ve onayladığımız araçların saptanması gereklidir.

Bizim idealimiz, başarısı tek başına ele alınan bireye uy-
un olan ideal değildir. Bu, bütün toplumun yaşam tarzının
mamen değişmesi sorunudur; insanlar arasında sevgi ve
ayanışmaya dayalı ilişkiler kurulması; sadece bir bireyin,
ir sınıfın ya da belli bir siyasi grup üyelerinin değil, tüm
ısanlığın maddi, manevi ve entelektüel gelişiminin sağlan-
ması sorunudur -ve bu, güç kullanılarak zorla kabul ettirile-
ek bir şey değildir; bu gelişim, her birimizin aydınlatılmış
ilincinden doğmalı, herkesin özgür rızasıyla başarılmalıdır.

Bu nedenle ilk görevimiz insanları ikna etmek olmalıdır.

İnsanların çektikleri sefaletin farkına varmalarını sağla-
malı ve bunu değiştirme şansları olduğunu onlara göster-
meliyiz. Başkalarının içinde bulunduğu talihsiz duruma her-
esin ilgi göstermesi için çalışmalı ve tüm insanlar için iyi
ana ulaşma isteği uyandırmalıyız.

Üşüyenlere ve açlık çekenlere maddi ihtiyaçlarını sağla-
manın mümkün olduğunu ve bunun ne kadar kolay ola-
ğını; ezilenlere ve hor görülenlere, eşit ve özgür insanların
ünyasında mutlu bir şekilde yaşamanın mümkün olduğu-
nu; acı ve nefret içinde eziyet çekenlere, barışa uzanan yolu
ve diğer insanları sevmekten doğan insan sıcaklığını göstere-
ğiz.

Ve insanların zihninde, bugün yaşadığımız toplumda karşı karşıya kaldığımız haksızlıklara ve kötülüklere karşı isyan duygusu uyandırmayı başardığımızda; tüm bunların nedenlerini ve bunlardan kurtulmanın yolunun insan iradesine bağlı olduğunu anlamalarını sağladığımızda; insanlarda, toplumu herkes için iyi olacak şekilde değiştirmek için canlı ve güçlü bir istek yarattığımızda; inananlar kendi çabalarıyla ve önceden ikna olmuş olanların oluşturduğu örnek yoluyla birleşecek, ortak idealleri için harekete geçmek isteyecek ve bunu başaracaklardır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, özgürlüğü, insanlar arası sevgiyi ve insanların yeteneklerinin köklü gelişimini şiddet yoluyla dayatmaya çalışmak amaçlarımıza ters düşecek ve saçma olacaktır. Bu nedenle başkalarının özgür iradelerine güvenilmelidir; tüm yapabileceğimiz insanları iradelerini geliştirmeye ve ifade edebilmeye teşvik etmektir. Fakat bizim düşüncelerimizi paylaşmayanların, özgürlüklerini engellemediğimiz sürece, irademizi ifade etmemizi engelleyebileceklerini kabul etmek de aynı derecede saçma ve amaçlarımıza ters olacaktır.

Herkes için özgürlük; ama doğal olarak, herkesin eşit özgürlüğünden kaynaklanan sınırlamalar dışında başka hiçbir sınır tanımadan, herkesin düşündüklerini uygulama ve yayma özgürlüğü.

...

Fakat, bugün mevcut ayrıcalıklardan faydalanan, tüm sosyal yaşamı kontrol eden ve hakimiyet kuranlar buna -kaba güçle- karşı çıkarlar.

Tüm üretim araçları onların elindedir; böylece sadece yeni komünal yaşam tarzını özgürce uygulama imkânını ve emekçilerin kendi çabalarıyla özgürce yaşama hakkını değil, aynı zamanda yaşama hakkını da engellerler; ve patron olmayanları, eğer açıktan ölmek istemiyorlarsa, baskı altında tutulmaya ve sömürülmeye izin vermeleri için zorlarlar.

Onların, ayrıcalıklarını savunma amacı için görevlendiril-

niş polis kuvvetleri, yargıçları ve orduları var; onlar, ayrıcalıklarını ortadan kaldırmak isteyenlere, herkes için özgürlük ve yaşamsal ihtiyaçların karşılanması talebinde bulunanlara şkece eder, onları hapseder ve katlederler.

Gelecekte korkan, sahip olduğu çıkarları kaybetmek istemeyen, hakimiyet ruhunun yozlaştırdığı ayrıcalıklı sınıflar, genel olarak cömert davranamazlar, ayrıca çıkarlarına laha geniş bir açıdan bakmaktan da yoksundurlar. Onların sahip oldukları güç ve mülklerden isteyerek vazgeçeceklerini ve bugün hükmettikleri insanlarla eşit yaşamaya uyum göstereceklerini umut etmek budalalık olacaktır.

Tarihten alınacak dersleri bir kenara bırakalım (bir ayrıcalıklı sınıfın tüm ayrıcalıklarından ya da ayrıcalıklarının azılarından asla kendi kendine vazgeçmediğini ve bir yönetimin şiddetle zorlanmadıkça ya da şiddetten korkmadıkça üçünden asla vazgeçmeyeceğini gösteren tarih dersleri), urjuvazinin ve yönetimlerin sadece mallarının elinden alınmasına karşı değil, aynı zamanda halkın en küçük taleplerine karşı kendilerini savunmak için de silahlı güç kullanmak istediklerine ve en merhametsiz eziyetleri yapmaya, kanlı katliamları gerçekleştirmeye hazır olduklarına herhangi bir işi ikna etmek için yaşadığımız dönemde de yeterince katıttır.

Özgürlüğe kavuşmak isteyen insanlar için açık olan sadece bir yol var: Şiddete şiddetle karşı koymak.

• • •

Bu nedenle, ezilen insanlarda radikal sosyal değişim için ilinçli istek uyandırmaya ve onları, birleşerek kazanacak üçe sahip olacaklarına ikna etmeye çalışmalıyız; idealimizi aymalı ve düşmanı yenerek yeni bir toplum kurmak için ereken maddi ve manevi güçleri hazırlamalıyız. İhtiyaç duyduğumuz güce sahip olduğumuzda, sosyal devrim yapmak için karşımıza çıkan uygun şartlardan yararlanmalı ya da bu artları kendimiz yaratmalıyız; yönetimi yıkmak ve servet sahiplerinin mallarını ellerinden almak için şiddete başvur-

malı; yaşamsal araçları ve üretim araçlarını ortak kullanıma sunarak, isteğini dayatacak ve toplumun yeniden örgütlenmesine engel olacak yeni yönetimlerin kurulmasını önlemeliyiz.

Tüm bunlar ilk bakışta görüldüğünden daha basittir. Bugünkü toplumda en kötü maddi ve manevi koşullarda yaşayan insanlarla ilgilenmeliyiz; insanları, düşüncelerimizi uygulamaya koymak için gereken entelektüel gelişim düzeyine çıkarmak için propagandanın yeterli olduğunu düşünmek kendimizi kandırmaktır.

İnsanla sosyal çevresi arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. İnsan topluma şekil verir, toplum da insana; ve bu nedenle sonuç bir tür kısır döngüdür. Toplumun değişmesi için insanın değişmesi, insanın değişmesi için de toplumdur değişmesi gerekir.

Yoksulluk insanı hayvanlaştırır, yoksulluğun ortadan kaldırılması için insan, sosyal bilinç ve azme sahip olmalıdır. Kölelik, insanlara köle olmayı öğretir, insanların kölelikten kurtulması için özgürlüğü istemesi gerekir. İnsanların sefaletlerinin nedenlerinin ve bu nedenleri yok etme yollarının farkında olmaması, cehaletin etkisidir, cehaletin ortadan kaldırılması için, insanların kendilerini eğitecek araçları ve zamanları olmalıdır.

Yönetimler, insanları kanuna boyun eğmeye ve kanunur toplum için gerekli olduğuna inanmaya alıştırmaları; yönetim ortadan kaldırmak için, insanın, yönetimin işe yaramadığını ve zararlı olduğuna inanması gerekir.

Bu kısır döngüden nasıl kurtulabiliriz?

Neyse ki mevcut toplum, tüm tebaasını çıkarlarının bir linçsiz ve pasif araçlarına dönüştüren bir egemen sınıfın ve hiy ürünü isteklerinden yaratılmadı. Mevcut toplum, her iki tarafa da büyük kayıplar verdiren binlerce mücadelenin, kayıtsızca hareket eden binlerce doğal ve insani faktörün bir

irünüdür; ve bu nedenle bireyler ya da sınıflar arasında açık bir ayrım bulunmamaktadır.

Maddi koşullar, sayısız çeşitlilikler gösterir; manevi ve zentelektüel gelişimin sayısız dereceleri vardır; bir bireyin toplumdaki yerinin, yetenek ve istekleriyle uyum içinde olması çok nadirdir. Rahat şartlara alışkın bireyler zor şartlarla çoğunlukla başarısızlığa uğrarken, diğerleri istisnai olarak son derece uygun koşullarda kendilerini doğdukları şartların üstüne çıkarmayı başarmışlardır. İşçi sınıfının büyük bir bölümü ya yoksulluğun en beterinden çıkıp gelmiş ya da hiç böyle bir durumda bulunmamıştır; hiçbir işçinin, kendisine patron tarafından dayatılan koşullardan haberdar olacak veya tam bir toplumsal bilinçe sahip olacak bir halde olmadığını söylemeye gerek yok. Tarih boyunca aynı kalan kurumların organik çelişkileri vardır ve ölüm tohumlarına benzerler, geliştikçe kurumlar çözülür ve değişime ihtiyaç duyarlar.

Bu nedenle gelişim gereklidir; fakat çevre, yavaş yavaş değiştirilmeden, insanların propaganda yoluyla anarşiyi isteyecek ve başaracak düzeye ulaşmaları mümkün değildir.

Gelişme, insan ve çevresi arasındaki paralel çizgi boyunca ilerleyerek, her ikisi aynı zamanda değiştirilerek sağlanmalıdır. İnsan kardeşlerimizin bilinçlenmelerini, talepte bulunmalarını sağlamak için, mevcut şartların bize tanıdığı tüm fırsatlardan, tüm olanaklardan ve tüm yollardan yararlanmalıyız; onları istekte bulunmaya teşvik etmeli ve daha sonra kaydedilecek gelişmelere açık kapı bırakan olası sosyal değişimleri kabul etmeye ikna etmeliyiz.

Bu arada kendimizi propagandayla sınırlandırarak anarşiyi başarmayı beklememeliyiz. Böyle yaparsak kısa zaman içinde faaliyet alanımızı tüketiriz; mevcut ortamda düşüncelerimizi anlayabilecek ve kabul edebilecek insanların başka bir tarafa yönelmelerine neden oluruz ve bir sonraki propagandamızı kısır bir alanda yürütmek zorunda kalırız; eğer çevresel değişimler, yeni fikirlerden etkilenebilecek yeni gruplaşmalar ortaya çıkarırsa, bu bizim katılımımız dışında olacak ve böylece düşüncelerimiz için peşin hükümler verilecektir.

Tüm insanları ya da farklı insan gruplarını talepte bulunmaya, talepte bulunabilecek duruma ve güce eriştiklerinde arzuladıkları tüm iyileştirme ve özgürlükleri dayatmaya teşvik etmeliyiz; programımızı tüm yönleriyle yaymalı ve tamamını gerçekleştirmeye çalışmalıyız; insanları, daha fazla istemeleri ve özgürlüklerine ulaşana kadar isteklerinden ödün vermemeleri için teşvik etmeliyiz.

3. Ekonomik Mücadele

Bugün işçilerin, çalışma koşulları altında maddi ve manevi gelişim sağlayamamalarının temel nedeni, onları doğrudan doğruya etkileyen baskı, ekonomik baskıdır; yani patronlar ve işadamlarının tüm önemli üretim ve dağıtım araçlarını tekelinde toplayarak işçileri sömürmesidir.

Bu baskının, tekrar ortaya çıkma tehlikesi olmaksızın tüümüyle yok edilmesi için, tüm insanların üretim araçları üzerindeki haklarına inanmaları, toprak sahiplerinin, sanayicilerin ve sermayedarların mallarını ellerinden alarak, bu temel hakkı kullanmaya hazır olmaları; tüm sosyal servetin insanların kontrolüne verilmesi gerekmektedir.

Fakat bugün bu kamulaştırma uygulamaya konulabilir mi? Bugün ilk adımları atmadan, işçilerin yaşadığı cehennemden ortak mülkiyet cennetine doğrudan geçilebilir mi?

Gerçekler, bugün işçilerin neler yapabileceklerini göstermektedir.

Bizim görevimiz, insanların bu gerekli kamulaştırmaya maddi ve manevi olarak hazır olmalarını sağlamaktır; bunu, bir devrimci karışıklığın bize sunduğu her fırsatta, her zaman, zafere ulaşana kadar tekrar tekrar denemeliyiz. Fakat insanları nasıl hazırlayabiliriz? Kamulaştırmanın gerçekleştirilmesini ve herkesin ortak servetin avantajlarından yararlanmasını olanaklı kılacak koşullar nasıl hazırlanabilir?

Halkın düşüncelerimizi desteklemesini sağlamak için sözlü ve yazılı propagandanın tek başına yeterli olamayacağını daha önce de söylemiştik. Çevrenin aşama aşama değiştirilmesinin hem nedeni hem de sonucu olacak pratik bir eğitim gerekmektedir. Emekçiler, kurbanı oldukları adaletsizliğe ve

versiz acılara karşı gelişen isyan duygusu na paralel olarak koşullarını iyileştirme isteği doğrultusunda birleşmeli ve taleplerine ulaşmak için hep birlikte mücadele vermelidirler.

Ve biz, anarşistler ve emekçiler olarak, onları bu mücadeleye teşvik etmeli, cesaretlendirmeli ve mücadelelerine katılmalıyız.

Fakat kapitalist bir rejimde bu gelişmelerin sağlanması mümkün müdür? Bu gelişmeler, emekçilerin gelecekteki tam özgürlüğe kavuşması açısından yararlı mıdır?

Acil kazanımlar için mücadelenin pratik sonuçları ne olursa olsun, en büyük değer mücadelenin kendi içinde yatmaktadır. Çünkü emekçiler, patronların çıkarlarının emekçilerin zararına olduğunu, birleşerek patronlardan güçlü oldukları sürece özgürlüğe kavuşamayacaklarını ve şartlarını iyileştiremeyeceklerini, mücadele ederken öğrenirler. Eğer taleplerine ulaşmayı başarırlarsa, şartlarını iyileştirmiş olacaklardır: Daha çok kazanacak, daha az çalışacak ve böylece kendilerine ayıracak zamanları, sorunlarını ifade edecek derjileri olacaktır; ihtiyaçları artacak ve daha fazla talepte bulunacaklardır. Eğer başarılı olamazlarsa, başarısızlığa uğrama nedenlerini inceleyecek, daha sıkı birliktelikler kuracakları ve daha büyük eylemlerde bulunmaları gerektiğini kabul edecekler; bunun sonucunda kesin ve emin bir zafere ulaşmak için kapitalizmi ortadan kaldırmanın zorunlu olduğunu anlayacaklardır. Devrimci dava, emekçilerin manevi gelişimi ve özgürlük davası, emekçilerin birliğinden ve çıkararı için mücadelelerinden geçer.

Fakat bir kez daha soruyoruz: Emekçiler toplumun şu anki durumunda şartlarını iyileştirmeyi gerçekten başarabilirler mi?

Bu, çok sayıda koşulun bileşkesine bağlıdır.

Emekçilerin emekleri karşılığında alması gereken ücreti belirleyen herhangi bir doğal yasa (ücret yasası), kimi iddiaların tersine, mevcut değildir; eğer bir yasa formüle etmek gerekiyorsa bu ancak şu şekilde olabilir: Ücretler, geçimin ağlanması için ihtiyaç duyulandan az, patrona kazanç payı bırakmayacak kadar çok olamaz.

İlk durumda işçilerin öleceği ve bu nedenle artık ücret alamayacağı; ikinci durumda ise patronların artık işçi çalıştırmayacağı ve böylece ücret ödeyemeyeceği gayet açıktır. Fakat bu olanaksız iki uç nokta arasında, birçok tarım işçisinin kötü koşullarından geniş kentlerdeki vasıflı işçilerin neredeyse saygın denebilecek durumlarına kadar uzanan sınırsız bir yelpaze bulunmaktadır.

Ücretler, saatler ve diğer çalışma koşulları patronlar ve işçiler arasındaki mücadelenin bir sonucudur. Patronlar, işçilere verebileceği en az ücreti vererek, onları mümkün olduğunca çok çalıştırmak isterler; işçiler ise az çalışıp mümkün olduğunca çok ücret almak isterler ya da istemelidirler. İşçiler durumlarından hoşnut olmasalar bile, patronların isteklerine nasıl karşı koyacaklarını bilmediklerinde tüm şartlara boyun eğer ve yaşamlarını çok kötü koşullarda sürdürmek zorunda kalırlar. Ama bunun yerine, insan gibi yaşamak için güçlerini birleştirerek çalışmayı reddeder ya da gizli veya açık bir şekilde isyan tehdidinde bulunurlarsa, patronların ilgisini çekerek nispeten daha iyi muamele görürler. Bu nedenle ücretlerin belirli sınırlar içinde, işçilerin (elbette birey olarak değil, sınıf olarak işçilerin) talebine bağ olduğu söylenebilir.

İşçiler mücadele ederek, patronlara direnerek, şartlarının daha da kötüleşmesini belirli bir noktaya kadar engellemekle kalmazlar, gerçek düzelmeler de elde ederler. Şimdiye kadar süregelen işçi hareketi tarihi de bu gerçeği göstermektedir.

Bununla birlikte işçiler ve patronlar arasında yalnızca ekonomik alanda yürütülen bu mücadelenin önemi büyütülmemelidir. Patronlar, çok büyük taleplerde bulunmadıkları sürece işçilerin isteklerini kabul edebilirler ve bunu çoğunlukla güçlü bir şekilde ifade edilen talepler karşısında yaparlar; ama eğer işçiler patronların bütün kazançlarını ele geçirecek taleplerde bulunurlarsa (ki bunu yapmaları şarttır), bu dolaylı olarak bir kamulaştırma etkisi gösterecek ve patronlar yönetime başvurarak işçileri ücretli köle durumunda kalmaya zorlamak için şiddet kullanmaya çalışacaklardır.

Ve böylece işçilerin emeklerinin tam karşılığını almayı beklemelerine fırsat bile kalmadan, ekonomik mücadele, onların yaşam standartlarını geliştirme yolu olarak etkisiz hale gelir.

Her şeyi emekçiler üretir, onlar olmazsa yaşam imkânsızlaşır; bu nedenle emekçilerin çalışmayı reddederek istedikleri her talepte bulunabilecekleri düşünülebilir. Fakat tüm emekçilerin birliğini tek bir ülkede, hatta tek bir iş kolunda bile gerçekleştirmek zordur ve emekçilerin birliğinin karşısında patron örgütleri vardır. Emekçiler yaşamlarını günlük kazançlarıyla sürdürürler ve eğer çalışmazlarsa kısa zaman sonra yiyecek bulamazlar; buna karşın patronlar, paraları olduğu için tüm gıda stoklarını kullanabilir ve arkalarına yaslanarak, açlığın emekçileri daha uysal bir hale getirmesini bekleyebilirler. Yeni makinelerin icat edilmesi ve kullanılmaya başlanması, işçilere duyulan ihtiyacı azaltır ve açlık çektiği için emeğini her ücrete satmaya razı işsizler ordusuna yenileri eklenir. Göç, daha iyi çalışma koşullarının olduğu ülkelerde problemler yaratır, çünkü açlık çeken işçi sürüsü patronlara, ister istemez, ücretleri azaltma fırsatı sunar. Kapitalist sistemden kaynaklanan tüm bu gerçekler, karşı hareketler yaratır ve işçi sınıfının kazanmaya başladığı dayanışma ve bilinçlenmeye engel olur. Ve kapitalist sistemde üretimin kapitalistler tarafından emekçilerin ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılamak için değil, kapitalistlerin şahsi kazançlarını artırmak üzere düzenlendiğini gözler önüne serer. Bu nedenle kaos, insan çabasının boşa harcanması, mallarda bilinçli olarak yaratılan kıtlık, gereksiz ve zararlı meşguliyetler, işsizlik, terk edilmiş topraklar ve daha birçok kötü durum ortaya çıkar ve üretim araçları kapitalistlerin ellerinden alınmadıkça ve üretim yeniden düzenlenmedikçe bu durum engellenemez.

Bunu özgürlüğe kavuşmak ya da sadece şartlarını verimli bir şekilde geliştirmek isteyen emekçilerin kendilerini yönetimin saldırısına karşı korunma ihtiyacı takip eder; çünkü mülkiyet hakkını yasallaştıran ve kaba kuvvete başvurarak koruyan yönetim, insan gelişimine engel teşkil eder; ve mev-

cut şartlarda ya da daha kötü şartlarda sonsuza kadar kalınmak istenmiyorsa, bu engel şiddet kullanılarak yok edilmelidir.

Ekonomik mücadeleden politik mücadeleye, yani yönetime karşı mücadeleye geçilmelidir; ve kapitalistlerin milyonlarına, emekçilerin güçlkle bir araya getirdikleri birkaç kuruşla karşı çıkmaktansa, insanların şiddeti şiddetle bozguna uğratacak gücü bulabilmesi için, mülkiyeti savunan silah ve tüfeklere karşı daha etkili bir yol ile karşı koyulmalıdır.

4. Politik Mücadele

Politik mücadele sözüyle, devlete karşı mücadeleyi kastediyoruz. Devlet, kanunları yönetilenlere, yani halka dayatmak için siyasal gücü -elde edilmiş de olsa- elinde tutan bireylerin *bütünüdür*.

Devlet, tahakküm ruhunun ve bazı kişilerin kendini başkalarına zorla kabul ettirmek için kullandığı şiddetin bir sonucu, ayrıcalıkların yaratıcısı ve ürünü, onun doğal savunucusudur.

Devletin, bugün kapitalizmi savunma işlevi gördüğünü, fakat kapitalizm yok olduğunda tüm insanların temsilcisi olacağını söylemek, yanılgıya düşmektir. Öncelikle emekçiler, devletten kurtularak tüm sosyal servetin yönetimini ele geçirip, üretim ve tüketimi herkesin yararına olacak şekilde düzenlemedikçe kapitalizm yok edilemez; üretim ve tüketimin herkesin yararına düzenlenmesi için devletin bir girişimde bulunması beklenmemelidir; çünkü devlet buna razı olmak istese de yapamayacaktır.

Bir başka sorun daha var: Kapitalizm ortadan kaldırılır ve devlet iktidarda kalırsa, herkesi hoşnut edemeyeceği için, sağlayacağı maddi ve yasal koruma karşılığı kendini destekleyecek ekonomik güce sahip bir sınıfa ihtiyaç duyacak ve sahip olduğu tüm ayrıcalıkları kullanarak kapitalizmi yeniden yaratacaktır.

Bu nedenle sadece devlet değil, devletin tüm kurumları da ortadan kaldırılmadıkça ne ayrıcalıklar yok edilebilir ne de özgürlük ve eşitlik kesin ve emin bir şekilde sağlanabilir.

Herkesi ilgilendiren tüm konularda, özellikle bu konuda, herkesin onayı alınmalıdır; bu nedenle insanları devletin işe yaramadığına, hatta zararlı olduğuna ve devlet olmadan yaşamımızın daha iyi olacağına ikna etmek için elimizden gelen çabayı göstermeliyiz.

Fakat daha önce de defalarca tekrar ettiğimiz gibi, insanları ikna etmek için yalnızca propaganda yeterli olmayacaktır -ve eğer kendimizi devlete karşı vaaz vermekle sınırlandırıp, halkın tüm devletlerin tamamen ortadan kaldırılması gerektiğine ve bunun başarılabilceğine inanacağı günü misin bir şekilde beklersek o gün asla gelmez.

Devlet karşıtı düşünceleri yayarken ve tamamen özgür olmayı talep ederken, kısmi özgürlük için verilen tüm mücadeleleri desteklemeliyiz, çünkü mücadele ederken de bir şeyler öğrenileceğine ve biraz olsun özgür olmak için başlanan mücadelenin, özgürlüğün tadına varıldığında tamamen özgür olmak için verilen bir mücadeleye dönüşeceğine inanıyoruz. Daima insanlarla birlikte olmalıyız; büyük taleplerde bulunmaları için gösterdiğimiz çabalar başarısızlıkla sonuçlandığında bile onları bir şeyler istemeleri için teşvik atmeye devam etmeliyiz; talepleri ne kadar büyük ya da küçük olursa olsun, onu kendi çabalarıyla elde edeceklerini, devletin bir parçası olan ya da devleti yönetmek isteyen herkesi küçümsemeleri ve onlardan nefret etmeleri gerektiğini anlamaları için elimizden gelen çabayı göstermeliyiz.

Bugün devlet, yasal sistem yoluyla günlük yaşamı düzenleme, halkın özgürlüğünü artırma ya da kısıtlama gücüne sahiptir ve biz henüz bu gücü onun pençesinden alacak durumda olmadığımız için, devletin gücünü azaltmaya çalışmalı ve sahip olduğu gücü mümkün olduğunca zararsız bir şekilde kullanmaya zorlamalıyız. Fakat bunu daima devletin dışında ve karşısında kalarak yapmalı, sokak ajitasyonlarıyla devlet üzerinde baskı kurmalı ve devleti, istediğimizi şiddet yoluyla elde etmekle tehdit etmeliyiz. Yerel ya da ulusal, herhangi bir yasal konumu asla kabul etmemeliyiz; çünkü böyle bir durumu kabul etmekle faaliyetlerimizi etkisiz hale getirmiş ve amacımızın geleceğine ihanet etmiş oluruz.

Devlete karşı mücadele son çözümlemede maddi ve fizikseldir.

Devletler kanun yapar. Bu nedenle kanunları dayatmak için fiziksel güç (polis ve ordu) görevlendirmeleri gerekir, aksi taktirde kanunlara sadece isteyenler itaat edecek ve kanunlar, herkesin kabul etmekte ya da reddetmekte özgür olduğu bir dizi öneri durumuna gelecektir. Devletler bu güce sahiptir; emekçileri ezerek ve sömürerek sahip oldukları gücü artırmak, egemen sınıfların çıkarlarına hizmet etmek için kanunlar yoluyla bu gücü kullanırlar.

Devlet baskısının tek sınırı insanların bu baskıya karşı koyabildiklerini gösterdikleri güçtür. Çatışma açık ya da gizli olabilir; fakat hükümet isyan tehlikesiyle yüz yüze gelmedikçe, halkın hoşnutsuzluğu ve genel direniş gibi konularla ilgilenmediği için bu çatışma hep vardır.

İnsanlar kanunlara uysal bir şekilde boyun eğerse ya da protestoları sözlerle sınırlı ve zayıfsa, devlet kendi çıkarları doğrultusunda hareket eder ve insanların ihtiyaçlarını görmezden gelir; protestolar canlı, ısrarlı ve tehdit ediciyse, devlet, daha fazla ya da daha az kavrayış gücüne sahip olmasına bağlı olarak yenilgiyi kabul eder ya da karşı koyma yoluna gider. Eğer devlet yenilgiyi kabul etmezse isyana geri dönüş daima olacaktır; devlet yenilgiyi kabul ederse insanlar kendilerine güven duyacak, özgürlük ve otorite arasındaki uyumsuzluk belirginleşene ve şiddetli mücadele başlayana kadar artan taleplerde bulunacaklardır.

Bu nedenle, insanların böyle bir durumdan zaferle çıkması için maddi ve manevi hazırlıkların yapılması gerekir.

• • •

Başarılı bir isyan, insanların özgürlüğe kavuşmalarındaki en etkili faktördür, esaretten kurtulan insanlar, en iyi olduğunu düşündükleri kurumlarla birlikte kendi ihtiyaçlarını karşılama özgürlüğüne sahip olacaklardır ve halk kitleleri, kanunlara boyun eğdiği dönemden medeniyet düzeyine bir hamlede ulaşacaktır. İsyana, devrimi tayin eder, yani "evrim" dönemi süresince oluşan gizli kuvvetlerin ortaya çıkış hızını belirler.

Her şey insanların neyi isteyebileceklerine bağlıdır.

Geçmiş isyanlarda insanlar sefaletlerinin gerçek nedenlerinin farkında değillerdi, daima çok az şey istediler ve çok az şey elde ettiler.

İnsanlar gelecek isyandan neler isteyecekler?

Bunun yanıtı, kısmen bizim propagandamıza ve göstereceğimiz çabalara bağlıdır.

İnsanları, patronların mallarını ellerinden almaya; dışarıdan emir almayı beklemeden, herhangi bir yönetimi ya da yetkisi geçici bile olsa kanunları uygulama yetkisi olduğunu savunan ve şiddete başvurarak bunu başkalarına kabul ettirmeye çalışan hangi kisve altında olursa olsun (anayasal, dikta, vs.) herhangi bir yönetimi reddederek, tüm yaşamsal araçları ele geçirmeye ve insanların özgür katılımıyla oluşturulan birlikler yoluyla günlük yaşamlarını kendi kendilerine düzenlemeye teşvik etmeliyiz.

Eğer halk çağrımıza cevap vermezse -diğerleri köle olarak kalmayı isteseler bile, biz özgürlük hakkımız adına sahip ve örnek olmanın gücüyle- düşüncelerimizi uygulamaya çalışmalı, yeni devleti reddetmeli, direnişi canlı tutmalı, devletin tüm müdahalelerine karşı çıkararak ve kendi hayatını yaşamak isteyen diğer topluluklarla özgür anlaşmalar yaparak düşüncelerimizle ilgilenenlerin anarşist topluluklar oluşturmalarını sağlamalıyız.

Daha da önemlisi, polisin ve silahlı kuvvetlerin yeniden teşkilatlanmasına karşı koymalı; anarşist olmayan bölgelerdeki emekçileri, baskı güçlerinin yokluğundan faydalananarak, kabul etmeye ikna edebileceğimiz en büyük taleplerde bulunmaya teşvik etme fırsatlarını kullanmalıyız.

Olaylar nasıl gelişirse gelişsin, tüm insanların ekonomik, ahlâki ve politik özgürlüğe tamamen sahip olması gerektiği hiçbir zaman unutulmadan mülk sahibi ve egemen sınıflara karşı mücadele etmeye aralıksız devam edilmelidir.

5. Sonuç

Dolayısıyla biz, insanın insan üzerindeki tahakküm ve sömürsünün tamamıyla ortadan kalkmasını istiyoruz; in-

sanların bilinçli ve istekli dayanışmayla kardeşçe birleşmelerini, herkesin mutluluğu için gönüllü işbirliği yapmalarını istiyoruz; toplumun mutluluğa ulaşma, mümkün olan en büyük manevi ve ruhsal gelişimi sağlama ve herkesin ihtiyaçlarını karşılama amaçları çerçevesinde kurulmasını istiyoruz. Biz, herkes için ekmek, özgürlük, aşk ve bilim istiyoruz.

Tüm bu önemli amaçların başarılması için, üretim araçlarının herkesin kontrolünde olmasını, hiç kimsenin ya da hiçbir grubun, başkalarını kendi isteğine boyun eğmeye zorlayacak bir konumda olmamasını, düşünce gücü ya da örnek olma dışında hiçbir yolla insanları doğru olduğunu düşündüğü bir şeye ikna etmeye çalışmamasını istiyoruz.

Dolayısıyla: Toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin malları herkesin yararına kamulaştırılmalı; ve yönetim ortadan kaldırılmalıdır.

Ve bunların başarılacağı günü beklerken fikirlerimizi yaymalı; herkesin yararına mutluluk ve özgürlüğe ulaşmak için patronlara ve hükümete karşı, koşullara bağlı olarak, şiddet yoluyla ya da şiddete başvurmadan aralıksız mücadele etmeliyiz.

NOTLAR

1. *Umanità Nova*, 2 Eylül 1921.
2. *Pensiero e Volontà*, 1 Nisan 1924.
3. *l'Adunata dei Refrattari*, 26 Aralık 1931.
4. *Umanità Nova*, 27 Şubat, 1920.
5. *Pensiero e Volontà*, 1 Ocak 1925.
6. *l'Agitazione*, 22 Eylül 1901.

İKİNCİ KISIM

“Biz insanları değil, düşünceleri takip ederiz ve bir ilkeyi bir insanda cisimleştirme alışkanlığına karşı çıkarız.”

Malatesta'nın 1876 yılında Enternasyonal'in Bern Kongresi'nde yaptığı konuşmadan.

“Bazılarımız, özellikle Max Nettlau ve Luigi Bertoni, Malatesta'ya, çağdaş tarihe büyük katkıları olacak, ayrıca doğrudan doğruya katıldığı olayların daha iyi anlaşılmasını sağlayacak anılarını yazması için sık sık önerilerde bulundular; ve o, şöyle cevap verdi: ‘Evet, bir gün... ama acelesi yok; bunu, yapılacak daha önemli şeyler olmadığında, yaşlı bir adam olduğumda düşüneneğim.’ Ama o daima yapacak önemli şeyler bulduğu ve yaşlılığı asla kabul etmediği için, anılarını hiçbir zaman yazmadı.”

Luigi Fabbrî'nin Malatesta biyografisinden,
Buenos Aires, 1945.

BİYOGRAFİ NOTLARI

-1-

"... Böylece Cafiero ile birlikte İsviçre'den ayrıldım. Hasaydım, kan tükürüyordum, verem olduğum söylenmişti, az da çok... Gece Gothard'ı geçerken soğuk aldım (o zaman ünel yoktu ve karlı dağları geçmek epeyce çaba gerektiriyorlu) Bakunin'in Zürih'te kaldığı eve vardığımda ateşler içinde iksürüyordum.

İlk selamlaşmalardan sonra, Bakunin portatif bir karyola hazırladı ve -neredeyse zorlayarak- yatağa uzanmamı söyledi, bütün battaniyeleri üzerime örterek ısrarla orada sessizce yatıp uyumamı istedi. Tüm bunlar, beni derinden etkileyen özen ve anne şefkatiyle yapılmıştı.

Yatakta battaniyelere sarılı yatarken -oradaki herkes uyduğumu sanıyordu- Bakunin'in benim hakkımda güzel şeyler fısıldadığını duydum ve daha sonra üzgün bir şekilde şunları ekledi: 'Bu kadar hasta olması ne yazık; çok kısa bir zaman sonra onu kaybedeceğiz, altı aydan fazla dayanamaz.'

Malatesta, Bakunin ile 1872'de ilk karşılaşmasının bu dokunaklı tasvirini 1926⁽¹⁾ yılında, 73 yaşındayken yazdığında Bakunin elli yıldır mezarında yatıyordu.

Diğerleri de Malatesta'nın sağlığının kötü olmasına üzülüyorlardı. Cafiero (1875 yılında bir mektupta) "zavallı Malatesta verem hastalığına yakalandı" diyor ve zalimlerin amacının şüphesiz "böylesine genç ve asil bir yaşamı hapis hücresinin sessiz ve pis kokulu duvarları arasında boğmak"⁽²⁾ olduğunu düşünüyordu. Borghi, Malatesta'nın "solunum sisteminin yaşamı boyunca zayıf noktası olduğunu" belirtiyor ve ekliyordu: "1920-21'in soğuk kışı boyunca Milano'daki pis kokulu hücresinde solunum nöbetlerinin yarattığı krizlerden çektiklerini asla unutamayacağım."⁽³⁾

Yaşamının son yıllarındaki eşi Elena Melli, Damiani'ye yazdığı bir mektupta (28 Temmuz 1932) yaşamının son haftalarını anlatıyor: "Birkaç hafta önce yine kötüleşmişti, ama

atlatı; solunum yollarından kaynaklanan zatürreesi de geçmişti. Daha iyi ve tehlikeyi atlatmış görünüyordu; ama sürekli zayıfladığı, günden güne fark ediliyordu. Öleceğine inanmıyordu ama sol tarafından gelen bir nöbet soluğunu tıkadı... Bu son birkaç gün süresince zorlukla nefes alıyordu. Beş saatte bir aldığı 1500 litre oksijene rağmen nefes almakta zorluk çekiyordu... Cuma günü öldü, ayın 22'sinde [Temmuz 1932] öğleyn 12.20'de."⁽⁴⁾

-2-

George Woodcock, Anarşizm'in tarihinde şöyle yazıyor ⁽⁵⁾ :

"1871 yılının ortalarında, ilk mücadelelere katılmış olup Bakunin'in etrafında toplanan kıdemlilerden farklı bir karaktere sahip yeni bir militanlar grubu ortaya çıktı. Liderleri Carlo Cafiero, Errico Malatesta ve Carmelo Palladino, Güney İtalya'daki toprak sahiplerinin eğitilmiş çocukları olan yirmili yaşların başındaki genç adamlardı; hepsi de köylülerin yoksul olduğu bölgelerden geliyordu... aslında aynı on yıl içinde yakıcı bir şekilde 'halka gitme' arzusu duyan vicdanlı Rus soylularının İtalyan benzerleriydiler."

Bu karşılaştırma, en azından Malatesta ile ilgili olarak, gerçeklere uymamaktadır.

(Palladino hakkında 1869-1871 yılları arasında Enternasyonal'in Napoli Seksiyonunda oldukça aktif olan genç bir avukat olması; 1872'nin sonlarına doğru Cafiero ile birlikte Bakunin'i ziyaret etmesi, 1874'te İtalyan isyan hareketinin başarısızlığa uğramasının ardından aynı yıl Locarno'ya gitmesi ama "yıllar sonra trajik şartlarda öldüğü yere" Cagnamo Varamo'ya dönmesi dışında çok fazla bilgi bulunmamaktadır.)⁽⁶⁾

Carlo Cafiero -1846'da "zengin ve gerici bir aile"nin çocuğu olarak Barletta'da doğdu.⁽⁷⁾ Marx'ın İtalya ve İspanya'yı Marksizme doğru çekmeye yardım etmek üzere kullanılmasını istediği Londra Enternasyonalinin bir üyesiydi. Fakat o, İtalya'ya, kısmen Malatesta'nın gayret ve çabaları sonucu değişmiş olarak döndü. Bir sonraki yıl bu "değişim"i Bakunin tamamladı. 1882 yılında sosyal demokrat amaçları destekle-

ene kadar aktif roller aldı. Bir yıl sonra Cafiero'da bir daha ısla iyileşmeyecek ruhsal bozukluklar başladı. 1892'de bir kıl hastanesinde öldü.)

Errico Malatesta, Santa Maria Capua Vetere'de (Caserta yaletinde, on bin nüfuslu bir garnizon kenti) 14 Aralık 1853'e doğdu. Aile geçmişi hakkında çok az şey biliyoruz. Asil bir oydan geldiği asılsız bir genel kanı. Fabbri⁽⁸⁾ Malatesta'nın abasını "ılımlı liberal düşüncelere sahip bir adam" ve "zenin bir mal sahibi" olarak anlatıyor. Nettlau'ya⁽⁹⁾ göreyse aile ticaretle ilgileniyor ve küçük burjuva sınıfı'ndan geliyordu; u düşünce, 15. yüzyılda Tanrıya ve sevgilisi Isotta'ya bir apınak diken "ünlü Rimini tiranı" Sigismundo Malatesta'ın soyundan geldiği söylentisinin Malatesta'yı her zaman ok güldürdüğünü anlatan Borghi⁽¹⁰⁾ tarafından da onaylanıyor. Asil kan, onun damarlarında hiç dolaşmadı. "Annesi ve abası mütevazı toprak sahipleriydiler."

Malatesta'nın 1872⁽¹¹⁾ yılında Bakunin ile ilk karşılaşmaında kendi anlattıklarından annesi, babası, bir erkek karde ve kız kardeşinin "solunum şikayetleri" yüzünden öldükleni öğreniyoruz; ayrıca, Guiseppe Fanelli'nin politik anıları yazdığı bir makalesinde (1871) şu açıklamayı yapıyor: "Öğrenciliğim esnasında anne ve babamızın ölümünden sonra en ve erkek kardeşim, bize annelik eden yaşlı bir teyzeyle rlikte yaşıyorduk."⁽¹²⁾

"Enternasyonal, İtalya'da adalet aşkıyla sınıflarını terk len burjuvalar tarafından 1872 yılında tanıtıldı ve daha nra birçok yere yayıldı; çoğunluğunu, en azından önderleri aktif elemanları emekçiler değil, orta ve aşağı-orta sınıf n gelen genç insanlar oluşturuyordu."⁽¹³⁾

-3-

1871 yılının ortalarında "Malatesta yirmili yaşlarının baıda değildi"; 17 yaşını henüz tamamlamıştı ve politik müdelede öteden beri aktifti.

On dört yaşındayken Kral II. Victor Emmanuel'e yerel aletsizliği protesto ettiği bir mektup göndermişti. Fabbri'⁽¹⁴⁾ "küstah ve tehditkâr bir mektup" olarak nitelendirdiği

bu mektup Otorite tarafından da yeterince ciddi bir tepkiyle karşılandı ve onun tutuklanma emrini vermelerine neden oldu (25 Mart 1868). Babası, arkadaşlarının yardımıyla serbest bırakılmasını sağladı ve böylece "ailesi, Kraliyetin sadık bir tebaası olarak, eğitimini ihmal ettiği gerekçesiyle" özel bir okula gönderilme tehlikesinden de kurtulmuş oldu.⁽¹⁶⁾

Serbest bırakıldığı günün akşamı yemek yerken, baba oğluyuyla yakınlaşmaya ya da en azından onu gelecekte daha tedbirli olması için uyarmaya çalıştı. Ama Fabbri'nin bize anlatığına göre Malatesta'nın tavrı öylesine uzlaşmazdı ki babas gözleri yaşararak sadece "benim zavallı oğlum, bunu sana söylemek hiç hoşuma gitmiyor ama bu gidişle darağacını boy layacaksın" diyebilirdi.⁽¹⁶⁾

İki yıl sonra (1870) Angiolini'nin⁽¹⁷⁾ söylediğine göre Napoli'deki bir gösterinin ardından tutuklanarak mahkûm edildi ve bir yıl süreyle (tıp öğrenimi gördüğü) Napoli Üniversitesi'nden "uzaklaştırıldı".

Malatesta'nın eğitimi Santa Maria lisesinde başlamıştı, ama kısa zaman sonra ailesiyle birlikte Napoli'ye taşınarak eski Yunan ve Latin edebiyatı eğitimi aldığı (dini kurallar sadık bir eğitimin olduğu) Scolopian okuluna devam etti.⁽¹⁸⁾

"Ben o zamanlar (1868) kendini retorik, Roma Tarihi ve Gioberti felsefesine adayan genç bir adamdım. Öğretmenlerim modern bir okulun saçma ve bozuk ortamında, entelektüel akıl sağlığımı ve kalbimin duruluğunu koruyabilmem için beni kainatın güçlerine boğmayı başaramadılar."⁽¹⁹⁾

Scolopian'dan sonra Napoli Üniversitesi'nde Tıbbiyeye devam etti. Tıp eğitiminin ancak üç yılını tamamlamışken Enternasyonal'e katıldı; bu ciddi kararı izleyen yıllarda politika ve devrimci hareketle öylesine meşguldü ki tıp eğitimi tamamlaması mümkün olmadı.⁽²⁰⁾

14 yaşındayken adım adım bir Cumhuriyetçi olmaktay ve "Evrensel Cumhuriyetçiler Birliği"ne üye olmak için başvuruda bulundu. Ama Mazzini, çok fazla sosyalist eğilimle olduğunu ve kısa zaman sonra Enternasyonal'e katılabileceğini

ini söyleyerek başvurusunu kabul etmedi. O zamana kadar Malatesta'nın Enternasyonal hakkında bilgisi yoktu. Dorumsuz merakının tatmin edilmesi gerekiyordu; bu nedenle daha fazla bilgi sahibi olmak için araştırmaya koyuldu; araştırmaları sırasında Enternasyonal'in İtalya seksiyonunun birkaç üyesiyle karşılaştı; Fanelli ve Palladino'dan etkilendi. Paris Komünü'nün esin verici olaylarından birkaç ay sonra, 1871'de Enternasyonal'e katıldı. Napoli Seksiyonuna girişi, seksiyon içerisindeki aktivitelerde yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Bir emekçi grubuyla birlikte Malatesta'nın öğrenci arkadaşları da onu izledi.⁽²¹⁾ O sadece geniş bir çalışma kapasitesi göstermiyordu, aynı zamanda yaşamı boyunca edindiği önerleriyle çevresindekileri de etkiliyordu.

Uzun yıllar sonra, Enternasyonalistler'in "peşpeşe unutulmuş beslediği ve amaçları uğruna her zaman her fedakârlığa hazır" olduğu "coşku dolu" günlerde, bir militanın yaşamını anlatması gerekti.⁽²²⁾

"Propaganda için herkes elinden geleni hatta daha da fazlasını yaptı; paraya ihtiyaç duyduğumuzda ailelerimizin bizi ızarlamasını göze alarak ev eşyalarımızı memnuniyetle sattık. Propaganda için işlerimizi ve eğitimimizi ihmal ettik. Ne olursa olsun devrim yapılmalı, tüm koşullar düzeltilmeliydi! Çok sık hapsedildik ama oradan daha da enerji dolu olarak çıktık; işkenceler sadece coşkimuzu artırdı. O zaman çektiğiniz işkencelerin, daha sonrakilerle karşılaştırıldığında şaka gibi kaldığı bir gerçek. O zamanki rejim, bir dizi devrime karşı tepki sonucu ortaya çıkmıştı; ve otoriteler, özgürlük isteğiyle politik mücadeleye katılan ve bu mücadeleyi destekleyen özellikle kentlerdeki işçilere karşı başından itibaren acımasız bir tavır sergilediler; aynı huzursuzluk durumu, rejim olarak ortadan kalkan, ancak güçlenerek yeniden beliren Bourbon ve Avusturya hükümdarları için de söz konusuydu, ulusal bağımsızlık mücadelesi geri planda kalmıştı."⁽²²⁾

Ama Malatesta, o dönemlerde kendilerini heyecanlandıran tüm hatalı politik tahminleri belirtmekte de tereddüt etmedi.

"Biz, halkın durumundan hoşnut olmadığımıza inandık, hal-

ka acı veren yoksulluk gerçekten tahammül edilemez olduğu için örnek olmamızın yeterli olacağını düşündük ve emekçi kitlelerin burjuvaziye karşı çıkması, toprağı, fabrikaları, kendi emekleriyle üretilen ancak ellerinden alınan her şeyi ele geçirmeleri için elimizde silahlarla 'kahrolsun soylular' sloganını atmaya başladık. Ve o sırada elbette insanların yeteneklerinin, eşitlikçi ve liberter içgüdülerinin faziletine mistik bir inanç beslemiştik.

O zamanki ve daha sonraki (ve daha önceki) olaylar gerçeklerden ne kadar uzak olduğumuzu gösterdi. Bireysel hakların farkında olunmadığında ve eyleme yol gösteren bir düşünce olmadığında açlığın devrimlerle sonuçlanamayacağı gayet açıktı; olsa olsa ara sıra görülen başkaldırıları neden olurdu ki bunları da *senyörler*, kiralık katillerine ateş emri vermeye gerek kalmadan, halka ekmek dağıtarak ya da gü-rültülü insan kalabalığına balkonlarından bozuk para atarak kolayca kontrol altına alabilirdi. Eğer arzularımız düşünce gücümüzü körleştirmeseydi, açlığın, iç karartıcı, dolayısıyla karşıdevrimci etkisini; propagandamızın daha az baskı altında tutulan bölgelerdeki emekçiler ve özellikle daha az mali sıkıntıda bulunan zanaatkârlar arasında çok daha etkili olacağı gerçeğini kolaylıkla görebilirdik."

Düşlerinin ayrıntıları arasında boğularak gerçekliği asla dikkate almayan birçok devrimcinin aksine Malatesta, siyasi yaşamının ilk döneminde, öğretmenlerinin ve çağdaşlarının tüm teorilerini ve umutlarını gerçekliğin eleştirel sınamasına tabi kılıyordu. Bununla birlikte belirtilmesi gereken bir şey var ki, misyoner gibi davranan hayalperest devrimcileri ve durup düşünenleri küçümseyen, eylemi her şeyin üzerinde gören eylemciler, ne kadar sık ortaya çıkarlarsa çıksınlar, kısa zaman içinde misyoner gayretini kaybederler ve bu enerjileriyle daha dünyevi arayışların peşinden koşmaya eğilim gösterirlerken, Malatesta asla devrimci eylemini terk etmedi ve asla iyimserliğini kaybetmedi; gelecekteki herhangi bir anarşist ya da sosyalist mutlu döneme olan kör inançtan daha güçlü olan bu iyimserlik, kendine ve en yakın arkadaşlarına duyduğu güvende görülmelidir.⁽²³⁾

1884⁽²³⁾ yılında, otuz yaşındayken yazdığı otobiyografi niteliğindeki nadir bir makalesinde gençlere hem uyarıda bulunmak hem de onları teşvik etmeye isteyen bir genç olarak uygulamalarını, "ideal bir dünya" hayallerini ve "cumhuriyet"e olan inancını -bu dava uğruna ilk defa bir kraliyet hapis-hanesine düşmüştü- belirtir ve gerçeklik dünyasına girdiğinin farkında olarak, ideal dünyasına ulaşmak için hangi sorunların üstesinden gelinmesi gerektiğini ve cumhuriyetin aslında herhangi bir diğer hükümetten farksız olduğunu, hatta bazen daha da kötü olduğunu anlatır.

-5-

Malatesta, herhangi bir kişinin değerini küçümsemeden ya da başkalarının üstün niteliklerini veya kendi gelişimi üzerindeki etkilerini göz ardı etmeden, kişiye tapınmanın tehlikelerini genç yaşta fark etmişti. Gençliğinin ilk yıllarında "önemli kişiler" arasında -Garibaldi, Mazzini, Marx ve Bakunin- bir seçim yapma gerekliliği ona kişiliklerle fikirlerin birleştirilmesinden doğan tehlikeleri sezebilme gücünü kazandırmıştı. Ekim 1876'da Bern'de düzenlenen VIII. Enternasyonal Emekçiler Birliği Kongresi'ne katılan İtalyan delegeler arasında yer alan Malatesta, kendilerini Bakuninci olarak adlandırma alışkanlığını ya da Bakuninci olarak tanınmalarını protesto ederek şunları söyledi: "Çünkü Bakunin'in tüm teorik ve pratik fikirlerini paylaşmadığımızı görüyorum ve daha da önemlisi biz insanları değil düşünceleri takip ederiz ve bir ilkeyi bir insanda cisimleştirme alışkanlığına karşı çıkarız."⁽²⁴⁾

Mazzini ile ilgili olarak da şunları söylüyordu: "Muhtemelen yıllarca devrimci hareket hakkında ahkâm kesmekten yoksun bırakılmış olmanın verdiği rahatsızlıkla Komün'ü ve Enternasyonal'i sert bir dille eleştirmiş ve taraftarlarının girişimde bulunmalarına engel olmuştur."⁽²⁵⁾ Ayrıca Malatesta yazılarında Garibaldi yandaşlarından ve "duçelerinden" de bahsetmiştir.⁽²⁶⁾ (Mussolini kendinden "il duçe" olarak bahsetmiştir ve Malatesta'nın Garibaldi'ye ilişkin bu sözleri 1928'de, Mussolini'nin gücü doruğuna ulaşmışken söylediği düşü-

nülecek olursa, terimin Garibaldi için iltifat olarak kabul edilmesi pek olası değil!)

Bununla birlikte, belki de üstün insan fikrine karşı çıktığı için çağdaşlarının ve "akıl hocaları"nın niteliklerini ve başarılarını gösterirken cömert olduğu kadar, onların kişisel zayıflıklarını ve siyasi hatalar olarak adlandırdığı yanlışlarını eleştirirken de o kadar uzlaşmazdı. Bu yaklaşım, Malatesta'nın Kropotkin'le ilgili anılarında yer verdiği makalesinde -biyografi notlarının sonunda yer almaktadır- ve Mazzini'yi kısa, ama yürekli savunmasında (1922) oldukça güzel bir şekilde açıklanıyor: "Biz Mazzini'ye karşıyız, onun sosyal mücadeleyi anlayış tarzına, İtalya ve Roma'ya atfettiği ilahi göreve ve dinsel dogmatizmine karşıyız.

Mücadelenin sıcak ortamında olduğu gibi her iki tarafta da daima taşkınlıklar ve yanlış anlamalar vardı; ama objektif bakacak olursak bizi teşvik eden duygularla, yürekte kabul ettiğimiz bir şey var ki: Biz Mazzini taraftarıyız, tıpkı onun bir Enternasyonalist olduğu gibi.

Felsefi kavramlarda hâlâ temel farklılıklar olduğu gibi, yöntemlerimizde de temel farklar olmuştur ve olacaktır da; fakat harekete geçiren ruh hep aynıydı. İnsanlar arasında sevgi ve kardeşlik, sosyal adalet ve dayanışma, fedakârlık ve görev ruhu. Ve ayrıca monarşinin tüm kuruluşlarına karşı kararlı ve uzlaşmaz nefret."⁽²⁷⁾

-6-

Onun gelişimini etkileyenler arasında Bakunin ilk sırada yer alır. Malatesta, ondan "hepimizin manevi babamız olarak gördüğü büyük devrimci" olarak bahsediyor. Onun en büyük özelliği, inanç yayma yeteneği ve kendisiyle görüşme fırsatı bulan herkes için eylem ve fedakârlıkta bulunma isteğiydi. O, herkesin içinde bir şeytan olması gerektiğini söylerdi; kendisi buna kesinlikle sahipti ve şeytanı ruhunda taşıyordu.

Ben bir Bakuninciydim, şimdi çok uzakta kalan o günlerdeki tüm yoldaşlarım gibi. Bugün -ve uzun yıllardır- artık kendimi böyle nitelendirmiyorum.

Fikirler gelişti ve değişti. Bugün Bakunin'in politik eko-

nomisiyle ve tarih yorumuyla çok fazla Marksist olduğunu düşünüyorum; onun felsefesinde evrenin mekanik kavrayışı ile insanlığın kaderi üzerinde iradeye duyulan inanç arasındaki çelişkiye olası bir çözüm getirmediğini görüyorum. Ama tüm bunlar o kadar önemli değil. Teoriler, kesin olmayan ve değişken kavramlardır; bulanık hipotezlerden oluşan felsefenin ise yaşam üzerinde çok az etkisi vardır ya da hiç yoktur. Ve Bakunin, tüm uyumsuzluklara rağmen bizim esin kaynağımız ve en büyük üstadımız olarak kalacaktır.

Onun, otorite ilkesine ve bu ilkeyi somutlaştıran "Devlet"e karşı yaptığı eleştiri hâlâ yaşamaktadır; daima halkı sömüren ve ezen iki yalana, iki maskeye -demokrasi ve diktatörlük- karşı mücadelesi yaşamaktadır; işe yaramaz reformlarla emekçileri yatıştırıp eylemlerini durdurarak, bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde burjuvazinin egemenliğini sağlamlaştıran ve uyuşturucu olarak adlandırdığı yanlış sosyalizmi ustaca teşhiri de yaşamaktadır; ve daha da önemlisi, insanı küçümseyen ve aşağılayan her şeye karşı şiddetli nefreti ve herkes için duyduğu sınırsız özgürlük aşkı da yaşamaktadır.⁽²⁸⁾

-7-

Fakat onun "hiçbirimiz Marx okumamış olmamıza rağmen, hâlâ çok fazla Marksistlik"⁽³⁰⁾ cümlesini yazdığı dönem için Fabbri, Birinci Enternasyonal anarşizmi ile onun belirttiği, yaşamının sonuna değin süren anarşizme geçişin *l'Associazione*'nin (Londra, 1890) yayımlanmasından *l'Agitazione*'ye (Ancona, 1897) kadar süren yedi ya da sekiz yıllık bir döneme rastladığını söylemektedir. Bununla birlikte aynı yazar, *La Questione Sociale*'de (Floransa, 1884) "onun gelişiminin ana hatlarıyla, oldukça açık bir şekilde ortaya çıktığını" belirtmektedir. Malatesta'nın *l'Agitazione*'de "Anarşizmde Bireycilik", "Uyum ve Örgütlenme" konusu üzerine altı makalesi yayımlandı; bu makalelerinde Kropotkin ile açıkça polemige girmeksizin, *The Conquest of Bread*'de (Ekmeğin Fethi) ve diğer yazılarında ifade edilen Kropotkinçi görüşle açıkça çelişen bir anarşizm yorumuna yer vermektedir.⁽³¹⁾

Malatesta, Fabbri'ye⁽³²⁾ yazdığı bir mektupta "evrim"ini anlatıyor ve 1897'den itibaren görüşlerinin sadece küçük detaylarının değiştiği düşüncesini doğruluyor. O zamanlarda "sendikalizme -ya da sendikalara- şimdi olduğundan daha fazla umut bağlıyor ve güven duyuyordum; komünizm de, şimdi görüldüğünden daha basit ve daha kolay bir çözüm gibi görünüyordu." Ve 1897 yılındaki fikirleriyle 1872-74 yılları arasındaki fikirleri arasında daha büyük farklılıklar olduğunu belirterek devam ediyor: "O zaman biz Kropotkin'den de önce 'Kropotkinci' idik (aslında Kropotkin bu fikirlerin temelini attı ve o, enternasyonal hareketin 'Bakuninci' kanadına katılmadan önce biz bu fikirleri yaygın bir şekilde destekledik)." Bu konuyu Revizyonizm Sorunu (1927) makalesinde ve biyografi notlarına eklenen Kropotkin "Anılar"ında daha geniş bir şekilde ele alıyor.

-8-

Malatesta "eksiksiz" bir anarşist propagandacıydı. Siyasi yaşamının ilk yıllarında tarihsel kaçınılmazlık konusunda sahip olabileceği tüm hayalleri yitirdi ve ancak insanlar duyarsızlıktan kurtulabilirlerse, kendi kendine düşünüp harekete geçmeye "teşvik" edilirlse, ("spingere" kelimesi onun yazılarında sürekli karşılaşılan gözde kelimesiydi) koşulların değiştirilebileceğini fark etti. Bu nedenle, yazılı ve sözlü ifadenin yorulmak bilmeyen bir propagandacıydı. Fakat propagandanın sınırlarının farkında olan biri olarak aynı zamanda bir aktivistti; zekice tasarlanmış doğrudan eylemi devrim için gerekli koşulları hazırlama görevinin temel unsuru olarak görüyordu. Onun, "eksiksiz" bir anarşist propagandacı olmasının üçüncü bileşeni de mücadeleye bir Enternasyonalist olarak başlaması ve yaşamının sonuna kadar öyle kalmasıydı.

(Her şeyde İngilizler'i suçlayan ve iklim, düşük geçim masrafları ve ucuz emek bir tarafa, yaşam tarzlarıyla ve kurallarıyla hain İngiltere'nin hâlâ bir asır gerisinde olan şehirlerde birer birinci sınıf efendi gibi yaşayan entelektüel sürgünlerimizin aksine Malatesta, gerçekten Enternasyonalistti

ünkü o, insanları, İtalya'yı sevmekten vazgeçmeksizin sevdi:

"Bütün ülkeleri seven, dünyayı ideal ülkesi olarak gören e bu dünyayı, karşılıklı mutluluk ve kardeşçe çalışmayla irbirine bağlı tüm insanlar için gerçek bir ülke yapmaya çalışan birinin -şaşkınlığa uğramış bir yoldaşına cevap olarak unları yazıyordu- doğduğu, akrabalarının yaşadığı ve yakın işkilerinin olduğu bir ülkeyi istisnai kabul edeceğine inanmak saçma değil mi? ...Yaşasın İtalya, evet, binlerce kez evet: e Yaşasın dünyanın bütün ülkeleri. Bizim istediğimiz sadece politik devletlerin ortadan kaldırılması değil, biz insanların tüm ekonomik ve politik baskılardan kurtulmasını da istiyoruz."⁽³³⁾

Eğer Malatesta eylemini çoğunlukla İtalya'ya adadıysa ve İtalya'nın politik sahnesini düşündüyse bu, o ülkede ve her şeyden önce ortak bir dili paylaştığı insanlar arasında mücadeleye daha etkin katkılarda bulunabileceğini düşündüğü içindir. Ama kendisinin de belirttiği gibi:

"Bizim ülkemiz tüm dünyadır; insanların kaydettiği her başarı ve her utanç bizimdir. İtalya dünyanın bir parçasıdır; akrabalarımızı özellikle onun özgürlüğüne adamamızın tek nedeni eylemimizin burada daha etkili olabileceğidir; çünkü burada akrabalarımız, arkadaşlarımız ve özellikle sevdiğimiz yoldaşlarımız var... Fakat bu, o kadar açık, o kadar basit, herkesine olağan olmasına rağmen bunu defalarca tekrarlamamız gerekiyor."⁽³⁴⁾

-9-

İtalya'daki hükümet ve polisin özel ilgisi nedeniyle Malatesta yaşamının neredeyse yarısını sürgünde geçirdi. İlk sürgün dönemi 1878'de yirmi beş yaşındayken başladı. İtalya'ya 1883'te, ertesi yıl Güney Amerika'ya gitmek üzere geri döndü; *l'Agitazione*'nin editörlüğünü yaptığı yıl olan 1897'ye kadar geri dönmedi, fakat 1899'da yine sürgündeydi. İtalya'ya 1913-14 yılları arasında ancak bir yıl için geri döndü ve 1919 yılına kadar ülkesine ayak basmadı; geri dönüşünün ardından 1932'de ölümüne kadar 13 yılını ülkesinde geçirdi. İtalya'nın apoli Seksiyonunun delegesi olarak katıldığı Enternasyo-

nal'in St. Imier Konferansının 50. yıldönümü dolayısıyla 1922 yılında İsviçre'ye yaptığı kısa bir ziyaret hariç). Böylece Malatesta yaşamının otuz beş yılını sürgünde geçirdi - bu zamanın çoğu eylemle doluydu ama aynı zamanda çoğu da eylemsizlik nedeniyle hayal kırıklığıyla geçti. Bununla birlikte o, sürgündeyken bile İtalya'nın siyasi durumuyla olan bağlantısını asla kaybetmedi.

Bu satırları yazarken (25.10.1964), *Sunday Telegraph*, Bay Joll'un "Anarşistler"⁽³⁶⁾ eseri üzerine bir tanıtım yazısını, Malatesta'nın bir fotoğrafının reproduksiyonuyla resimliyor ve "Tehlikeli Tip" başlığını atıyor. Profesör George Woodcock ise onu *Anarşizm* kitabında Avrupa'dan Akdeniz'e uzanan "devrimci macera arayışında" "gezgin şövalye"nin romantik resmiyle ebedileştiriyor. Çağdaşları Malatesta'yı, eleştirilere -yani eylemlerinin sonuçlarına- asla karşı çıkmayan bir korkak olmakla suçladılar. Malatesta bir "tehlikeli tip" idi, ama elbette *Sunday Telegraph*'in "Değersiz Çete" başlığıyla ima ettiği anlamda değil. O, hükümetler için tehlikeliydi, fakat dünyanın her tarafında, toplumun her kesimindeki insanlar tarafından taktir edildi, dürüst bir düşünce adamı olarak saygı gördü. Geçmişine bakıldığında, yaşamının "romantik" olaylarla dolu olduğu görülür ve edebiyatçılar onun yaşamı boyunca, çok kızgın bile olsa karıncayı dahi incitmediğini söylemişlerdir, ama ilk yıllardan sonra Malatesta ve arkadaşlarının propaganda faaliyetleri dolayısıyla tutuklanarak hapsedildikleri ilk yılların ardından bir propagandist olarak etkinliğinin, özgürken -sürgünde bile olsa- hapiste olduğundan daha fazla olduğunu düşündü. Diğer taraftan bu onur büyük tehlikelere atılmasına engel olmadı, ama bunlar yine de hesaplanmış risklerdi.

Benim gördüğüm Malatesta ne bir romantikti ne de bir inanç kurbanıydı. O mizah anlayışından yoksun biri olmadı gibi bir siyasi düşünür ve kişilik olarak kendini küçümseyen bir insan da değildi; fakat asla bir teşhirci ya da gösterişçi değildi. Şüphesiz onaylanmayı ve yandaşlarının olmasını istedi, fakat daima fikirlerine güvendi ve bunlardan aslî ödün vermedi, kişiliğine tapınılmasını da asla teşvik etmedi.

Ashında Malatesta'nın eylemleri ve fikirleri sadece İtalya So-
unda değil, aynı zamanda anarşist hareket içinde de ateşli
artışmaları alevlendirdi. Ancak ölümünden sonra düşünce-
eri İtalyan anarşist hareketi içinde öfkeli tartışmaların mer-
cezi olmaktan çıktı. Belki de şimdi bu tartışmalar İngilizce
tonuşan hareket içinde devam edecektir!

-10-

Malatesta'nın macera arayışında bir devrimci olmadığı,
Londra'da 1900-1919 yılları arasında geçirdiği görece eylem-
siz günleriyle kesinlikle açıklığa kavuşmuş oluyor. Bu yıllar
çinde sadece Amsterdam Anarşist Enternasyonal Kongresi'
ne (1907) katılması ve bir yıldan az bir süre (1913-14) İtalya'
la bulunması dışında hep Londra'daydı. Pratik öneri ve yak-
laşımlarıyla kongreye katkıları dikkate değerdi.

Malatesta'nın İtalya'ya dönüşü (1913-14) her tür görevi
istlenecek ya da girişimde bulunacak bir canlılık ve kusur-
suzluk örneğiydi (ve unutulmaması gereken bir şey var ki, o
yıllarda altmış yaşındaydı ve bu birçok devrimcinin yaşama-
lığı ya da şöhret kazanarak dinlenmeye çekildiği ve anılarını
taleme aldığı bir yaştı.)

Onun "pratik" girişimlerde bulunmaya hazır olduğunu
bildiren kararı, aralarında özellikle İtalya'nın politik "kam-
buru"nun ve halkça istenmeyen Trablusgarp Savaşı'nın da
olduğu sayısız nedenlerin teşvikiyle alınmıştı. Anarşist hare-
ketin, hareketin içinden ve kişisel polemiklerden, özellikle de
bir avuç "yoldaş"ın eylemlerinin, genellikle olduğu gibi, bur-
uva partileri güçlendirmesiyle yaralar aldığı bir dönemde,
hareketi yeniden bir araya getirme amacındaki Ancona'lı şap-
acı ve Malatesta'nın eski silah arkadaşı Cesare Agostinelli
ve o sırada Emilia'da bir kasabada eğitim vermekte olan Fabb-
ri, Ancona'da bir anarşist gazete çıkarma düşünceleri hak-
ında Malatesta ile Londra'da bir görüşme yaptılar. Her ikisi
le coşkunlukla karşılandı. Fabbri, Malatesta'nın *Volontà*
adını önerdiği yayımı tanıttacak bir sirküler taslağı hazırla-
na görevini üstlendi. İlk sayı Haziran 1913'te Ancona'da
ıktı ve Malatesta tarafından Londra'dan idare edildi. Fabbri

şöyle yazıyor: "Yeni dergi başından itibaren Malatesta'nın diğer yayımlarının izlerini taşıdı."⁽³⁶⁾ Malatesta Londra'dan arkadaşına şunları yazıyordu (13 Haziran): "Volontà'nın ilk sayısı hakkında ne düşünüyorsunuz? Basımı dehşet verici. Kâğıdın kalitesi beni ürpertti. Gri kâğıt üzerine açık tonda mürekkep kullanılmış -harfler çok sıkışık vb. Yine de ...gelişecekiz." 16 Haziran'da Agostinelli'ye şöyle yazıyor: "İkinci say elime ulaştı. Daha iyi, tebrikler! Eğer gelişmeye devam edersek gerçekten iyi bir şeyler çıkaracağız. Bu gece başyazıyı göndereceğim. Perşembeye kadar sana ulaşır. Ona bir yer ayırmaya çalış. Geç kaldım -ve bana kızmanı bekliyorum. Ama sanıyorum zamanla düzeleceğim ve o zaman bana kızmaya caksın..."⁽³⁷⁾ Burada bu parçaya yer verdim, çünkü Malatesta'nın karakterini, sadeliğini, dostluğunu ve insan sıcaklığını bir üçüncü şahsın yazabileceklerinden daha iyi anlatabileceğini düşündüm.

Malatesta, Fabbri'ye yazdığı mektupta ona bir sır veriyor "hoşunuza gidecek bir sır: İtalya'ya gelmeye karar verdim." Ve uzun yıllar boyunca Cenova'da basılan ve iki ayrı dilde iki haftada bir yayınlanmakta olan anarşist dergi *Le Reveil Il Risveglio*'nun editörü Luigi Bertoni'ye şöyle yazıyordu (3 Temmuz 1913): "Ay sonuna doğru İtalya'ya gitmeye karar verdim. Açıkçası bu kadar uzaktayken bir gazete çıkarmanın mümkün olmadığını düşünüyorum; ve ayrıca ben burada [Londra'da] güvenli bir şekilde korunurken diğerlerini harekete teşvik etmekten hiç hoşlanmıyorum."⁽³⁸⁾

Malatesta'nın bir yıldan az süren bu dönem süresince bir örgütleyici, propagandacı ve devrimci ajitatör olarak eyleminden detaylı olarak bahsetmek için son savaşta Ancona'nın müttefik bombardımanına uğradığı sırada bir polis karakolunun yıkılması olayından yararlanılabilir. Enkazı karıştıran iki anarşist Malatesta'nın polis dosyasını bulmuş ve bu dosya Borghi'nin yayımladığı Malatesta'nın savaş sonrası biyografisine eklenmiştir.⁽³⁹⁾ Aşağıdaki bölümler malzeme, Ancona Polis Kuvvetleri Komutanı'nın günlüğünden sağlanmıştır.

"Malatesta'nın Londra'dan dönüşü, Ancona'daki olanakla-

rı tükenmiş, çok sayıda 'düzensiz ve pasif gruplar'a ayrılmış anarşist hareketin yeniden uyanması için bir işaretti. Malatesta hemen bu hareketi yeniden örgütlemeye girişti. Toplantı ve mitinglerde devrimci propaganda yaptı; editörlüğünü yaptığı ve grubun yayın organı olan haftalık *Volontà* dergisinde makaleler yazdı ve broşürler hazırladı."

"Kasım 1913'te Ancona'daki tüm anarşistleri bir araya topladıktan sonra propaganda mitingleri, sosyal araştırmalar ve tartışmalar yapmak üzere üyelerin ve sempatanların bir araya geldiği bir Sosyal Araştırma Topluluğu'nu başarılı bir şekilde faaliyete geçirdi ve bu faaliyetlere sık sık kendisi öncülük etti. Kısa zaman içinde Ancona'da anarşistlerin ve sempatanlarının sayısı 600'e ulaştı, bu kişilerin arasında özellikle rıhtım hamalları, işçiler ve kasabanın suçluları vardı." Ayrıca "tartışılmaz lider" Malatesta'nın yanı sıra kasabalaki en önemli anarşistlerin listesi de yer alıyordu. 33 kişiyi kapsayan bir liste vardı ve meslek grupları ve yaşları dikkate alındığında emekçi kesimin tüm özelliklerini temsil ettikleri açık bir şekilde görülmüyordu. Aralarında ayakkabıcılar, marangozlar, rıhtım işçileri, sokak satıcıları, berberler, çıraklar ve bir öğrenci bulunuyordu. Yirmili ve özellikle otuzlu yaşlardaydılar.

Komutan, günlüğünde, Malatesta'nın bir abonman kartı bulduğundan ve bu kartı kullanarak devletin demiryolu ağıyla istediği yere gidebildiğinden "çok sık seyahat ederek, önemli anarşist liderlerle bağlantılar kurduğundan ve diğer anarşist gruplarla sürekli temaslarda bulunduğundan" da bahsetmektedir. Ve bir sonraki notun Malatesta'ya karşı duyulan korku ve hayranlığının karışımı olduğu hissedilmektedir:

"Onun, insanları asla sert bir dil kullanmadan, sakince konuşmaya çalışan zeki ve mücadeleci bir konuşmacı olma özellikleri, grubun güçlerini bir araya toplama, devletin çalışmalarına engel olarak, hizmetlerini durdurarak, gücünü ayıflatarak ve mevcut devleti ortadan kaldırmak için uygun bir fırsat çıkana kadar anti-militarist propagandayı sürdürerek onu devirme temel hedefinden asla bir şey kaybetmeden, grubun azalan güçlerini canlandırmak, yandaşlar ve sempatanlar kazanmak için kullanılır."

Polisin sezgi gücünü küçümseyenler şüphesiz burada bir istisna koymalıdır! Fakat Malatesta, söylediği her şeyin gayet açık olmasına ve yanlış anlaşılma ihtimali olmamasına rağmen, asla kullanmadığı sözleri -karşı eleştirileri kıskırtmak amacıyla- kendine maletmeye çalışanlara dikkat çekmektedir. Ve şimdi bir polisin bile onun üstü kapalı sözleriyle ne ima ettiğini anlayabildiği söylenebilir!

Komutan, Ağustos 1913'ten Mayıs 1914'e kadar bölgede otuz yedi dikkate değer "anarşist gösteri" saymakta ve bu gösterilerin yirmi birine Malatesta'nın konuşmacı olarak katıldığını ya da konuşmacılardan biri olarak yer aldığını belirtmektedir.

Bu aylarda kaç tane özel toplantıya katıldığını Komutan bile söyleyememektedir:

"Hareketlerindeki tedbirliklik, dikkat ve güvenilir arkadaşlarının ağızsıklığı nedeniyle Malatesta'nın örgütsel çalışmalarının içine sızmak zordu."

Onun yoldaşı ve biyografi yazarı Fabbri⁽⁴⁰⁾ İtalya'ya kısa dönüşü süresince Malatesta'nın İtalya'nın başlıca şehirlerinde -Roma, Milano, Floransa, Turin, Leghorn vb.- mitinglerde konuşmalar yaptığını ve konferanslar verdiğini; ayrıca gazeteci kimliğiyle çeşitli grupların ve emekçilerin Sol örgütlerinin düzenlediği konferanslara katılarak umutlarını bağladığı devrimci başkaldırıda ne gibi roller oynayabileceklerini anlamaya çalıştığını anlatmaktadır.

-11-

Malatesta'nın İtalya'ya kısa ziyareti sonunda "Kızıl Hafta" (Haziran 1914) olayı patlak verdi. *Freedom*, Londra'ya dönerek tutuklanmaktan kurtulmayı başaran Malatesta'nın "İtalya'da Genel Grev ve İsyan" raporunu yayımladı.⁽⁴¹⁾

"Son günlerde meydana gelen olaylar kendi içinde çok fazla önem taşımamakla birlikte, İtalyan insanının eğilimlerinin ve yakın gelecekte neler bekleyebileceğimizin bir göstergesi olarak oldukça önemlidir.

Ancona'daki jandarmaların silahsız göstericileri katletmesi, isyanın gerçek nedenidir.

Tüm politik görüşlerden devrimci örgütlenmeler ve emek-örgütlenmeleri, anti-monarşik ve burjuvazi karşıtı fikirleri vundukları bilinen tüm genç askerlerin gönderildiği *eğitim burlarının* ortadan kaldırılması için bir yıldır askeri despotizm kurbanları lehine bir ajitasyon sürdürmektedirler. Budaki uygulamalar barbarcadır ve mutsuz genç adamlar her şit manevi ve fiziksel işkenceye maruz bırakılıyolar.

Miting ve gösteriler İtalya'nın her yerinde, fakat farklı tahlelerde yapıldığından hükümet üzerinde çok az etki uyandırıyor gibi görünmekteydi; ve bu nedenle Ancona İşçi Konseyi m ülkede aynı gün bir gösteri düzenlenmesini önerdi, belirlen gün, İtalyan birliğinin ve Monarşinin kuruluşunun resmi kutlamalarının yapılacağı güne rastlıyordu. Dolayısıyla ır zaman olduğu gibi büyük askeri geçit töreni yapılacağı in yoldaşlar, hükümetin, süvari birliğinin "düzeni" koruma için resmi geçidi ertelemek zorunda kalacağını ve tüm hal-n ilgisinin gösteriye yöneleceğini düşündüler.

Anconalı yoldaşlar tarafından ileri sürülen fikir tüm müdele grupları tarafından her yerde coşkununla karşılandı. akan, polise tüm halk gösterilerinin engellenmesini emret-Elbette bu bizi yıldırmadı. Aslında polisin bu gösteriyi ya-klamasının gösteriyi daha iyi tanıtacağını ve halkı direnişe şvik edeceğini düşündük.

Miting alanını terk ederek gösteriye katılmak üzere şehir eydanına giden insanları durdurmak için jandarmalar sihsiz kalabalığa ateş açtı; üç işçi öldü ve yirmiden fazla kişi uralandı. Bu katliamdan sonra jandarmalar korkarak gizlenek için kışlalara hücum etti ve halk, kentnin sahibi oldu. Hiç mse tek bir kelime etmeden kısa sürede genel grev başladı işçiler bir miting yapmak üzere İşçi Konseyi'nde toplandılar.

Hükümet, Ancona olaylarının telgraf çekilerek ülkenin di-ır bölgelerine duyurulmasını engellemeye çalıştı; ama ha-ırlar kısa sürede duyuldu ve İtalya'nın tüm şehirlerinde evler patlak verdi. İtalya'nın iki Federal Emekçi örgütlenesi, reformist olan Genel İşçi Konfederasyonu ve devrimci şilimler taşıyan *Unione Sindicale* genel grev ilan etti; De-ıryolu İşçileri Sendikası da aynısını yaptı.

Çeşitli şehirlerdeki grevler ve gösteriler polisle yeni çatışmalara ve yeni katliamlara neden oldu. Herhangi bir ortak anlaşma olmadan, bir kent diğer kentte neler olduğundan habersizken -iletişim ağları kesilmişti- hareket her yerde bir isyan olarak kabul edildi ve birçok yerde insanlar için otonom Komün anlamına gelen Cumhuriyet ilan edildi.

Her şey mükemmel gidiyordu; hareket geliyordu ve demiryolu grevi tüm hatlara yayılarak hükümeti felce uğrattı; emekçiler sosyal yaşamı yeni bir temelde yeniden örgütlemek üzere pratik Komünizm düzenlemeleri yapmaya başlamıştı; ve birden bire İşçi Konfederasyonu, ihanet olarak nitelendirilen bir hareketle, grevin durdurulmasını istedi ve böylece işçileri şaşkınlığa uğratarak cesaretlerini kırdı.

Hükümet, bu durumdan yararlanmayacak kadar yavaş değildi ve 'düzen'i yeniden kurmaya başladı.

Eğer Konfederasyonun ihaneti olmasaydı, henüz devrim için gerekli hazırlık ve anlaşmadan yoksun olmamıza rağmen hareketin gelişerek daha fazla yayılması kaçınılmazdı.

Bu olaylar halkın mevcut düzene olan nefretini; emekçilerin hükümeti yıkmak için tüm fırsatları kullanabildiğini; her bakımdan kanıtladı; ve mücadele ortak düşmana -yan hükümete ve burjuvaziye- karşı yürütüldüğünde Sosyalist Anarşist, Sendikalist ya da Cumhuriyetçi gibi isimler onları ayırıyor gibi görünse de herkesin kardeş olduğunu gösterdi.

Şimdi bu uygun koşullardan yararlanmak devrimciler kalıyor."

-12-

Londra'ya dönüşünden kısa bir süre sonra savaş patlak verdi (Ağustos 1914), maruz kalınan fiziksel kısıtlamalar anarşist eylemleri daha da zorlaştırdı, ayrıca anarşist hareketin kendi içinde büyük yıkımlara yol açan ayrılmalar yaşaması, hareketi, içindeki polemikler nedeniyle etkisiz hale getirdi. Kasım 1914'te *Freedom*'da Kropotkin, Jean Grave, Çerkesov'un makaleleri ve Belçikalı anarşist Verbelen'in bir mektubuna rastladık; hepsi de anarşistlerin neden Müttefik amaçları desteklemesi gerektiği üzerine fikirler öne sürmek

eydi. Ve Malatesta onların rasyonelize ettikleri fikirlerini ürettiyordu: "Anarşistler İlkelerini Unuttular" (bkz. Ek 1). Başlık isabetsizdi, çünkü Malatesta'nın ilk paragrafta belirttiği gibi, aralarında "en çok sevdiğimiz ve saygı duyduğumuz" yoldaşlar olsa bile bu söz bir anarşist azınlık için kullanılmıştı; bununla birlikte *Anarchists*⁽⁴²⁾ (Anarşistler) adlı alışmanın yazarı, bu başlığı Malatesta'nın savaş yanlısı Anarşist çöldeki tek ses olduğunu ima etmek için kullanmıştır:

"O [Malatesta], Kropotkin'in savaşı desteklemesini eleştirdi; ve 'Anarşistler ilkelerini unuttular' -1914'te yazdığı İngilizce makalelerinden birinin başlığından alıntı yapıyoruz -adesini sürekli kullanarak anarşist düşüncenin sesi olarak aldı."

Daha sonra Mr. Joll'un belirttiği gibi: "[1919'da] Malatesta İtalya'ya zaferle döndü" (s.179) ve 1917 yazında Rusya'ya önen Kropotkin'in "durum"u "dikkat çekiciydi, çünkü savaşı desteklemesiyle neredeyse Soldaki tüm devrimcileri aleyhine çevirmişti." (s.180)

Aslında o zaman *Freedom*'ın editörlüğünü yapan, Malatesta ve anarşist hareketin büyük çoğunluğu gibi savaşa karşı olan Thomas Keell, bir anarşist gazetenin editörü olarak "savaş yanlısı anarşistleri" tarafsız bir şekilde tanıtmaya çalışıyordu. Kropotkin ve destekçileri kendilerini tahminlemeden de önce siyasi yaşamın dışında buldular.

İtalya Müttefiklere katıldığında, Malatesta savaşa karşı olduğunu *Sen de mi İtalya!* başlıklı bir makalede yineledi (*Freedom*, Haziran 1915). Bu makalede, "Sosyalistlerin ve endikalistlerin büyük çoğunluğunun ve bütün anarşistlerin (çok az kişi dışında) savaşa katı bir şekilde karşı" olmasına ve bu durumun "İtalya'nın katliamdan uzak duracağı, bütün güçlerini uygarlık ve barış çalışmalarına ayıracağı umudu vermesine" rağmen İtalya "katliama sürüklendi" cümleleriyle üzüntüsünü ifade ediyor ve ekliyor:

"Güvenilir bilgimiz olmadığı için İtalya'nın mevcut durumunu ve tutumundaki bu ani değişimi belirleyen gerçek faktörlerin ne olduğunu bilmiyoruz. Fakat onun iyi bir yanı da ondra'dan gelen haberlerle açığa çıktı.

İtalyan Hükümeti, insanların özgürlüğünü kısıtlamadar ve Anarşistlerin büyük bir çoğunluğunu hapse atmadan savaşmanın güvenli olmayacağını hissetti.

Bu, anarşistlerin bayraklarına sonuna kadar sadık kalacakları anlamına gelir ve daha da önemlisi Hükümetin, anarşistlerin halk üzerindeki etkisinden korktuğunu gösterir.

Bu, savaşın harareti azaldığında kendi savaşımıza -özgürlük, eşitlik, kardeşlik savaşına- insanlar dehşet verici bir deneyim edindiği için daha iyi koşullarda başlayabileceğimi güvencesini verir!..."

Malatesta, 1916 yılında Kropotkin, Jean Grave, Malato ve on üç "eski yoldaşın" imza koyduğu ve *Freedom*'ın⁽⁴³⁾ başyazsütununda yer alan savaş yanlısı manifestoya yanıt verir ve bu yoldaşların manifestoyu "şüphesiz" "iyi niyet ve iyi yaklaşımlarla" imzaladıklarını, fakat kendisinin "bazı ülkeleri kapitalistlerine ve hükümetlerine karşı mücadele eden, diğer ülkelerin hükümetleri ve kapitalist sınıflarıyla işbirliğini, anarşist fikirlerle uzlaştırabileceğini düşünen yoldaşlar"da ayırması gerektiğini belirtir.

Savaşın ilk aylarında Kropotkin'in makalesine cevap olarak *Freedom*'a⁽⁴⁴⁾ yazdığı bir mektupta Malatesta bunu zaten yapmıştır. Kropotkin söz konusu makalede şöyle diyordu: "Bir anti-militarist propagandacı -savaşı engellemek için gösterilen tüm çabalara rağmen- bir savaş çıkması durumunda bir komşu ülke tarafından istila edilen bir ülkeye, istilacı ülkeye hangisi olursa olsun, eylemiyle tam destek vereceğine dair kendi kendine ant içmeden asla anti-militarist ajitasyon katılmamalıdır. Çünkü, eğer anti-militaristler savaşa sadece seyirci kahlırlarsa, pasiflikleriyle istilacılara destek olurlarsa güçlenmelerine ve istila ettikleri halkı köleleştirmelerine yardım ederler, böylece gelecekteki Toplumsal Devrimi engelleyecek güce sahip olmalarına neden olurlar."

Kropotkin'in on yıldır 'Alman tehlikesi'ne karşı öğütlediği -bu bilinen bir gerçektir- göz önünde bulundurulduğunda "hatasını anlama" ihtimali olmamasına karşın Malatesta'nın cevabı uzlaştırıcı terimlerle ifade edilmişti:

"Sevgili yoldaş; Kropotkin'in son sayınızda yayımlanan

Anti-militarizm üzerine yazdığı makale konusunda birkaç kelime söylemeye izin verin. Bence anti-militarizm, askeri hizmetin iğrenç ve kanlı bir uğraş olduğunu, bir kişinin efendilerinin emriyle silahlanmayı asla kabul etmemesi ve Sosyal Devrim haricinde asla savaşmaması gerektiğini doğrulayan bir doktrindir.

Bu, anti-militarizmi yanlış anlamak mıdır?

Kropotkin, sınıflar arasındaki düşmanlığı, ekonomik özgürlüğün gerekliliğini ve tüm Anarşist öğretileri unutmış görünüyor; ve bir anti-militaristin, savaş çıkması durumunda "istila edilecek ülke"yi desteklemek için silahına sarılmaya her zaman hazır olması gerektiğini söylüyor; en azından sıradan işçi için gerçek mütecavizin kim olduğunu görmek olanaksız olduğundan, bu, Kropotkin'in 'anti-militarist'inin hükümetin emirlerine her zaman itaat etmesi gerektiği anlamına gelir. Bu durumda anti-militarizmden ve aslında anarşizmden geriye ne kalıyor?

Aslında Kropotkin, anti-militarizmi reddetmekte, çünkü ulusal sorunların sosyal sorunlardan önce çözülmesi gerektiğini düşünmektedir. Biz, ulusal düşmanlık ve rekabetin, emekçilerin köleliğini ebedileştirmek için efendilerin kullandığı en emin araçlar arasında yer aldığını ve ona tüm gücümüzle karşı çıkmamız gerektiğini düşünüyoruz. Bu nedenle, küçük ulusların hakları savunulmalı ve eğer istenirse dilleri ve gelenekleri de korunmalıdır. Bu, tamamıyla bir özgürlük sorunudur ve bu sorun ancak devlet ortadan kaldırıldığında her grubun, hatta her bireyin başka gruplara katılma ya da bulunduğu gruptan ayrılma hakkına sahip olabilmesiyle çözülebilir.

Kropotkin gibi Anarşizm davasına çok şey katan ve sevilen bir arkadaşın karşısında olmak benim için çok üzücü. Fakat Kropotkin'i hepimiz çok sevdiğimiz ve değer verdiğimizden savaş konusundaki ifadelerini desteklemediğimizi belirtmemiz gerekiyor.

Kropotkin'in bu tutumunun hiç de alışılmamış olmadığını biliyorum; o, on yıldan daha uzun bir süre boyunca 'Alman tehlikesi'ne karşı öğütler vermiştir; onun Fransız-Rus yurt-

severliğini yeterince önemsememekle ve Almanlar'a karşı peşin hükümlerinin onu nereye ulaştıracağını tahmin etmemekle yanlış yaptığımızı itiraf ediyorum. Bunun nedeni, Fransız emekçilerini olası bir Alman istilasına cevap vermeye çağırdığında -Fransız topraklarını ele geçirerek ve Alman emekçileri, Fransız ve Alman zorba güçlerine karşı mücadelede dost olmaya ikna etmeye çalışarak- bir Sosyal Devrim yapmayı kastettiğini düşünmemizdi. Şüphesiz Kropotkin'in, emekçileri hükümet ve efendilerle birlikte ortak amaçlar için mücadeleye çağrabileceğini asla düşünmedik.

Umarım hatasını anlar ve Alman, İngiliz, Fransız, Rus, Belçikalı vs. tüm hükümetlere, tüm burjuvaziye karşı yeniden emekçilerin yanında yer alır.

Kardeşiniz,
E. MALATESTA"

-13-

Malatesta, sürgündeki yıllarının çoğunu Londra'da geçirdi. 1900 yılında kırk yedi yaşındaydı ve entelektüel gücünün doruğuna ulaşmıştı. 1913-14 yılları arasında İtalya'daki aktif dönemi dışında 1919 yılının sonuna kadar Londra'da kaldı. Eski Enternasyonalist uzun yıllar boyunca neden bu kadar pasif kaldı? Nettlau'nun bile detaylı olarak ele aldığı Malatesta biyografisinde bu yıllarla ilgili olarak, onun savaş karşıtı olması, suçlanarak üç ay hapse mahkûm edilmesi ve sınır dışı edilmesinin önerilmesi (1913), ülke halkının büyük bir çoğunluğunun Malatesta'ya saygı duyduğunu açık bir şekilde ortaya koyan geniş çapta gösteri ve protestoları nedeniyle Dışişleri Bakanı'nın bunu uygulayamaması dışında söyleyecek hiçbir şeyi olmaması oldukça dikkate değerdir.

Bu yılların büyük bir bölümünde önce matbaacı, ardından editör olarak *Freedom*'la yakın ilişkileri olan Keell'in Malatesta'ya olan derin saygısı bilinmektedir; Aralık 1932'de Malatesta'nın anısına hazırlanan *Freedom Bulletin*'de Keell şunları anlatıyor: "Ondan bir makale yazılması istendiğinde bir İngiliz gazetesinde İngiliz yoldaşların yazılarına yer vermemiz gerektiğini söyleyerek önce reddeder, ama sonunda genellikle

“ kabul ederdi.” *Freedom*’ın o yıllardaki dosyalarında bulunan makale sayısına dikkat edilecek olursa, makale yazması in pek sık istekte bulunulmadığı sonucuna varılabilir! Malatesta’nın Kropotkin’le (onunla bir polemige girmekten daima kaçınmıştır, yine de bu onun İtalyanca yazılarında kendi düşünce çizgisini izlemesine engel olmamıştır) aralarındaki farklılıklar nedeniyle *Freedom*’a makaleler yazması ve İngiliz areketinde yer alması ne ölçüde engellenmiştir? Nettlau, Malatesta’nın ölümünden sonra⁽⁴⁵⁾ yazdığı bir dizi önemli makalede, onun Kropotkin’le tartışmaya girmekten kaçınmasının nedeninin “arkadaş olmaları değil, Kropotkin’in kişiliği, ekâsı ve saygınlığıyla halkın zihninde oluşturduğu konunun anarşist hareket için büyük önem taşıdığını düşünmesi” olduğunu ve sadece Kropotkin’in, bu konumunu Birinci Dünya Savaşı’nda Müttefiklerin lehine kullanmaya çalıştığında, Malatesta’nın eski arkadaşına ve yoldaşına itiraz etme zorunluluğu duyduğunu açıklamaktadır.

-14-

Yaşamı boyunca çok fazla dergi ve gazete yazı yazmanın yanı sıra (elbette makalelerinin çoğu birçok dile çevrilmek dünyanın her yanında yayımlandı) Malatesta’nın editörlüğünü yaptığı yayınlar da oldu, fakat polisin yakın ilgisi ve hükümetin baskısı nedeniyle bunu uzun süre devam ettiremedi. Bu yayınların arasında⁽⁴⁶⁾ *Questione Sociale* (Floransa, 883-84, Buenos Aires, 1885, Paterson-New Jersey, 1899-90), *l’Associazione* (Ancona, 1889-90), *l’Agitazione* (Ancona, 897-98), *Volontà* (Ancona, 1913-14), *Umanità Nova* (1920-2), *Pensiero e Volontà* (1924-26) yer almaktaydı. Malatesta, ayımcıların tüm cazip tekliflerine rağmen anılarını yazmadığı gibi, fikirleri ve bunları başarıya ulaştıracağını düşündüğü yollar üzerine -Fabbri’ye yazdığı bir mektupta bu konuya onu memnun edebilecek şeyler yapabileceğini ima etme- ne rağmen- kapsamlı bir çalışma da yapmamıştır. Çoğunu öğtığımız yüzyılın sonunda hazırladığı broşürler arasında *narchy* (1891) ve ünlü diyaloglar *Fra Contadini* (1884), *Al caffè* (1902) *In Tempo di Elezioni* (1890) yer almaktadır; bu

broşürler, zamanında muazzam başarılar kaydetmelerine rağmen, propagandamızı yürütme şeklimizle bizler bugün fazlasıyla sofistike olduk. (Şimdi Televizyon'da 'canlı' yayında yapılıyor!)

-15-

1914-18 savaşı boyunca Londra'daki gerilimli yıllardan sonra Malatesta 1919 yılı sonunda İtalya'ya dönmeyi güçlüklerle başardı ve bunu takip eden üç yıl (on ay süresince hapiste olduğu dönem dışında), umutla beklenen isyanın bir kez daha gerçekleştirilememiş olmasına ve İtalya'daki işçi sınıfı hareketinin, Mussolini'nin iktidara "yükselmesi" ile bozguna uğramasına rağmen, uzun yaşamının muhtemelen en aktif ve en dikkate değer dönemleri arasındaydı. Günlük anarşist gazete *Umanità Nova*'nın editörlüğünü yapmasının yanı sıra Malatesta, İtalya'nın her yanındaki mitinglerde konuşmalar yaptı ve tüm devrimci elemanları Sosyalist ve cumhuriyetçi gruplarda ve İşçi Sendikası hareketinde bir araya toplamaya çalıştı. Bu dönemin detaylı olarak ele alınması önemli bir görev olacaktır, çünkü bu şekilde sadece Malatesta'nın faaliyetlerinin ve eylem metotlarının açık bir portresi verilmiş olmayacak, aynı zamanda geniş imkânlara sahip olmayan ve içinde anarşizmin tüm renklerinin; örgütlenme karşıtlarının ve taraftarlarının bulunduğu bir hareketin, insanları ortak bir dava etrafında toplamayı ne ölçüde başardığı da gösterilecektir. Hatalar ve eksiklikler elbette görmezden gelinemez fakat bence diğer anti-faşist ve devrimci hareketlerde otoriter yapılarına rağmen (ya da belki de bu yüzden) çok daha büyük hatalar bulunabilir. Anarşistler, Mussolini'yi durdurmayı başaramadılar; fakat Sosyalistler, Komünist gruplar ve İşçi Sendikası örgütlenmeleri de aynı başarısızlığa uğradılar

Umanità Nova kâğıtların karneye bağlanmasından, geniş faşist haydut çeteleri tarafından matbaaların yıkılmasına büroların basılmasına kadar tüm maddi zorluklara karşın ik yıldan daha uzun bir süre ayakta kalmayı başardı ve günlük tirajı 50.000 nüshaya vararak zirveye ulaştı. Sanayi işçileri arasında ajitasyon çalışmaları arttığı sırada Malatesta, Borg

hi (o sırada savaştan sonra hayat kazanan ve 500.000'in üzerinde üyesi bulunan devrimci sendikalist birliği *Unione Sindacale Italiana*'nın sekreteriydi) ve 80 anarşist tutuklandılar (Ekim 1920) ve ertesi Temmuz'a kadar hapiste tutularak mahkemeye çıkarılmayı beklediler. Dört gün süren duruşmaları sırasında Malatesta, politik amaçlarını etkili bir şekilde savundu, jüri tarafından suçsuz bulunarak serbest bırakıldılar.⁽⁴⁸⁾ Mayıs 1921'de *Umanità Nova*'nın nakledildiği Roma'ya taşındı ve gazete ile ilgili faaliyetlerini "koşullara uygun hale getirerek" (Fabbri) ve aynı zamanda "tüm devrimci ve liberter direniş güçlerini bir araya toplamaya çalışarak" devam etti. Görevi daha da zorlaşmıştı, çünkü şimdi reformist birlik liderliğinin sabotaj ve engellemeleriyle mücadele etmesi gerektiği gibi aynı zamanda kendi tarafında yer almayan tüm işçi sınıfı güçlerini gözden düşürüp yok etmeye çalışan yeni kurulmuş Komünist Parti'nin düşmanlığına karşı da mücadele etmesi gerekiyordu. Ayrıca Fabbri'nin de belirttiği gibi anarşist hareketin içinde krizler başlamıştı (bunun nedeni İtalya'nın bazı bölgelerinde, faşist gangsterliğin güçten düşmesiydi) ve Malatesta hareketi yeniden toplamak için tüm yetenek ve deneyimini kullandı. Bu dönem süresince hareketin eylemlerine katılmasının yanı sıra anti-faşist güçleri ve tüm emekçi örgütlenmeleri bir araya getirmeyi amaçlayan "Emekçi İttifakı"nın kurulmasında da büyük rol oynadı. Faşistlerin artan provokasyonu karşılığında karşı karşıya kalan ittifak son kartını oynadı: Genel grev. Temmuz sonunda genel grev yapıldı ve -Fabbri'ye göre- "ülkenin her yanında oldukça başarılıydı, en azından koşulların elverdiği yerlerde; fakat bu girişimler amacına ulaşamadı ve faşist sürüleriyle resmi polisler tarafından kana boğuldu."

Propaganda eylemleri devam ederken koşullar hızla kötüleşti. *Umanità Nova*'nın Roma dışında dağıtılması fiilen imkânsızdı, çünkü ya kolilere posta idaresi tarafından el koyuluyordu ya da gazete satışının yapıldığı kulübeler yakılıyordu; aynı durum tüm diğer anti-faşist yayınlar için de söz konusuydu. Bu şartlar altında *Umanità Nova*'nın günlük basımına Ağustos 1922'de son verilmek zorunda kalındı ve gaze-

te yıl sonuna, yani Malatesta ve dergiyle ilgisi olan sayısız anarşist suçlanıp tutuklanana kadar haftalık olarak yayımlandı. Fakat şüphesiz bu tutuklama, sadece gazetenin ortadan kaldırılması için bir bahaneydi, çünkü kısa süre sonra yargılanmadan serbest bırakıldılar. (Mussolini'nin Roma'daki "Yükselişi" Ekim 1922'de gerçekleşti.)

-16-

Bir propagandacı olarak faaliyetlerini devam ettirmesinin imkânsız olduğunu gören Malatesta, kalemını bir tarafa bırakarak alet çantasını eline aldı ve yetmiş yaşında, bir elektrik teknisyeni olarak çalışmaya yeniden başladı. Ara sıra iki anarşist yayına yazılar yazdı: Editörlüğünü Temistocle Monticelli'nin yaptığı eski bir anarşist yayım olan *Il Libero Accordo* ve Gigi Damiani'nin çıkarmaya başladığı haftalık dergi *Fede!*⁽⁴⁹⁾

Malatesta'nın yetmişinci yaşgünü (Aralık 1923) Paris, Buenos Aires ve daha birçok yerde halk toplantıları düzenlenmesi için bir fırsattı. Bu kutlamalar Roma'da ve İtalya'nın diğer bölgelerinde de yapıldı, fakat politik baskı nedeniyle sadece özel toplantılarla. Bu sıralarda, geçimini sağlamak için mesleğini sürdürürken anarşist fikirlere katkıda bulunmaya devam etmesi için arkadaşlarının ona fırsat tanımaları da oldukça önemlidir. Ayrıca Malatesta 1924 yılı başlarında on beş günlük dergi *Pensiero e Volontà*'nın ilk sayısını yayımladı.⁽⁵⁰⁾ Yayımın ilk yılında, sosyalist delege Matteotti'nin öldürülmesinin (Haziran 1924) ardından (ölümü, nefretin, faşist rejimi tehdit edecek kadar artmasına neden oldu) basın sansürü başlatıldı; dergi düzenli olarak 24 sayı çıktı, fakat varlığı giderek zorlaşıyordu. 1925 yılında sadece 16 sayı çıktı ve "iki haftalık gazeteler" otoriteler tarafından yasaklandı. Sansür kurulunun teorik makaleleri yasakladığı zamanlar bile oldu, 1926 yılında 16 sayı çıktı ve ayrıca beş sayı ağır sansüre uğradı. Son sayı 10 Ekim 1926'da çıktı. Bir sonraki sayı çıkmadan önce anarşist Anteo Zamboni, Mussolini'ye başarısız bir suikast girişiminde bulunmuştu. Bu olay, faşist hükümetin tüm anti-faşistleri ve İtalya'daki bağımsız basını

baskı altına alması için bir bahane olmuştur. Nettleau,⁽⁶¹⁾ Malatesta'nın *Pensiero e Volontà*'da "en önemli" yazılarını yayımladığına dikkati çekmektedir (bu kitabın okurlarının bunu değerlendirme fırsatı olacaktır, çünkü bu yazılardan bazılarına yer verdim) ve Fabbri, Malatesta'nın bu yayınlara "İtalya'daki ve İtalya dışındaki tüm gruplardan yoldaşlarla sürekli bağlantılar kurduğunu ve aktif harekete katılmaya, mümkün olan sınırlar içinde, devam ettiğini" eklemektedir.

Pensiero e Volontà'nın baskı altına alınmasıyla Malatesta'nın İtalya'daki sesi "ebediyen" susturulmuş oldu; onun Enternasyonal anarşist basına yazdığı sayısız makalelerini Nettleau, haklı olarak "zekâsını ve deneyimini yansıtan ve modern anarşist edebiyatın paha biçilmez ve en seçkin eserleri..."⁽⁶²⁾ olarak değerlendiriyor. Bu yazıların düzeyi, yaşamının son beş yılında kaleme aldığı nadir yazılar arasında yer alan Kropotkin Anılarıyla kanıtlanmaktadır.⁽⁶³⁾ Nettleau'nun, "İtalya'da Enternasyonal" (1928) adını taşıyan mükemmel çalışmasına yazdığı uzun tanıtımı⁽⁶⁴⁾ ve 1927'de Revizyonistlerle (Mahno ve diğerleri) açık ve uzlaşmaz tartışması da oldukça dikkate değerdir.⁽⁶⁵⁾

Girişimlerinin polis tarafından engellenmesi ve hareketlerinin dünyanın tüm polisleri tarafından izlenmesi Malatesta için yeni bir şey değildi. 1926 yılı sonlarından 1932'de ölümüne kadar Roma'daki evinde hapis hayatı sürdü. Eşi ve kızı ile birlikte yaşadığı evin önüne sürekli bir polis noktası kuruldu; evi, gece gündüz polis gözetimi altında tutuldu. Onu görmeye gelenler tutuklandı; dışarı çıktığında yanına yaklaşanlar tutuklandı. Mektupları açıldı ve çoğu ona teslim edilmedi. Fabbri ile İsviçre ve Paris'te bulunan diğer yoldaşları onu İtalya'dan ayrılması için ikna etmeye çalıştılar; fakat o, eğer yapabileceği bir şey varsa bunu sürgünde değil, İtalya'da kalarak yapacağına ısrar etti. 1930'da yakında olabilecek bir rejim değişikliği umudunu kaybettiğinde oradan ayrılmaya hazırlandı, ama artık çok geçti.

“tanınmış” anarşistle karşılaşmıştır, çünkü yaşamı boyunca sürekli seyahat ettiği dönemler olmuş, ziyaret ettiği yerlerdeki mücadelelere katılmıştı. Bir ülkenin ya da bir şehrin diğerlerinden farklı sorunlarının ve farklı devrimci imkânlarının olduğunun farkında olarak edindiği deneyimin, onun anarşizme ve mücadeleye dogmatizmden yoksun yaklaşımı üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Nettlau, Malatesta'nın İtalya dışındaki faaliyetlerini kısaca özetliyor: (56)

“Onun bir yerde sürekli kalmaması ve devamlı seyahat etmesi, ona yerel deneyim kazandırmış ve o, bu deneyimlerle yerel alanlardaki yoldaşlara yardım etmiştir.

Farklı zamanlarda gittiği İsviçre’de Locarno ve Lugano’yu tanıdı; Bakunin’in Rus arkadaşlarıyla 1872’de ve 1873-75 yılları arasında; James Guillaume ve Jurahlar ile Zürih ve Bern’de, ayrıca Cenova’da *Révolte* kurulduğunda (Şubat 1879) ve fırsat buldukça, en son 1914 yılında İtalya’dan uçuşu sırasında karşılaştı.

1879 ile 1880 yıllarının çoğu aylarında ve 1881 yılı başlarında Paris’te bulundu; orada ilk anarşist gruplar içinde oldukça aktif roller aldı, fakat kısa süre sonra oradan sürüldü, geri döndüğünde tutuklanarak tekrar dönmesi yasaklandı. Buna rağmen 1889 yılında Nice’te *L’Associazione*’nin yayımlanmasını başlattı, fakat kısa süre sonra oradan ayrılması gerekti; 1890 yılında Paris’e giderek 1 Mayıs hareketine katıldı, daha sonraları da fırsat buldukça Paris’e gitti, fakat uzun süreli kalmadı. 1914 yılında Londra’ya acil dönüşü sırasında da oradan geçti.

1875 sonbaharında İspanya’ya gitti; Madrid, Cadiz ve Barcelona’yı ziyaret etti; sürgündeki militanları gördü ve Enternasyonal’e gizlilik içinde devam etti. Kasım 1891’den Ocak 1892’ye kadar süren büyük bir konferans turuna çıktı; fakat asıl amaç Mayıs 1892’de yapılacak olan Devrim Günleri’nin hazırlığıydı. Trajik Jerez (Endülüs) isyanı araya girdi ve seyahatini yarıda keserek oradan hızla ayrılması gerekti; Lizbon üzerinden Londra’ya gitti.

1878 ve 1882 yıllarında Mısır’da ve 1879 yılında Romanya’da İtalyan çevre içinde yaşadı. Arabi Paşa günlerindeki

erli isyanına bağlı bir devrimci amaç için 1882'de Mısır'a itti. Romantik nedenlerle (genç Enternasyonalistlerin genç karibaldi yanlılarıyla cengaverlik rekabeti) 1876'da Türkiye' e karşı savaşlarında Sırlar'a katılmaya niyetlendi; fakat vusturya-Macaristan'da iki kez engellendi ve İtalya'ya gönderildi.

1880 yılında ve 1881'in birkaç günü Belçika'da bulundu. 893'te siyasi genel grev süresince ve 1907'de Antwerp rıhtını grevi sırasında ülkeyi ziyaret etti. Hollanda'yı 1907 yılında yapılan Amsterdam Anarşist Kongresi zamanında tanıdı.

Londra'dayken Sosyalist hareketin ilk günlerini gördü. oseph Lane ve Frank Kitz'i yakından tanıdı. Ekim 1889'da ilk ziyaret ettiği yerlerden biri de William Morris ile karşılaştığı Sosyalist Birlik idi. Onunla ilk tanışmam da o akşama astladı ve bağlantımız 31 Mayıs 1932'de gönderdiği mektuba kadar devam etti; bu ondan aldığım son mektuptu.

Birleşik Amerika'da İtalyan emekçilerinin yaşadığı Doğu bölgesinin birçok sanayi kasabasında ve New York'ta konferanslar verdi (1899-1900). 1900 yılında ise Küba'da İspanyol emekçilere konferans verdi.

Arjantin Cumhuriyeti'nde 1885 yılından 1889 yılının ilk yarısına kadar süren faaliyetleri oradaki daha yoğun ve koordineli bir hareketin başlangıcına damgasını vurdu.

1917 Rus Devrimi'nden sonra -olayların hangi aşamasıyla olduğunu bilmiyorum- olanları kendi gözleriyle görmek için Rusya'ya gitmek istedi, fakat İngiliz Hükümeti ülkeden ayrılmasına izin vermedi.

Onun tüm adımlarını izleyebileceğimi iddia edemesem de bilinen tüm hareketleri bunları kapsamakta.

Ülke dışına son seyahatini Eylül 1922'de yaptı. Bir Jesse yoldaş onu İsviçre'nin yüksek dağlarından, kaçakçıların kullandığı patikalardan geçirdi; Biel'de kalan İtalyan Anarşistlerle buluştu, ayrıca 1872 St. Imier Kongresi'ni anmak için düzenlenen özel bir konferansta -kongrenin o yıllardan sağ kalan tek üyesiydi- yerel ve enternasyonal yoldaşlarla karşılaştı. Toplantı sona erdiğinde İsviçre polisi 1879'da veri-

len ülke dışına çıkarılma emri nedeniyle onu yakalamak istedi, ama o sırada gizlice kaçırılarak İtalya'ya dönmüştü.”

-18-

Malatesta'nın detaylı olarak incelemeye değer, fakat yalnızca kısaca değinebileceğim bir diğer siyasi yönü de onun polislere ve hapsedilmeye karşı olan tutumudur.

Onun zamanında İtalya'daki sıradan polisler, sadece aç Güney'in -onun da söylediği gibi- “yoksul şeytanları” idi ve devleti korumaktan ya da şahsi güç kazanma hırslarını tatmin etmekten çok, kendilerine ve ailelerine günde bir öğün doyurucu yemek sağlamaya çalışıyorlardı. Bu nedenle Malatesta, anarşist mücadele ile onların yaşam mücadeleleri arasındaki ilgiye dikkat çekerek kendisini esaret altında tutanları “baştan çıkarma” fırsatını asla kaçırmadı. Malatesta'nın polislere ve gardiyanlara karşı başarılı tekniğini gösteren düzinelerce nefis anekdot bulunmaktadır.⁽⁶⁸⁾ Zaman değişti, bu görevlerle uğraşan “yoksul şeytanlar”ın oranında son kırk yıl içinde dikkate değer bir azalma oldu ve bir pragmatist olan Malatesta, bugün muhtemelen oldukça farklı bir yöntem kullanırdı.

Gençliğinde -Notlar bölümünde daha önce söylediği gibi- tutuklanmanın ve hapsedilmenin, genç devrimcilerin çiraklık döneminin bir parçası olduğunu ifade ediyor: “İşkence sadece coşkumuzu artırdı.” Fakat o günlerde polislerin yaptığı işkencelerin “daha sonrakilere karşılaştırıldığında şaka” gibi kaldığını da belirtiyor. 1877 yılındaki başarısız Benevento isyan girişimi nedeniyle hapiste mahkemeye çıkarılmayı bekleyerek 16 ay geçiren Malatesta'nın (duruşma, olayla ilgili herkesin beraatıyla sonuçlandı),⁽⁶⁹⁾ düşüncelerini dışarıdayken, hapishane parmaklıkları arasında olduğundan daha iyi savunacağına karar verdiği gayet açık görünüyor. Bu nedenle hareketlerinin otoriteler tarafından kısıtlanacağını anladığında, aylarca hapiste kalıp duruşmasını beklemektense genellikle sürgüne gönderilmeyi tercih etmiştir.

Kaba ve sözünü sakınmayan siyasi düşmanlarından bazıları onu korkaklıkla, eylemlerinin sonucunu cesaretle üstlen-

neyip kaçmakla suçladılar,⁽⁶⁰⁾ yirmili yaşlarının ilk yıllarında polis ile göstericiler birbirlerine mermi sıkarken kapı arığına saklandığı için onu korkaklıkla suçladılar.⁽⁶¹⁾ Malatesta, 1922 yılındaki duruşmasında jüriye yaptığı retorik çıkışında "ben amacı olan bir insanım (*un uomo di fede*), bir kahraman değilim. 'Ruh iradedir, beden zayıftır' diyor gizemci-erimiz. Ben yaşamı seviyorum, beni seven birçok insanı seviyorum..."⁽⁶²⁾ sözlerini söylerken sadece bir amacı vardı; faizm tehdidine karşı verilecek tek cevap olan devrim mücadelesine devam etmek için aklanmaya çalışıyor ve son kartlarını oynuyordu. Malatesta ve Borghi 10 ay hapiste tutularak duruşmalarını beklemek zorunda kalmasalar ve propagandalarına devam edebilselerdi, politik durumun nasıl gelişeceğini kimse bilemezdi. Olaylar aynı şekilde de gelişirdi. Fakat onların hapsedilmelerinin *devrimci amaçlara katkıda bulunduğunu* kim söyleyebilir?

Malatesta, ne bir korkak ne de kahramandı; o kararlı ve esur bir insandı ve bu özelliklerini zekice kullandı. Ancak u, onun istemediği kadar hapiste kalmasını engellemedi! 1922 yılında duruşması sırasında jüriye şunları söyledi: "Bana verilen yedi aylık hapis cezasını çekmeme rağmen -tüm diğer mahkûmların ya cezası iptal edilmişti ya da genel af nedeniyle serbest bırakılmışlardı- otoriteler ufak tefek nedenler yüzünden hayatımın on yılından fazlasını hapiste geçirmem için çaba sarf ettiler."⁽⁶³⁾ Yani çoğu zaman beraatle sonuçlanan duruşmaları *bekleyerek*. İngiliz ceza yasasına alışkın olan bizler, Malatesta'nın İtalya'daki 1883 yılı Mayıs ayından Kasım ayına kadar duruşmasını bekleyerek nasıl hapiste bulunduğunu, ardından suçlu bulunduğu üç yıl hapse mahkûm edildiğini ve üstyargı yoluyla cezası tecil edilerek serbest bırakıldığını -bu esnada Floransa'da bir anarşist gazetesinin editörlüğünü yaptı (ve ayrıca Napoli'de kolera salgınında astalarla ilgilendi)- anlamakta güçlük çekiyoruz. Ve Malatesta, itirazının kabul edilmediğini öğrendiğinde, tam vakinde kaçmayı başardı! Üç yılını bir İtalyan hapisanesinde geçirmek yerine Malatesta bu yılları anarşist ve sendikalist hareketin gelişimine yardım ettiği ülke olan Arjantin'de ge-

çirdi (1885-89) (İtalya, İspanya ve Rusya dışında, sonraki yıllarda bir anarşist gazetenin uzun yıllar boyunca yayımlanmasını başardığı tek ülke).⁽⁶⁶⁾

Tedbirli devrimci Malatesta, "hesaplı" risklere atıldı, yani devrimci olanakların bu risklere atılmaya degeceğini ve tutuklanmadan önce görevini tamamlama şansına sahip olduğunu hissettiğinde hapis tehlikesiyle karşı karşıya kalmaya hazırды. 1897 yılında Crispi Hükümeti'nin düşmesinden sonra, İtalya'da açıkça anarşist propaganda yapma olanakları vardı ve Malatesta'nın 1883 yılında verilen üç yıllık cezası Kasım ayında zaman aşımına uğrayacaktı; buna rağmen Malatesta, riske atılmaya degeceğini düşündü ve Mart ayında gizlice Ancona'ya döndü ve orada bir odada yaşayarak haftalık anarşist dergi *l'Agitazione*'nin editörlüğünü yaptı. Londra'dan ayrıldığından haberdar olan İtalyan polisi tarafından yakalanmamak için kitlesel eylemlere katılmaktan ya da propaganda mitinglerinde görünmekten kaçınması gerekiyordu; aslında polis onun Ancona'da olmasından kuşkulanıyordu ve yoldaşlarının birçoğu polis tarafından izleniyordu, bu nedenle son derece tedbirli davranması gerekiyordu. Miting ve gösterilere katılarak editörlük görevini tehlikeye atamazdı. Fabbri,⁽⁶⁶⁾ Malatesta'nın editörlüğünü yaptığı *l'Agitazione*'nin "tarihsel ve teorik olarak" en önemli yayın olduğunu söylemektedir. (Savaş sonrası yıllarda Napoli'de yayımlanan iki ciltlik seçme yazılara Malatesta'nın makalelerinin birçoğu dahil edildi, fakat maalesef ben bu derginin tek bir sayısını göremedim.)⁽⁶⁷⁾

Malatesta, cezası zaman aşımına uğramasına rağmen gizlilik içinde yaşamaya devam edecekti, çünkü polisin onu, şüphesiz İtalyan Hükümeti'nin hoşuna gitmeyecek sonuçlara neden olabilecek propagandalarını engellemek için herhangi bir bahaneyle tutuklamasından korkuyordu. Hiçbir tedbirsiz harekette bulunmamasına rağmen polis saklandığı yeri öğrendi ve onu tutukladı, fakat aynı gün serbest bırakıldı. Bu olay Kasım ayında oldu. Kasım ile Ocak ayları arasında Malatesta kitlesel eylemlere özgürce katılabildi; çalışmalarını yoğunlaştırdı, fakat tahmin ettiği gibi otoriteler onu uzun süre

rahat bırakmadılar. 18 Ocak 1898 tarihinde, bir kitle gösterisi esnasında, aralarında haftalık derginin yöneticisinin de bulunduğu sekiz yoldaşıyla birlikte “yasadışı örgüt” suçlamasıyla tutuklandılar.

Duruşmanın bir diğer enteresan yanı da; önceki duruşmada anarşistlerin büyük bir çoğunluğu, örgütlülüğe karşıılmaları nedeniyle suçlamaları kabul etmezken, Malatesta ve arkadaşlarının örgütlenmiş olduklarını ifade etmekle kalmayıp aynı zamanda resmi bir örgütlenmeye katılmak için anarşistlere hak verilmesi talebinde bulunmalarındır. Bu, Romagna Anarşist Sosyalist Federasyonu tarafından İtalya'nın diğer tarafında “örgütlenme özgürlüğü” için bir ajitasyonun yayılmasına neden oldu; ve Malatesta'nın dergideki yerini alanların da tutuklanmasına (20 yaşındaki genç Fabbri de tutuklananlar arasındaydı) rağmen yayımına devam edilen *'Agitazione'*nin sütunlarından güçlü bir şekilde desteklendi. Dört ay sonra duruşma yapılırken 3.000'in üzerinde anarşist, birçok grup ve dernek adına bir halk manifestosuna imzalarını attılar; bu manifestoda siyasi düşüncelerini belirterek bir “grup” a üye olduklarını açıkladılar ve sanıklarla tamamen aynı düşüncede olduklarını ifade ettiler. Dünyanın her yerinden büyük destek gördüler.

Fabbri'nin yazdığına göre duruşma, halkın hakları için verilen bir mücadeleye dönüştü ve anarşist propaganda için nükemmel bir ortam oluştu. Bu, tüm hafta süresince devam etti ve bu haftanın sonunda Malatesta'ya yedi ay, diğer yoldaşlara altı ay hapis cezası verildi, bir kişi de beraat etti. Yine de bu, anarşistlerin örgütlenme hakları açısından bir zaferdi; bu durum onların “yıkıcı” eylemler yapmakla suçlanarak tutuklanmalarını engellemekle birlikte, tutuklama yetkileri daha az keyfi, cezalar daha hafifti. Yoksa öyle değil miydi?

Malatesta'nın duruşmasından bir ay sonra Milano'da geniş çapta halk ayaklanmaları oldu, fakat şiddetli bir şekilde bastırıldı ve göstericilerin çoğu öldü ya da yaralandı. *'Agitazione'* yasaklandı ve hâlâ serbest olan yayın grubu üyelerinin birçoğu tutuklandı. Parlamento acil yasalar çıkardı ve *domi-*

cilio coatto (ceza adalarına sürgün) öncekilerden daha kötü koşullarla yeniden başlatıldı. Böylece Malatesta Ağustos ayında cezasını tamamladığında (diğer yedi yoldaşının cezası bir ay önce tamamlanmıştı) serbest bırakılmayarak hapiste tutuldu ve beş yıl *domicilio coatto*'ya mahkûm edildi.

-19-

Malatesta, Ustica'ya gönderildi ve kısa süre sonra, beş yılını bu adada harcayamayacağına karar vererek kaçış planları yapmaya başladı. Hükümet de onu, böyle bir niyeti olduğunu tahmin ederek daha güç şartların olduğu, kaçamayacağı bir adaya, Lampedusa'ya nakletti. Fakat hükümet, Lampedusa'nın Malatesta ve diğer "siyasiler"den etkilenen ve "olacakları görmezden gelerek" onlara istediği gibi hareket etme serbestliği tanıyacak sempatik "vali" sini göz ardı etmişti.⁽⁶⁸⁾ Malatesta kaçış planını dikkatle, hiç acele etmeden hazırladı. Karadakilerle bağlantı kurmanın bir yolunu buldu; ayrıca Fabbri'nin anlattığına göre, görevi nedeniyle adayı ziyaret eden Parlamento üyesi sosyalist Oddino Morgari de onun planlarından haberdardı. 9 Mayıs 1899 gecesi Malatesta, Vivoli, Floransa'dan bir yoldaş ve bir başka tutuklu biraz açıkta demir atmış bir balıkçı teknesine yüzdüler (tekne Sicilyalı bir sosyalist olan Lovetere vardı) ve tekneye çıkarak Malta'ya doğru yelken açtılar. Roma'da Malatesta'nın kaçış planlarıyla ilgili yayılan söylentileri araştırmak üzere bir hükümet müfettişinin adaya yaptığı beklenmedik ziyaretle kaçışları ertesi gün anlaşıldı! Ama çok geç kalmışlardı. Malatesta, Malta'ya ulaştı ve orada bir hafta kalarak, kendisini İngiltere'ye götürecek gemiyi bekledi. Birkaç gün sonra Defendi ailesiyle birlikte Islington'daydı. Fakat birkaç hafta sonra dergileri *La Questione Sociale*'nin editörlüğünü üstlenmesini isteyen İtalyan yoldaşların davetiyle New Jersey, Paterson'a doğru yola çıktı. Birleşik Amerika'da sadece birkaç ay kaldı ve bu süre içinde derginin editörlüğünü yaparken, aynı zamanda kıtanın her yanında İtalyanca ve İspanyolca olarak birçok mitingde halka hitap etti. Londra'ya geri dönmeden önce çok sayıda mitingde konuşmalar yapmak üzere

avet edildiği Küba'da on gün kaldı. Önce toplantılar yapmasını yasaklayan, fakat sonra anarşi kelimesini kullanmadığı ürece bu mitingleri kabul eden polisle yaşadığı zorluklara ağmen Malatesta dört mitingde konuşma yapmayı başardı, ma daha sonra tura devam etmekten vazgeçerek Mart ayına New York'a döndü. Nisan'da yine Londra'daydı.

Fabbri "Londra'ya dönme kararını kişisel nedenler yüzünden verdiğini" söylüyor, fakat bu nedenlerin siyasi mi yoksa ilevi mi olduğunu belirtmiyor. Şüphesiz Londra'ya dönmesi i gerektiren herhangi bir siyasi neden yoktu, fakat Birleşik Devletler'den ayrılmasını gerektiren nedenler olabilir. Netta, bireysel anarşistlerin, Malatesta'nın örgütlenmeyi savunmasına daima karşı çıktıklarını yazıyor.⁽⁶⁹⁾ Anarşist derinin editörlüğünü yapmak üzere Paterson'a davet edilmesiyle, derginin önceki editörü Guiseppa Ciancabilla'nın "bütün" yoldaşların desteğiyle bir başka gazetenin, *Aurora*'nın ayına başlama ilanını vermesi aynı döneme rastlar. Şimdi Malatesta'nın bu aylarda yaptığı eylemleri detaylarıyla incelemekte bir yarar görmediğim için -sanıyorum okur da aynı kanıda- öncelikle Malatesta'nın, hapsedilmenin propaganda değeri konusundaki pratik tutumuna değineceğim. 898 yılındaki tutuklanmasının, duruşmasının ve hapsedilmesinin iyi bir propaganda, *l'Agitazione*'nin editörü olarak uzun aylar boyunca sürdürdüğü gizli eylemlerinin doruk noktası olduğunu düşünüyordu. Fakat ceza adasında beş yıl açırma olasılığına bu kadar olumlu bakmıyordu. Bu nedenle ne pahasına olursa olsun kaçmaya karar vermişti. Belki de bu beş yılı, Amerika'da geçirdiği aylar dışında, istediği kadar iyi değerlendiremedi, fakat sanıyorum beş yıl boyunca yaptıkları kendisi ve anarşist hareket için *domicilio coatto*'da açacağı beş yıldan daha değerliydi.

Amerika'da bulunduğu aylardan bahsetmemin bir diğer nedeni de, Malatesta etrafında olup biten bir olayla ilgili gerekleri ifade etmek istememdir. West Hoboken'de (şimdiki ismiyle Union City, New Jersey) konuşma yaptığı mitingdeki inleyicilerden birinin ona şiddetle karşı çıkması sonucu tartışma çıktı ve Malatesta ona "haddini bildirdiğinde" şüphesiz

onun bir silah çıkarıp kendini bacağından vuracak kadar öfkeli olduğunu düşünemezdi. Silah, saldırganın elinden "Malatesta'nın grubunun bir üyesi ve en hoşgörülü insanlardan biri"⁽⁷⁰⁾ olan ve aylar sonra Kral Umberto'yu öldürmek için İtalya'ya dönen Gaetano Bresci tarafından alındı.

Malatesta'ya saldıranın bir anarşist olduğu konusunda asılsız söylentiler dolaşmaya başladı, bu söylentilerin siyasi skandala neden olacağı ve anarşistlerin aleyhinde konuşanlar için güzel bir haber olarak her fırsatta yineleneneği gayet açıktı. Saldırının üzerinden otuz yıl kadar bir zaman geçmişti ki Max Nomad'ın *Rebels and Renegades*'i (Asiler ve Hainler) yayınlamasıyla olay tekrar gündeme geldi ve Birleşik Devletler'deki anarşistler, dergi ve gazeteleri yoluyla gerçekleri tekrar tekrar yazmak zorunda kaldılar, fakat Nomad'ın kitabında yazılan yalanları asla silemediler. Nomad'dan otuz yıl sonra, -Nomad yerine doğrudan kaynaklara güvenmesi gereken- George Woodcock, *Anarşizm*'inde (Amerikan basımı) Malatesta'ya saldıranın Ciancabilla olduğunu söyleyerek bu yalanı tekrarlıyor.*

-20-

Tüm kanıtlar Malatesta'nın tehlikelerden uzak bir gençliği olmadığını göstermektedir; bu arada geçim derdine düşmeden çalışmalarını ile ilgilenmesini olanaklı kılacak maddi imkânlarla ailesinin sahip olduğu da gayet açıktır. Onun siyasi yaşama girişi coşkulu, atılgan her "delikanlı" gibidir, ülkesindeki birçok genç insan da ilk Aldermaston yürüyüşünün yarattığı coşkunlukla bir takım siyasi sorumluluklar üstlenmişlerdir; Malatesta'nın zamanında birçok genç, Garibaldi ve "kurtarıcılar"ının cesur serüvenlerinin bir sonucu olarak aynı hislerle hareket etmiştir. (Nettlau'ya göre Santa Maria ve Capua ateşli mücadelelerin merkezleriyken Malatesta'nın genç bir delikanlı olarak kurtarıcılarının eylemlerine tanıl

* Ciancabilla, Malatesta'nın vurulduğu mitingde değildi; ve saldırgan Domenico Pazzaglia'ydı, bir berberdi ve "yoldaşların çoğu onu tanımıyordu, onu tanıyan birkaç kişi tarafından da önemsenmeyen biriydi." Aylık anarşist dergi *Man!* (Mart 1933) Ciancabilla'nın Pazzaglia'nın hareketini onaylamadığını belirtiyor.

ılması mümkündür.) Malatesta'nın üç ya da dört yıl süresince Garibaldi ve Mazzini yanlılarından "etkilenmiş" olduğu, daha sonra Bakunin ve Enternasyonalî "keşfettiği" bilinmektedir. Ve düşünsel gelişimini, onun Otoriteyi ve yönetimi terkenden tanınmasına neden olan tüm siyasi faaliyetleri süresince kazanmıştır. Bakunin ve Kropotkin'e karşılık Malatesta, nispeten daha uzun bir entelektüel hazırlığın ardından mücadeleye girmiştir. Kropotkin "ülke dışına ilk yolculuk" yaptığında ve eline geçen tüm "sosyalist literatür"ü okumaya başladığında 30 yaşındaydı. Anılarında şöyle yazıyor:

"Günler ve geceler boyunca okudum ve hiçbir şeyin silemeyeceği kadar derinden etkilendim... Okudukça benim dünyamda yeni bir dünya olduğunu gördüm, hiç tanımadığım bir dünya, sosyolojik teoriler sunan bilgilerin tanımadığı bir dünya -sadece Emekçiler Birliği'nin içinde yaşayarak ve emekçilerin günlük yaşamlarına katılarak tanıyabileceğim bir dünya. Bu nedenle birkaç ay böyle bir yaşam sürmeye karar verdim..."⁽⁷¹⁾

Carr, Bakunin'in 1842 yılında -28 yaşında- Dresden'deyken "devrim davasının saflarına katıldığını dünyaya ilan etmeye hazır" olduğunu yazar.

"Berlin'de yalnız geçirdiği 1841-42 kış mevsiminin Bakunin'in değişmeye karar verdiği dönem olduğunu sanıyorum. Sansürün burnunun dibinde, broşür yığınlarını ve tezelerini Almanya'ya yığan Genç-Hegelcileri büyük bir istekle bir çırpıda okudu... Bakunin 1842 yazında tekrar Dresden'e döndüğünde bir Genç-Hegelciydi. Ruge, onun 'Berlin'deki tüm natçı ihtiyarlardan daha başarılı olduğunu fark etti'."⁽⁷²⁾

Malatesta için "halka gitmek", emekçilerden biri olarak onlarla tamamen özdeşleşmek demektir. Ve o, bunu genç yaşlarda yaptı. Kendine kalan mirası alır almaz tüm malını çalışan kiracılarına bıraktı ve eline geçen tüm parayı propaganda için kullandı. Yirmili yaşlarının ilk yıllarında aynı zamanda bir Enternasyonalist olan arkadaşısı, Floransalı Aganore Natta'nın atölyesinde teknisyenliği öğrendi.⁽⁷³⁾ Bütün zamanını siyasi mücadeleye adadığı ve yaşamını anarşist hareketin içinde sürdürdüğü zamanlar dışında geçimini bir

elektrik teknisyeni olarak kazandı. Bir birlikteki yetkililerin ve örgütleyicilerin sürekli aynı kişiler olmasına karşı çıktığı gibi devrimcilerin hareket tarafından "beslenmesine" de karşıydı. Bu sadece bir prensip sorunu, yani sürekli aynı görevde kalan yetkililerin kaçınılmaz olarak artırdığı zararlı etkileri görerek edindiği deneyime dayanan bir kural değil, aynı zamanda anarşist hareketten mali olarak da bağımsız olmadıkça özgür olamayacak bağımsız ruhunun bir ifadesiydi.

Bu nedenle Malatesta'yı profesyonel ajitator ve profesyonel devrimci olarak tanımlamak yanlış olduğu gibi anarşist harekete de zarar verecektir. Eğer anarşist hareket içinde yaşamı da fikirleri kadar önemliyse bunun tek nedeni onun ne bir profesyonel devrimci, ne "aziz", ne "peygamber" ne de "kaderine boyun eğmiş bir insan" olmasıdır. Malatesta, yoldaşlarından farklı biri asla değildi, görüşlerinin desteklenmesi için çalıştı, ama kişiliğinin ağırlığını koyarak bir düşüncesini kabul ettirmeye asla çalışmadı. Bu bağlamda, o bir hatip olarak asla nutuk hilelerine başvurmadığı gibi, yazılarında da okuyucuyu, düşüncelerinin katışıksız sağduyusuyla, mantığı ve berraklığıyla ikna etmeye çalıştığı gayet açıktır. Ve bu yaklaşım nedeniyle tüm yazıları -eminim tüm konuşmaları da- toplumda radikal değişimler yapmaya istekli herkesin karşılaşılabileceği problemlerin (ve bu problemleri çözerken karşılaşılabilecek zorlukların) anlaşılmasına dayandığı için insan sıcaklığı ile dohudur.

Malatesta, kendinin ve enternasyonalist anarşist hareket ile Sol siyaset dünyasında yer alan daha birçok kişinin "tanınmış" ya da "ünlü" olmasının avantajı ve tehlikelerinin tümüyle farkındaydı. Onun, anarşist hareket içindeki değerini küçümseme yolunu seçtiğini söylemek sanırım doğru olacaktır; fakat çeşitli konularda bir *Uzlaşmaya* varılması için devrimci sol denen tüm partilerin ve tüm hareketlerin bir araya toplanmasının zorunlu olduğunu düşündüğünde, emekçi hareket içindeki itibarını kullandığı da bir gerçektir. Malatesta, daima "siyasi bilinç"e sahipti, fakat hiçbir zaman bir politikacı olmadı. Tüm siyasi alanları inceledi; öyle ki bazı siyasi düşmanları yıllar sonra Malatesta'yı, bir anarşist ola-

rak “politik kötülüklerin patikaları”nda kirlenmeden dolaşmış olarak hatırlayacaklardır. Onun anarşizmi, kafasında leğil kalbindeydi, o bunu, “bu duygu, insanlık aşkı ve başkalarının acılarını paylaşma duygusudur...” kelimeleriyle ifade ediyordu. Fakat, amaçlarını başarmak için daima “kafası”yla hareket etti -yani düşünceleriyle, insanı ve çözülmesi gereken maddi problemleri anlamasıyla.

-21-

“Anarşistler” çalışmasının yazarı,⁽⁷⁴⁾ üniversitesinin fildişi kulesinden, Malatesta’nın “hayal kırıklığına uğramış bir yaşam” sürdüğü hükmünü veriyor ve yaşamının son yıllarında (1932) “İtalyan Devleti’nin... her zamankinden daha güçlü ve yenilmesi daha zor bir düşman” olduğunu söylüyor. Fakat Malatesta, kesinlikle dolu dolu yaşamış, zengin ve tatmin edici bir yaşam sürmüştü; onun düşünceleri ilham vericidir ve bu düşünceler, milyonlarca insan için henüz keşfedilmeyi bekleyen bir sağduyu ve insanlığın habercisidir.

Dünya “utanç çağı”nın Mussolini gibi sefil karakterlerinin varlığını unutmaya çabalarken ve ölümünün üzerinden otuz yıldan fazla bir zaman geçmişken Malatesta’nın ve fikirlerinin İngiliz halkına ilk kez az ya da çok sunulduğu bir zamanla bir medeniyet ya da bir birey olarak yaşamımızı zorlaştıran koşullarla ilgili öğrenilecek başka dersler de yok mu? Şu anda anarşizmin ölüm ilanını yazmakla meşgul tarihçilerin bunu elbette uzun uzun düşünmeleri gerekiyor!

V.R

KAYNAK NOTLARI

1. *Pensiero e Volontà*, 1 Temmuz 1926.
2. Max Nettlau, *Errico Malatesta - La Vida de un Anarquista* (Errico Malatesta - Bir Anarşistin Hayatı), Buenos Aires, 1923.
3. Armando Borghi, *Errico Malatesta*, Milano, 1947.
4. Errico Malatesta, *Scritti Scelti*, cilt II, Napoli, 1954.
5. George Woodcock, *Anarchism - A History of Libertarian Ideas and Movements*, Londra, 1963.
6. Max Nettlau, a.g.e.
7. Max Nettlau, a.g.e.
8. Luis Fabbri, *Malatesta*, Buenos Aires, 1945.
9. Max Nettlau, a.g.e.
10. Armando Borghi, *Mezzo Secolo di Anarchia*, Napoli, 1954.
11. *Pensiero e Volontà*, 1 Temmuz 1926.
12. *Pensiero e Volontà*, Roma, 16 Eylül 1925.
13. Max Nettlau, *Bakunin e l'Internazionale in Italia dal 1864 al 1872*, Cenova, 1928, önsözü Malatesta tarafından yazıldı.
14. Luis Fabbri, a.g. e.
15. Max Nettlau, *Errico Malatesta - El Hambre, el Revolucionario, el Anarquista*, Barselona, 1933.
16. Luis Fabbri, a.g.e.
17. Angiolini'den aktaran Nettlau, *Errico Malatesta - La Vida de un Anarquista*, Buenos Aires, 1923.
18. Max Nettlau, a.g.e.
19. *Questione Sociale*, Floransa 1884, Nettlau'nun adı geçen eserinden alıntı.
20. Max Nettlau, a.g.e.
21. Max Nettlau, a.g.e.
22. Malatesta'nın Nettlau'nun a.g.e.'ne önsözü.
23. *Questione Sociale*, Nettlau'nun Errico Malatesta eserinden alıntı.
24. Max Nettlau, a.g.e.
25. Max Nettlau, a.g.e.
26. Malatesta'nın Nettlau'nun a.g.e.'ne önsözü.
27. *Umanità Nova*, Roma, 11 Mart 1922.
28. *Pensiero e Volontà*, Roma, 1 Temmuz 1926.
30. Malatesta'nın Nettlau'nun a.g.e.'ne önsözü.
31. Luis Fabbri, a.g.e.
32. Errico Malatesta, *Scritti*, Cilt III, Cenova, 1936.
33. *Umanità Nova*, 24 Ağustos 1921.
34. A.g.e.
35. James Joll, *Anarchists*, Londra, 1964.

37. Errico Malatesta, *Scritti Scelti*, Napoli, 1954.
38. A.g.e.
39. Armando Borghi, *Errico Malatesta*, Milano, 1947.
40. Luis Fabbri, a.g.e.
41. *Freedom*, Londra, Temmuz 1914.
42. James Joll, a.g.e, bkz. Ek I.
43. *Freedom*, Nisan 1916, bkz. Ek II.
44. *Freedom*, Aralık 1914.
45. *l'Adunata dei Refrattari*, Newark, N.J., 3, 10, 17, 24 Eylül 1932.
46. Bkz. Ugo Fedeli, *Errico Malatesta - Bibliografya*, Napoli, 1951.
47. Luigi Fabbri, *Malatesta l'Uomo e il Pensiero*, Napoli, 1951.
48. Trento Tagliaferri, *Errico Malatesta, Armando Borghi e Compagni davanti ai Giurati di Milano*, Milano, kesin olmayan tarihi- 1921.
49. *Il Libero Accordo*, Roma, 1920-1926. *Fedel*, Roma, 1923-1926.
51. Max Nettlau, a.g.e, Barselona, 1933.
52. Max Nettlau, *Freedom Bulletin*, Aralık 1932.
53. Bkz. Ek III.
54. Max Nettlau, a.g.e, Cenova, 1928.
55. *A proposito della Piataforma in Risveglio*, Cenova, 14 Aralık 1929.
56. *Freedom Bulletin*, Aralık 1932.
58. Bkz. Borghi, Fabbri, Nettlau, a.g.e.
59. Bkz. Nettlau, *Errico Malatesta Vita e Pensiero*, Bölüm 11, New York, 1921.
60. Kısa bir süre önce orta yaşlı bir İspanyol sendikalist bana Malatesta'nın fikirlerine duyduğu hayranlığı ifade etti. Ancak ortamın "kızıştığı" zamanlarda Malatesta'nın daima kaçmayı başardığının da bir gerçek olduğunu söyledi. Ona Malatesta'nın dünyanın çeşitli hapisanelerinde yaklaşık on yılını geçirdiğini söylediğimde çok şaşırdı!
61. *Umanità Nova*.
62. Trento Tagliaferri, a.g.e.
63. A.g.e.
65. *La Protesta*, 25 yıllık bir günlük gazeteydi. Bkz. Rocker, *Anarcho Syndicalism*, Londra, 1938.
66. Luis Fabbri, a.g.e.
67. Errico Malatesta, *Scritti Scelti*, Cilt I, Napoli, 1947 - Cilt II, Napoli, 1954.
68. Luis Fabbri, a.g.e.
69. Max Nettlau, a.g.e.
70. Armando Borghi, a.g.e.
71. P. Kropotkin, *Memoirs of a Revolutionist*, Cilt II, syf. 59-60, Londra, 1899.
72. E. H. Carr, *Michael Bakunin*, Londra, 1937.
73. Luis Fabbri, a.g.e.
74. James Joll, a.g.e.

EK- I

ANARŞİSTLER İLKELERİNİ UNUTTULAR

E. Malatesta (*Freedom*, Kasım 1914)

Budala olarak kabul edilme riskini göze alarak Sosyalistlerin -hatta Sosyal Demokratların- şu anda Avrupa'yı yakıp yıkan savaşa benzer bir savaşı desteklemelerinin ve böyle bir savaşta Almanlar'ın ya da Müttefiklerin tarafında yer almalarının mümkün olduğuna asla inanamayacağımı itiraf ediyorum. Fakat aynı şey Anarşistler tarafından, çoğunluktan bahsetmiyorum, en çok sevdiğimiz ve saygı duyduğumuz yoldaşlar tarafından yapıldığında ne söylenebilir?

Bu, "formüllerimiz" in -yani ilkelerimizin- başarısızlığını ve gözden geçirilmesi gerektiğini gösterir.

Aslında olgularla karşı karşıya geldiğinde yetersiz olduğu görülen her formülün gözden geçirilmesi gerekir; fakat bu başarısızlık, formüllerimizin yetersizliğinden değil de unutulmasından ve bu formüllere ihanet edilmesinden kaynaklanıyorsa durum farklıdır.

İlkelerimize geri dönelim.

Ben bir "pasifist" değilim. Tüm insanlar arasında barış ve kardeşlik için, hepimizin yaptığı gibi, savaşırım; biliyorum ki savaşmama isteği, ancak her iki tarafta da mevcut olduğunda yerine getirilebilir; başkalarının özgürlüğüne engel olmak isteyen insanlar olduğu sürece, ezilenlerin, eğer sonsuza kadar ezilmek istemiyorlarsa, kendilerini savunmaları zorunludur; ayrıca saldırıda bulunmanın, kendini savunmanın en etkili ya da tek etkili yolu olduğunu da biliyorum. Bununla birlikte ezilenlerin daima meşru müdafaa durumunda olduğunu ve kendilerini ezenlere saldırma hakkına sahip olduklarını da düşünüyorum. Bu nedenle, kaçınılmaz savaşların, kutsal savaşların var olduğunu kabul ediyorum; bunlar özgürlük savaşlarıdır, "iç savaşlar" -yani devrimler- gibi.

Fakat bugünkü savaşın bizim amacımızla, insanların özgürlüğe kavuşmasıyla ilgisi nedir?

Bugün sosyalistlerin, herhangi bir "Fransız" ya da "Alman" burjuva gibi, tarihsel mücadelelerin sonucu olarak ortaya çıkmış politik ya da ulusal topluluklar gibi ve rakip birliklerin ilgi, istek ve misyonlarıyla çatışan ilgi istek ve misyonları olan homojen etnografik birliklerdeki burjuvalar gibi konuştuklarını duyuyoruz. İçinde buldukları adaletsizliğin farkına varacak bilince sahip olmadıkları sürece ezilenlerin, özellikle de emekçilerin, ezenlerin elinde uysal bir alet olduğu kısmen doğru olabilir. Bu durumda her şey egemen sınıfın kontrolindedir; ve bu sınıf sahip olduğu gücü koruma ve artırma, hatta düşüncelerini ve önyargılarını yayma isteği mesleyeceği için halkın içinde ırksal öfke ve nefret uyandırmak kendi politik ve ekonomik egemenliği altına alma amacıyla ulusunun, sürüsünün, "yabancı" ülkelere karşı olmasına neden olabilir.

Fakat bizim gibi, insanın insan tarafından sömürülmesinin ve baskı altına alınmasının sona ermesini isteyenlerin nisyonu; hükmedenler ve hükmedilenler, sömürenler ve sömürülenler arasında çıkar karşıtlığının bilincini uyandırmak, her ülkede sınıf mücadelesini geliştirerek ırk ya da milliyet temelinde herhangi bir taraftarlık ve öfkeye karşı çıkacak sınırların ötesinde, tüm emekçiler arasında dayanışmayı aymaktır.

Ve biz her zaman bunu yaptık. İster çok yakınımızda doğun ister çok uzak bir ülkede, ister aynı dili konuşsun ister başka dili, tüm ülkelerdeki emekçilerin kardeş olduğunu ve asıl düşmanın "-yabancı"- sömürenler olduğunu tekrarladık. Bizler arkadaşlarımızı, eşlerimizi ve düşmanlarımızı asla ırk ya da milliyet gibi nedenlere dayanarak seçmedik; eşimimizi daima savundukları fikirlere ve sosyal mücadeledeki konumlarına bağlı olarak yaptık. Biz, geçmişin bir katıntısı olan ve aynı zamanda hükmedenlerin çıkarlarına hizmet eden vatanseverliğe daima karşı çıktık. Bizler sadece kemelerle değil, ruhumuzun en derininden gelen duygularıyla enternasyonalist olmakla gurur duyduk.

Kapitalizmin ve devlet egemenliğinin en merhametsiz sonuçlarının, bizim doğru yolda olduğumuzu açıkça gösterdiği

şu anda, savaş halindeki ülkelerde bulunan Sosyalistlerin büyük bir çoğunluğu ve birçok Anarşist, Sosyalizmi, sınıf mücadelesini, enternasyonal kardeşliği ve daha birçok şeyi unutarak ülkelerindeki hükümetlerle ve burjuvalarla birlik olmaktadır.

Ne büyük bir çöküş!

Mevcut olayların, enternasyonal kardeşlik duygularının bizim düşündüğümüz kadar güçlü olmadığını, ulusal duyguların daha canlı olduğunu göstermesi mümkündür; fakat bu vatanseverlik karşıtı propagandamızdan vazgeçmemiz için değil, daha da yoğunlaştırmamız için bir nedendir. Bu olaylar, örneğin Fransa'da dini duyguların güçlü olduğunu ve rahiplerin bizim düşündüğümüzden daha büyük bir etkiye sahip olduklarını göstermektedir. Bu, Roma Katolikliğine dönmemiz için bir neden olabilir mi?

Bir salgın hastalık, deprem ya da önüne çıkan her şeyi yıkan, herkesi öldüren barbarların istilası gibi durumlarda herkesin mutluluğu için elbirliği etmenin gerekli olmasını anlıyorum. Böyle bir durumda sosyal mücadele ve sosyal konum farklılıkları unutulur ortak tehlikeye karşı ortak amaç çerçevesinde birleşilmelidir; fakat bu farklılıkları her iki tarafın da unutulması şartıyla. Eğer herhangi biri, bir deprem esnasında hapiste ise herkesi hatta gardiyanları bile kurtarmak görevimizdir - fakat önce gardiyanlar hapishane kapılarını açarak işe başlamalıdır. Gardiyanlar felaket esnasında ve sonrasında mahkûmları gözetim altında tutmak için tüm önlemleri alırlarsa, bu durumda gardiyanları sorunlarıyla baş başa bırakarak kendilerini ve esaret altındaki yoldaşlarını kurtarmak için tüm fırsatlardan yararlanma görevi mahkûmlara düşmektedir.

Vatanın kutsal toprakları yabancı askerler tarafından istila edildiğinde ayrıcalıklı sınıflar tüm ayrıcalıklarından vazgeçerek "Vatan"ın gerçekten tüm yaşayanlarının ortak mülkiyeti olması için hareket edeceklerse, o zaman herkesin istilacılara karşı savaşması doğru olacaktır. Fakat eğer krallar kral olarak kalmak isterlerse, toprak sahipleri kendi topraklarını, kendi evlerini muhafaza etmek isterlerse, tüccarlar

kendi mallarını korumak ve hatta yüksek bir fiyata satmak isterlerse, o zaman emekçiler, Sosyalistler ve Anarşistler onları kendi hallerine bırakarak ülke içinde bulunan ve ülke dışından gelen tüm ezici güçlerden kurtulma fırsatı aramalıdır.

Tüm koşullarda devleti ve kapitalist sınıfı zayıflatmak için elinden gelen her şeyi yapmak ve sosyalizmin çıkarları doğrultusunda hareket etmek; ya da amaçlarına ulaşmak üzere etkili bir şekilde hareket edebilecek güce sahip değilse, en azından düşmanın amacına ulaşması için gönüllü olarak yardım etmeyi reddetmek ve bir kenara çekilerek en azından ilkelerini -yani geleceği- korumak Sosyalistlerin ve özellikle Anarşistlerin görevidir.

• • •

Az önce söylediklerim tamamen teoridir; belki de, uygulamada tam tersini yapanların büyük bir kısmı tarafından teori olarak haklı görülebilir. O halde bu teori, içinde bulunulan durumda nasıl uygulanabilir? Davamız uğruna bizler neler yapmalı, neler istemeliyiz?

Rhine'in bu tarafında Müttefiklerin zaferinin militarizmin sonu, enternasyonal adaletin ve uygarlığın zaferi vs. olacağı söyleniyor. Aynı şey, sınırın diğer tarafındaki bir Alman zaferi için de söyleniyor.

Ben, Berlin'in "kuduz köpek"ini ve Viyana'nın "yaşlı celal"ını gerçek değerleriyle yargılamak, ne kanlı Çar'a, ne Hindistan'ı baskı altına alan, Persler'e ihanet eden, Boer Cumhuriyetlerini ezen İngiliz diplomatlarına; ne Fas yerlilerini katleden Fransız burjuvazisine ne de Kongo'daki vahşetlere izin veren ve onlardan geniş ölçüde yararlanan Belçika diplomatlarına güveniyorum - sadece onların keyfi kötülüklerini ve tüm yönetimlerin ve tüm kapitalistlerin kendi ülkelerindeki emekçilere ve asilere yaptıklarını hatırlıyorum.

Bence Almanya'nın zaferi kesinlikle militarizmin ve gericiğin başarısı olacaktır; fakat Müttefiklerin zaferi, Asya'da ve Avrupa'da bir Rus-İngiliz (yani kırbaçlı kapitalist) ege-

menliğinin hüküm sürmesi; İngiltere'de zorunlu askerliğin kabul edilmesi ve militarist ruhun gelişimi; ve Fransa'da da Ruhbanların ve belki de Monarşist gericiğinin yayılması anlamına gelecektir.

Bununla birlikte, hence büyük bir olasılıkla her iki taraf için de kesin bir zafer olmayacaktır. Uzun bir savaşın sonunda büyük ölçüde can ve mal kaybı olacak, her iki taraf da tükenecek ve hiçbir sorunu çözüme kavuşturmayan ve bu nedenle öncekinden daha kanlı, yeni bir savaşın hazırlığı olan bir tür barış antlaşmasına varılacaktır.

Tek umut devrimdir; ve sanıyorum büyük bir olasılıkla mağlup edilen Almanya'nın içinde bulunacağı koşullar nedeniyle devrim patlak verecektir; bu nedenle -sadece bu nedenle- Almanya'nın bozguna uğramasını istiyorum.

Gerçek durumları değerlendirmede elbette yanlış olabilirim. Fakat ben tüm Sosyalistler (Anarşistler ve diğerleri) için esas ve temel zorunluluğun, yönetimlerle ve egemen sınıflarla yapılabilecek tüm uzlaşmalardan uzak kalarak tüm olası fırsatlardan yararlanmak ve ne olursa olsun devrimci hazırlıklarımızı ve propagandamızı yeniden başlatmak ve devam ettirmek olduğunu düşünüyorum.

E. Malatesta

EK - II

YÖNETİM YANLISI ANARŞİSTLER

E. Malatesta (*Freedom*, Nisan 1916)

Kropotkin, Grave, Malato ve birçok eski yoldaşımız, savaşa ve Almanya'nın ezilmesine son verme talebinde bulunanlara karşılık vermek üzere İtilaf Devletlerini desteklemek amacıyla imzaladıkları bir manifestoda, herhangi bir "erken barış" fikrine karşı olduklarını bildirdiler.

Kapitalist Basın, manifestonun verdiği doğal tatminle onları alıntılar yaparak, bunun "Enternasyonal Anarşist Hareket liderleri"nin manifestosu olduğunu yazdı.

Anarşistler, inançlarına sadık kalanların hemen hemen ümidi, Adalet ve Özgürlük amacına asla yarar sağlamayan vahşi bir katliamın sürdürülmesine Anarşizmin adının karıştırılması için yapılan bu girişime karşı çıkmışlardır; ve şimdi bu girişimin egemen sınıf açısından da kesinlikle veimsiz ve sonuçsuz olduğu görülmektedir.

Manifestoyu imzalayanlar şüphesiz içtenlikle ve iyi niyetlerle hareket etmişlerdir. Fakat geçmişte ortak amaçlarımıza sayısız hizmetleri olan eski arkadaşlarımızla karşı görüşlerde olmak ne kadar acı olsa da, özgürlük hareketimizin çıkarları ve samimiyeti göz önünde bulundurulduğunda, tüm ülkelerin yönetimlerine ve kapitalistlerine karşı mücadelelerinde, belirli yönetimler ve kapitalist sınıflarla işbirliği yapmakla Anarşist fikirler arasında bir uzlaşmaya varılabileceğini düşünen yoldaşlarla birlikte hareket edemeyiz.

Savaş süresince krallara hizmet eden cumhuriyetçiler, egemen sınıfla ortak amaçları savunan sosyalistler, kapitalist çıkarılara hizmet eden emekçiler olduğunu gördük; aslında tek çıkar yol yönetimin tüm zincirlerinin ortadan kaldırılması ve Sosyal Devrim'in serbest bırakılması olduğundan, tüm bu insanlar muhafazakârdır - devletin misyonuna inanırlar, dolayısıyla tereddütleri anlaşılabilir. Fakat böyle bir tereddüt Anarşistler için akıl almazdır.

Biz devletin iyi olabileceğine inanmıyoruz. Devlet, uluslararası alanda ve bireysel ilişkilerde ancak saldırgan bir şekilde mücadele edebilir; suça ancak daha büyük suçlar işleyerek engel olabilir.

Gerçek olmaktan çok uzak bir varsayımın Almanya şu anki savaşın tek sorumlusu olsa bile, yönetim yöntemlerine bağlı kalındığı sürece Almanya'ya ancak özgürlük bastırılarak ve tüm gerici güçler diriltilerek karşı koyulabileceği kanıtlanır. Disiplinli bir ordunun tehdidine halk devrimiyle karşı koymanın dışında tek yol vardır, o da daha güçlü ve daha disiplinli bir orduya sahip olmaktır; böylece en katı anti-militaristlerin bile -eğer anarşist değilse ve eğer devletin yok edilmesinden korkuyorlarsa- ateşli militaristlere dönüşmeleri kaçınılmaz olur.

Ashında Prusya militarizmini ezmenin şüpheli umuduyla, tüm özgürlük geleneklerinden ve ruhundan vazgeçilmiş; İngiltere ve Fransa Prusyalılaştırılmış; Çarlığa boyun eğilmiş ve İtalya'nın sallanan tahtının prestiji sağlamaştırılmıştır.

Anarşistler kendilerini anarşist olarak adlandırma haklarından vazgeçmeksizin bir an için bu durumu kabul edebilirler mi? Bence, güç yoluyla dayatılan ve isyana sevk eden yabancı hakimiyet, daha büyük bir kötülükten korunduğumuz inancıyla neredeyse minnettarlıkla kabul edilebilen ülke içindeki baskıya tercih edilir.

İstisnai bir dönemden geçtiğimizi ve "bu savaş"ta Müttefiklerin zaferine katkıda bulduktan sonra herbirimizin kendi kampına dönerek kendi ideali için mücadele edeceğini söylemek anlamsızdır.

Eğer bugün kendimizi "Alman tehdidi"ne karşı savunmamız için yönetimle ve kapitalistlerle uyum içinde çalışmamız gerekiyorsa, bu savaş sırasında olduğu kadar savaş sonrasında da gerekli olacaktır.

Alman ordusu ne kadar büyük bir bozguna uğrarsa uğrarsın -eğer bozguna uğrayacağı doğruysa- Alman yurtseverlerinin intikamı düşünmelerini ve buna hazırlanmalarını engellemek asla mümkün olmayacaktır; ve diğer ülkelerin yurtseverleri -kendi açılarından makul olarak- yeniden gafil av-

anmamak için hazır bulunmak isteyeceklerdir. Bu, Prusya militarizminin tüm ülkelerde sürekli ve düzenli bir kurum lacağı anlamına gelir.

Bu durumda, bugün savaşılan Müttefiklerden birinin zaire ulaşmasını isteyen sözde anarşistler ne söyleyecekler? Kendilerini anti-militarist olarak adlandırmaya devam ederek silahsızlanmayı savunacak, askerlik yapmayı reddedecek, Milli Savunma'yı sabote edecek, ama ilk savaş tehdidinde, silahsız bırakarak işlemez hale getirmeye çabaladıkları önetimler için acemi er olmaya hazır mı olacaklardır?

Almanların kendi ülkelerindeki militarizmi yok ederek Avrupa için bir tehdit olmaktan vazgeçip kendilerini tiranlarından kurtardıklarında bu olayların sona ereceği söylenecektir. Fakat eğer sorun buysa, İngiliz ve Fransız egemenliğinin (Çarlık Rusya'sını söylemeye gerek yok) Fransızlar ve İngilizler üzerinde kurulacak Alman egemenliğinden daha iyi olmayacağını haklı olarak düşünen Almanlar, öncelikle Rusların ve diğerlerinin kendi militarizmlerini ortadan kaldırmalarını beklemek isteyecek ve bu arada kendi ülkesindeki orduyu güçlendireceklerdir.

Bu durumda Devrim daha ne kadar ertelenecektir? Ya Anarşi? Daima başkalarının başlamasını mı beklemeliyiz?

Anarşistler için hareket çizgisi, taleplerinin mantığıyla çık bir şekilde belirlenmiştir.

Savaş, Devrimin yapılmasıyla ya da en azından yönetimin Devrimden korkmasını sağlayarak önlenmeliydi. Ancak bunun için gerekli olan güç ya da yeteneğin eksikliği hissedilmektedir.

Barış, Devrim yaparak ya da en azından devrim yapma tehdidinde bulunarak kabul ettirilmelidir. İçinde bulunduğu zamanda güç ya da yeteneğe ihtiyaç duyulmaktadır.

Pekâlâ! Sadece tek çıkar yol var: Gelecekte daha iyisini yapmak. Uzlaşmaya varmaktan daima kaçınmalı; kapitalistler ile ücretli köleler, hükmedenlerle hükmedilenler arasındaki uçurumu derinleştirmeli; insanlar arasında kardeşliğin, herkese Adalet ve Özgürlüğün sağlanması için tek yol olan zel mülkiyetin kamulaştırılmasını ve devletlerin ortadan

kaldırılmasını savunmalı ve bunları gerçekleştirmek için hazırlanmalıyız.

Bu arada, insanları katleden, serveti mahveden ve özgürlük mücadelesine yeniden başlamaya engel olan savaşı uzatacak herhangi bir şey yapmak bana canice geliyor. "Sonuna kadar savaş"ı savunmak, aslında halkı, karşı tarafın Almanlar'ı ezerek köle durumuna getireceğine inandırarak aldatan ve onların savaşma coşkusunu tahrik eden Alman hükümdarlarının oyununu oynamaktır.

Her zaman olduğu gibi bugün de sloganımız aynı: Kahrolsun Kapitalistler ve Hükümetleri, kahrolsun tüm Kapitalistler ve tüm Hükümetler!

Yaşasın halklar, yaşasın tüm halklar!

Errico Malatesta

EK - III

PETER KROPOTKİN - ESKİ BİR ARKADAŞLA İLGİLİ ANILAR VE ELEŞTİRİLER

(Pietro Kropotkin - Ricordi e Critiche di Un Vechio Amico)

E. Malatesta , Studi Sociali, 15 NİSAN 1931.

Peter Kropotkin şüphesiz anarşist fikirlerin oluşturulmasında ve yayılmasında belki de en fazla -hatta belki de Bakunin ve Elisée Reclus'den de fazla- katkıda bulunanlardan biridir. Ve bu nedenle o, tüm anarşistlerin duyduğu hayranlık ve saygıya layıktır.

Fakat gerçeğe saygı ve amaçların menfaati açısından onun tutumunun tümüyle yararlı olmadığı kabul edilmelidir. Bu, onun suçu değildi; tersine benim tartışmak istediğim, yanıtlarına yol açan, niteliklerinin yüksek itibarıydı.

Diğer ölümlüler arasında bir ölümlü olan Kropotkin, doğal olarak, hata yapmaktan her zaman kaçamazdı ve bazen gerçeklerden uzaklaşabilirdi. Bu nedenle onun son derece değerli katkılarından yararlanılmalı ve gelişmelere yön verecek araştırmalara devam edilmelidir. Fakat onun yazınsal yeteneği, ürettiklerinin gücü ve önemi, yorulmak bilmeyen aktifliği, büyük bir bilimadamı olarak saygınlığı, ortak amaçların savunulması için ayrıcalıklı konumunu bir kenara bırakıp tehlikelere atılması ve onunla karşılaşma şansına sahip olanları etki altına alan cazip kişiliği; tüm bunlar ona etkili bir şöhret kazandırmış ve o, anarşistlerin çoğunluğu tarafından büyük bir şahsiyet olarak kabul edilmiştir.

Bunun sonucunda, eleştirelilik zayıfladı ve anarşist düşüncenin gelişimi engellendi. Uzun yıllar boyunca anarşistler putkırıncı ve ilerici ruhlarına rağmen, büyük çoğunluğu teori ve propaganda konusunda oldukça geri olduklarından Kropotkin'in çalışmalarını incelemekten ve alıntılar yapmaktan başka bir şey yapmamıştır. Onun izlediği yolun dışına çıka-

rak kendini ifade etmek, birçok yoldaş tarafından sapkınlık olarak kabul edilmiştir.

Bu nedenle Kropotkin'in öğretilerini yakından ve eleştire olarak inceleyerek, her zaman gerçek ve geçerli olanlarla, ya kın dönemdeki düşünce ve deneyimler sonucu yanlış olduğu görülenler arasında bir ayırım yapmak uygun olacaktır. Konu sadece Kropotkin'le sınırlı kalmayacaktır, çünkü onun yaptığı hatalar, o henüz hareketteki seçkin yerini almadan önce de vardı; o, bunları onayladı, yeteneklerinin ve sahip olduğu saygınlığın ağırlığını da ekleyerek bu hataları sürdürdü. Konu, tüm eski militanları ya da hemen hemen hepimizi, bu sorumluluğu paylaşan herkesi kapsamaktadır.

• • •

Kropotkin'den bahsederken onun öğretilerini incelemeye girişmeyeceğim. Sadece onun ahlâksal ve entelektüel kişiliğinin daha iyi tanınmasına, niteliklerinin ve yanlışlarını açık bir şekilde ortaya konulmasına yardımcı olabileceğimi inandığım bazı düşüncelerinden ve anılarından bahsetmel istiyorum.

Fakat her şeyden önce içimden gelen birkaç şeyi söylemeden geçmeyeceğim, çünkü kendimi Kropotkin'in sınırsız iyiliği ile yüklü anılarını düşünmekten alıkoyamıyorum. 1879 kışında Cenova'dayken, aralarında benim de bulunduğum büyük bir sıkıntı içindeki İtalyan mülteci grubuna yardım etmek için yaptıklarını hatırlıyorum; bir gece Londra'da bir kazanın kurbanı olarak onun kapısını çaldığımda bana gös terdiği özen, anne şefkatinden farksızdı; birçok insanla da yine aynı yakınlıkla ilgilendiği sayısız olay hatırlıyorum onun çevresine yaydığı samimiyeti, içtenliği hatırlıyorum. Çünkü o, gerçekten iyi bir insandı, neredeyse şuursuz bir iyiliğe sahipti, tüm acıların yerini gülümsemelerin ve mutlu luğun almasını isterdi. Doğrusu onun, iyi olduğunu bilmek sizin iyi olduğunu söylemek mümkündü; ne olursa olsun kendine böyle bir şey söylenmesinden hoşlanmazdı, 70. yaş günü nedeniyle yazdığım bir makalede onun niteliklerini

başında iyiliğinin yer aldığını ifade ettiğim için rahatsız olmuştu. O daha çok, enerji ve cesarete sahip olmakla gurur duyardı - belki de bu nitelikler mücadele içinde ve mücadele için geliştiğinden olabilir; buna karşılık, onun iyiliği, kişilik yapısının kendiliğinden ortaya çıkan bir ifadesiydi.

...

Kropotkin'le uzun yıllar boyunca sıcak bir arkadaşlık bağımızın olması şansına ve onuruna sahip oldum.

Birbirimizi severdik, çünkü aynı tutkular, aynı umutlar ... ve aynı hayaller bizi etkilemişti.

Her ikimiz de iyimser yaratılıştaydık (bununla birlikte Kropotkin'in iyimserliğinin muhtemelen bir başka kaynaktan doğduğuna ve benim iyimserliğimi bir hayli aştığına inanıyorum) ve olaylara pembe gözlüklerle baktık -yazık! Her şey toz pembeydi- elli yıldan daha uzun bir zaman önce, yakın bir gelecekte ideal toplumumuzu müjdeleyecek bir devrim umudu beslemiştik. Bu uzun yıllar süresince elbette şüpheye düştüğümüz, cesaretimizin kırıldığı dönemler de oldu. Kropotkin'in bana söylediklerini hatırlıyorum: "Sevgili Errico, korkarım yalnızız, devrimin yakın olduğuna sadece sen ve ben inanıyoruz." Fakat bunlar geçici ruh halleriydi; kısa süre içinde yerini güven duygusu aldı; karşı karşıya olduğumuz zorlukları ve şüphesizliği bir kenara bırakarak çalışmaya ve umut etmeye devam ettik.

Yine de onunla tüm konularda aynı görüşleri paylaştığımız düşünülmemelidir. Tersine, birçok temel konuda anlaşmaya varmaktan çok uzaktık ve neredeyse her tartıştığımızda kızgın ve gürültülü tartışmalar yapardık; fakat Kropotkin daima haklı olduğunu düşündüğü ve çelişkileri sükûnetle karşılamadığı için, diğer taraftan onun engin bilgilerine olan saygım ve bozuk sağlığından endişelenmem nedeniyle, bu tartışmalar, yersiz kavgalardan kaçınmak için daima konunun değiştirilmesiyle sona ererdi.

Fakat bu, hiçbir şekilde ilişkimizin içtenliğine zarar vermedi, çünkü birbirimizi seviyorduk ve entelektüel nedenler-

le değil, duygusal nedenlerle birlikteydik. Gerçekleri yorumlamadaki farklılıklarımız ya da eylemlerimizin doğruluğunu göstermek için ortaya koyduğumuz fikirlerimiz ne olursa olsun, pratikte aynı şeyleri istedik ve aynı yoğun duygularla tüm insanlar için mutluluk, adalet ve özgürlük duygularıyla harekete geçtik. Bu nedenle birlikte olabildik.

Aslında, 1914 yılında her ikimiz için de son derece önemli bir pratik tavır sorunuyla yüz yüze geldiğimiz o güne kadar aramızda asla ciddi bir anlaşmazlık olmadı: Anarşistlerin [Birinci Dünya] Savaş konusunda benimseyeceği tavır konusu. Bu vesileyle Kropotkin'in eski Fransız ve Rus yandaşlığı yeniden uyanarak şiddetlendi ve Kropotkin kendini *Müttefiklerin* coşkunu destekçisi olarak ifade etti. Bir Enternasyonalist, bir sosyalist ve bir anarşist olduğunu unutmuş görünüyordu; kapitalistlerin hazırlanmakta olduğu savaş hakkında çok kısa bir süre önce yazdıklarını unuttu, ittifak kurmuş en kötü devlet adamlarına ve generallere olan hayranlığını ifade etmeye başladı, yaşının ve bozuk sağlığının silahlanarak Almanlar'ın üstüne yürütmesine engel olmasına üzüldükçe Kutsal İttifak'a katılmayı reddeden anarşistleri korkaklıkla suçladı. Bu nedenle onunla tam olarak aynı görüşe sahip olmak imkânsızdı; bana göre o, gerçek bir patolojik vakaydı. Her şeye rağmen, oldukça sert bir tartışmadan sonra bir rakip, neredeyse bir düşman gibi ayrıldığımız an, hayatımın en acı, en üzüntülü anlarından biriydi (sanıyorum onun için de öyleydi).

Bir arkadaşın kaybetmenin vermiş olduğu acı ve onun karşı tarafa geçmesinin yoldaşlar arasında yaratacağı şaşkınlığın bir sonucu olarak devamına verdiği zarar büyüktü. Fakat her şeye rağmen ona duyduğum sevgi ve saygıda bir azalma olmadı, hatta sarhoşluk anı sona erdiğinde ve savaşın sezilebilir sonuçları beklendiği gibi ortaya çıktığında hatasını kabul edeceğini ve eski Kropotkin olarak harekete geri döneceğini umdum.

Kropotkin bir bilimadamı ve aynı zamanda bir sosyal reformcu ydu. Onu harekete geçiren iki tutku vardı: Bilme steği ve insanlık yararına eylemde bulunma isteği; tüm nşanlarda olması istenen ve karşılıklı olarak yararlı olabile- tek iki asil tutku. Fakat Kropotkin, oldukça belirgin bir sis- ematik kişiliğe sahipti, o, her şeyi tek bir prensiple açıkla- nak ve bir bütün altında toplamak istedi; bence, bunu çoğu aman makul olmaktan uzaklaşarak yaptı.

Böylece sosyal özelemlerini desteklemek için bilimi kul- andı, çünkü bunların kesin bilimsel çıkarımlar olduğunu dü- ündü.

Ben, Kropotkin'in bilimadamı yönünü yargılayacak özel ir bilgiye sahip değilim. Gençliğinin ilk yıllarında coğrafya e jeoloji dallarında dikkate değer hizmetlerde bulunduğunu iliyorum ve Karşılıklı Yardımlaşma konusundaki kitabın lduka değerli olduğunu düşünüyorum ve eğer düşünceleri- i ve faaliyetlerini sosyal mücadelede yoğunlaştırmış olma- aydı, inanıyorum ki engin kültürü ve asil zekâsıyla bilimin lerlemesine büyük katkılarda bulunabilirdi. Bununla birlik- e, onu gerçek bir bilimadamı yapacak bir şeylerden, arzuları e önyargılarını unutarak olguları nesnellikle inceleme ka- sitesinden yoksun olduğunu düşünüyorum. Onu, bilimin ir şairi olarak adlandırmaktan memnunluk duyuyorum. Ya- atıcı sezgisiyle yeni gerçeklerin tahmininde başarılı olabilir- i, fakat bu gerçeklerin daha kapsamlı bir bilimsel ruha ahip olanlar tarafından, daha az hayal gücüne dayanarak a da hiç hayal gücü katılmadan incelenip doğruluğunun anıtlanması gerekecekti. Kropotkin, tam anlamıyla gözlem- i olamayacak kadar ihtirashydı.

Onun yöntemi, bir hipotezle başlayarak onu doğrulayacak lguları aramaktı; bu, yeni bir şeyler bulmak için iyi bir yön- em olabilir; fakat o, kasıtlı olmasa da, hipotezini geçersiz kı- cak olguları görmezdi.

Eğer bir gerçeği -kendi sistemine uygun olarak- açıklama- ı ilk kendisi başaramamışsa onu kabul etmeyi içine sindire- uez, hatta çoğunlukla dikkate bile almazdı.

Örnek olarak, benim de içinde bulunduğum bir olayı anlatacağım.

Arjantin Pampası'ndayken (1885-1889 yılları arasında) tesadüfen, Nancy Ekolü tarafından yapılan bazı hipnoz deneylerini okumuştum, bu benim için yeni bir şeydi. Konu çok ilgimi çekmişti, fakat o an için daha fazlasını bulabilme fırsatım olmadı. Tekrar Avrupa'ya döndüğümde Londra'da Kropotkin ile karşılaştım ve bana hipnoz ile ilgili bilgi verip veremeyeceğini sordum. Kropotkin, bunun gerçeklikten uzak olduğunu, bir uydurma ya da bir halüsinasyondan farklı bir şey olamayacağını söyledi. Bir süre sonra onunla tekrar karşılaştık, konuşmamız bir kez daha aynı konuya geldi. Onun düşüncesinin tamamıyla değişmiş olması beni son derece şaşkınlığa uğrattı; hipnoz olayı, incelemeye değer bir konuya dönüşmüştü. Bu nasıl olmuştu? Yeni gerçekler mi öğrenmişti, yoksa daha önce inkâr ettiği bir konuda ikna edici kanıtları bulmuştu? Hayır. Adını bilmediğim bir Alman fizyolojinin bir kitabında, beyinin iki yarı küresi arasındaki ilişki üzerine, hipnozu iyi kötü açıklayabilen bir teori okumuştum.

Tutkunun zihni şaşırtmasına neden olmayan saf bilimin sorularıyla olayları bağdaştırmasını olanaklı kılan bu zihinsel eğilim göz önünde bulundurulduğunda, onun en derin isteklerini ve beslediği umutları üstü kapalı bir şekilde içeren sorulara ne olacağı sezilebilir.

• • •

Kropotkin, 19. yüzyılın ikinci yarısındaki bilimadamları arasında egemen olan materyalist felsefeye, Moleschott, Buchner, Vogt ve diğerlerinin felsefesine bağh kaldı; bu nedenle onun Evren kavramı kesinlikle mekanistikti.

Onun sistemine göre İrade; (tıpkı "madde"nin ya da diğer "ilk nedenler"ın doğasını ve kaynağını bilemediğimiz gibi, kaynağını ve doğasını kavrayamayacağımız bir yaratıcı güç) toplumun ve bireylerin davranışlarını az ya da çok belirleyen irade, mevcut değildir ve yalnızca bir hayaldir. Yıldızların yörüngesinden bir medeniyetin doğuşuna ve çöküşüne kadar,

bir gül kokusundan bir annenin dudaklarındaki gülümsemeye kadar, bir depremden Newton'un düşüncelerine kadar, bir tiranın zalimliğinden bir azizin iyiliğine kadar her şey, çeşitliliğe hiçbir olanak bırakmayan mekanik kökenin nedenlerinin ve etkilerinin kaçınılmaz ardıllığının bir sonucu olarak var olmuştur, var olmalıdır ve var olacaktır. İradenin hayali de kendi içinde mekanik bir olgudur.

Eğer İrade herhangi bir güce sahip değilse, eğer her şey zorunlu ise ve olduğundan farklı olamazsa, o zaman doğal olarak özgürlük, adalet ve sorumluluk düşünceleri anlamsızdır ve gerçeklikle bir ilgisi yoktur.

Böylece mantıklı olarak tüm yapabileceğimiz, dünyada neler olduğunu kayıtsızlıkla, memnuniyetle ya da acıyla, kişisel duygulara bağlı olarak herhangi bir şeyi değiştirme olasılığını umut etmeden seyretmektir.

• • •

Bu nedenle, Marksist kaderciliği eleştiren Kropotkin dizginlenmesi daha zor olan mekanistik kaderciliğin kurbanıydı.

Fakat felsefe, Kropotkin'in güçlü iradesini öldüremezdi. O, başkalarının şüpheyle baktığı kendi sisteminin gerçeğine, onu terk edemeyecek ya da pasif kalamayacak kadar güçlü bir şekilde inandı. Özgürlük ve adalet konusunda mantıksal bir çelişkinin zorlukları karşısında tereddüt etmeyecek ve mücadeleden vazgeçmeyecek kadar ihtirash ve istekliydi. Anarşizmi, sistemine katarak ve bilimsel bir gerçeğe dönüştürerek ikilem arasında dolaştı.

Kropotkin, astronomiden biyolojiye ve sosyolojiye bütün bilimlerde o zamana kadar yapılan tüm buluşların, anarşinin doğal yasaların dayattığı sosyal örgütlenme biçimi olduğunu açıkça gösterdiğini savunarak görüşlerini kanıtlamaya çalıştı.

Çağdaş bilimden çıkarılabilecek sonuçlar ne olursa olsun, eğer yeni buluşlar var olan bilimsel inançları yıksaydı, o yine de, tıpkı, mantığa rağmen bir anarşist olduğu gibi, bilime rağmen de bir anarşist olarak kalırdı. Fakat Kropotkin, bilim

ile sosyal özelemleri arasında bir çatışma olasılığını kabul edemedi ve mekanistik felsefesiyle anarşizmini bağdaştırmak için mantıksal olsun ya da olmasın daima bir tek yol düşündü.

Böylece "anarşinin, toplumların yaşamını da içine alan, tüm doğayı kapsayan fenomenin mekanik yorumuna dayanan bir Evren kavrayışı" (*bunun ne anlama geldiğini anlamayı asla başaramadığımı itiraf ediyorum*) olduğunu söyledikten sonra Kropotkin, mekanistik kavramını hiçbir önemi olmayan bir konu gibi unutacak ve İradesinin etkisine inanan, eylemleriyle istediklerini elde edeceğini ya da eyleminin, isteklerini başarmaya yardım edeceğini umut eden birinin duyduğu güven, coşku ve ihtirarla mücadeleye atılacaktır.

• • •

Ashında Kropotkin'in anarşizmi ve komünizmi, aklından çok duyarlılığının sonucudur. Onun öncelikle kalbi konuşur ve ardından aklı, kalbinin içtepilerini haklı çıkarmaya, güçlendirmeye çalışır.

Onun kişiliğinin özünü insanlık sevgisi, yoksullara ve ezilenlere olan duyarlılığı oluşturmuştur. O, başkaları için gerçekten acı çekmiş ve adaletsizliği, kendi lehine işlese bile, dayanılmaz bulmuştur.

Onunla Londra'da sık sık karşılaştığım zamanlarda geçimini bilimsel dergilere ve diğer yayınlara katkıda bulunarak sağlıyor ve nispeten rahat koşullarda yaşıyordu; bununla birlikte çoğu kol işçisinden daha iyi şartlara sahip olduğu için bir tür vicdan azabı duyuyor ve bu küçük konfor nedeniyle daima af diler görünüyor. Kendi kendine ya da benzer koşullardaki insanlarla konuşurken genellikle şunları söylerdi: "Eğer kendimizi eğitebildiysek, yeteneklerimizi geliştirebildiysek; eğer entelektüel memnuniyete sahipsek ve kötü sayılamayacak maddi koşullarda yaşamımızı sürdürüyorsak, dünyaya geldiğimizde tesadüfen içinde bulunduğumuz koşullar emekçilerin sömürülmesiyle yaratıldığı içindir; ve bu nedenle emekçilerin özgürlüğe kavuşması için mücadele et-

mek bizim görevimiz, ödememiz gereken bir borçtur.”

Adalet aşkı ve ayrıcalıklı durumunu telafi etmek istemesi nedeniyle sahip olduğu konumu bıraktı, büyük bir zevkle yaptığı çalışmalarını ihmal etti ve kendini St. Petersburg emekçilerinin eğitimine ve Çarların despotizmine karşı mücadeleye adadı. Ardından yine aynı duyguların teşvikiyle Enternasyonal'e katıldı ve anarşist fikirleri kabul etti. Sonuçta anarşizmin farklı yorumları arasında seçimini yaptı ve adalet, aşk ve dayanışmaya dayalı kendi komünist-anarşist programını oluşturdu.

Fakat tahmin edileceği üzere onun felsefesi, şüphesiz hareket ettiği yolda gelecekle ilgili isteklerinden ve başarıyla sonuçlandırmak istediği mücadele biçimlerinden etkilenmemiş değildi.

Olanın, olması gerektiği için olduğu şeklindeki felsefesine göre, arzuladığı komünist-anarşizm de bir Doğa yasası gibi kaçınılmaz olarak zafere erişecektir.

Ve bu onu tüm şüphelerden kurtardı, önüne çıkacak tüm engelleri ortadan kaldırdı. Burjuva dünyasının parçalanacağı önceden belirlenmişti; parçalanmalar zaten vardı ve devrimci hareket sadece bu süreci hızlandırdı.

Bir propagandacı olarak büyük yeteneklerinden doğan geniş nüfuzu, olayları oldukça basit, kolay ve kaçınılmaz göstermesine dayanır; onun konuşmalarını dinleyenler ya da makalelerini okuyanlar coşkuyla harekete geçerler.

O, “insanlar”a, emekçi kitlelere büyük yetenekleri ve tüm erdemleri atfettiği için ahlâki sorunlar ortadan kalkmıştı. Haklı olarak, çalışmanın ahlâki etkilerini övdü, fakat sefalet ve boyun eğmenin bastırıcı ve ahlâkı bozan etkilerini yeterince açık bir şekilde göremedi. Kapitalistlerin ayrıcalıklarının ve egemen sınıfların gücünün ortadan kaldırılmasının, tüm insanların birbirlerini kardeşçe sevmeye, başkalarının çıkarlarını kendi çıkarları gibi korumaya başlamaları için yeterli olacağını düşündü.

Aynı şekilde, maddi zorlukları da görmedi ya da göz ardı etti. O zaman anarşistler arasında yaygın olan düşünceyi kabul etti; toplanan gıda stoğunun ve üretilen malların, uzun

bir süre üretim konusunda endişelenmeye gerek kalmayacak kadar bol olduğunu düşündü; daima mevcut problemlerden birinin tüketim olduğunu, devrimin zaferle sonuçlanması için herkesin ihtiyacının hemen ve bol bol karşılanması gerektiğini ve üretimin tüketim ritmine uyacağını söyledi. Bu düşünceyi "ambarların boşaltılması" (presa nel mucchio) izler, onun halkın anlayabileceği duruma getirdiği bu düşünce komünizme inanmanın ve halkı memnun etmenin büyük bir olasılıkla en kolay yoludur; fakat oldukça ilkel ve gerçekten de ütöpik bir yoldur. Patronlar normal olarak sadece kâr sağlayacakları üretime izin verecekleri için, ürünlerin biriktirilmesinin mümkün olmayacağını; ayrıca devrimin başında bir tayın sisteminin düzenlenmesi ve insanları boş ambarlara başvurmaya çağırmaktansa üretimin yoğunlaştırılması için propaganda yapılması gerekeceğini fark eden Kropotkin, problemi kaynağından incelemeye girişti ve aslında böyle bir bolluğun var olmadığı ve bazı ülkelerin sürekli olarak kıtlık tehdidiyle karşılaşacağı sonucuna vardı. Fakat tarımın, bilim yardımıyla artan geniş olanaklarını düşündüğünde [iyimserliğini] yeniden kazandı. Sınırlı bölgelerde birkaç çiftçiden ve hünörlü ziraatçilerden alınan sonuçları örnek olarak aldı; köylülerin cehaleti ve yeniliklere duyacağı nefret nedeniyle karşılaşılacak zorlukları, yeni üretim ve dağıtım biçimlerinin uygulanması için genel kabule ihtiyaç duyulacağını hesaba katmadan oldukça cesaret verici sonuçlara ulaştı.

Her zamanki gibi Kropotkin, olayları olmasını istediği gibi, hepimizin bir gün olmasını umut ettiğimiz gibi gördü; uzun ve acı mücadelelerle kazanılması gerekeni hemen gerçekleştirilebilecek gibi gördü.

• • •

Aslında Kropotkin, doğanın bir tür İlahi Taktir olduğuna ve onun sayesinde insan toplulukları da dahil olmak üzere her şeyin uyum içinde olacağına inandı.

Ve bu, birçok anarşisti keskin bir Kropotkinci iz taşıyan bir cümleciği tekrarlamaya yöneltti: "*Anarşi, Doğal Düzen-dir.*"

Eğer Doğa yasasının Uyum olduğu doğruysa, Doğa'nın neden anarşistlerin doğmasını beklediğini ve insanlara daima acı veren korkunç ve yıkıcı çatışmaların yok edilmesi için neden anarşistlerin zaferini beklemeye devam ettiğini sorma hakkının olduğunu düşünüyorum.

Anarşinin, Doğa'nın uyumsuzluklarına karşı toplumdaki mücadele olduğunu söylemekle gerçeğe daha yakın olunmayacak mıdır?

• • •

Kropotkin'in işlediğini düşündüğüm iki hatanın üzerinde özellikle durdum - kadercilik teorisi ve aşırı iyimserliği; çünkü bunların hareketimiz üzerinde zararlı sonuçları olduğuna inanıyorum.

Kadercilik teorisini -üstü kapalı olarak determinizmle ilgilidir- çok fazla ciddiye alan ve sonuç olarak tüm devrimci ruhunu kaybeden yoldaşlar oldu. Onlar, devrim yapılmaz; devrim, zamanı gelince olacaktır ve onu kıskırtmaya çalışmak yararsız, bilim dışı ve hatta saçmadır dediler. Ve bunun gibi nedenlerle hareketten geri çekilerek kendi işleriyle meşgul oldular. Bunun hareketten çekilmek için uygun bir neden olduğuna inanmak yanlış olacaktır. Yaptıklarının faydasızlığına inanmalarına rağmen, anarşi adına kendilerini büyük tehlikelere atan, özgürlüklerini hatta yaşamlarını feda eden cesur ve değerli birçok yoldaş tanıdım. Onlar mevcut topluma duydukları nefretle, intikam ruhuyla ve büyük jestler yapma aşkıyla hareket ettiler, fakat devrimin amacına hizmet etmeyi düşünmediler; kendilerine bir hedef belirlemesizin, uygun zamanı beklemeden ve eylemlerini başkalarının eylemleriyle birleştirmeyi düşünmeden hareket ettiler.

Diğer taraftan, felsefeyle canlarını sıkmadan ileriye yönelik ve devrim için çalışmalar yapmak isteyenler sorunları gerçekte olduklarından daha basit gördüler, karşılaşacakları zorlukları düşünmediler ve bu zorluklara karşı hazırlanmadılar... Ve bu yüzden etkili bir eylem yapma şansımız olduğunda bile, kendimizi güçsüz bir durumda bulduk.

Geçmişteki hatalar bize gelecekte daha iyisini yapmayı öğretebilir mi?

• • •

Söylemem gerekeni söyledim.

Yaptığım eleştirilerin, her şeye rağmen hareketimizin parlak ışıklarından biri olarak kalan Krópotkin'i küçültebileceğini sanmıyorum.

Bu eleştiriler adilse, hiç kimsenin, Kropotkin'in sahip olduğu büyük aklı ve cömert kalbe sahip olan birinin bile, hatasız olmayacağını gösterecektir.

Ne olursa olsun, anarşistler onun yazılarında daima zengin bir düşüncè hazinesi ve yaşamında, iyi olan her şey için verilen mücadelede teşvik edici bir örnek bulacaklardır.

Errico Malatesta, ünlü bir düşünce ve eylem adamıdır. 1872'de henüz 19 yaşındayken Bakunin ile tanıştı ve silah arkadaşı oldu. Eylemle propaganda kuşağının bu önde gelen temsilcisi, Bologna Ayaklanması'nda jandarmayla çatışan bir asi, fabrika işgallerinde bir militan, köylerde tapu ve vergi belgelerini yakarak "anarşist düzeni" ilan eden küçük bir "isyan ordusu neferi"dir. Gün olur bir sürgün adasından Malta'ya kaçarken fırtınaya tutulan küçük bir teknede dalgalarla boğuşur. Gün olur yenilgiyle sonuçlanan bir ayaklanma sonrasında Amerika'ya doğru denize açılan bir gemide, dikiş makinesi sandığına kilitlemiş kaçak bir yolcudur. Avrupa ve Amerika'da uğramadığı, toplantı, konferans ve miting yapmadığı ülke hemen hemen yok gibidir. Mısır, Suriye ve İstanbul'daki göçmen İtalyanları örgütlemeye çalışır. Yunanistan'da maden işçileri arasında, etkileri uzun süre devam eden propaganda çalışması yapar. Malatesta, yalnızca İtalya anarşist hareketinin değil, tıpkı Bakunin gibi, uluslararası anarşist hareketin renkli bir siması, ateşli bir militanıdır.

Eylem adamı olduğu kadar düşünce adamıdır da. Çeşitli ülkelerde, –bir kısmı hâlâ yayınlanmakta olan– sayısız dergi ve gazete çıkarmış, editörlüğünü yapmıştır. 1919-1932 yılları arasında yazdığı yazılar ölümünden sonra derlenerek 3 cilt halinde basılmıştır.

Elinizdeki kitap, Malatesta'nın yaşamıyla birlikte, anarşist devrim, bilim, şiddet, araç ve amaç, suç ve ceza, çoğunluk ve azınlık, toprak, para ve bankalar gibi birçok temel konudaki düşüncelerini ele alıyor. Bu usta ajitator, en karmaşık felsefi konularda bile, düşüncesini son derece berrak ve etkileyici bir dille ortaya koyuyor.

ISBN 975 7005 02 9

9 789757 005025